

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Geleneksel Türk Müzikleri Anabilim Dalı

**ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI FOLKLOR ARŞİVİ
DERLEME FİŞLERİNDEKİ ETNOGRAFİK VERİLER**

Ozan CİVELEK

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Geleneksel Türk Müzikleri Anabilim Dalı

ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI FOLKLOR ARŞİVİ
DERLEME FİŞLERİNDEKİ ETNOGRAFİK VERİLER

Ozan CİVELEK

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI FOLKLOR ARŞİVİ DERLEME FİŞLERİNDEKİ

ETNOGRAFİK VERİLER

Danışman: Prof. Dr. Ayten KAPLAN

Yazar: Ozan CİVELEK

ÖZ

Türkiye’de kendi halk müziğini ve kültürünü tanımak, anlamak ve anlatmak ve halk müziği temelinde bir ulusal müzik inşa etmek amacıyla halk müziği derleme çalışmaları yapıldığı bilinmektedir. 1937-1952 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesindeki halk müziği derleme çalışmaları da bu çalışmalardandır. Derleme çalışmalarında dönemin önde gelen müzik ve bilim insanları yer almıştır. Yapılan derlemeler sonucunda Türkiye’nin her tarafından halk müziği ezgileri derlenmiştir. Derlemeler sonucunda ortaya çıkan derleme fişleri, plaklar, makara bantlar ve fotoğraflar Folklor Arşivi’nde bulunmaktadır.

Bu tez, Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi’nde yer alan derleme fişlerindeki etnografik verileri ve söz konusu verilerin hangi konulara ilişkin olduğunu tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Tezde doküman analizi, içerik analizi ve literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır. 911 derleme fişinden oluşan bir örneklemede hem derleme fişlerindeki notlar hem de derlenen eserlerin sözleri incelenmiştir. Bulunan veriler MAXQDA programı ile tasnif edilmiş ve kodlanmıştır. Yapılan incelemelerde verilerin çalgılara, kültürel yapıya ve coğrafyaya ilişkin olduğu görülmüştür. Çalgılara ilişkin verilerde çalgı adları, çalgıların fiziksel özellikleri ve yapıldıkları materyaller ile çalgı icrasıyla ilişkilendirilecek unsurlar tespit edilmiştir. Kültürel yapıya ilişkin verilerin; âşıklık geleneği, dil ve ağız özellikleri, duygular, ekonomi, giyim-kuşam, günlük hayat, halk edebiyatı, hukuk, inançlar, müzik pratikleri, mutfak, oyun havaları, ölüm, ritüeller, tarih, teknoloji, siyasal ve toplumsal yapı hakkında olduğu saptanmıştır. Coğrafyaya ilişkin verilerin; yöre, yerleşim yeri, yer şekilleri, akarsu ve deniz adları, önemli mimari yapılar ve hayvan ve bitki türleri hakkında olduğu görülmüştür. İncelenen verilerin dönemin Türkiye’sine ve bölgeler arasındaki kültürel ortaklığa ışık tuttuğu belirlenmiştir. Ek olarak elde edilen verilerin pek çok yeni çalışmaya kaynaklık edebileceği de görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Halk müziği, derleme çalışması, derleme fişi, Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, etnografik veri.

ETHNOGRAPHIC DATA IN ANKARA STATE CONSERVATORY FOLKLORE ARCHIVE

COLLECTION RECORDS

Supervisor: Prof. Dr. Ayten KAPLAN

Author: Ozan CİVELEK

ABSTRACT

It is known that folk music collection works were carried out in order to recognize, understand and explain their own folk music and culture and to build a national music on the basis of folk music in Türkiye. Folk music collection works were carried out by Ankara State Conservatory between 1937-1952 are among these collection works. Folk music tunes were collected from all over Türkiye. Collection records, sound recordings and photographs about collections are held at Ankara State Conservatory Folklore Archive.

This thesis aims to reveal ethnographic data on collection records in Ankara State Conservatory Folklore Archive and topics ethnographic data are about. Document analysis and literature review methods are used. Lyrics of musical works and information notes were analysed in a sampling of 911 collection records. Data were found were classified and coded with MAXQDA. It is seen data are about instruments, cultural structure and geography. Data about instruments are about instrument names, physical features of instruments, materials used to make instruments and instrument performance. Data about cultural structure are about *aşıklık* tradition, languages and accents, feelings, economy, clothes, daily life, folk literature, law, beliefs, musical practices, cuisine, folk dances, death, rituals, history, technology, political and social structure. Data about instruments are about settlement, region, landform, river and sea names, landmarks, animal and vegetation species. Analysed data are illuminated Türkiye in 1937-1952 period and interregional cultural similarities. In addition, it is seen that the data obtained can be a source for many new studies.

Keywords: Folk music, collection work, collection record, Ankara State Conservatory Folklore Archive, ethnographic data.

ÖNSÖZ

Bu tez, Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi'nde yaklaşık iki buçuk yıllık bir çalışmanın ürünüdür. İdari nitelikli bir işe yardımcı olmak için girdiğim Folklor Arşivi'nden böylesine hacimli ve önemli bir tezle çıkagelmek beni gururlandırmaktadır. Kasım 2021'den Temmuz 2022'ye kadar olan süreçte derleme fişlerini inceleme, derleme fişlerindeki yazı stillerine alışma ve derleme fişlerinde nelerin olduğunu görme fırsatım olduğu bir ön saha çalışması olarak görülebilecek sürecin ardından Temmuz 2022'de danışmanlığımı yapacak olan Prof. Dr. Ayten Kaplan hocamın da önerisi ve desteğiyle tez resmen başlamış oldu. Yaklaşık bir senelik bir süreçte detaylı olarak derleme fişlerindeki verilerin tespit edilip belirli kategoriler ve kodlar altında toplanması, söz konusu kategorilerin belirlenmesi ve çalışmanın örnekleminin oluşturulması süreçleri ile uğraştım. Temmuz 2023'ten bu tarihe kadar olan sürede de verileri analiz edip değerlendirmelerimi yaptım. İncelediğim veriler ve yaptığım değerlendirmeler ışığında sonuçlar çıkararak tezimi tamamladım. Yazdığım tezin okuyan ve inceleyen herkese yeni bir şeyler kazandırmasını ve faydalı olmasını temenni ederim.

Tez konusunu öneren ve bu konuda beni cesaretlendiren danışmanım Prof. Dr. Ayten Kaplan hocama, tezle ilgili önerileri ve destekleri için jüri üyeleri Prof. Dr. Birsen Şahin Kütük ve Prof. Dr. Burçin Uçaner Çifdalöz'e, okumakta zorlandığım eski yazıyla yazılan kısımların okunmasında yardımcı olan Dr. Öğr. Üy. Nurşen Gök'e ve Öğr. Gör. Günay Günaydın'a ve Kürtçe ve Zazaca kesitlerin tespitinde yardımcı olan eğitimci-yazar Mehmet Şirin Bulğa'ya teşekkür ederim. Ayrıca Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü öğretim üye ve elemanlarına bir bilim insanı adayı olarak yetişmemde yardımcı oldukları ve Folklor Arşivi'ndeki verileri bir yüksek lisans tezi olarak değerlendirmemi sağladıkları için teşekkür ederim. Benzer şekilde Hacettepe Üniversitesi Geleneksel Türk Müzikleri Anabilim Dalı öğretim üyelerine de bir bilim insanı adayı olarak yetişmemde yardımcı oldukları için teşekkür ederim. Son teşekkürü de lisansüstü eğitim sürecimin maddi ve manevi destekçileri olan sevgili aileme ederim.

Ozan CİVELEK

01.08.2024, Ankara

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
TABLolar DİZİNİ	ix
GÖRSELLER DİZİNİ	xviii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xx
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: YÖNTEM	4
1.1. Araştırma Problemi	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırma Deseni	5
1.4. İçerik Analiz Biriminin Belirlenme Süreci	5
1.5. Veri Analiz Süreci	15
1.6. Sınırlılıklar	16
2. BÖLÜM: ETNOGRAFİ VE ETNOGRAFİK VERİ	17
2.1. Etnografinin Tanımı ve Tarihçesi	18
2.2. Bir Etnografik Araştırmanın Yapılışı	20
3. BÖLÜM: DERLEME ÇALIŞMASI	31
3.1. Derleme Çalışmasının Tanımı ve Ortaya Çıkışı	31
3.2. Bir Derleme Çalışmasının Yapılışı	33
4. BÖLÜM: ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI BÜNYESİNDEKİ DERLEME ÇALIŞMALARI	40
4.1. Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi’nde Yapılan Derleme Çalışmaları	41
4.2. Ankara Devlet Konservatuvarı Bünyesindeki Derleme Çalışmaları	47

4.3. Béla Bartók'un Derleme Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Ankara Devlet Konservatuvarı Bünyesindeki Derleme Çalışmalarına Yansıması	53
5. BÖLÜM: DERLEME FİŞLERİNDEKİ ETNOGRAFİK VERİLER	59
5.1. Çalgı Kategorisindeki Veriler	61
5.1.1. Çalgı Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	62
5.1.2. Çalgı İcrası Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	66
5.1.3. Çalgının Akort Düzeni Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	72
5.1.4. Çalgının Fiziksel Özellikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	74
5.1.5. Çalgının Yapıldığı Malzemeler Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	79
5.1.6. Çalgıya İlişkin Meslek Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	81
5.2. Kültürel Yapı Kategorisindeki Veriler	84
5.2.1. Âşıklık Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	87
5.2.2. Dil ve Ağız Özellikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	90
5.2.2.1. Konuşulan Diller Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	90
5.2.2.2. Yöresel Ağız Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	91
5.2.3. Duygu Durumu Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	97
5.2.3.1. Aşk Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	97
5.2.3.2. Ayrılık Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	100
5.2.3.3. Hasret Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	102
5.2.3.4. Üzüntü Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	103
5.2.3.5. Yalnızlık Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	106
5.2.4. Ekonomi Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	106
5.2.5. Giyim Kuşam Kültürü Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	114
5.2.6. Günlük Yaşam Pratikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	119
5.2.7. Halk Edebiyatı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	120

5.2.8. Hukuk Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	121
5.2.9. İnanç Sistemi Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	127
5.2.10. Mutfak Kültürü Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	139
5.2.11. Müzik Pratikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	141
5.2.12. Oyun Havası Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	144
5.2.12.1. Oyun Havası Adı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	144
5.2.12.2. Oyunların İcrası ve Oynanışı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	162
5.2.12.3. Oyunlara İlişkin Diğer Veriler Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	175
5.2.13. Ölüm Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	182
5.2.14. Ritüeller Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	187
5.2.14.1. Cenaze Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	187
5.2.14.2. Düğün-Evlenme Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	188
5.2.14.3. Kına Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	194
5.2.14.4. Misafirlik Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	197
5.2.14.5. Oyun-Eğlence Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	197
5.2.14.6. Sünnet Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	198
5.2.14.7. Toplantı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	198
5.2.15. Siyasi Tarih Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	199
5.2.16. Siyasi Yapı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	203
5.2.17. Teknoloji Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	205
5.2.18. Toplumsal Yapı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	206
5.2.18.1. Demografik Yapı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	206
5.2.18.1.1. Aile Adı/Kimliği İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	207

5.2.18.1.2.	Dini Kimlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	207
5.2.18.1.3.	Etnik Kimlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	208
5.2.18.1.4.	Göçmenlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	208
5.2.18.1.5.	İrk İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	209
5.2.18.1.6.	Kentlilik/Köylülük İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	209
5.2.18.1.7.	Klan Adı/Kimliği İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	210
5.2.18.1.8.	Konargöçerlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	211
5.2.18.2.	Toplumsal Cinsiyet Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	212
5.2.18.3.	Toplumsal Olgular Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	213
5.2.18.3.1.	Efelik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	214
5.2.18.3.2.	Eşkıyalık İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	214
5.2.18.3.3.	Çetecilik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	215
5.2.18.3.4.	Kahramanlık İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	215
5.2.18.3.5.	Seymenlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	215
5.2.18.3.6.	Şiddet Eğilimi İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	215
5.2.18.4.	Toplumsal Statü Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	216
5.3.	Yöre Coğrafyası Kategorisindeki Veriler	218
5.3.1.	Akarsu Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	220
5.3.2.	Bölge Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	220
5.3.3.	Deniz Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	220
5.3.4.	Önemli Mimari Yapılar Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	221
5.3.5.	Yer Şekilleri Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	221
5.3.6.	Yerleşim Yeri Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	222

5.3.7. Yöre Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	242
5.3.8. Yöredeki Bitki Örtüsü Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	242
5.3.9. Yöredeki Fauna Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	246
SONUÇ	250
KAYNAKLAR	254
ETİK BEYANI	301
YÜKSEK LİSANS TEZİ ORJİNALLİK RAPORU	302
MASTER’S THESIS ORIGINALITY REPORT	303
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	304

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Akdeniz Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı	11
Tablo 2: Doğu Anadolu Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı	11
Tablo 3: Ege Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı	12
Tablo 4: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı	12
Tablo 5: İç Anadolu Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı	13
Tablo 6: Karadeniz Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı	13
Tablo 7: Marmara Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı	14
Tablo 8: Derleme Çalışması Yapılan İller, Söz Konusu Yerlerde Derleme Çalışmalarının Yapıldığı Tarihler, Derleme Heyetleri ve Derlenen Eser Sayısı	51
Tablo 9: Çalgı Adları ve Çalgıların Kullanıldığı Bölgeler	63
Tablo 10: Bağlama Ailesi Çalgıları ve Kullanıldıkları Bölgeler	64
Tablo 11: Çalgıların Bölgesel ve Yöresel Adları	65
Tablo 12: Çalgı Tutuşuna İlişkin Veriler	66
Tablo 13: Çalgının İcra Edildiği Yere İlişkin Veriler	66
Tablo 14: İcrada Çoksesliliğe İlişkin Veriler	67

Tablo 15: İcracının Fiziksel Durumuna İlişkin Veriler	67
Tablo 16: İcracı Eğitimine İlişkin Veriler	68
Tablo 17: İcracı Sayısına İlişkin Veriler	68
Tablo 18: İcrada Kullanılan Araç-Gerece İlişkin Veriler	69
Tablo 19: İcrada Kullanılan Çalgı Sayısına İlişkin Veriler	69
Tablo 20: İcrada Ustalığa İlişkin Veriler	69
Tablo 21: İcraya Etki Eden Çevresel Etkenlere İlişkin Veriler	70
Tablo 22: İcraya Etki Eden Kültürel Etkenlere İlişkin Veriler	70
Tablo 23: İcraya İlişkin Genel Bilgilere İlişkin Veriler	70
Tablo 24: Özel İcra Üslubuna İlişkin Veriler	71
Tablo 25: İcrada Parmak Pozisyonlarına İlişkin Veriler	72
Tablo 26: Çalgının Akort Düzeni Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	73
Tablo 27: Çifte Çalgısı Hakkındaki Veriler	74
Tablo 28: Bağlama Ailesi Çalgıları Hakkındaki Veriler	75
Tablo 29: Darbuka Çalgısı Hakkındaki Veriler	75
Tablo 30: Davul Çalgısı Hakkındaki Veriler	76
Tablo 31: Kaval Çalgısı Hakkındaki Veriler	78
Tablo 32: Mandolin Çalgısı Hakkındaki Veriler	78
Tablo 33: Tef Çalgısı Hakkındaki Veriler	78
Tablo 34: Zilli Maşa Çalgısı Hakkındaki Veriler	78
Tablo 35: Zurna Çalgısı Hakkındaki Veriler	79
Tablo 36: Çalgının Yapıldığı Malzemeler Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	80
Tablo 37: Çalgıya İlişkin Meslek Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	82
Tablo 38: Tüm Bölgelerde Görülen Âşık Adları	88
Tablo 39: Âşıklığın Bir Meslek Olarak Ele Alındığı Veriler	88

Tablo 40: Konuşulan Diller ve Konuşulduğu Bölgeler	90
Tablo 41: Yöresel Ağız Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	95
Tablo 42: Aşk Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin Toplandıkları Tematik Başlıklar ve Görüldükleri Bölgeler	100
Tablo 43: Ayrılık Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin Toplandıkları Tematik Başlıklar ve Görüldükleri Bölgeler	101
Tablo 44: Hasret Konulu Tematik Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler	102
Tablo 45: Hasretin Giderilmesinin Güçlüğü'nün Belirtildiği Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	102
Tablo 46: Hasret Duyulan Şeyler ve Görüldükleri Bölgeler	103
Tablo 47: Üzüntü Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin Ele Alındıkları Temalar ve Görüldükleri Bölgeler	103
Tablo 48: Üzüntü Haline Yol Açan Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler	104
Tablo 49: Üzüntü Halini Belirten Sözcükler ve İfadeler ile Görüldükleri Bölgeler	106
Tablo 50: Yalnızlık Duygusunu Doğuran Nedenler ve Görüldükleri Bölgeler	106
Tablo 51: Para Birimlerine İlişkin Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	106
Tablo 52: Sosyoekonomik Statüye İlişkin Veriler	107
Tablo 53: Yetiştirilen Ürünler ve Yetiştirildikleri Bölgeler	108
Tablo 54: Ürün Yetiştiriciliği ile İlişkilendirilmiş Sözcükler ve Faaliyetler	108
Tablo 55: Hasat ve Sonrası ile İlişkilendirilmiş Sözcükler ve Faaliyetler	109
Tablo 56: Ürün Yetiştirilen Yerler	110
Tablo 57: Küçükbaş Hayvancılık Kapsamındaki Günlük İşler ve Görüldükleri Bölgeler	112
Tablo 58: Ticaretle Uğraşan Kişiler	113
Tablo 59: Ticaret Yapılan Yerler	113
Tablo 60: Alım-Satım İşlemi ve Fiyatlandırmaya İlişkin Veriler	113
Tablo 61: Giysi Adları ve Görüldükleri Bölgeler	115

Tablo 62: Giysi Yapımında Kullanılan Malzemeler ve Görüldükleri Bölgeler	116
Tablo 63: Ayakkabı Türü Adları ve Görüldükleri Bölgeler	117
Tablo 64: Aksesuar Adları ve Görüldükleri Bölgeler	118
Tablo 65: Aksesuar Yapımında Kullanılan Malzemeler ve Görüldükleri Bölgeler	119
Tablo 66: Tespit Edilen Günlük Yaşam Pratikleri ve Tespit Edildikleri Bölgeler	119
Tablo 67: Halk Hikâyeleri ile Hikâyelerin Kahramanları ve Görüldükleri Bölgeler	120
Tablo 68: Rütbeleri Belirten Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	121
Tablo 69: Asker Statüsünün Kazanıldığını Gösteren Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	122
Tablo 70: Asker Statüsünde Bulunma veya Bulunmama Durumunu Gösteren Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	122
Tablo 71: Asker Statüsünün Sonlandığını Gösteren Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	123
Tablo 72: Mülki İdare Amirlerine ve Mülki İdare Birimlerine İlişkin Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	123
Tablo 73: Kamu Personeline İlişkin Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	123
Tablo 74: Mahkum, Mahpus ve Mevkuf Şeklindeki Verilerin Görüldükleri Bölgeler	124
Tablo 75: Kişilerin Yargılandıkları veya Mahkum Oldukları Suçlar ve Görüldükleri Bölgeler	125
Tablo 76: Kişilerin Aldıkları Cezalar ve Görüldükleri Bölgeler	125
Tablo 77: Kişilerin Aldıkları Cezalar ve Görüldükleri Bölgeler	125
Tablo 78: Soruşturma ve Kovuşturma Aşamasına İlişkin Veriler, Açıklamalar ve Görüldükleri Bölgeler	127
Tablo 79: Dinler Tarihindeki Önemli Kişiler, Söz Konusu Kişilere İlişkin Semboller ve Sıfatlar ile Görüldükleri Bölgeler	128
Tablo 80: İbadetler ve İnançsal Uygulamalar ile Görüldükleri Bölgeler	129
Tablo 81: Aleviliğe İlişkin Kavramlar ve Görüldükleri Bölgeler	132
Tablo 82: Tasavvufa İlişkin Kavramlar ve Görüldükleri Bölgeler	134

Tablo 83: Tasavvuftaki Anlayışlar ve Görüldükleri Bölgeler	134
Tablo 84: Allah'tan İstenen Şeyler ve Görüldükleri Bölgeler	137
Tablo 85: Ölümün Dini Bir Olgu Olarak Görüldüğünü Gösteren Verilerden Çıkarılan Temalar ve Görüldükleri Bölgeler	138
Tablo 86: Mutfak Kültürü Ana Koduyla Kodlanmış Verilerde Görülen Ürünler ve Ürünlerin Tüketildiği Bölgeler	140
Tablo 87: Eserin Kompozisyon Yapısına İlişkin Veri	141
Tablo 88: Eserlerin Kimler Tarafından İcra Edildiğine İlişkin Veriler	141
Tablo 89: Eserlerin Ne Zaman İcra Edildiğine İlişkin Veriler	142
Tablo 90: Eserlerin Nasıl İcra Edildiğini Gösteren Veriler	142
Tablo 91: İcra Üslubuna İlişkin Veriler	142
Tablo 92: İcra Tekniğine İlişkin Veriler	143
Tablo 93: İcradaki Çoksesliliğe İlişkin Veriler	143
Tablo 94: Oyun Havaları ve Oynandıkları Bölgeler	152
Tablo 95: Özel Bir Adı Olan Ağırılama Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	153
Tablo 96: Özel Bir Adı Olan Alay Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	153
Tablo 97: Özel Bir Adı Olan Bar Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	153
Tablo 98: Özel Bir Adı Olan Bengi Havası ve Görüldüğü Bölge	154
Tablo 99: Özel Bir Adı Olan Çiftetelli Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	154
Tablo 100: Özel Bir Adı Olan Depki Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	154

Tablo 101: Özel Bir Adı Olan Güvende Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	154
Tablo 102: Özel Bir Adı Olan Halay Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	157
Tablo 103: Özel Bir Adı Olan Hora Havası ve Görüldüğü Bölge	157
Tablo 104: Özel Bir Adı Olan Horon Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	158
Tablo 105: Özel Bir Adı Olan Karşılama Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	158
Tablo 106: Özel Bir Adı Olan Koççeri Havası ve Görüldüğü Bölge	158
Tablo 107: Özel Bir Adı Olan Menge (Mengi) Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	159
Tablo 108: Özel Bir Adı Olan Okşama Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	159
Tablo 109: Özel Bir Adı Olan Sağma Havası ve Görüldüğü Bölge	159
Tablo 110: Özel Bir Adı Olan Özel Bir Adı Olan Sallama Havası ve Görüldüğü Bölge	159
Tablo 111: Özel Bir Adı Olan Sekme Havası ve Görüldüğü Bölge	159
Tablo 112: Özel Bir Adı Olan Tamzara Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	160
Tablo 113: Özel Bir Adı Olan Zeybek Havaları ve Görüldükleri Bölgeler	161
Tablo 114: Oyunlara Katılım ile İlgili Veri	162
Tablo 115: Oyunun Oynanışı ile İlgili Veriler	165
Tablo 116: Oyunu Oynayan Kişi Sayısını Gösteren Veriler	167

Tablo 117: Oyunları Oynayanlara İlişkin Veriler	168
Tablo 118: Oyunların İcrasına İlişkin Veriler	169
Tablo 119: Oyunların Bölümlerine İlişkin Veriler	172
Tablo 120: Oyunların Ritmik Yapısına İlişkin Veriler	173
Tablo 121: Oyunların Temposu ile İlgili Veriler	174
Tablo 122: Oyunlarda Kullanılan Çalgılara İlişkin Veriler	175
Tablo 123: Havanın Oyunlarda Kullanımına İlişkin Veri	176
Tablo 124: Oyun Bölümünün Diğer Adına İlişkin Veriler	176
Tablo 125: Oyun Oynanırken Giyilen Kıyafete İlişkin Veri	176
Tablo 126: Oyunun Adının Anlamına İlişkin Veri	176
Tablo 127: Oyunun Ait Olduğu Kültüre İlişkin Veri	176
Tablo 128: Oyunun Bilinirliğine İlişkin Veriler	177
Tablo 129: Oyunun Bir Diğer Oyuna Benzerliği ile İlgili Veriler	177
Tablo 130: Oyunun Bir Diğer Oyunun Varyantı Olması Durumunu Gösteren Veriler	177
Tablo 131: Oyunun Bir Gruba Aidiyetini Gösteren Veriler	178
Tablo 132: Oyunun Diğer Adına İlişkin Veriler	179
Tablo 133: Oyunun Geçmişine İlişkin Veriler	179
Tablo 134: Oyunun Geldiği Yere İlişkin Veriler	180
Tablo 135: Oyunun İcrasının ve Oynanışının Yaygınlığına İlişkin Veriler	180
Tablo 136: Oyunun Oynandığı Yere İlişkin Veriler	181
Tablo 137: Oyunun Oynandığı Zamana İlişkin Veri	181
Tablo 138: Oyunun Özgünlüğüne İlişkin Veri	182
Tablo 139: Oyunun Yöreye Aidiyetine İlişkin Veriler	182
Tablo 140: Ölüm Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Toplandığı Tematik Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler	183

Tablo 141: Doğal Olmayan Ölümlerden Sebebi Tespit Edilen Ölümler ve Görüldükleri Bölgeler	184
Tablo 142: Ölümü Simgeleyen İfadeler ve Görüldükleri Bölgeler	185
Tablo 143: Ölümü Konu Edinen Müzik Eserlerinin Adları ve Görüldükleri Bölgeler	186
Tablo 144: Cenazenin Defni Kapsamında Yapılanlar ve Görüldükleri Bölgeler	188
Tablo 145: Düğün-Evlenme Adetleri ve Görüldükleri Bölgeler	189
Tablo 146: Düğün-Evlenme Ritüelinde İcra Edilen Müzik Eserleri, Görüldükleri Bölgeler, İcra Edildikleri Düğün Adetleri ve İcra Edilme Amaçları	191
Tablo 147: Düğün-Evlenme Ritüelinde Görülen Oyun Havaları	191
Tablo 148: Düğün-Evlenme Alt Koduyla Kodlanmış Diğer Veriler ve Bu Verilerin Konuları	194
Tablo 149: Kına Törenlerinde İcra Edilen Müzik Eserleri	194
Tablo 150: Kına Törenlerinde İcra Edilen Müzik Eserlerine İlişkin Özel Veriler	195
Tablo 151: Kınanın Yapılmasından Dolayı Gelinin Kutlandığını Gösteren Veriler	196
Tablo 152: Oyunlar ve Görüldükleri Yerler	197
Tablo 153: Toplantılar ve Görüldükleri Yerler	199
Tablo 154: Teknoloji Ana Koduyla Kodlanmış Veriler	205
Tablo 155: Dini Kimlik İkincil Alt Kodu ile Kodlanmış Veriler ve Görüldükleri Bölgeler	207
Tablo 156: Etnik Kimlik İkincil Alt Kodu ile Kodlanmış Verilerdeki Kimlikler ve Söz Konusu Halkların Yaşadıkları veya Yaşamış Olabilecekleri ya da Temas Kurdukları Bölgeler	208
Tablo 157: Klan Adı/Kimliği İkincil Alt Kodu ile Kodlanmış Verilerdeki Aşiret Adları ve Görüldükleri Bölgeler	210
Tablo 158: Eşkıyalık Faaliyetlerinde Bulunmuş Kişiler ve Görüldükleri Bölgeler	214
Tablo 159: Şiddet Eğilimini Gösteren Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler	216
Tablo 160: Toplumsal Statüyü Gösteren Unvanlar ve İfadeler ile Görüldükleri Bölgeler	217
Tablo 161: Bulunan Akarsular ve Bulundukları Bölge/Bölgeler	220

Tablo 162: Bulunan Önemli Mimari Yapılar ve Bulundukları Konumlar	221
Tablo 163: Bulunan Yer Şekilleri ve Bulundukları Bölgeler	222
Tablo 164: Türkiye Sınırları İçerisindeki Yerleşim Yerleri	238
Tablo 165: İlçe Adı, Nahiye Adı, Köy Adı, Mahalle Adı ve Diğer Yerleşimler Alt Kodlarıyla Kodlanmış Yerleşim Yerlerinin Sayısı ve Bunların Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımları	238
Tablo 166: Bulundukları Bölgenin Dışındaki İllerin Dosyalarındaki Yerleşim Yerleri	240
Tablo 167: Türkiye Dışındaki Yerleşimler Alt Koduyla Kodlanmış Veriler	241
Tablo 168: Bitki Türleri ve Görüldükleri Bölgeler	244
Tablo 169: Bazı Bitki Türlerinin Yöresel Ağızlardaki Karşılığı veya Söylenişi	245
Tablo 170: Hayvan Türleri ve Görüldükleri Bölgeler	247
Tablo 171: Bazı Hayvan Türlerinin Yöresel Ağızlardaki Karşılığı veya Söylenişi	249

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1: 1937 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Erzincan 1937 M.N. 09	6
Görsel 2: 1938 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Afyon 1938 M.N. 04	7
Görsel 3: 1941 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Adana 1938 M.N. 89	8
Görsel 4: 1945 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Ankara 1945 M.N. 139	9
Görsel 5: 1952 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Siirt 1952 M.N. 07	10
Görsel 6: Derleme Fişindeki <i>Kuşluhan horanı</i> Oyununa İlişkin Nota Örneği, Giresun 1943 M.N. 55	55
Görsel 7: Derleme Fişindeki <i>Batum havası</i> Eserinin Güftesine İlişkin Not, Rize 1937 M.N. 58	55
Görsel 8: Bartók'un Derlediği ve Kayıt Altına Aldığı 62 Numaralı Eserin Adı	56
Görsel 9: Bartók'un Derlediği ve Kayıt Altına Aldığı 62 Numaralı Eserin Kaynak Kişileri ve Kaynak Kişilerin Çaldıkları Çalgılar, Eserin Derlendiği Yer ve Tarih	56
Görsel 10: Eser Adı, Eserin Derlendiği Yer ve Tarih, Aydın 1938 M.N. 59	56
Görsel 11: <i>Kadın oyun havası</i> Adlı Eserin Kaynak Kişileri ve Çaldıkları Çalgılar, Aydın 1938 M.N. 59	56
Görsel 12: Bartók'un Kaynak Kişi <i>Koca Mehmet</i> Hakkında Verdiği Bilgi	57
Görsel 13: Bartók'un Kaynak Kişi <i>Ali Bekir oğlu Bekir</i> Hakkında Verdiği Bilgi	57
Görsel 14: Konya 1940 M.N. 270 – Kaynak Kişi <i>Ahmet Turunç</i> Hakkındaki Bilgi	57
Görsel 15: Bartók'un Kaynak Kişi <i>İbiş Mehmed'in Abdullah'a</i> İlişkin Değerlendirmesi	58
Görsel 16: Malatya 1937 M.N. 130 – Kaynak Kişi <i>Mamoş Sucular</i> Hakkındaki Değerlendirme	58
Görsel 17: Veri Kodlamalarının Kategoriler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	59
Görsel 18: Veri Kodlamalarının Coğrafi Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	59
Görsel 19: Çalgı Kategorisindeki Verilerin Ana Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	61
Görsel 20: Çalgı Kategorisindeki Verilerin Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	62

Görsel 21: Kültürel Yapı Kategorisindeki Veri Kodlamalarının Ana Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	86
Görsel 22: Kültürel Yapı Kategorisindeki Veri Kodlamalarının Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	87
Görsel 23: Dil ve Ağız Özellikleri Ana Kodu Kapsamındaki Veri Kodlamalarının Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	90
Görsel 24: Duygu Durumu Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	97
Görsel 25: Oyun Havası Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	144
Görsel 26: Ritüeller Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	187
Görsel 27: Toplumsal Yapı Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	206
Görsel 28: Demografik Yapı Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin İkincil Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	206
Görsel 29: Toplumsal Olgular Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin İkincil Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	213
Görsel 30: Yöre Coğrafyası Kategorisindeki Verilerin Ana Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	219
Görsel 31: Yöre Coğrafyası Kategorisindeki Verilerin Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	219
Görsel 32: Yerleşim Yeri Adı Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı	222
Görsel 33: Bulunan Bitki Türlerinin Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı	244
Görsel 34: Bulunan Hayvan Türlerinin Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı	247

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ADK: Ankara Devlet Konservatuvarı

Arş. n.: Araştırmacının notu

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

HAGEM: Halk Kùltürlerini Araştırma ve Geliştirme Dairesi

İUM: İstatistik Umum Müdürlüğü

M.N.: Materyal No.

MİFAD: Milli Folklor Araştırma Dairesi

TDK Sözlükleri: Türk Dil Kurumu Sözlükleri

TRT: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

GİRİŞ

Kültür, sosyal bilimlerde ve felsefede birbirinden farklı pek çok anlamı olan ve farklı şekillerde tanımlanan terimlerden biridir. Latince yetiştirmek, ekip biçmek anlamına gelen *colere* sözcüğünden türetilmiş olan kültür sözcüğü, ortaya çıktığından bu yana birbirinden çok farklı anlamlarda kullanılmıştır. Roma’da ortaya çıkan bu sözcük başlangıçta tarımsal üreticilik anlamında kullanılmaktayken 18. yüzyılda kişinin yetiştirilmesi ve eğitilmesi ve insan zekâsının oluşturulması ve geliştirilmesi şeklinde tanımlanmıştır. 18. yüzyılda kültür terimi, genel olarak maddi, manevi ve düşünsel ilerlemeyi ifade eden “uygarlık” teriminin yerine kullanılmaya da başlanmıştır. Böylelikle kültür; bir halkın, bir grubun tüm maddi ve manevi birikimi, değerleri ve ürünleri olarak tanımlanmıştır. 19. yüzyılda kültür, uygarlık sözcüğüyle eş anlamlı hale gelmiş hatta bu sözcüğün yerini almaya başlamıştır. 19. yüzyıldan günümüze uzanan süreçte de kültür terimi; antropologlar, sosyologlar ve düşünürlerce farklı şekillerde tanımlanmış ve anlamlandırılmıştır (Eagleton, 2005, s. 10, s. 14-18; Güvenç, 1979, s. 96-102; Özlem, 2012, s. 157-163).

Buradan da anlaşılabileceği gibi kültür terimi ve onun ne ifade ettiği hakkında birbirinden farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak 18. yüzyılda ve sonrasında kültürün bir halkın tüm maddi ve manevi birikiminin toplamı şeklinde tanımlanmasıyla kültür; bir halkın kimliği, onu tanımlayan ve ona yön veren asli unsur haline gelmiştir. Bundan dolayı da hem düşünürler ve bilim insanları hem de halklar ve devletler nezdinde kritik bir yere sahip olmuştur. Düşünürler ve bilim insanları, kültür hakkında günümüze uzanan araştırmalar ve tartışmalar yapmışlardır. Özellikle 18. yüzyıl sonundaki Fransız Devrimi’yle birlikte kendini gösteren milliyetçilik akımı sayesinde kültür, bir ulus olmanın ve bir ulus yaratmanın temel unsuru olmuştur. Bu da 19. ve 20. yüzyıllarda kendini gösteren ulus-devlet yaratma süreçlerinde kültürün ve kültür inşasının önemli bir rol oynamasını sağlamıştır. Bu durum Türkiye başta olmak üzere 19. ve 20. yüzyıllarda ulus-devlet yaratma sürecinin görüldüğü her yerde görülebilmektedir.

Kültürün bir halkın kimliği, onu tanımlayan ve ona yön veren temel unsur olması, kültürü bir araştırma konusu yapmaktadır. Günümüze değin yapılan kültür araştırmalarında farklı yaklaşımlar kullanılmıştır. Bu yöntemlerden biri de etnografidir. Etnografi, bir topluluğu o topluluğun gözünden inceleme, hayatı ve topluluğu o topluluğun bakış ağısıyla anlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Etnografide esas olarak katılarak gözlem ve yapılandırılmamış görüşmeler ile veri toplama amaçlanır ve araştırmacı, topluluğun günlük hayatına katılarak veri toplar. Toplanan verilerle topluluğun yaşantısı ve dolayısıyla kültürel yapısı bütüncül bir şekilde ortaya konur. 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında antropoloji alanında ortaya çıkan bu yaklaşım önce sosyoloji alanında kendisini göstermiş ve zaman içerisinde diğer sosyal bilim dallarında da kabul görmüştür.

Bir topluluğu o topluluğun gözünden inceleyip hayatı ve topluluğu o topluluğun bakış ağısından anlayabilmek için pek doğaldır ki o topluluğa dahil olmak ve hayatı o toplulukla birlikte deneyimlemek gerekir. Bunu yapabilmek için de saha çalışması yapmak şarttır. Ancak saha çalışması yapılan tek çalışma etnografik araştırmalar değildir. Derleme alışmaları kapsamında da saha çalışması yapılmaktadır ve derleme çalışmaları da etnografik bir araştırmanın parçası olsun ya da olmasın etnografik veri niteliği taşıyan verilerin elde edilmesini sağlamaktadır. Buradaki etnografik veri, bir topluluğun kültürel yapısına ışık tutan veridir. Derleme alışmaları belirli bir kültür materyalinin toplanmasına odaklanır. Hem derleme çalışmaları hem etnografik araştırmalar akademik amaçların yanı sıra politik amaçlarla da yapılabilmektedir.

Türkiye’deki halk müziği derleme çalışmaları yukarıda söylenen derleme çalışmalarının hem akademik hem de politik amaçlarla yapılabilmesi ağısından iyi bir örnektir. Türkiye’de özellikle Dar’ül Elhan ve Ankara Devlet Konservatuarı gibi kurumsal yapılar tarafından çalışmalarda akademik amaçlardan ziyade politik amaçların belirli bir ölçüde öne çıktığı ileri sürülebilmektedir. Özellikle Türkiye’de ulus inşası süreçlerinin başladığı 1920’li ve 1930’lu yıllardaki halk müziği derleme çalışmalarının akademik amaçlardan ziyade politik amaçlarla yani ulus inşası sürecine katkı vermesi amacıyla yapıldığı rahatlıkla söylenebilmektedir. Çünkü yeni bir ulus için yeni bir müzik yaratılmak istenmektedir ve bu yeni müzik, halk müziği temelinde yükselen bir Batı müziğidir. Bu şekilde bir ulusal müziğin yaratılabilmesi

için doğaldır ki halk müziğini bilmek ve anlamak gerekmektedir. Bunun için halka giderek halk müziği eserlerini derlemek ve halk kültürünü tanımak gerekir. 1937-1952 yılları arasındaki Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesinde yapılan derleme çalışmalarının amacı budur. Derleme alışmaları nispeten akademik amaçlardan ziyade politik amaçlarla yapılırsa da çalışmalar sonucunda elde edilen materyallerdeki verilerin etnografik veri niteliğini taşıdığı açıktır. Söz konusu verilerin neler olduğu ve dönemin Türkiye’sinin kültürel yapısına ne ölçüde ışık tutacağı hususu bu tezin çıkış noktasıdır.

Bu tezin konusu 1937-1952 yılları arasındaki Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesinde yapılan derleme çalışmaları sonucunda elde edilen derleme fişleri üzerinden çalgılara, kültüre ve coğrafyaya ilişkin temaların saptanması amacıyla etnografik içerik analizi kullanılarak kültürel ögelerin ortaya konulmasıdır. Söz konusu temaların saptanması ve kültürel ögelerin ortaya konulması sayesinde dönemin Türkiye’sine ışık tutulacaktır.

Tez beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan Yöntem başlıklı bölümde tezin; araştırma problemi, yöntemi, amacı, evreni ve örnekleme, veri analiz süreci ve sınırlılıkları ortaya konulmaktadır. İkinci bölümü olan Etnografi başlıklı bölümde etnografi kavramının etimolojik kökeni, etnografinin tarihçesi ve bir etnografik araştırmanın nasıl yapıldığı konuları anlatılmaktadır. nc bölüm olan Derleme alışması başlıklı bölümde derleme çalışmasının tanımı ve ortaya çıkışı ile bir derleme çalışmasının nasıl yapıldığı konuları yer almaktadır. Dördüncü bölüm olan Ankara Devlet Konservatuvarı Bünyesindeki Derleme alışmaları başlıklı bölümde öncelikle Türkiye’deki halk müziği derleme çalışmalarına ve arka planına bakılmış, ardından Ankara Devlet Konservatuvarı (ADK) bünyesindeki derleme çalışmaları hakkında bilgiler verilmiş ve son olarak da 1936’da yaptığı derleme çalışmasıyla 1937-1952 yılları arasındaki ADK bünyesindeki derleme çalışmaları açısından bir örnek olan Bla Bartk’un derleme yöntemiyle ADK bünyesindeki derleme çalışmalarında kullanılan yöntem karşılaştırılmıştır. Beşinci bölüm Derleme Fişlerindeki Etnografik Veriler başlıklı bölümde derleme fişlerinde bulunan çalgı, kültürel yapı ve yöre coğrafyası kategorileri altında toplanan veriler ve bunlara ilişkin çıkarımlar yer almaktadır.

1. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu başlık altında tezin araştırma problemi, tezin amacı, tezde kullanılan yöntemler, tezin evreni ve örnekleme, veri analiz süreci ve tezin sınırlılıkları anlatılacaktır.

1.1. Tezin Araştırma Problemi

Etnografik veriler, saha çalışmasıyla elde edilen ve topluma içeriden bakmayı sağlayan unsurlardır. Bu sayede de toplumun kültürel yapısını anlamada önemli ipuçları sunmaktadır. Bu ipuçlarının bütüncül bir şekilde incelenip değerlendirilmesiyle bir toplumun kültürel yapısını ortaya çıkarabilmek mümkündür.

Kültür, bütüncül bir yapıya sahiptir. Bu nedenle kültürün bir bileşeni olan müziği anlayabilmek için müzikal veriler haricindeki kültürel verileri de kayıt altına almak gerekmektedir. Ek olarak müzikal veriler de kültürün diğer unsurlarına ilişkin veriler barındırabileceği düşünülerek incelenmelidir. Buradan yola çıkarak ortaya konulan ve tezin araştırma problemini oluşturan araştırma soruları şunlardır:

- Derleme fişlerindeki etnografik veriler nelerdir?
- Etnografik veriler kaç kategori altında incelenebilir?
- Aynı kategori kapsamındaki veriler hangi tematik içeriklere sahiptir?
- Etnografik veriler nasıl değerlendirilip ilişkilendirilebilir?

1.2. Tezin Amacı

Bu tez kapsamında ulaşılmak istenen amaçlar şunlardır:

- Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi derleme fişlerindeki etnografik verileri ortaya çıkarmak.
- Etnografik verileri analiz ederek bunların hangi kategoriler içerisinde yer aldıklarını saptamak.
- Aynı kategoride yer alan verilerin hangi tematik içeriklere sahip olduklarını belirlemek.

- Etnografik verileri değerlendirerek bunları birbirleriyle ilişkilendirmek ve dönemin Türkiye'sinin etnografik yapısına dair çıkarımlarda bulunmak.

1.3. Araştırma Deseni

Nitel yöntem kullanılan bu çalışmada araştırma deseni olarak etnografi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi'nde bulunan 1937-1952 yılları arasında yapılmış sahada derleme çalışmalarına ait fişlerin içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi için derleme fişlerinin hangi kısımlardan oluştuğu ve derleme fişlerinde hangi unsurların bulunduğu saptanmıştır. Ardından derleme fişlerindeki veriler tespit edilmiştir. Devamında içerik analizi yöntemiyle veriler incelenerek hangi temalara sahip oldukları belirlenmiş ve temalarına göre kategorilere ve kodlara ayrılmıştır. Sonrasında veriler, söz konusu kategoriler ve kodlar temelinde, Türkiye'yi oluşturan coğrafi bölgeleri de dikkate alınmak kaydıyla tema analizi yöntemi kullanılarak metne aktarılmıştır. Bazı kısımlarda derleme fişlerinden doğrudan aktarım da yapılmıştır. Aktarılan kısımlar *italik* font ile gösterilmiştir. Tezin teorik çerçevesi oluşturulurken ve bazı veriler hakkında açıklamalar yapılırken literatür taraması yöntemi kullanılmıştır.

1.4. İçerik Analiz Biriminin Belirlenme Süreci

Tezin örnekleminin temel birimi derleme fişleridir. Tezin örneklemini, Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi'nde bulunan 65 dosyada yer alan 5697 derleme fişinden oluşan bir evren içerisindeki 62 dosyada bulunan 4998 derleme fişi içerisinde seçilen 911 derleme fişinden oluşmaktadır¹. Örneklemini oluşturan 911 derleme fişi, seçim yapılan derleme fişlerinin yaklaşık % 18'ine ve evrenin yaklaşık % 15'ine denk gelmektedir. Derleme fişlerinin örnekleme seçilmesinde; çalgı, kültürel yapı ve yöre coğrafyası veri kategorilerinin üçünden de veri içermesi ölçütü kullanılmıştır. Örnekleme alınan derleme fişlerinin tümü kaynaklar bölümünde sıralanmıştır. Tezde bir derleme fişi, bulunduğu dosyanın adı ve bulunduğu dosyadaki materyaller içerisindeki sıra numarası kullanılarak adlandırılmıştır.

¹ Derleme fişlerine Hacettepe Üniversitesi Açık Erişim sayfasından erişilebilmektedir. Derleme fişlerinin bulunduğu koleksiyon için bkz. https://openaccess.hacettepe.edu.tr/xmlui/handle/11655/105/browse?rpp=20&sort_by=1&type=title&offset=0&etal=-1&order=ASC

Örneğin iki ayrı derleme fişini belirten Afyon 1938 Materyal No. (M.N.) 04 ve Trabzon 1943 M.N. 114 ifadelerine bakıldığında buradaki Afyon 1938 ve Trabzon 1943 derleme fişinin bulunduğu dosyanın adını, M.N. 04 ve M.N. 114 de ilgili derleme fişinin söz konusu dosyadaki hangi numaralı materyal olduğunu belirtmektedir.

Aşağıda derleme fişi örnekleri görülmektedir.

T. C. MAARİF VEKİLLİĞİ Ankara Konservatuvarı Sayı:		Fotoğraf
DERLEME FİŞİ		
Söyleyenin adı ve yaşı:		
Mesleği:		
Memleketi: vilâyeti kazası köyü		
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği:		
Çalanın adı ve yaşı: <i>Mustafa Çekirge</i> 26		
Mesleği: <i>Çeci</i>		
Memleketi: vilâyeti <i>Erzincan</i> kazası <i>/</i> köyü <i>/</i>		
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: <i>?</i>		
Parçanın adı: <i>Arabkir Çiftetellesi</i>		
Alındığı yer ve tarih: <i>4.9.1937 Erzincan</i>		
Plâk numarası: <i>K: 46 K: 39</i>		
Plâkdaki yeri: <i>A: 2 b2</i>		
Parçanın kimler tarafından alındığı: <i>Hasan Ferit Halil Bedi Muzaffer</i>		
PARÇANIN TEKSTİ	DÜŞÜNCELER	
<i>Sözi yok.</i>	<i>Üzerinde ehemmiyetle durulması icabeden bir hadise olsa gerek M. S.</i>	
NOT: Uzun tekstlere fişin arkasında da devam edilecektir.		

Görsel 1: 1937 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Erzincan 1937 M.N. 09

DERLEME FİŞİ

Söyleyenin adı ve yaşı: *Emir Aca 1300*
Mesleği: *Müezzin*
Memleketi: vilâyeti *Afyon* kazası *(Merkez)* ~~Koca Burunlu~~
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: *Orhan'dan öğrendim.*

Çalanın adı ve yaşı: *Murat Tili 55*
Mesleği: *Karveli*
Memleketi: vilâyeti *Afyon* kazası *(Merkez)* ~~Koca Burunlu~~
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: *Orhan'ın geyiklerinden öğrendim.*

Parçanın adı: *Yırtık*
Alındığı yer ve tarih: *Afyon (Merkez) 2. 7. 1938*
Plâk numarası: *A/148* K/196 196
Plâkdaki yeri: *B 1* 01 01

Parçanın kimler tarafından alındığı:
*Alnar, Yılmaz, Altan,
Başbuğ, Yetişen.*

PARÇANIN TEKSTİ

özüm deriyasına attım ben bir tas Ey
Ne anam var ne babam var ne kardas (Ey gardas)
aygün selah ile aygün arpadas (a pa)
Ben korkmam ölümünden er geç yolumdur (Ey yolumdur)
Ele düğün bayram. lize Zulumdur. (Vay yolumdur)
Balemdadır deli gönül balemda
Daraldı can durmadan duyar gözlemda
Elim bağlı dar ağacı dükümde
Ben korkmam ...
Kara taze benzer senin yatışın
Vatanıy gışkaka benzer ölüsün
Luvamıya gışkan akde yetişin
Ben korkmam

DÜŞÜNCELER

*Bağlama
Zaf. Bati'inde
Okuma tarzında
müezzinliğinin
hususî hissiyet-
mektedir.*

NOT: Uzun tekstlere fişin arkasında da devam edilecektir.

Görsel 2: 1938 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Afyon 1938 M.N. 04

DERLEME FİŞİ

Söyleyenin adı ve yaşı: ^{Karol} Celi Günd 1319
Mesleği: ^{Bakıcı}
Memleketi: vilâyeti ^{Çayhan} kazası ^{Kozan} köyü ^{Düzgöç}
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: ^{Ötcedan Celi}
Çalanın ^{Safiyede} adı ve yaşı:
Mesleği:
Memleketi vilâyeti kazası köyü
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği:

Parçanın adı: ^{Bin Farsak} oyun havası
Alındığı yer ve tarih: ^{Kozan} 21-7-1941
Plâk numarası: ⁷¹⁴
Plâkdeki yeri: ^{B 1}

Parçanın kimler tarafından alındığı :
.....
.....

PARÇANIN METNİ	DÜŞÜNCELER
Getme gedenlerini Dökmede fidantarmın Evlur bir selam gönder Gelen gedenlerini Yörü haray döndereyim Dosta gül gönderelim Dostun gözü geliyor Eveye gönderelim Girez cilup kesilür Ehdi kılur ne kılur Eve kadar kılur olsa Böklara itilür	Bir çığır uer cana Bert üstünin toymdan Hece adam üstiler mî Gündüğün vöğünden (Bir çığır uer cana ne ne)

Görsel 3: 1941 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Adana 1938 M.N. 89

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ

Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi

Sayı :

Ali Usta
Kırık Sofu

DERLEME FİŞİ

Söyliyenin adı ve yaşı: Salman Çoker 13 0 0
Mesleği: Halk Sanatçısı
Memleketi: vilâyeti Cankara kazası Keskin köyü Hacı Ali Obaşı
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: Ali Usta (Kırık Sofu'da Kırık Sofulu Ali Usta

Çalanın adı ve yaşı: << >>
Mesleği: << >>
Memleketi: vilâyeti << kazası << köyü
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: Ali Usta <<

Keskinin Hacı Ali
Olasından 1930
ile Hacı Tapan
Parçanın adı : Değirmene tas koydum
Alındığı yer ve tarih: 26 - 7 - 1945 Keskin
Plâk numarası : 1354
Plâktaki yeri : Cv: 1

Kendi köyünden
ne zaman den
saz öğrenmiş
Parçanın kimler tarafından alındığı:
H.B. M.S. R.Y.

PARÇANIN METNİ	DÜŞÜNCELER
2 Değirmene tas koydum, Tas dönüyor dönüyor Bir yadıga bas koydum, Aaer gelin arabadan da miyor	
1 Değirmenin bendine, Tas dönüyor dönüyor Döner kendi kendine, Aaer gelin	

Görsel 4: 1945 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Ankara 1945 M.N. 139

DERLEME FİŞİ

Davul

Söyliyenin adı ve yaşı : *Hüseyin Çal 1333*

Mesleği : *Z. D.*

Memleketi : vilâyeti *Siirt* kazası */* köyü *Kasirik*

Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği : *Esikilerden*

Zurna

Çalanın adı ve yaşı : *Yusuf Çal 23 yaşında*

Çaldığı saz : *Zurna*

Mesleği : *D. Z.*

Memleketi : vilâyeti *Siirt* kazası */* köyü */*

Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği : */*

X Parçanın adı : *Seyhânî oyun havası*

Alındığı yer ve tarih : *7 Temmuz 1952 Siirt*

Plâk numarası :

Plâktaki yeri :

Parçanın kimler tarafından alındığı :

PARÇANIN METNİ

DÜŞÜNCELER

2 Kara kûstânî (Üç kısım)

3 Çâcânî :

4 Gövend :

5 Hirpanî :

6 Garzanî :

8: Mîranî :

9 Roşkanî :

7: Botanî :

10: Cezâir

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

iki kısım

Görsel 5: 1952 Yılına Ait Bir Derleme Fişi, Siirt 1952 M.N. 07

Aşağıdaki tablolarda, Türkiye’deki yedi coğrafi bölge ölçeğinde örnekleme derleme fişi seçimi yapılan dosyalardaki derleme fişi sayıları ve söz konusu dosyalardan örnekleme seçilen derleme fişi sayıları görülmektedir.

Akdeniz Bölgesi’ndeki illerin dosyalarındaki derleme fişi sayıları ve söz konusu dosyalardan örnekleme alınan derleme fişlerinin sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Dosya Adı	Dosyadaki Derleme Fişi Sayısı	Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı
Adana 1938	116	17
Antakya (Hatay) 1946	92	9
Antalya 1946	73	22
Burdur 1942	80	12
Isparta 1942	116	32
İçel 1946	32	14
Maraş 1941	123	6
TOPLAM	632	112

Tablo 1: Akdeniz Bölgesi’nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı

Tablodan görülebileceği üzere örnekleme en fazla sayıda derleme fişi Isparta 1942 dosyasından en az sayıda derleme fişi Maraş 1941 dosyasından alınmıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki illerin dosyalarındaki derleme fişi sayıları ve söz konusu dosyalardan örnekleme alınan derleme fişlerinin sayısı aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Dosya Adı	Dosyadaki Derleme Fişi Sayısı	Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı
Ağrı 1950	12	2
Bingöl 1944	8	2
Bitlis 1952	32	1
Elazığ 1944	67	8
Erzincan 1937	63	1
Erzurum 1937	85	-
Kars 1950	48	9
Malatya 1937	188	27
Muş 1944	58	8
Tunceli 1944	39	18
Van 1950	46	2
TOPLAM	646	78

Tablo 2: Doğu Anadolu Bölgesi’nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı

Tablo 2'ye bakıldığında örnekleme en fazla sayıda derleme fişinin Malatya 1937 dosyasından en az sayıda derleme fişinin de Erzincan 1937 dosyasından alındığı görülmektedir. Örnekleme Erzurum 1937 dosyasından bir derleme fişi alınamamıştır çünkü söz konusu dosyada örnekleme alınma ölçütlerine uygun derleme fişi bulunamamıştır.

Ege Bölgesi'ndeki illerin dosyalarındaki derleme fişi sayıları ve söz konusu dosyalardan örnekleme alınan derleme fişlerinin sayısı Tablo 3'teki gibidir.

Dosya Adı	Dosyadaki Derleme Fişi Sayısı	Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı
Afyon 1938	70	21
Aydın 1938	61	42
Denizli 1938	35	20
İzmir 1952	112	30
Kütahya 1938	103	40
Manisa 1938	141	51
Muğla 1942	73	6
TOPLAM	595	210

Tablo 3: Ege Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı

Tablodan görülebileceği üzere örnekleme en fazla sayıda derleme fişi Manisa 1938 dosyasından en az sayıda derleme fişi Muğla 1942 dosyasından alınmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerin dosyalarındaki derleme fişi sayıları ve söz konusu dosyalardan örnekleme alınan derleme fişlerinin sayısı aşağıdaki tablodadır.

Dosya Adı	Dosyadaki Derleme Fişi Sayısı	Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı
Diyarbakır 1938	24	5
Gaziantep 1938	81	14
Siirt 1952	15	3
Mardin 1952	27	9
Urfa 1938	111	6
TOPLAM	258	37

Tablo 4: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı

Tablodan görülebileceği üzere örnekleme en fazla sayıda derleme fişi Gaziantep 1938 dosyasından en az sayıda derleme fişi Siirt 1952 dosyasından alınmıştır.

İç Anadolu Bölgesi'ndeki illerin dosyalarındaki derleme fişi sayıları ve söz konusu dosyalardan örnekleme alınan derleme fişlerinin sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Dosya Adı	Dosyadaki Derleme Fişi Sayısı	Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı
Ankara 1945	159	43
Çankırı 1945	48	1
Çorum 1939	240	48
Eskişehir 1949 1950	73	13
Kayseri 1941	181	23
Kırşehir 1945	53	15
Konya 1940	443	52
Niğde 1941	112	19
Sivas 1937	74	4
Yozgat 1945	43	9
TOPLAM	1426	227

Tablo 5: İç Anadolu Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı

Tablodan görülebileceği üzere örnekleme en fazla sayıda derleme fişi Konya 1940 dosyasından ve en az sayıda derleme fişi de Çankırı 1945 dosyasından alınmıştır.

Karadeniz Bölgesi'ndeki illerin dosyalarındaki derleme fişi sayılarına ve söz konusu dosyalardan örnekleme alınan derleme fişlerinin sayısına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Dosya Adı	Dosyadaki Derleme Fişi Sayısı	Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı
Amasya 1943	116	14
Artvin (Çoruh) 1950	34	16
Bolu 1948	61	11
Giresun 1943	70	14
Gümüşhane 1937	17	-
Kastamonu 1948	147	5
Ordu 1943	68	14
Rize 1937	63	-
Samsun 1943	87	13
Sinop 1948	30	1
Tokat 1943	133	18
Trabzon 1943	110	21
Zonguldak 1948	38	3
TOPLAM	974	130

Tablo 6: Karadeniz Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı

Tablo 6'ya bakıldığında örnekleme en fazla sayıda derleme fişinin Trabzon 1943 dosyasından en az sayıda derleme fişinin de Zonguldak 1948 dosyasından alındığı görülmektedir. Gümüşhane 1937 ve Gümüşhane 1937 dosyasından örnekleme alınan bir derleme fişi yoktur çünkü söz konusu dosyada örnekleme alınma ölçütlerine uygun derleme fişi bulunamamıştır.

Marmara Bölgesi'ndeki illerin dosyalarındaki derleme fişi sayılarına ve söz konusu dosyalardan örnekleme alınan derleme fişlerinin sayısına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Dosya Adı	Dosyadaki Derleme Fişi Sayısı	Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı
Balıkesir 1938	94	36
Bilecik 1949	57	12
Bursa 1947	96	19
Çanakkale 1947	31	12
Edirne 1947	33	4
İstanbul 1957 1951	29	6
İzmit 1951	31	10
Kırklareli 1947	41	5
Tekirdağ 1947	55	13
TOPLAM	467	117

Tablo 7: Marmara Bölgesi'nde Derleme Çalışması Yapılan İllerin Dosyalarındaki Derleme Fişi Sayısı ve Söz Konusu Dosyalardan Örnekleme Alınan Derleme Fişi Sayısı

Tablodan görülebileceği üzere örnekleme en fazla sayıda derleme fişi Balıkesir 1938 dosyasından ve en az sayıda derleme fişi de Edirne 1947 dosyasından alınmıştır.

Tüm tablolar değerlendirildiği zaman en fazla sayıda derleme fişinin ve en fazla sayıda örnekleme dahil edilen derleme fişinin İç Anadolu Bölgesi'ndeki illerin dosyaları olduğu görülmektedir. Örnekleme en fazla sayıda derleme fişi Konya 1940 dosyasından alınmıştır. Söz konusu dosyadan örnekleme alınan derleme fişi sayısı 52'dir. Örnekleme en az sayıda derleme fişi; Bitlis 1952, Çankırı 1945, Erzincan 1937 ve Sinop 1948 dosyalarından alınmıştır. Adı geçen dosyalardan örnekleme alınan derleme fişi sayısı 1'dir. Erzurum 1937, Gümüşhane 1937 ve Rize 1937 dosyalarından örnekleme alınan derleme fişi bulunmamaktadır.

1.5. Veri Analiz Süreci

Yukarıda belirtildiği üzere bir derleme fişinin örnekleme seçilmesi için çalgı, kültürel yapı ve yöre coğrafyası kategorilerinin üçünden de veri içermesi gerekmektedir. Bu amaçla önce derleme fişleri incelenmiş ve veriler tespit edilmiştir. Ardından içerik analizi yöntemiyle verilerin çalgı, kültürel yapı ve yöre coğrafyası kategorilerinden hangisine dahil olduğu belirlenmiştir. Bunlardan çalgı kategorisinin seçilmesinin gerekçesi, tezin odaklandığı 1937-1952 yılları arasındaki derleme çalışmalarının bir halk müziği derleme çalışması olmasıdır. Kültürel yapı kategorisinin seçilmesinin gerekçesi, müzik eserlerinin sözlerinde ve derleme fişlerindeki notlarda kültürel yapıyı ortaya koymayı sağlayacak verilerin varlığı ve müziğin kültürün bir parçası olmasıdır. Yöre coğrafyası kategorisinin seçilmesinin gerekçesi de müzik eserlerinin sözlerinde ve derleme fişlerindeki notlarda yöre coğrafyasına ilişkin verilerin varlığı ve coğrafyanın kültürel yapıya ışık tutmasıdır.

Bu ilk incelemenin ve verilerin hangi kategoride yer aldığının tespit edilmesinin ardından yine içerik analizi yöntemiyle verilerin çalgı, kültürel yapı ve yöre coğrafyası kategorileri içerisinde hangi temalara ayrıldıkları tespit edilmiştir. Söz konusu temalar da incelenerek benzerliklerine ve farklılıklarına göre bir araya toplanmış ve bu yolla kategoriler kapsamındaki ana kodlar, alt kodlar ve ikincil alt kodlar oluşturulmuştur. Veriler kategori - ana kod – alt kod – ikincil alt kod sistemi dahilinde incelenerek bulgular ortaya konulmuş ve sonuçlar çıkarılmıştır. Tüm bunların metne aktarımıyla tez tamamlanmıştır. Buradaki ana, alt ve ikincil alt kodlar ile söz konusu kodlardaki bulgular, ilgili kategori başlığı altında yer almaktadır. İlgili kategorideki ana, alt ve ikincil alt kodlardaki verilerin hangi derleme fişinde yer aldığı, bazı durumlarda metin içerisinde gösterilmekle birlikte, esas olarak EK bölümündeki tablolarda ortaya konulmuştur. Bu paragrafta anlatılan işlemler MAXQDA programı ile yapılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Tezde yalnızca derleme fişlerinde etnografik veriler araştırılmıştır. Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi'nde derleme fişleri dışındaki yazılı belgeler, fotoğraflar ve ses kayıtları tez kapsamında incelenmemiştir. Yukarıda İçerik Analiz Biriminin Belirlenme Süreci başlığı altında tezin evreni 65 dosyada bulunan 5697 derleme fişinden oluştuğu ancak tezin örnekleminin 62 dosyada bulunan 4998 derleme fişi içerisinde seçildiği belirtilmiştir. Burada örneklem seçimine dahil edilmeyen dosyalar; *Arşivde Derlenenler ve Karışık Derleme Fişleri*, *Altay Tükleri*² *Dosyası 1955* ve *Lehçe 1938* dosyalarıdır. Bu dosyaların örnekleme alınmama gerekçeleri; *Arşivde Derlenenler ve Karışık Derleme Fişleri* dosyasındaki derleme fişlerinde belirli bir ilin/yörenin kültürel yapısını yansıtmaması, *Altay Tükleri Dosyası 1955* dosyasının Anadolu ve Türkiye coğrafyasından ziyade Ural-Altay coğrafyasındaki kültürel yapıya ilişkin veriler içermesi ve *Lehçe 1938* dosyasının dilbilim derlemeleri dosyası olmasıdır.

² Arşiv'de dosyanın adı bu şekilde geçtiği için söz konusu yazım şekli olduğu gibi metne aktarılmıştır (arş. n.).

2. BÖLÜM: ETNOGRAFİ

Bilimde ve sosyal bilimlerde yöntemin önemi herkesçe bilinmektedir. Bilimsel araştırmada kullanılan yöntem veya yöntemler, verilerin nasıl elde edildiğini ve değerlendirildiğini gösterir. Bu bakımdan yöntem, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliğini sağlayan birincil unsurdur. Araştırmalarda kullanılan yöntem veya yöntemlerin belirlenmesinde araştırma konusunun yanı sıra araştırmacının konuya bakış açısı ve içinde bulunduğu toplumsal, düşünsel, bilimsel ve politik ortamın da etkisi söz konusudur. Dahası araştırma konusunun seçilmesinde dahi araştırmacının içinde bulunduğu toplumsal, düşünsel, bilimsel ve politik ortamın etkisi vardır. Çünkü araştırmacı izole edilmiş bir birey değildir. Aksine toplumsal, düşünsel ve politik hayatın bir parçasıdır. Ayrıca araştırmacıya yol gösteren, belirli ön kabuller ve ilkelerden oluşan bir bilimsel temel de bulunmaktadır. Bu da akademik hayatın bir parçası olmanın getirdiği bir şeydir. Araştırmacı bu sayede sınırları çizilmiş bir çalışma alanına sahip olur. Araştırma konusunu ve yöntemini belirler, verilerini toplayıp analiz eder ve bir sonuca ulaşarak araştırmasını tamamlar. Ardından yaptığı araştırmayı kamuoyu ile paylaşır.

Görülebileceği üzere araştırmacı belirli bir toplumsal, düşünsel, bilimsel ve politik bir zeminde araştırma yapar. Ancak üzerinde bulunduğu bu zemini sorgulamak, yeni bir bakış açısıyla hareket etmek de araştırmacının elindedir. Araştırmacının üzerinde durduğu zemini sorgulaması, araştırmacıya halihazırda üzerinde çalışılan konuları ve kullanılan yöntemleri yeni bir bakış açısıyla ele almayı sağladığı gibi araştırmacının yeni araştırma konuları bulmasını ve yeni araştırma yöntemleri ortaya çıkarmasını da sağlar. Ayrıca araştırmacının belirli bir toplumsal, düşünsel, bilimsel ve politik bir zeminin değişmesi de bu sonucu ortaya çıkarır. Etnografi de böyle bir değişimin ürünüdür. Her ne kadar ortaya çıktığı 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında bahsedilen türdeki bir sorgulamanın ve değişimin ürünü olmaktan uzak olsa da ilerleyen dönemde böyle bir sorgulamanın ve değişimin ürünü haline geldiği de açıktır. Bu başlık altında etnografinin ne olduğu, etnografinin tarihçesi ve geçirdiği değişim ile bir etnografik araştırmanın nasıl yapıldığı anlatılacaktır.

2.1. Etnografinin Tanımı ve Tarihçesi

Etnografi sözcüğü Yunancada *millet*, *halk* anlamına gelen *ethnos* ve *yazmak*, *çizmek*, *resim yapmak* anlamına gelen *grapho* sözcüklerinin (Sinanoğlu, 1953; s. 63, s. 79) bileşiminden gelmektedir. Söz konusu iki sözcüğün anlamları düşünüldüğünde, iki sözcüğün bileşiminden doğan *etnografi* sözcüğünün bir milletin, halkın tasviri anlamına geleceği çıkarımı yapılabilmektedir. Sosyolog John David Bremer etnografinin insanların günlük hayatlarını ve toplumsal değerlerini kavramayı sağlayan veri toplama yöntemleriyle onların günlük yaşam alanlarında yapılan araştırma olduğunu belirtmektedir. Bremer etnografik araştırmada araştırmacının sistemli bir şekilde veri toplayabilmesi için günlük hayatın geçtiği ortama ve aktivitelere dahil olmasını ancak araştırmacının bunu dışarıdan biri gibi yapmamasını söylemektedir (2005, s. 7). Bremer etnografinin sosyal bilimlerin temel amacının insanların eylemlerini ve deneyimlerini, eylemlerinin arkasında yatan etkenleri ve deneyimleri hakkındaki düşüncelerini anlamak olması temelinde hareket ettiğini ifade etmektedir (2005, s. 11). Bremer'in söylediklerinden hareketle etnografinin insan topluluklarını o topluluğun gözünden inceleme, söz konusu topluluğun bakış açısından hayatı ve dünyayı anlama çabası olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Etnografinin amacını gerçekleştirmek, ancak araştırmacının bizzat söz konusu topluluğun içine girmesi, topluluğun bir parçası olarak ve günlük yaşamına dahil olarak topluluğu gözlemlemesi sayesinde olanaklı olur.

Etnografinin ortaya çıkışı 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında antropoloji alanında olmuştur. İngiltere'de klasik antropoloji ve İngiliz sömürgeciliğinin iş birliği etnografinin ortaya çıkışını sağlamıştır. Bu iş birliğinin gerekçesi, sömürgeleştirilen bölgelerdeki "ilkel" veya "egzotik" olarak görülen Batılı olmayan, sanayileşmemiş toplumların yapısını anlamak ve ortaya koymaktır. Bronislaw Malinowski, Franz Boas, Alfred Reginald Radcliffe-Brown gibi isimler etnografinin ortaya çıkışını sağlamışlardır (Bremer, 2005, s. 11, Hammersley ve Atkinson, 2019, s. 1). Ardından etnografi 1920'li ve 1930'lu yıllarda kent sosyolojisi alanındaki çalışmalarda görülmüştür. Dönemin araştırmacılarının kentleşme ve sanayileşmenin etkilerini incelemek amacıyla Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa'da yapılan çalışmalar ile Chicago Okulu'nun göçmenler, gettolar, sokak çeteleri gibi kentsel alt gruplar hakkında, söz konusu gruplara katılarak yaptıkları çalışmalar etnografinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Sosyologlar her ne kadar etnografi yerine saha çalışması veya katılarak gözlem

terimlerini kullansalar da yaptıkları çalışmanın etnografik bir çalışma olduğu açıktır (Bremer, 2005, s. 12, Hammersley ve Atkinson, 2019, s. 2). Etnografi 1960'lı yıllardan itibaren antropoloji ve sosyoloji dışındaki disiplinlerinde de görülmeye başlanmıştır. Etnografinin kullanımı 20. yüzyılın ilerleyen dönemlerinde doğru diğer nitel araştırma yöntemleriyle birlikte hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır (Hammersley ve Atkinson, 2019, s. 2).

Etnografide 1970'li yıllarda yaşanan önemli bir değişim yaşanmıştır. 1970'li yıllara kadar etnografik çalışmalara, pozitivist ve deneysel bir anlayışla hareket eden, insan topluluklarının yaşamlarını nesnel, araştırmacının duygu ve değerlerini göz ardı ederek araştıran ve anlatan klasik antropolojik yaklaşım egemendir. Ancak bu yaklaşım etnografinin katılarak gözlem yöntemiyle ters düşmektedir. Antropolog Tayfun Atay'ın belirttiği gibi "katılmak" araştırmacıyı kendisi olmaktan çıkarıp topluluğa yakınlaştırırken "gözlemek" araştırmacının olguya kendisi gibi bakmasını sağlamaktadır. Araştırmacı ya katılıma ağırlık vererek "topluluğun sesi" olacaktır ya da gözleme ağırlık vererek olguları yüzeysel bir şekilde ele alacaktır. Katılarak gözlemin bu ikilemi araştırmacı açısından bir sorun oluşturmaktadır. Bu sorun etnografik araştırmanın öncüsü antropolog Bronislaw Malinowski'nin 1967'de yayımlanan, Trobriand yerlileriyle yaptığı araştırma sırasında tuttuğu günlüklerindeki notlarla birlikte iyice gün ışığına çıkar. Malinowski, yerliler hakkındaki düşüncelerini içeren notlarında yerliler hakkında kaba ve sert sözcükler kullanarak yerlilerden hiç hoşlanmadığını ifade etmektedir. Söz konusu notlar ve sonrasında yaşanan tartışmalar 1980'li yıllara uzanan bir değişimi başlatmıştır. Bu değişimin sonucunda etnografi, araştırılan topluluğun nasıl yaşadığını ortaya koyma amacı yerine araştırmacı ile araştırılan topluluğun birlikte yaşadıkları deneyimi ortaya koyma amacıyla hareket eder olmuştur. Etnografi özne-nesne ilişkisine dayalı bir yaklaşımla hareket etmekten çıkarak hem araştırmacıyı hem de araştırılan topluluğu özne kabul eden diyalojik bir yaklaşımla hareket eder duruma gelmiştir (Atay, 2018; s. 10-13; Nahya ve Harmanşah, 2018, s. 26). Etnografi yukarıda sözü edilen değişimle birlikte yeni bir yola girmiştir. Doğaldır ki etnografideki bu değişimin destekçileri olduğu gibi eleştirenleri de olmuştur. Ancak söz konusu değişimin getirdiği yenilikler herkesçe kabul edilmektedir (Atay, 2018, s. 13).

Etnografi yukarıda da belirtildiği gibi 20. yüzyılın ilerleyen dönemlerinde yaygın olarak kullanılan bir yöntem haline gelmiştir. Özellikle 20. yüzyılın sonuyla birlikte bilişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte dijital platformların öne çıkışı ve yaygınlaşması, bilimin ve etnografinin de dikkatini dijital ortamlara yöneltmiştir. Bu yönelimin sonucunda dijital etnografi (*digital ethnography*) veya sanal etnografi (*virtual ethnography*) ve internet etnografisi (*netnografi, netnography*) ortaya çıkmıştır. Dijital etnografi, sahada yapılan araştırmaları dijital ortama taşıyarak etnografinin gelecekte de var olabileceğini göstermektedir.

2.2. Bir Etnografik Araştırmanın Yapılışı

Bir etnografik araştırma, yukarıda da belirtildiği gibi amacı itibarıyla sahada yapılan, katılarak gözlemi gerektiren bir araştırmadır. Eğer dijital ortamda bir etnografik araştırma yapılacaksa, saha doğal olarak internet ortamı veya genel olarak çevrimiçi ortamdır (Hammersley ve Atkinson, 2019, s. 3). Ancak yalnızca saha çalışması veya çevrimiçi ortam çalışması yapmak, bir etnografik araştırma yapıldığı anlamına gelmemektedir. Etnografik araştırmanın da belirli bir çerçevesi, yöntemi ve kendine özgü sorunları bulunmaktadır ve bunları bilmek, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliğini sağlar.

Etnografik bir araştırmanın nasıl yapılacağını anlamak için öncelikle etnografik araştırmanın özelliklerini anlamak gerekir. Sosyologlar Martyn Hammersley ve Paul Atkinson, bir etnografik araştırmanın özelliklerini sıralamışlardır.

1. Etnografik araştırmada insanların eylem ve düşünceleri, araştırmacının özel olarak oluşturduğu ortamdan, deneysellikten ve yapılandırılmış görüşmelerden ziyade günlük hayatın içerisinde araştırılır.
2. Etnografik araştırmada katılarak gözlem ve yapılandırılmamış görüşme ile veri toplamak esastır. Ancak başta dokümanlar olma üzere diğer kaynaklardan da veri toplanmaktadır.
3. Veri toplama süreci görece yapılandırılmamıştır. Veri toplamada başlangıçta yapılan katı ve ayrıntılı araştırma desenleri kullanılmaz. İnsan davranışlarını ve söylemlerini

anlamlandırmaya ve sınıflandırmayı sağlayan kategorilere veri toplama sürecinde yer verilmez.

4. Araştırmanın odağı belirli vakalar, bir insan topluluğu veya bir mekândır. Bu da araştırma konusu hakkında derinlikli bir araştırma yapabilmeyi sağlamaktadır.
5. Veri analizinde insan eylemlerinin ve kurumsallaşmış pratiklerinin ne ifade ettiğinin, nedenlerinin, işlevlerinin ve sonuçlarının açıklanmasına ve bunların yerel veya geniş bağlamda nasıl yer aldığına yer verilir (Hammersley ve Atkinson, 2019, s. 3).

Söz konusu beş madde, bir önceki alt başlıkta anlatılanlarla birlikte değerlendirildiğinde etnografik araştırma hakkında şu sonuçlara ulaşmak olanaklıdır. İlk maddede görülen etnografik araştırmanın günlük hayatın içerisinde yapılması, etnografinin bir topluluğu söz konusu topluluğun bakış açısıyla anlama çabasıyla ilişkilidir. Bir topluluğu, söz konusu topluluğun bakış açısıyla anlayabilmek için o topluluğun günlük yaşamına, topluluğun yaşadığı yerde dahil olmak gerekir. İkinci maddede görülen katılarak gözlem yoluyla veri toplamak da bir topluluğu anlamak için o topluluğun günlük hayatına dahil olmak ile ilişkilendirilebilmektedir.

İkinci maddede görülen yapılandırılmamış görüşme yoluyla veri toplama ile üçüncü maddede görülenler, etnografide 1970'li yıllarda yaşanan değişimin sonucudur. Etnografik araştırmanın, araştırmacı öznenin araştırdığı topluluğu nesnel bir şekilde anlattığı bir metin olmaktan çıkarak hem araştırmacının hem de araştırılan topluluğun özneleştiği ve araştırmanın her iki öznenin ortak deneyiminin ürünü olması sonucunda araştırma planları esnek ve açık uçlu yapılmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda sahada veri toplarken yapılandırılmamış görüşmelerin önemi artmıştır. Üçüncü maddede görülen veri toplarken katı ve ayrıntılı araştırma planlarının ve insanların eylem ve söylemlerini etiketleyen kavramların kullanılmaması da etnografik araştırmanın araştırmacının ve topluluğun ortak deneyiminin ürünü olmasıyla ilişkilidir. Çünkü saha çalışmasının ve sahada yaşananların araştırmacıyı ve topluluğu nasıl etkileyeceği ancak sahaya çıkılıp veri toplamaya başlandığı zaman mümkün olmaktadır. Bu sebeple etnografik araştırmada, sahada yaşanabilecekler düşünülerek esnek ve açık uçlu bir araştırma deseni (*research design*) oluşturulur. Etnografik araştırmada insanların eylem ve söylemlerini etiketleyen kavramların kullanılmaması da

önemlidir. Çünkü insanların eylemlerini ve söylemlerini etiketleyen kavramlarla sahaya çıkılması araştırmacının insanların eylem ve söylemlerini, o insanların bakış açısıyla anlayamamasına veya araştırmacının topluluktan dışlanmasına neden olabilir. Bunlardan ilki gerçekleştiğinde araştırma, bir etnografik araştırma olmaktan çıkar. İkincisi gerçekleştiğinde araştırma fiilen son bulur.

Dördüncü maddede görülen araştırmanın odağının belirli vakalar, bir insan topluluğu ve bir mekân olması ve bunun derinlemesine araştırma yapma olanağı sağlaması hem nitel araştırmanın hem de etnografinin amacının getirdiği bir sonuçtur. Bilindiği üzere nitel araştırmada amaç, genelgeçer bir kurala varmak değil tekil bir olguyu veya topluluğu incelemek, anlamak ve açıklamaktır. Bir nitel araştırma olan etnografik araştırma da bir topluluğu, o topluluğun bakış açısıyla incelemek, anlamak ve anlatmaktır. Ayrıca etnografik araştırma, hakkında araştırma yapılan topluluğa dair bütüncül bir görünüm sunar. Söz konusu amaçlardan dolayı hem nitel araştırmada hem de etnografik araştırmada derinlemesine araştırma yapmak zorunludur. Beşinci maddede görülen veri analizinde insan eylemlerinin ve kurumsallaşmış pratiklerinin ne ifade ettiğinin, nedenlerinin, işlevlerinin ve sonuçlarının açıklanması ve bunların yerel veya geniş bağlamda nasıl yer aldığının anlatılması da hem nitel araştırmanın hem de etnografinin amacının getirdiği bir diğer sonuçtur.

Yukarıda anlatılanlardan çıkarılacak sonuçlar ve bir etnografik araştırma yapılırken akılda tutulması gereken hususlar şunlardır:

- Araştırmacı esnek ve açık uçlu bir araştırma deseniyle hareket etmelidir.
- Araştırmacı sahaya değer-yüksüz olarak gitmelidir.
- Araştırmacı esas olarak katılarak gözlem ve yapılandırılmamış görüşme yöntemleriyle veri toplamalıdır.

Etnografik bir araştırmada, her araştırmada olduğu gibi bir araştırma deseninin varlığı gerekir. Çünkü araştırma deseni, araştırmacıya araştırmada izleyeceği yolu ve araştırma yaparken karşılaşılabilecek sorunları çözme yollarını gösterir. Bir araştırma deseninde yer alması gereken unsurlar şunlardır:

- Araştırmada ele alınan konu veya konuların ana hatları ve özellikleri, araştırmanın amacı ve hedefi.
- Araştırma alanının seçimi, alanın ve çalışma kapsamında görüşme yapılacak kişilerin seçilmesinde kullanılacak örnekleme yöntemlerinin seçimi.
- Araştırma için gereken zaman ve kaynaklar ve bunların araştırmaya olan etkileri.
- Veri toplama yöntemlerinin ve bunların birlikte nasıl kullanılacağına belirlenmesi.
- Alana erişimin nasıl olacağı, alanda görüşülen kişilerin güveninin nasıl kazanılacağı ve alana erişimi sağlayacak, alan çalışmasının yürütölmesini kolaylaştıracak kişilerin veya kurumların (*gatekeeper*) belirlenmesi.
- Araştırmacının sahadayken ve çalışma kapsamında görüşme yapılacak kişilerle görüşürken bürüneceği rol veya roller ve bunların tabiatı.
- Veri analizinde kullanılacak yöntemlerin seçimi.
- Alandan ayrılma ve yapılan araştırmanın sonuçlarının sunumu (Bremer, 2005, s. 58).

Ek olarak araştırma deseni, yukarıda da belirtildiği gibi açık uçlu ve esnek olmalı, değişikliklere açık olmalı ve yapılan değişiklikler büyük sorunlar yaratmamalıdır (Bremer, 2005, s. 58).

Yukarıdaki araştırma deseninde belirtilen unsurlardan hareketle bir etnografik araştırmanın şu aşamalardan oluştuğu söylenebilir: Hazırlık, sahaya erişim, veri toplama, veri analizi ve araştırma raporunun oluşturulması.

Hazırlık evresi, araştırma deseninin oluşturulduğu, oluşturulan araştırma deseni kapsamında kararlaştırılanların hayata geçirilmesi adına gerekli bağlantıların kurulduğu, belirlenen sahaya gitmek için gerekli kaynakların bulunduğu ve sahaya gidiş zamanının belirlendiği ve araştırma için gerekli ekipmanların temin edildiği evredir.

Sahaya erişim, araştırmacının çalışma yapacağı yere giderek veri toplayacağı grupla iletişim kurmasıdır. Buradaki saha, sınırları belirli okul, mahalle, semt gibi bir yer olabileceği gibi Facebook, Twitter gibi sosyal medya platformları da olabilir. Dahası birden fazla saha olabileceği gibi bu sahaların her biri ülkenin veya dünyanın farklı bölgelerinde olabilir. Ek olarak aynı topluluk ile iki farklı sahada araştırma yapılabilir (Erduyan, 2015, s. 84-85).

Araştırmacı sahaya farklı yollardan erişebilir. Sahaya erişirken *gatekeeper* olarak bilinen sahaya erişimi sağlayan ve saha çalışmasını kolaylaştıran kişi veya kurumlar ile rehberler ve bilgi sağlayıcılardan (*informant*) yararlanabilir. Hatta sahaya girişini sağlaması amacıyla *gatekeeper* pozisyonundaki kişi veya kurumlar ve katılmak istediği topluluk ile pazarlık yapabilir (Berg ve Lune, 2015, s. 240-241; Bremer, 2005, s. 83).

Araştırmacının sahadaki kişilerle ilişkilerde dikkat etmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki literatürde *gatekeeper* rolündeki kişi veya kurumlar ile rehberler ve bilgi sağlayıcılar ile ilişkilerdir. Söz konusu kişi veya kurumlar ile iyi ilişkiler kurulmalıdır ancak bunun araştırmacının bağımsızlığına gölge düşürmeyecek şekilde yapılmasına dikkat edilmelidir. Araştırmacı ile söz konusu kişi veya kurumlar arasında ilişkilerin bu şekilde kurulamaması durumunda ya araştırmacı “söz konusu kişi veya kurumların sesi” haline gelir ve araştırma, araştırmacının yaptığı bir iş olmaktan çıkar ya da araştırmacı ile söz konusu kişi veya kurumlar arasındaki ilişkinin kopmasından dolayı saha çalışması yapılamayacağından araştırma sona erer. Araştırmacının sahada dikkat etmesi gereken ikinci husus, hakkında araştırma yapılan topluluk ile ilişkilerdir. Araştırmacı, hakkında araştırma yapacağı toplulukla karşılıklı güvene dayanan bir ilişki kurmalı ve söz konusu topluluğa karşı kötü bir söz söyleme veya eylemde bulunma, kendi değer yargılarını topluluğa dayatma gibi davranışlardan kaçınmalıdır (Berg ve Lune, 2015, s. 233-234). Aksi takdirde araştırmacı ve topluluk arasındaki ilişkinin sona ermesinden dolayı araştırma da sona erer. Dikkat edilmesi gerek üçüncü husus, yukarıda da sözü edilen araştırmacının bağımsızlığını ve “araştırmacı” kimliğini korumasıdır. Araştırmacı, hakkında araştırma yaptığı topluluğun günlük hayatına ne ölçüde dahil olursa olsun “yerleşmemeli” yani söz konusu topluluğun bir parçası haline gelmemelidir. Araştırmacı sahaya adımını attığı ilk andan sahadan ayrıldığı ana kadar araştırmacı kimliğini ve bağımsızlığını korumalıdır (Erduyan, 2015, s. 87-87; Nahya ve

Harmanşah, 2018, s. 21). Aksi takdirde araştırmacı “topluluğun sesi” haline gelir ve bu da araştırmanın, araştırmacının yaptığı bir iş olmaktan çıkmasıyla sonuçlanır.

Araştırmacı sahaya eriştikten sonra sahadaki rolünü belirlemelidir. Burada araştırmacının önünde dört seçenek bulunmaktadır: Tam katılımcı, katılımcı gözlemci, gözlemci katılımcı ve tam gözlemci. Tam katılımcı, topluluğun bir üyesi gibi topluluğa katılım gösteren ve araştırmayı yapan araştırmacı iken tam gözlemci de topluluğa katılım göstermeksizin gözlem yapan araştırmacıdır. Katılımcı gözlemci topluluğa katılım göstermekle birlikte araştırmacı kimliğini de önde tutan araştırmacı iken gözlemci katılımcı topluluğa sınırlı olarak katılım göstererek gözlemci rolünü daha önde tutan araştırmacıdır. Bunlardan hangisinin benimseneceği alana ve çalışma yapılacak gruba bağlıdır ve bu roller sahada değişebilir (Bremer, 2005, s. 83-85; Erduyan, 2015, s. 86). Araştırmacı, sahadaki rolüne karar verdikten sonra topluluğun güvenini kazanmalıdır. Buradaki güven ilişkisi; dürüstlük, iletişim, arkadaş canlısı olma, açıklık ve güven-vericilik temelindedir ve sözlü veya sözlü olmayan davranışlara dayanmaktadır. Araştırmacı kendini açık bir şekilde göstermeli ve yakınlık gösteren davranışlarda bulunmalıdır. Ayrıca davranışların toplumun nazarındaki anlamını bilmeli, hayatı topluluktaki bireyler gibi yaşamalıdır. Örneğin topluluktaki bireyler gibi konuşmalı ve yemek yemelidir (Bremer, 2005, s. 85).

Araştırmacı için bir diğer husus sahada kimliğini gizleme veya gizlememe durumudur. Araştırmacının sahaya erişirken ve topluluğa katılırken araştırmacı kimliğini ve araştırmasını açık bir şekilde toplulukla paylaşması esastır. Ancak sahaya erişimin ve topluluğa katılımın açık bir şekilde mümkün olmadığı durumlarda araştırmacı, kimliğini gizleyerek araştırmasını yapmak durumunda kalabilir (Hammersley ve Atkinson, 2019, s. 56-57). Ancak bu durumun neden olacağı sorunlar bulunmaktadır. Araştırma yapılan topluluğun üyeleri araştırmacıyı gerçekten de o topluluğun bir üyesi zannedebilirler. Ayrıca topluluğun dışından kişiler de araştırmacıyı o topluluğun bir üyesi olarak görebilirler (Berg ve Lune, 2015, s. 244-245). Bunun yaratabileceği sorunlar şu örnekle anlatılabilir. İtalyan Mafyası hakkında bir araştırma yapmak isteyen bir araştırmacı kimliğini gizleyerek Mafya içerisine girmeyi başarabilir. Ancak Mafyanın *Omertà* adlı bir kuralı bulunmaktadır ve bu kurala göre “Mafya içerisinde konuşulan Mafya içerisinde kalır”. *Omertà*’ya aykırı hareket eden kişi öldürülebilir. Eğer

Mafya araştırmayı yaptığı esnada araştırmacının kimliğini ortaya çıkarırsa veya araştırmacı araştırmayı tamamlayıp kamuoyuna duyurursa, Mafya üyesi zannedilen araştırmacı *Omertà*'ya uymadığı için öldürülebilir. Bir diğerk durumda araştırmacı Mafya içerisinde araştırmasını yürütmekte ve Mafya üyesi gibi hareket etmekte iken kolluk kuvvetlerince Mafya'ya yönelik bir operasyonda gözaltına alınabilir, yargılanabilir ve cezalandırılabilir. Araştırmacının kimliğini gizleyerek sahaya erişmesinin ve topluluğad dahil olmasının bir diğerk sonucu da araştırmacının bilmek istediğinden daha fazla şey öğrenebileceğidir (Berg ve Lune, 2015, s. 245). Burada kastedilen şey elbette ki hukuki açıdan ve araştırma etiğeri açısından sorun yaratacak bilgiler değildir. Öğrenilmesi ve kamuya açıklanması sorun yaratacak bilgiler; devlet veya şirket sırları gibi kurumsal yapılara ilişkin önemli bilgiler ve bir suçun işlendiğine veya işleneceğine ilişkin bilgilerdir. Araştırmacının devlet veya şirket sırları gibi kurumsal yapılara ilişkin önemli bilgiler ile bir suçun işlendiğine veya işleneceğine ilişkin bilgilere sahip olması ve bunları yayımlaması araştırmacının ceza yasaları gereğeri cezalandırılmasına neden olabileceğeri gibi can güvenliğini de tehlikeye atabilir.

Sahadan ayrılmak da sahaya erişim kapsamında ele alınması gereken bir konudur. Çünkü sahada çalışma yapılırken toplulukla sağlıklı bir ilişki kurmak araştırmacıya saha çalışması yaparken yardımcı olacağı gibi sahadan uygun şekilde ayrılmak da araştırmacıya sahaya geri döndüğeri vakit yardımcı olacaktır. Ayrıca hem saha çalışması sırasında toplulukla iyi ilişkiler kurmak hem de sahadan uygun bir şekilde ayrılmak, sahaya ilerleyen dönemlerde erişecek araştırmacılara da yarar sağlayacaktır. Sahadan ayrılma süreci hızlı bir şekilde gerçekleşebileceğeri gibi yavaş bir şekilde de gerçekleşebilir ve bu sahadaki duruma bağlıdır. Ancak her iki durumda da hem araştırmacının hem de topluluğun bundan psikolojik olarak etkileneceğeri açıktır. Ayrıca çalışmadan yıllar sonra dahi araştırmacıya sahadan bilgi gelebilir ve araştırmacı sahayla irtibatını sürdürebilir (Berg ve Lune, 2015, s. 275-276).

Sahada veri toplama, araştırmacının topluluğeri anlamak ve anlatmak için gerekli verileri elde etmesidir. Etnografik araştırmada veri toplarken; katılarak gözlem, görüşme, kişisel belgelerden yararlanma, günlük dilin analizi ve kısa öykülerin analizi gibi yöntemlerin kullanıldığı görülmüşür (Bremer, 2005, s. 59, s. 74-75). Katılarak gözlem, araştırma kapsamında görüşülen kişilerin düşüncelerini, değeri yargılarını ve eylemlerini öğrenmek

amacıyla görüşmecilerin günlük yaşamlarına dahil olarak onları izleme ve gözlemleme ve onlarla görüşmektir (Bremer, 2005, s. 59). Görüşme, belirli soruların bir kişiye veya gruba sorularak cevap alınması yoluyla bilgi toplamaktır (Bremer, 2005, s. 63). Etnografide yapılandırılmamış görüşme tercih edilir çünkü amaç topluluğu bir bütün olarak anlamak ve anlatmaktır. Bundan dolayı da derinlemesine görüşmeler yapılır ve bu sayede detaylı veriler elde edilir. Burada yapılandırılmamış görüşmelerin tercihinin gerekçesi, konuyu derinleştirmeye olanak sağlaması ve günlük hayatın doğallığına daha uygun olmasıdır. Kişisel belgelerden yararlanma hem günlükler, mektuplar gibi kişiye özel belgeler ile mahkeme kayıtları, okul kayıtları, faturalar gibi kurumsal belgelerin veri toplama amacıyla incelenmesidir (Bremer, 2005, s. 72-73). Kısa öykülerin (*vignette*) analizi belirli bir durumun kısaca öykülenerek anlatıldığı metinlerin incelenmesidir (Bremer, 2005, s. 74-75). Ancak anlatılan araştırma teknikleri sahada nadiren tek başına kullanılır ve genellikle üçgenleme (*triangulation*) adı verilen birden fazla araştırma yönteminin birlikte kullanılması (Bremer, 2005, s. 75) durumu görülür.

Araştırmacı sahada yaptığı görüşmeleri ve topladığı verileri kayıt altına almak için çeşitli kayıt araçları kullanabilir. Bunların ilki saha notlarıdır. Saha notları, araştırmacının sahadaki kişileri, yaptığı görüşmeleri, görüşmeler sırasında elde ettiği verileri vb. unsurları kayıt altına aldığı yazılı belgelerdir. Saha notları metinlerin yanı sıra liste, şema, grafik, resim ve insanlar ve mekanlar hakkındaki kodlar gibi unsurlar da barındırır. Saha notlarının saha çalışmasının hemen ardından yazıya geçirilmesi ve araştırmacının saha deneyimini kağıt üzerinde yeniden yaşadığı bir metne dönüştürülmesi gerekir. Aksi takdirde hızlıca alınan ve bundan dolayı bütünlüklü bir metinsel yapıdan uzak; cümlecikler, sözcükler ve kısaltmalar şeklinde düşülen notlar yanlış hatırlanabilir (Erduyan, 2015, s. 91, s. 94). Bunun da araştırmacıya ve araştırmaya gölge düşüreceği açıktır. Saha notları haricinde araştırmacının sahada tuttuğu günlükler ve yapılan harcamaların, görüşülen kişilerin, gün içinde yapılanların özel olarak not alındığı defterler de vardır. Bunlar esas olarak saha notlarını ve araştırmacının saha hakkındaki duygu ve düşüncelerini anlamaya yardımcı olmaktadır (Erduyan, 2015, s. 93-94). Ancak bunların da sahada elde edilen verileri barındırabileceği ihtimali göz ardı edilmemelidir. Buradaki bir diğer kayıt altına yöntemi ses ve görüntü kayıtlarıdır (Erduyan,

2015, s. 91). Teknolojik araçlar sayesinde sahada yapılan gözlemler ve görüşmeler hem sesli hem de görüntülü olarak kayıt altına alınabilmektedir.

Veri analizi, saha çalışmasında elde edilen verilerin incelenmesi ve değerlendirilmesi işidir. Veri analizi; verilerin seçimi, verilerin toplanması ve verilerin yorumlanması olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Verilerin seçiminde bir veri evreninden belirli veriler seçilerek ayrılır. Ardından birbirinden ayrılan veriler belirli bir düzen dahilinde bir araya toplanır. Sonrasında elde edilen bulguların yorumlanmasıyla veri analizi tamamlanır. Veri analizi bütünlüklü bir süreçtir ve veri toplanması süreciyle eşzamanlıdır. Analiz, araştırmacının kafasında veri toplamaya başladığı ve saha notlarını okuduğu zaman başlar. Hatta sahada veri toplama işlemi başlamadan dahi analizin başladığını söyleyen araştırmacılar dahi vardır. (Bremer, 2005, s. 107). Böyle bir şeyin araştırma konusu ve saha hakkındaki ön araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilerin değerlendirilmesinden dolayı olabileceği söylenebilir.

Veri analizine nasıl başlanacağı araştırmacı için önemli bir sorudur çünkü araştırmacının elinde bir veri yığını bulunmaktadır. Bundan dolayı araştırmacı hazırlık evresinde ortaya çıkan ve araştırmanın ortaya çıkışını sağlayan araştırma problemlerine ve sahada veri toplarken ortaya çıkan analizi nasıl yapacağına ilişkin düşüncelerine yoğunlaşarak analize başlamalıdır (Bremer, 2005, s. 109). Ardından araştırmacı verilerin seçimi ve verilerin toplanması süreçlerini şu adımları izleyerek tamamlamalıdır.

- Veri Yönetimi: Verilerin büyük bir yığından daha yönetilebilir, küçük parçalara ayrılması işidir. Bu iş kodlama süreciyle birlikte yapılır (Bremer, 2005, s. 109-110).
- Kodlama: Verilerin kategoriler ve temalara göre listelenmesi işidir. Kodlama içerik analiziyle birlikte yapılır (Bremer, 2005, s. 109-110).
- İçerik Analizi: Verilerin neye ilişkin olduğunun ve ne ifade ettiğinin tespitidir.
- Nitel Betimleme: Önemli olayların, kişilerin ve davranışların tarif edilmesi, kısa öykülerin ve uygun sayım türlerinin bulunmasıdır. Buradaki önemli kişiler ve davranışları saha çalışmasında gözlemlenen kişiler ve söz konusu kişilerin eylem ve davranışları, önemli olaylar; festivaller, kutlamalar gibi etkinlikler doğumlar, ölümler gibi olaylardır. Burada kısa öykülerin teminiyle kastedilen şey insanlardan gerçek

veya varsayımsal kısa öyküler almak değil öykülerde görülen verilerin bazı yönlerinin analizidir. Buradaki sayım örnek olaylar, vakalar, gibi sayılabilecek unsurların sayılmasıdır. Nitel betimleme sayesinde yoğun betimlemeler yapılır (Bremer, 2005, s. 109, s. 111-113).

- Verilerdeki Örüntülerin Kurulması: Bu adımda veriler arasındaki bağlantılar ve tekrarlayan tematik unsurlar araştırılır. Tekrarlayan tematik unsurlar ile ifade edilen şey farklı kişilerde ve farklı durumlarda gözlemlenen kalıplaşmış düşünceler ve eylemlerdir. Veriler arasındaki bağlantılarda da verilerin ve verilerin kodlarının arasındaki benzerlikler ve farklılıklar araştırılır (Bremer, 2005, s. 109, s. 113-114).
- Açık Kod Sınıflama Sisteminin Geliştirilmesi: Verileri bir araya getirmeyi ve açıklamayı sağlayan tipolojilerin, taksonomilerin ve sınıflandırma şemalarının oluşturulmasıdır (Bremer, 2005, s. 109).
- Negatif Örneklerin İncelenmesi: Burada veriler arasında görülen istisnai durumlar ve analize uymayan unsurlar incelenir ve açıklanır (Bremer, 2005, s. 109).

Yukarıdaki adımlardan sonra sıra verilerin yorumlanması aşamasına gelmektedir. Verilerin yorumlanması, araştırmacının analiz ettiği verilerden çıkan bulgular hakkında kendi değerlendirmesini yapmasıdır (Bremer, 2005, s. 122). Yorumlamada araştırmacının kavrayışı ve sahada görüştüğü kişilerin bakışı önemlidir. Bu nedenden dolayı araştırmacı yorumlamada aşağıda sayılan beş şeyi yapmalıdır.

- Sahadaki kişilerin kendini güvenilir bulmasını sağlamak için bulgular hakkındaki yorumları üzerine sahadaki kişilerle görüşmeli ve yorumlarını doğrulatmalıdır.
- Araştırmacı, yorumlamaya başladığında sahadaki kişilerin söylediklerine yönelik eleştirel bir yaklaşımı benimsemelidir.
- Belirli bir durum hakkında tek bir açıklamayla yetinmeyerek alternatif açıklamalar da aramalıdır. Bu sayede elindeki materyal hakkında ne kadar derinlikli düşündüğünü gösterir.
- Araştırmacı veri toplamada ve veri analizinde kullandığı yöntemler, elde ettiği veriler ve söz konusu verilerin bağlamı dahilinde yorumlamada bulunmalıdır.
- Araştırmacı yorumlarına sahada gördüğü farklı görüşleri yansıtmalıdır (Bremer, 2005, s. 122).

Araştırma raporunun oluşturulması, elde edilen verilerden ve bunlar hakkındaki analizlerden yola çıkılarak bir bilimsel yayının oluşturulmasıdır. Araştırma raporu oluşturulurken yukarıda sözü edilen verilerin kayıt altına alındığı araçlardan ve saha notlarından oluşturulan metinden yararlanılır. Bu aşamada genellikle araştırmacı sahadan ayrılmıştır. Çünkü araştırma raporu oluşturulurken araştırmacının saha ile arasında bir mesafe olur. Araştırmacı önce elindeki tüm kayıtları inceler ve saha notlarından oluşturduğu metni okur (Erduyan 2015, s. 95). Araştırmacı söz konusu kayıtları ve metni eleştirel bir şekilde okuyarak analiz eder. Bu sayede temel konuları belirler ve alt başlıkları oluşturup bunları birbirleriyle ilişkilendirerek çalışmanın iskeletini oluşturur. Ardından araştırmacı çalışmanın iskeletini oluşturduğu başlıkları, saha notlarını ve notlardan oluşturduğu metni araştırmanın dayandığı kuramsal yapı temelinde, literatür taramasından da yararlanmak suretiyle işleyerek araştırma raporunu tamamlar. Bir etnografik araştırmada araştırma raporunda genellikle öyküleyici bir anlatım kullanılır. Araştırmacı gerçekçi ve bilgilendirici bir bakış açısıyla, topluluğu romantize etmeden anlatmalıdır. Ayrıca çalışmada mümkün olduğunca anlatılan topluluktan çok sayıda insana yer verilmelidir (Erduyan 2015, s. 96).

3. BÖLÜM: DERLEME ÇALIŞMASI

Etnografik araştırmalar, yukarıda da anlatıldığı gibi bir topluluğu o topluluğun bakış açısıyla anlamak ve anlatmak için yapılır. Etnografide hakkında araştırma yapılan topluluk bir bütün olarak ele alınır çünkü amaç o topluluğu her yönüyle inceleyip tasvir etmektir. Ancak etnografik araştırmalar kültür alanında yapılan tek çalışma türü değildir. Çünkü kültür üzerine yapılan her araştırmada, etnografide olduğu gibi bir topluluğu her yönüyle incelemek ve bunu o topluluğun bakış açısıyla yapmak amacı güdülmez. Ek olarak araştırmanın amacı bir topluluğun bütününe bilgisine ulaşmaktan ziyade belirli kültürel materyallere ve söz konusu kültürel materyallere ilişkin unsurlara ulaşmak olabilir. Hatta araştırmanın yapılma amacı esas olarak akademik bir araştırma yapmaktan ziyade belirli politik amaçların gerçekleşmesine yardımcı olmak da olabilir. Bu noktada kültür üzerine yapılan bir başka araştırma olan derleme çalışması kendini gösterir.

Bu başlık altında derleme çalışmasının tanımı, dünyada ve Türkiye’de derleme çalışmalarının ortaya çıkışına zemin hazırlayan olaylar ve düşünceler ile bir derleme çalışmasının nasıl yapıldığı üzerinde durulacaktır.

3.1. Derleme Çalışmasının Tanımı ve Ortaya Çıkışı

Derleme çalışması, belirli kültür materyallerinin araştırılması, bulunması ve toplanarak kayıt altına alınmasıdır. Derlenen kültür materyalleri genellikle masallar, halk hikayeleri, müzik eserleri gibi sözlü kültür ürünleridir. Derlemeler sayesinde hem söz konusu kültür materyalleri kayıt altına alınır ve kaybolup gitmelerinin önüne geçilir hem de kültürel yapıya ışık tutulur.

Derleme çalışmaları ile yukarıda detaylı şekilde anlatılan etnografik araştırmalar arasındaki ilişki şu şekilde özetlenebilir. Derleme çalışmaları belirli kültürel materyallerin bulunup kayıt altına alınmasını amaçlarken etnografik araştırma bir topluluğun yaşamını o topluluğun gözünden anlamayı ve anlatmayı amaçlar. Anlaşılabileceği üzere her ikisinin de yapılma amaçları farklıdır. Ancak etnografik bir araştırma sırasında belirli kültür materyallerinin bulunması ve kayıt altına alınması amaçlanabileceği gibi sahada da söz konusu

materyallerin bulunması ve kayıt altına alınması ihtiyacı ortaya çıkabilir. Bu durumda da etnografik araştırma kapsamında bir derleme çalışması yapılır. Bir etnografik araştırma kapsamında yapılıp yapılmamasından bağımsız olarak bir derleme çalışmasında elde edilen kültür materyalleri bir topluluğa ve söz konusu topluluğun kültürüne ışık tutar. Bu bakımdan derleme çalışmalarında elde edilen materyallerin ve bunlara ilişkin bilgilerin etnografik veri niteliği taşıdığı söylenebilir.

Derleme çalışmalarının yaygınlaşmasını sağlayan unsurlar milliyetçiliğin ve folklorun ortaya çıkışı ve yükselişidir. Milliyetçilik, Avrupa’da Fransız Devrimi ve kapitalizm ile ortaya çıkan bir ideolojidir. Fransız Devrimi’nde egemenliğin kraldan alınıp *halka* verilmesi ve kapitalizmle gelen yöresel ve bölgesel sınırların olmadığı *ortak pazar* anlayışı milliyetçiliği ortaya çıkarmıştır. Milliyetçilikte egemenliğin kaynağı *halktır* ve siyasi yapının temeli *millettir*. Buradaki *millet* dil, kültür ve ülkü birliğine ve ortak bir geçmişe sahip topluluktur. Aynı zamanda bir çıkar birliğine ve dayanışma duygusuna da sahiptir. Fransız Devrimi öncesinde de milliyetçi düşüncelere ve milliyetçiliğe rastlanılsa da (Kerestecioğlu, 2012, s. 330) modern milliyetçiliğin Fransız Devrimi’yle birlikte ortaya çıktığı açıktır. Milliyetçilik, Fransız Devrimi’yle ortaya çıktıktan sonra Napolyon Savaşları ve 1830 ve 1848 devrimleriyle yayılarak önce Avrupa’yı ve ardından tüm dünyayı etkilemiş ve değiştirmiştir.

Milliyetçilik ve milliyetçilikle birlikte yükselen Romantizmin halk kavramına ve halk kültürüne bakışı değiştirerek *halk* kavramının anlamca değişmesini ve önem kazanmasını sağlamıştır. Bu sayede *halk kültürü* ve halk kültürü araştırmaları da önem kazanmıştır. (Bronner, 2017, s. 2; Değirmenci, 2018, s. 87-88). Halk kültürü araştırmalarının önem kazanması da folklorun ortaya çıkışını ve derleme çalışmalarının yaygınlaşmasını sağlamıştır. İlerleyen yıllarda da derleme çalışmaları Avrupa’nın geri kalanına ve tüm dünyaya yayılmıştır.

Avrupa’da geçerli olan bu durum Türkiye’de de geçerlidir. 19. yüzyılda geniş kitlelere ulaşarak düşüncelerini duyurmak isteyen aydınların halk diline ve halk kültürüne yönelmeleri, folklor ve derleme çalışmalarına olan ilginin başlangıcıdır. Ancak bu ilgi

yeterince canlı değildir. Ardından Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında Türk milliyetçiliğinin yükselişle birlikte folklor ve derleme çalışmalarına yeniden ve bu defa çok daha canlı bir ilgi başlamıştır. Türk milliyetçiliğinin önde gelen ismi Ziya Gökalp'ın asıl ve doğal olanın Türk halk kültürü ve dili olduğunu söylemesi ve kendisinin de derleme çalışması yapması, bu ilginin niteliğini açıkça göstermektedir (Başgöz, 2011, s. 1536-1539). Ayrıca Cumhuriyet'in kurulması ve ulus inşası sürecinin başlamasıyla birlikte halk kavramının politik açıdan önem kazanması da aynı döneme denk gelmektedir. Cumhuriyet'in ulus inşası sürecinde bir devlet politikası olarak halk kültürünü temel kültür olarak benimsemesi ve halk kültürünün araştırılması ve kayıt altına alınması amacıyla hareket etmesi, doğal olarak folklor ve derleme çalışmalarına olan söz konusu ilgiyi perçinlemiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde, ulus ve ulusal kültür inşasına katkı sağlaması için temel ve doğal kültür olan halk kültürünü tespit etmek ve kayıt altına derleme çalışmaları yapılmaya başlanmış ve zaman içerisinde yaygınlaşmıştır.

3.2. Bir Derleme Çalışmasının Yapılışı

Derleme çalışmaları belirli bir yöntem dahilinde yapılır. Aksi takdirde çalışmanın güvenilirliği ve elde edilen materyallerin gerçekliği ve güvenilirliği sorgulanır. Bu sebepten ötürü derlemeyi ve derlemeciyi güvenilir kılacak bir metodun/metotların seçimi önemlidir. Halkbilimci Lütfi Sezen üç derleme yönteminin varlığından söz etmektedir. Bunlar; alan araştırması, örnek olay ve yazılı kaynakları taramadır (Sezen, 1995, s. 64). Bunlardan örnek olay yönteminde gözlem ve görüşme teknikleri birlikte kullanılır ve bu yöntemle daha çok gelenekler üzerine araştırmalar yapılır. Burada araştırmacı önce düğün, cenaze gibi törenlere katılarak bu törenlerde gözlem yapar. Ardından bu törenleri bilen kişilerle görüşme yoluyla gözlemden eksik kalan tamamlanır veya tam anlaşılamayan kısımlar anlaşılır. Ardından elde edilen verilerin incelenmesiyle sonuca varılır. Bu yöntemde rastgele örnekleme yönteminin kullanılması daha nesnel ve güvenilir sonuçlara varmayı sağlar (Sezen, 1995, s. 81-82). Yazılı kaynakları tarama yöntemindeyse halihazırda yayımlanmış eserlerin ve belgelerin taranması ile derleme yapılır. Ancak bu yöntem tek başına kullanılmaz çünkü yalnızca bu yöntemle yapılan bir araştırma, araştırma olmaktan ziyade bir bibliyografik tarama olur (Sezen, 1995, s. 82). Burada esas olarak ele alınacak alan araştırması yönteminde araştırmacı çalışmasını yapmak istediği alana giderek doğrudan

kaynak kişilerden derleme yapar. Yapılışı itibarıyla en güvenilir ve en bilimsel kabul edilen derleme çalışması yöntemi de alan araştırmasıdır (Sezen, 1995, s. 64). Buradan itibaren bir alan araştırmasının ve alanda derleme çalışmasının nasıl yapılacağı anlatılacaktır.

Halkbilimci Kenneth Goldstein, sahada yapılacak araştırmanın; “meselenin ortaya konuluşu, meselenin analizi, ‘Mahsul’lerin derlenmesi, ‘Keşif’lerin sunulması ve mahsullerin tahlili ve yorumlanmasından hareketle hipotezlerin kurulması” aşamalarından oluştuğunu belirtmektedir. Ardından Goldstein bir derlemenin esas olarak “meselenin ortaya konuluşu, meselenin analizi ve ‘Mahsul’lerin derlenmesi” aşamalarından oluştuğunu ifade etmektedir (1983, s. 12). Goldstein’in anlattıklarından yola çıkılarak alanda yapılan bir derleme çalışmasının hazırlık ve derleme olmak üzere iki aşamalı bir yapıda olduğu söylenebilir. Bunlardan hazırlık aşamasında öncelikle mesele ortaya konulur (Goldstein, 1983, s. 12) yani araştırma konusu ve araştırma problemi belirlenir. Ardından mesele tahlil edilir yani araştırma kapsamında kullanılacak teknikler ve derlenecek kültür materyalleri belirlenir (Goldstein, 1983, s. 15). Bu kapsamda saha çalışmasının nerede ve ne zaman yapılacağı, araştırma kapsamında hangi kültür materyallerinin derleneceği ve bu materyallerin derlenmesinde hangi tekniklerin izleneceği belirlenir. Ancak söz konusu unsurlar belirlenirken araştırmacı sahada karşılaşılabileceği ortaya çıkabilecek yeni gelişmelere ve kişilere uyum sağlamak amacıyla gerektiğinde araştırma tekniklerinde değişiklik yapabilmeli ve hatta araştırma konusunu değiştirebilmelidir (Goldstein, 1983, s. 16-17). Hazırlık sürecinde araştırmacı araştırma konusuna ilişkin yayımlanmış çalışmaları okuyarak saha hakkında bilgi edinmeli ve daha önce hangi derlemelerin yapılmış ve neyin derlenmiş olduğunu bilmelidir (Goldstein, 1983, s. 24-25). Ayrıca araştırmacı, kendinden önce veya kendisiyle aynı dönemde sahada derleme çalışması yapan kişilerle görüşerek saha hakkında bilgi almalıdır. Araştırmacı, bu kişiler sayesinde sahada hangi teknikleri kullanması gerektiğinin ve sahaya nasıl erişeceğinin bilgisini de edinir. Hatta sahada çalışmış veya çalışan derlemeci sayesinde sahaya erişimi ve derleme yapması kolaylaşır (Goldstein, 1983, s. 26-27). Araştırmacı saha çalışmasını yapacağı yerin önde gelen kişileriyle de bu aşamada irtibat kurmaya çalışmalıdır. Bu kişiler ile irtibat kurmak da derlemeyi kolaylaştıracaktır. Ayrıca saha çalışması yapılacak yerde en son yapılan derleme çalışmalarına ilişkin kayıtları incelemek de araştırmacıya saha hakkında ve sahada nasıl hareket edeceği konusunda bilgi

verir (Goldstein, 1983, s. 27). Ayrıca sahada kullanılacak araç-gereç belirlenmeli ve temin edilmelidir (Goldstein, 1983, s. 28). Sahaya çıkmadan yapılacak son şey, belirli bir kültür materyali bilgisine sahip olmaktır. Bu bilgiye sahip olmak araştırmacının kaynak kişilerle ilişki kurmasını ve var olan ilişkileri geliştirmesini sağlayacaktır (Goldstein, 1983, s. 30).

Hazırlık aşamasından sonraki aşama derleme aşamasıdır. Araştırmacı derleme yapabilmek için önce sahaya erişmelidir. Araştırmacının sahadaki ilk işi kendisine çalışmalarını yapacağı ve aynı zamanda da konaklayacağı bir yer bulmaktır. Araştırmacı bu yerin seçiminde saha çalışması yaptığı yerdeki insanlardan yardım almalı ancak nihai kararı kendi vermelidir. Ayrıca bu yerin seçimi yapılırken söz konusu yerin araştırmacının toplulukça rahatlıkla ulaşılabilir olmasına dikkat edilmelidir. Bu sayede topluluk araştırmacının yaptığı işi görebilir ve yaptığı işi doğal karşılar. Ayrıca araştırmacı da topluluğun tümünü görebilir (Goldstein, 1983, s. 32-33). Buna ek olarak araştırmacı gösteriştan uzak, sade bir görünüme ve araç-gerece sahip olmalı, topluluğun sıradan bir üyesi gibi hareket etmelidir (Goldstein, 1983, s. 34).

Araştırmacı sahaya inip sahadaki toplulukla ilişki kurmak durumundadır. Araştırmacı bu amaçla bir role sahip olmak durumundadır. Buradaki rol derleyicinin kendini ve yapmak istediğı çalışmayı anlatma şeklindedir. Araştırmacı ilke olarak kendini ve çalışmasını açık bir şekilde anlatmalıdır. Bu konuda kendisinden önce sahada çalışmış veya kendisiyle aynı dönemde sahada çalışan diğer araştırmacıdan/araştırmacılardan, yöredeki önde gelen kişilerden yardım alabilir. Ek olarak topluluk da araştırmacıya bir rol atfedebilir. Ancak bu konuda yapılacak en iyi şey araştırmacının kendi rolünü kendisinin belirlemesi ve topluluğa açıklamasıdır. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus saha çalışması yapılan yerde topluluğun bazı rolleri onaylayacağı bazı rolleri hoş karşılanmayabileceğidir. Bundan dolayı rol seçiminde bu durum da göz önünde tutulmalıdır. Örneğin kamu görevlisi olmak veya kamu kurumlarıyla bağlantılı olmak bir yerde olumlu karşılanabilirken bir başka yerde hoş karşılanmayabilir. Bazı durumlarda araştırmacı gerçek rolü yerine başka bir rol üstlenebilir. Gerçek rol, araştırmacı toplulukla iyi bir ilişki kurduktan sonra uygun bir şekilde açıklanmalıdır. Şunları da belirtmek gerekir ki esas rolünü gizleyerek bir topluluğa dahil olan araştırmacı, esas rolünü gizlemekten daha büyük bir etik soruna neden olmamalıdır.

Araştırmacı kaynak kişilere zarar verecek bilgileri açıklamamalı, aksi istenmedikçe kaynak kişilerin adlarını ve derlenen materyallerin ve verilerin kaynağını açık bir şekilde belirtmeli ve derlediği materyali kaynak kişiden aldığı gibi, kaynak kişinin anlattıklarına uygun şekilde açıklayıp sunmalıdır. Bu sayılanlara aykırı bir şekilde hareket edilirse ne araştırmacı sahaya geri dönebilir ne de başka bir araştırmacı söz konusu sahada araştırma yapabilir (Goldstein, 1983, s. 35-39).

Kaynak kişiler ile ilişki kurma ve bu ilişkileri geliştirmek de sahada yapılması gereken işlerden biridir hatta en önemlisidir. Çünkü bu ilişki kurulmaksızın bir derleme çalışması yapılamaz. Kaynak kişi ile ilişki rahat bir şekilde kurulabileceği gibi zor bir şekilde de kurulabilir. Araştırmacının yalnızca kendisini ve araştırmasını açıkça tanıtmaması bazı kaynak kişilerden derleme yapabilmesi için yeterli olabileceği gibi bazı kaynak kişilerden derleme yapabilmesi için aile bağları, gelenekler, ırk, dini farklılıklar gibi bariyerlerin kalkması gerekebilir (Goldstein, 1983, s. 40-43).

Araştırmacının kaynak kişiler ile kurduğu ilişkilerde dikkat etmesi gereken bir husus kaynak kişilerin zorlanmaması gerektiğidir. Çünkü kaynak kişilerden derleme yapılırken onları fiziksel ve ruhsal olarak zorlamak hem araştırmacının hem de sonraki araştırmacıların topluluğun gözünde kötü bir izlenime sahip olmalarına sebep olur (Goldstein, 1983, s. 41-42). Ayrıca araştırmacının sahada kaldığı süre uzadıkça araştırmacı topluluğun gözünde tanıdık biri haline gelir ve bu da derleme yapmasını zorlaştırabilir (Goldstein, 1983, s. 43).

Araştırmacı kaynak kişiler ile ilişki kurduktan sonra bu ilişkileri sürdürmeli ve geliştirmelidir. Bu sayede daha çok kültür materyalini ve derleyebilir ve bu materyallere ilişkin daha çok bilgi toplayabilir. Araştırmacı toplulukla iyi ilişkiler kurmalıdır. Bunu sağlamanın yolu, araştırmacının topluluğun faaliyetlerine katılmasıdır. Burada araştırmacı günlük alışverişlerini yapma veya konaklayacağı bir yer bulma gibi arayışlarla günlük yaşama dahil olabilir. Ayrıca partiler, şenlikler, yemekler gibi sosyal etkinliklere katılabilir. Araştırmacı günlük işlerde çalışmak suretiyle de topluluk faaliyetlerine katılabilir. Araştırmacı topluluk faaliyetlerine katılarak kaynak kişiler ile samimi ilişkiler kurar. Bu sayede doğal bir ortamda

gözlem ve derleme yapabilir, yeni kaynak kişiler bulabilir ve derleme yapması daha kolaylaşır (Goldstein, 1983, s. 44-49). Ancak topluluk faaliyetlerine katılırken şu hususları unutmamalıdır. Öncelikle araştırmacı, topluluğun gözünde bir yabancısıdır ve bu durum değişmeyecektir. Araştırmacı bunu bilmeli ve buna göre hareket etmelidir. Araştırmacı, araştırmacı kimliğini yitirmemeli, topluluktaki çatışmaların tarafı olmamalı ve toplulukla çok yakın ilişkiler kurmamalıdır. Ayrıca topluluğun belirli konulardaki hassasiyetini dikkate almalıdır. Topluluk faaliyetlerine katılırken kendi çalışma sürelerini de gözetmelidir (Goldstein, 1983, s. 49-53).

Alan araştırmasında derleme tekniklerine bakıldığında gözlem, görüşme ve anket olmak üzere üç araştırma tekniği bulunmaktadır (Sezen, 1995, s. 67). Gözlem tekniğinde araştırmacı bir etkinliğe bakıp gördüklerini kayıt altına alarak derleme yapmaktadır (Goldstein, 1983, s. 54). Araştırmacı iki yol ile gözlem yapabilir. Bunlardan ilkinde bizatihi etkinliğin bir parçası olarak katılan gözlemci rolünü üstlenebilir. Yalnızca bir seyirci olarak da etkinliği izleyebilir (Goldstein, 1983, s. 55). Araştırmacı etkinlikleri doğal bir ortamda gözlemleyebileceği gibi yapay bir ortamda da gözlemleyebilir. Doğal ortamda yapılan gözlem, yapay ortamda yapılabilecek kiyasla daha iyidir. Burada ortamın doğallığını belirleyen şey etkinliğin araştırmacının isteği üzerine yapılıp yapılmadığı hususu ve araştırmacının kimliğinin bilinip bilinmemesidir. Çünkü etkinliğin araştırmacının isteği üzerine yapılması veya etkinliğe katılan araştırmacının araştırmacı kimliğinin bilinmesi etkinliğin yapıldığı ortamın doğallığını bozan unsurlardır (Goldstein, 1983, s. 55-57). Burada bahsedilmesi gereken bir ortam da *hazırlanmış doğal ortam*dir. Söz konusu doğal ortam araştırmacının çabaları sonucunda oluşturulmaktadır. Hazırlanmış doğal ortamda gözlem şu şekilde yapılmaktadır. Öncelikle doğal ortamın ne olduğu ve nasıl olduğu belirlenmektedir. Ardından gözlem yapılacak etkinliği iyi bilen bir yardımcı bulunup o kişiden etkinliği yönetmesi istenmektedir. Etkinlik başladığında araştırmacı kendini arka plana çekerek gözlem yapar ve etkinliği kayıt altına alır. Araştırmacı kimliğini, kendisine yardımcı olan kişi haricindeki katılımcılardan gizlemişse bu durum daha kolay olur (Goldstein, 1983, s. 61-62). Gözlem esnasında dikkat edilen unsurlar şunlardır:

- Etkinliğin yapıldığı yerin fiziki durumu
- Etkinliğe katılanlar hakkındaki bilgiler

- Etkinliğe katılanların birbirleriyle olan ilişkileri
- Kültürel materyallerin icrası, icra üslubu ve icrada kullanılan araç-gereçler
- Etkinliğin yeri ve zamanı
- Dışa vurulan duygu ve düşünceler
- Etkinliğin neden ve nasıl yapıldığı
- Gözlemcinin durumu (Goldstein, 1983, s. 64-65)

Gözlemler, gözlem yapılan ortamın gerektirdiği şekilde, uygun araç-gereçle kayıt altına alınır. Gözlemlerin yapılırken kayıt altına alınması en iyi seçenektir (Goldstein, 1983, s. 65). Gözlemle kayıt altına alınan materyaller ve bilgiler mülakat ile kontrol edilebilir (Sezen, 1995, s. 69).

Görüşme tekniği, araştırmacının belirli sorular sorarak bilgiler edindiği ve kültür materyalini derlediği tekniktir. Goldstein, görüşme tekniği sayesinde araştırmacının kaynak kişilerin biyografileri, kaynak kişilerin estetik görüşleri, kaynak kişinin kültür materyalleri hakkındaki bilgileri ve duyguları ile kültür materyallerinden çıkardığı anlamlar, kültür materyallerine ilişkin bilgiler, kültür materyallerinin aktarımı, araştırmacının gözlemleyemediği durumlar ve kaynak kişilerin repertuarı hakkında bilgi edinilebileceği belirtmektedir (1983, s. 72-74, s. 95-96).

Görüşme tekniği iki şekilde yapılabilmektedir. Bunlardan yönlendirilmiş görüşmede araştırmacı bir konuyu ortaya atar ve kaynak kişi, konu hakkında serbest bir şekilde konuşur. Yönlendirici görüşmedeyse araştırmacı önceden soruları ve konuları belirler ve kaynak kişiyi belirlediği çerçevede tutarak ondan bilgi almaya çalışır. Pratikte bu iki yöntem ayrı ayrı değil birlikte kullanılır (Goldstein, 1983, s. 74-76). Görüşmede araştırmacı, kaynak kişinin kendisiyle özgür ve rahat bir şekilde konuşması için gerekli güven ortamını ve sosyal ve fiziki çevre koşullarını sağlamalıdır. Ayrıca cinsellik, müstehcenlik gibi hassas ve tabu niteliğindeki konuları konuşurken dikkatli olmalı, kaynak kişinin güvenini tam olarak kazanmadan bu konuları açmamalıdır. Görüşmelerde kişiler fiziksel ve ruhsal olarak zorlanmamalı ve kişilerle nerede ve ne zaman görüşme yapılacağına dikkat edilmelidir

(Goldstein, 1983, s. 79-81). Görüşmeler yazıyla, sesli veya görüntülü olarak kayıt altına alınmalıdır (Goldstein, 1983, s. 82). Bilgiler ve materyaller eksiksiz olarak kayıt altına alınmalıdır (Goldstein, 1983, s. 91).

Anket tekniğinde önceden belirlenmiş ve bir soru cetvelinde sıralanmış sorular kaynak kişiye sorularak bilgi alınmaya ve derleme yapılmaya çalışılır. Anket ile halk hayatının her yönüne ilişkin bilgiler elde etmek mümkündür (Sezen, 1995, s. 81). Bu tekniğin uygulanmasındaki en büyük güçlük kaynak kişilerin yalnızca okuma-yazma bilenlerden oluşması ve araştırmacının da alanında uzman bir kişi olmasının gerekmesidir. Ayrıca anket hazırlamak da titizlik gerektiren bir iştir. Anket hazırlanırken soruların kısa, açık ve net olmalarına dikkat edilmeli ve anket uygulanacak kişilerin anlayacağı bir dil kullanılmalıdır (Sezen, 1995, s. 70). Araştırmacı anketi bizzat kendisi sahada uygulamalıdır, çünkü posta yolu ile anket yapılabilse de bu yolla başarılı bir araştırma yapma şansı çok azdır (Sezen, 1995, s. 81).

4. TÜRKİYE'DEKİ HALK MÜZİĞİ DERLEME ÇALIŞMALARI VE ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI BÜNYESİNDEKİ DERLEME ÇALIŞMALARI

Türkiye; coğrafyası, jeostratejik konumu, tarihi, toplumsal yapısı ve kültürü itibarıyla önemli bir ülkedir. Örneğin Türkiye'nin coğrafi konumu, jeolojik yapısı ve iklimi ile Türkiye'deki yer şekilleri, göller, akarsular gibi konular Türkiye'yi bilim insanları araştırmacılar açısından bir ilgi odağı haline getirmektedir. Türkiye'nin Doğu Avrupa, Kafkaslar, Ortadoğu, Balkanlar, Karadeniz Havzası ve Doğu Akdeniz Havzası gibi siyasi gerginliklerin ve savaşların yaşandığı veya yaşanabileceği bölgelerin tam ortasında yer alması, bilim insanlarının ve araştırmacıların dikkatini Türkiye'ye yöneltmektedir. Türkiye'nin Hititlerden Antik Yunan *Polislerine*³, Roma'ya, Bizans İmparatorluğu'na, Osmanlı Devleti'ne ve Cumhuriyet'e uzanan tarihi her zaman bir araştırma konusu olmuştur. Türkiye'de farklı etnik ve dini grupların yaşaması ve Türkiye'de hem iç göçün hem de dış göçün görülmesi gibi toplumsal yapıya ilişkin olgular da Türkiye'yi bilim insanları ve araştırmacılar açısından ilgi çekici kılmıştır. Tarihe ve toplumsal yapıya bağlı olarak farklı kültürlerin varlığı ve bir arada bulunması, Türkiye'de kültür üzerine araştırmaları yapılmasının zemini hazırlamıştır.

Giriş bölümünde belirtildiği üzere kültür bütüncül bir olgudur ve insanın ürettiği maddi ve manevi değerlerin tümünü kapsar. Dolayısıyla müzik de kültürün kapsamındadır ve Türkiye'de yapılan kültür araştırmaları içerisinde müzik üzerine yapılan araştırmalar da bulunmaktadır. Türkiye'de müzik üzerine yapılan araştırmalar arasında halk müziği hakkında yapılan araştırmalar da vardır. Halk müziği araştırmaları kapsamında ya da ileride yapılacak halk müziği çalışmalarına zemin oluşturması amacıyla Türkiye'de halk müziği derleme çalışmalarının yapıldığı da bilinmektedir. Halk müziği derleme çalışmalarının yapılmasındaki bir diğer amaç da yeni bir ulus için halk müziği temelinde bir ulusal müzik inşa etme arzusudur.

³ *Polis*, Antik Yunan'ın temel siyasi birimidir. Türkçeye genellikle *kent devleti* şeklinde çevrilmektedir (arş. n.).

Bu başlık altında genel olarak Türkiye’deki halk müziği derleme çalışmalarına ve bu çalışmaların arka planına, ardından Ankara Devlet Konservatuarı derleme çalışmalarına ve Ankara Devlet Konservatuarı derleme çalışmalarında, 1936’da Türkiye’ye gelerek derleme çalışması yapan Bela Bartok’un yöntemlerinin etkisine değinilecektir.

4.1. Türkiye’deki Halk Müziği Derleme Çalışmaları

Türkiye’de hem Cumhuriyet Dönemi’nde hem Cumhuriyet öncesinde yapılan halk müziği derleme çalışmalarını iki grupta ele alabilmek mümkündür. Bunlardan birincisi Felix von Luschan, Kurt Reinhard, Ursula Reinhard ve Laurence Picken gibi araştırmacılar tarafından, farklı bir halkın müziğini anlamak ve anlatmak amacıyla yapılan çalışmalardır. İkincisi de kendi halk müziğini tanımak, anlamak ve anlatmak ve halk müziği temelinde bir ulusal müzik inşa etmek amacıyla yapılan çalışmalardır. Bu çalışmalara Dar’ül Elhan bünyesindeki ile Ankara Devlet Konservatuarı bünyesindeki halk müziği derleme çalışmaları örnek verilebilir.

Kendi halk müziğini tanımak, anlamak ve anlatmak ile halk müziği temelinde bir ulusal müzik inşa etmek amacıyla yapılan çalışmaların arkasında yatan temel unsur milliyetçilik ve ulus inşasıdır. Bu durum Türk halk müziği derleme çalışmalarında da geçerlidir. Türk milliyetçiliğinin başlangıcı 19. yüzyılda yaşamış Arminius Vambery ve Leon Cahun gibi bilim insanlarına ve Mustafa Celaleddin Paşa, Ziya Paşa, Ahmet Vefik Paşa, Süleyman Paşa gibi siyaset ve düşün insanlarına kadar uzanmaktadır. Siyasi bir akıma dönüşmesiye Yusuf Akçura’nın ve Ziya Gökalp’in sayesinde gerçekleşmiştir (Yaşlı, 2008, s. 65-72). Yusuf Akçura’nın deyişiyle *üç tarz-ı siyasetten* biri olan Türk milliyetçiliğinin Osmanlıcılığın ve İslamcılığın arasından sıyrılarak devlet politikasına yön vermeye başlaması İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin iktidar olduğu Osmanlı Devleti’nin son döneminde gerçekleşmiştir. Bu durumun gerçekleşmesinde Osmanlıcılığın ve İslamcılığın Osmanlı Devleti’nin gerilemesine çözümler üretmemesi etkili olmuştur (Yaşlı, 2008, s. 85-88). Türk milliyetçiliğinin egemen ideoloji konumuna gelmesi ve ulus inşası sürecinin başlaması Cumhuriyet Dönemi’nde gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nde ulus inşası sürecinde yeni bir ulus için yeni bir müzik yaratılmak istenmektedir ve bu müzik halk müziği temelinde bir ulusal müziktir. Bunda özellikle Türk milliyetçiliğinin önde gelen isimlerinden olan Ziya Gökalp'ın düşünceleri önemlidir. Gökalp'ın müzik üzerine düşüncelerini anlamak için önce Gökalp'taki *hars*, *medeniyet* ve *tezhîb* ve *Garp* ile Şark medeniyetleri üzerine düşüncelerini anlamak gerekmektedir. Gökalp'a göre *hars* yani kültür halkın gelenek ve göreneklerinin, dilinin, felsefesinin, ekonomisinin, biliminin, sanatının, dininin ve ahlakının uyumlu bir bütünüdür (2019; s. 26, s. 100). Gökalp medeniyetin de *hars* gibi toplumsal hayatın toplamı olduğunu belirtir ve toplumsal hayatın dilin, dinin, ahlakın, sanatın, ekonominin ve bilimin toplamı olduğunu ifade eder (2019, s. 26). Gökalp *tezhîbin* iyi bir eğitim görme ve felsefeyi, dini, bilimi ve sanatı samimi ve gösterişsiz bir şekilde sevmeye olduğunu söyler (2019, s. 101). Gökalp *hars* ile *medeniyet* ve *tezhîb* arasındaki farkları ifade ederken *hars*'ın milli, *medeniyet* ve *tezhîbin* evrensel olduğunu ileri sürer (2019, s. 26, s. 101). Gökalp *medeniyeti* aynı kültür dairesindeki milletlerin *hars*larının bir toplamı olarak ele alır ve bunu geniş, kapsayıcı bir *Garp medeniyeti* ve bu medeniyet dahilindeki *İngiliz harsı*, *Alman harsı* şeklinde örnekleyerek açıklar (2019, s. 26-27). Gökalp *tezhîbin* de kişiyi yalnızca kendi milletinin *hars*'ını değil başka milletlerin *hars*'ını da sevebilecek şekilde değiştirdiğini belirtir (2019, s. 101). Gökalp *hars*'ın halktan gelen, kendiliğinden oluşan, doğal ve demokratik olduğunu belirtirken *medeniyetin* kişilerin belirli bir irade ve yöntem dahilinde ürettikleri bir şey olduğunu iddia eder (2019; s. 27, s. 101). Ayrıca *hars*'ın temelini *duygu*, *medeniyetin* temelini *bilgi* olduğunu söyler (2019, s. 36). Gökalp *hars-tezhîb* karşılaştırması yaparken *hars*'ın halktan gelen ve bundan dolayı demokratik, *tezhîbin* eğitim ve terbiye ile kazanılan ve bundan dolayı da aristokratik bir şey olduğunu belirtir (2019, s. 101). Gökalp, halktan geldiği, doğal ve milli olduğu için *harsı medeniyetten* ve *tezhîbden* daha önemli görür ve *hars*'ın bozulmasının milletin bozulmasına neden olacağını ifade eder (2019, s. 39).

Ziya Gökalp'ın *harsı medeniyet* ve *tezhîbden* daha önemli gördüğü açıktır. Çünkü *hars*, halkın ürünüdür ve milletin karakterini yansıtmaktadır. Gökalp'a göre *milli hars* vatandır ve *hars*'ın zayıflığı milletin ve vatanın zayıflığıdır (2019, s. 39, s. 86). Bundan dolayı Gökalp *milli hars*'ın ortaya çıkarılmasını ve korunmasını ister (2019, s. 42). Gökalp böylece ulus inşasına kapıyı açar. Gökalp, *halka doğru* ve *garba doğru* adlı iki unsur ile ulus inşasına yön verir. *Halka*

doğru, Gökalp'ın *toplumun güzideleri* olarak tanımladığı aydın ve düşünürlerin halka giderek halktan *harsı* alması ve halka *medeniyet* götürmesidir (2019, s. 43). *Garba doğru*, garp medeniyetini benimsemek ve halka garp medeniyetini götürmektir (2019; s. 47, s. 50-51, s. 61). *Halka doğru* ve *Garba doğru* unsurlarından da anlaşılabilceği üzere Gökalp'ın düşündüğü ulus hem Türk ve Müslüman kalan hem de Garp medeniyetine dahil olan bir ulustur (2019, s. 41-42). Gökalp, bunu şu sözlerle ifade eder: "Türk milletindenim, İslam ümmetindenim, Garp medeniyetindenim" (2019, s. 66). Gökalp, Türk ve Müslüman kalarak Garp medeniyetine tam olarak dahil olmanın gerekli olduğunu belirtir. Bunun gerekçesi Avrupalılar karşısındaki geri kalmışlığa son vermek ve Avrupalılara karşı koyarak vatani ve dini savunmaktır (2019, s. 60-61). Burada Gökalp, Osmanlı Devleti'nin de aynı amaçlarla Tanzimat'tan itibaren Garp medeniyetine dahil olmaya çalıştığını ancak bunu başaramadığını söyler. Gökalp'a göre bunun nedeni Tanzimatçıların Garp medeniyetini tam olarak almamaları ve Garp medeniyetiyle Şark medeniyetinin bir birleşimini elde etmeye çalışmalarıdır. Gökalp'a göre bu bir hatadır çünkü Garp ve Şark medeniyetleri birbirine zıttır ve birbirine zıt iki medeniyetin birleşimi mümkün değildir (2019, s. 61-62). Gökalp, Garp medeniyetinin Rönesans, Reform, felsefede ilerleme ve Romantizm gibi bilimsel, sanatsal, ahlaki ve dini inkılaplar ile ilerlediğini; işbölümü, uzmanlaşma ve yoğunlaşan toplumsal hayat sayesinde yeni bir insan yarattığını belirtir. Gökalp, bu yeni insanların eskiyi yıkarak yerine yeniyi inşa ettiklerini, her alanda yeni gelişmeler sağladıklarını ve büyük sanayiye meydana getirerek medeniyetin en önemli özelliğini ortaya koyduklarını dile getirir. Buna karşın Şark medeniyeti aynı başarıyı gösterememiştir çünkü şarktaki insanlar yeni bir ruha ve yeni bir hayata sahip olmadıklarından şarkta, garptaki gelişmeler meydana gelmemiştir (2019, s. 58-59). Gökalp'ın Şark medeniyeti hakkındaki düşüncelerine bakıldığında şark medeniyetinin Antik Yunan'a ve Bizans'a dayandığını, Bizans'tan Araplara ve Araplardan da Acemlere ve Türklere geçtiğini söyler. Gökalp Türklerin Şark medeniyetine İslamiyet'in kabulüyle dahil olduklarını ifade eder (2019, s. 53-56). Gökalp Şark medeniyeti ve Şark medeniyetinin bir parçası olarak gördüğü Osmanlı medeniyeti hakkında olumlu düşünmemektedir. Gökalp'a göre Osmanlı medeniyeti Türk, Acem ve Arap *hars*larının, İslam dininin ve kısmen de Garp medeniyetinin bir karışımıdır ve bu karışım uyumlu bir yapı meydana getirmemektedir (2019, s. 38). Kozmopolit bir yapıdadır, belirli bir sınıfa özgüdür ve Türk milletine ve *harsına* zarar vermektedir (2019, s. 34). Gökalp, müzik üzerinden verdiği

örnekle şark medeniyetinin ve Osmanlı medeniyetinin halktan kopuk, *havassa* yani seçkinlere özgü olduğunu ifade etmektedir (2019, s. 54).

Gökalp'in müzik hakkındaki düşüncelerine bakıldığında, yukarıda da belirtildiği üzere Gökalp sanatı ve müziği *harsın* yani kültürün bir parçası olarak görür. Gökalp, yaşadığı dönemde üç müziğin var olduğunu söyler: Halk müziği, Şark müziği ve Garp müziği. Halk müziği, eski yani İslamiyet'ten önceki Türk müziğinin devamı olan halk ezgileridir. Şark müziği, Bizans'tan alınan ve Antik Yunan'a dayanan, Araplardan ve Farslardan alınan müziktir. Garp müziği de Klasik Batı müziğidir (Gökalp, 2019, s. 141-142). Gökalp'in *hars* ve *medeniyet* anlayışından hareket edildiğinde halk müziğinin *harsın*, Şark ve Garp müziklerinin *medeniyetin* ürünü olduğu açıktır. Gökalp Şark müziğini, Şark medeniyeti gibi hasta, gayri milli, kozmopolit, *havassa* ait ve yapay olarak görmektedir (2019; s. 54, s. 142-143). Buradan Gökalp'in Şark medeniyeti gibi Şark musikisine de olumsuz bir şekilde yaklaştığı ve Şark müziğinin ulusal müziğin bir parçası olmasını istemediği sonucu çıkarılabilmektedir. Gökalp ulusal müziğin nasıl olması gerektiği sorusuna verdiği yanıtta ulusal müziğin *harsı* temsil eden halk müziği ile *medeniyeti* temsil eden Garp müziğinin bileşimi olması gerektiğini ifade etmektedir. Gökalp halk müziği ezgilerinin toplanarak Batı müziği teknikleriyle armonize edilmesiyle hem milli hem de batılı bir müzik elde edilebileceğini söylemektedir (2019, s. 143). Sonuç itibarıyla Gökalp halk müziği temelinde bir ulusal müzik inşasını savunmakta ve bu yeni müziğin yeni ulusun müziği olmasını istemektedir.

Yukarıda Ziya Gökalp'in tanımladığı şekilde halk müziği temelinde bir ulusal müzik inşasını gerçekleştirmek için öncelikle halk müziğini bilmek ve anlamak şarttır. Halk müziğini bilmek ve anlayabilmek için de halk müziğinin kaynağına gitmek ve derleme çalışmaları yapmak gerekmektedir. Gökalp'in kendisi de halk ezgilerinin derlenerek fonograf veya nota ile kayıt altına alınması gerektiğini belirtmektedir (2019, s. 96-97). Cumhuriyet Dönemi'nde özellikle Dar'ül Elhan ve Ankara Devlet Konservatuarı bünyesinde yapılan derleme çalışmalarının yapılmalarının gerekçesi budur. Amaç Gökalp'in belirttiği gibi halka giderek halk müziği eserlerini derlemek ve böylece *harsı* kavramak, ardından *harsı* garp medeniyetiyle birleştirerek yeni bir ulus için yeni bir müzik inşa etmektir.

Kendi halk müziğini tanımak, anlamak ve anlatmak ile halk müziği temelinde bir ulusal müzik inşa etmek amacıyla yapılan derleme çalışmalarının ilki Dar'ül Elhan bünyesinde yapılan çalışmalardır. Bu çalışmaların ilki 1921'de Dar'ül Elhan Mecmuası'nda yayımlanan ve Maarif Vekâleti tarafından Anadolu'nun her tarafına gönderilen anketlerle yapılan çalışmalardır. Çalışmalar gönderilen anket fişlerinin doldurulması ve halk müziği eserlerinin yazılı olarak, notalarıyla gönderilmesidir. Ancak üç yıl süren bu çalışmadan istenilen sonuç elde edilememiştir (Feyzi vd., 2023, s. 407; Kolukırık, 2014, s. 485-486). Bunun üzerine alanda derleme çalışmaları yapılarak halk müziği eserlerinin derlenmesine karar verilmiştir. Bu şekilde yapılan ilk çalışma Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Dar'ül Elhan öğretmenleri Seyfettin Asaf ve Mehmet Sezai Asaf tarafından 1925 yılında gerçekleştirilmiştir. Ancak bu çalışmadan da istenilen sonuç elde edilememiştir çünkü çalışmada fonograf kullanılmamış ve derlemeciler, çalan ve söyleyenlerden notaya alma yoluyla kayıt yapmışlardır. Derlemeciler Batı müziği eğitimi aldıklarından notaya alırken Batı müziğini ölçüt almışlar ve bunun sonucunda notalamada yanlışlar yapmışlardır (Kolukırık, 2014, s. 486-487). Bunun ardından fonograf ile derleme çalışması yapılmasına karar verilmiş ve Cemal Reşit Rey aracılığıyla Paris'ten getirilen fonografla birlikte alanda derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu yöntemle yapılan derleme çalışmalarının yılına, derleme heyetine ve derlenen eser sayısına ilişkin bilgiler aşağıda sıralanmaktadır.

- 1926'da Adana, Gaziantep, Urfa, Niğde, Kayseri ve Sivas'ta Yusuf Ziya Bey, Rauf Yekta, Dürrü Bey ve Ekrem Besim'den oluşan heyet derleme çalışmaları yapmış ve 250 eser derlenmiştir.
- 1927'de Konya, Karaman, Ereğli, Alaşehir, Manisa, Ödemiş ve Aydın'da Yusuf Ziya Demirci, Ekrem Besim, Muhiddin Sadak ve Ferruh Bey'den oluşan heyet derleme çalışması yapmış ve 250 eser derlenmiştir.
- 1928 derlemelerinde İnebolu, Kastamonu, Çankırı, Ankara, Eskişehir, Kütahya ve Bursa'da Yusuf Ziya Demirci, Ekrem Besim, Muhiddin Sadak ve Ferruh Bey'den oluşan heyet derleme çalışması yapmış ve 200 kadar eser derlenmiştir.
- 1929'da Trabzon, Rize, Sinop, Giresun, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan ve Erzurum'da Yusuf Ziya Bey, Mahmut Ragıp Gazimihal, Ferruh Bey ve Remzi Bey'den oluşan heyet derleme çalışması yapmış ve 300 eser derlenmiştir. Bu derlemede ilk kez sinema kamerası da kullanılmıştır (Kolukırık, 2014, s. 487).

- Bunlara ek olarak 1932 yılında da bir derleme çalışması yapıldığı bilinmekle birlikte bu derleme çalışmasına ilişkin kayıtlar bulunamamıştır (Feyzi vd., 2023, s. 408).

Dar'ül Elhan bünyesinde yapılan derleme çalışmalarını 1937-1952 yılları arasında tüm yurdu kapsayacak şekilde alanda ve Folklor Arşivi'nde yapılan Ankara Devlet Konservatuvarı (ADK) bünyesindeki derleme çalışmaları izlemiştir. Dar'ül Elhan bünyesindeki derlemelerden ve 1936 sonlarında Türkiye'ye gelerek derleme çalışması yapan Bela Bartok'un yaptığı derlemelerden hareketle ADK bünyesindeki tüm derlemeler fonografla ses kaydı alınarak yapılmıştır. ADK bünyesindeki derlemelerine ilişkin detaylı veriler bir sonraki başlıkta yer almaktadır.

ADK bünyesindeki derleme çalışmalarını Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun (TRT) yaptığı derleme çalışmaları izlemiştir. 1961'de sonradan TRT'nin bir parçası olacak olan Ankara Radyosu bünyesinde yapılan derleme çalışmalarında Erzurum, Van, Hakkâri, Erzincan, Diyarbakır, Elazığ, Adana, Bitlis, Siirt, Muş ve Bingöl'den yaklaşık 800 eser derlenmiştir. 1967 yılında Gaziantep, Burdur, Van, Erzincan, Diyarbakır, İzmir, Trabzon, Rize ve Balıkesir'de derleme çalışmaları yapılmış ve 1738 eser derlenmiştir. 1971'de Erzurum ve Kars'taki derlemelerde yaklaşık 250 eser derlenmiştir. Ayrıca TRT stüdyolarında pek çok mahalli sanatkârdan halk müziği eserleri derlenmiştir (Okan, t.y.). TRT derleme çalışmalarını günümüzde de sürdürmektedir. 2019 gibi yakın bir tarihte TRT'nin alanda halk müziği derlemesi yaptığını gösteren haberler görülmüştür. TRT'nin kendi internet sayfasında yayımlanan 20.11.2019 tarihli bir haberde TRT İstanbul Radyosu'ndan bir ekibin Erzurum'da derleme yaptığı belirtilmektedir (2019).

TRT'nin yaptığı derlemelere ek olarak Kültür Bakanlığı bünyesindeki Milli Folklor Araştırma Dairesi'nin (MİFAD) ve sonraki adıyla Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Dairesi'nin (HAGEM) yaptığı derlemeler de bulunmaktadır. HAGEM bünyesinde 1966'dan bu yana yapılan derleme çalışmalarında 57 ilden yaklaşık 4000 eser derlenmiştir (Okan, t.y.).

4.2. Ankara Devlet Konservatuvarı Bünyesindeki Derleme Çalışmaları

Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesindeki derleme çalışmalarının siyasi arka planı yukarıda anlatıldığı gibidir. Derleme çalışmalarına bakıldığında neredeyse 1970’li yılların sonuna kadar derleme çalışması yapıldığı görülmektedir. Derleme çalışmaları esas olarak 1937-1952 yılları arasında tüm Türkiye’yi kapsayacak şekilde alanda ve alanda derleme çalışması yapılmadığı dönemlerde de Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi’nde yapılmıştır. 1952 yılından sonra Muzaffer Sarısözen’in 1955 yılında İstanbul Zeytinburnu’ndaki Göçmen Misafirhanesi’nde Altay Türklerinden yaptığı derlemeler haricinde alanda derleme çalışması yapılmamıştır. Ancak Folklor Arşivi’nde yapılan derleme çalışmalarının 1980’li yıllara kadar devam ettiği bilinmektedir. Çalışmalar sonucunda ortaya çıkan derleme fişleri, plaklar, makara bantlar ve fotoğraflar günümüzde Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi’nde muhafaza edilmektedir.

Derleme çalışması yapılan yerler, söz konusu yerlerde derleme çalışmalarının yapıldığı tarihler, derleme heyetleri ve derlenen eser sayıları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Yıl	Gidilen Yerler	Derleme Çalışması Yapılan Tarihler	Derleme Heyeti	Derlenen Eser Sayısı
1937	Sivas ⁴	20.08.1937-26.08.1937 tarihleri arası (22.08.1937 tarihi hariç) ve 31.08.1937 tarihi	Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan	74
	Malatya ⁵	05.07.1937 tarihi ve 28.08.1937-30.08.1937 tarihleri arası	Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan	108
	Erzincan ⁶	04.09.1937-07.09.1937 tarihleri arası	Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken ve Muzaffer Sarısözen	62
	Erzurum	09.08.1937 tarihi ile 06.09.1937-10.09.1937 tarihleri arası	Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken, Necil	109

⁴ Derlenen eser sayısına dosyada bulunan 26.01.1956 tarihinde Folklor Arşivi’nde yapıldığı düşünülen derlemeye ilişkin derleme fişindeki 1 eser dahil edilmemiştir (arş. n.).

⁵ Malatya 1937 dosyasında derlemelerin yapıldığı tarihte Malatya’nın bir ilçesi olan Kemaliye’de yapılan derlemelere ilişkin derleme fişleri de yer almaktadır. Kemaliye’de yapılan derleme fişlerinde derlemelerin 1937 yılının ağustos ayında yapıldığı belirtilse de derlemelerin hangi günlerde yapıldığı belirtilmemiştir (arş. n.).

⁶ Derlenen eser sayısına dosyada bulunan 14.07.1948 tarihinde Kastamonu Gököy Köy Enstitüsü’nde yapılan derlemeye ilişkin derleme fişindeki 1 eser dahil edilmemiştir (arş. n.).

			Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Muzaffer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan	
	Gümüşhane ⁷	11.09.1937-12.09.1937	Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan	24
	Rize ⁸	16.09.1937-20.09.1937	Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kazım Akses, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan	63
	Trabzon	22.09.1937-25.09.1937		89
1938 – Batı Anadolu	Kütahya	27.06.1938-01.07.1938 tarihleri arası ve 04.07.1938-05.07.1938 tarihleri arası	Hasan Ferit Alnar, Cevat Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu, Halil Bedi Yönetken ve Rıza Yetişen	108
	Afyon	02.07.1938-09.07.1938 tarihleri arasında (04.07.1938 ve 05.07.1938 tarihleri hariç)		70
	Denizli	10.07.1938-11.07.1938 tarihleri arası		36
	Aydın	12.07.1938-15.07.1938 tarihleri arası		61
	İzmir	18.07.1938-21.07.1938 tarihleri arası, 28.07.1938 tarihi ve 01.08.1938-02.08.1938 tarihleri arası		87
	Manisa	22.07.1938-27.07.1938 tarihleri arası		141
	Balıkesir	03.08.1939-05.08.1938 tarihleri arası		94
1938 – Güney ve Doğu Anadolu	Malatya	01.07.1938-05.07.1938 tarihleri arası	Ulvi Cemal Erkin, Nurullah Şevket Taşkıran, Muzaffer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan	129
	Diyarbakır	06.07.1938-07.07.1938 tarihleri arası		24
	Urfa	09.07.1938-12.07.1938 tarihleri arası		111
	Gaziantep	14.07.1938-22.07.1938 tarihleri arası (15.07.1938 tarihi hariç) ve 31.07.1938 tarihi		81
	Maraş	26.07.1938-31.07.1938 tarihleri arası		90
	Adana	02.07.1938 ve 04.07.1938 tarihleri ile 02.08.1938-05.08.1938 tarihleri arası		53
	Elazığ	28.08.1938-29.08.1938 tarihleri arası		27
1939	Çorum	02.07.1939-14.07.1939 tarihleri arası (09.07.1939 tarihi hariç)	Nurullah Şevket Taşkıran, Mahmut Ragıp Kösemihal, Ahmet Adnan Saygun, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	239
1940	Konya	03.07.1940-20.07.1940 tarihleri arası (13.07.1940 ve 16.07.1940 tarihleri hariç)	Mahmut Ragıp Gazimihal, Mithat Fenmen, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	516

⁷ Gümüşhane’de yalnızca Bayburt’ta derleme yapılmıştır. Bayburt derleme çalışmalarının yapıldığı tarihte Gümüşhane’nin ilçesidir (arş. n.).

⁸ Trabzon’a bağlı bir ilçe olan Of’ta yapılan derlemelere ilişkin derleme fişleri Rize 1937 dosyasında yer almaktadır (arş. n.).

1941	Kayseri ⁹	25.06.1941-05.07.1941 tarihleri arası (26.06.1941 tarihi hariç); 08.07.1941 ve 21.07.1941 tarihleri ile 30.07.1941- 01.08.1941 tarihleri arası	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	224
	Maraş	10.07.1941-11.07.1941 tarihleri arası		34
	Adana	14.07.1941-17.07.1941 ve 22.07.1941- 25.07.1941 tarihleri arasında (24.07.1941 tarihi hariç)		71
	Niğde	25.07.1941-29.07.1941 tarihleri arası		99
1942	Burdur	20.06.1942 tarihi ve 30.06.1942- 05.07.1942 tarihleri arası	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	106
	Antalya ¹⁰	07.07.1942-16.07.1942 tarihleri arası (09.07.1942, 10.07.1942, 14.07.1942 ve 15.07.1942 tarihleri hariç)		86
	Isparta	17.07.1942-27.07.1942 tarihleri arası (20.07.1942, 23.07.1942 ve 24.07.1942 tarihleri hariç)		136
	Muğla	20.07.1942-28.07.1942 tarihleri arasında (22.07.1942 ve 23.07.1942 tarihleri haricinde)		113
1943	Tokat	26.06.1943-02.07.1943 tarihleri arası ve 25.07.1943-26.07.1943 tarihleri arası	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	210
	Amasya	04.07.1943-10.07.1943 tarihleri arası		150
	Samsun	10.07.1943-18.07.1943 tarihleri arası (12.07.1943, 14.07.1943 ve 15.07.1943 tarihleri hariç)		133
	Ordu	19.07.1943-24.07.1943 tarihleri arası		106
	Giresun	25.07.1943-01.08.1943 tarihleri arası (26.07.1943 ve 30.07.1943 tarihleri hariç)		113
	Trabzon	02.08.1943-06.08.1943 tarihleri arası (05.08.1943 tarihi hariç)		46
1944	Tunceli	21.07.1944-22.07.1944 tarihleri arası ve 26.07.1944-29.07.1944 tarihleri arası (28.07.1944 tarihi hariç)	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	105
	Elazığ	23.07.1944-24.07.1944 tarihleri arası ve 03.08.1944-06.08.1944 tarihleri arası (05.08.1944 tarihi hariç)		92
	Bingöl	02.07.1944 ve 02.08.1944 tarihleri		35
	Muş	09.08.1944-14.08.1944 tarihleri arası		90
1945	Ankara	03.07.1945 tarihi, 06.07.1945-08.07.1945 tarihleri arası, 14.07.1945-16.07.1945 tarihleri arası, 19.07.1945-21.07.1945	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	228

⁹ 30.07.1941 tarihinde o dönemde Kayseri'nin ilçesi olan Ürgüp'te (İstatistik Umum Müdürlüğü (İUM), 1944, s. 378) ve 31.07.1941-01.08.1941 tarihlerinde de Kayseri il merkezinde yapılan derleme çalışmalarına ilişkin derleme fişleri Niğde 1941 dosyasında yer almaktadır (arş. n.).

¹⁰ Antalya 1946 dosyasında yapılan incelemelerde 1942 yılının temmuz ayında Elmalı'da yapılan derleme çalışmalarına ilişkin veriler içeren derleme fişlerinin bazıları, derleme çalışmalarının temmuz ayı içerisinde hangi günde yapıldığına ilişkin veri bulunamamıştır (arş. n.).

		tarihleri arası, 25.07.1945-27.07.1945 tarihleri arası ve 05.08.1945-06.08.1945 tarihleri arası		
	Çankırı	02.08.1940 tarihi ve 31.07.1945-05.08.1945 tarihleri arası		54
	Kırşehir	11.08.1945-18.08.1945 tarihleri arası (12.08.1945 tarihi hariç)		69
	Yozgat	19.08.1945-22.08.1945 tarihleri arası ve 25.08.1945 tarihi		93
1946	Antakya (Hatay)	27.07.1946-08.08.1946 tarihleri arasında (28.07.1946, 29.07.1946 ve 01.08.1946 tarihleri hariç)	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	145
	İçel	13.08.1946, 16.08.1946 ve 18.08.1946 tarihleri		41
	Antalya	22.08.1946-25.08.1946 tarihleri arasında (23.08.1946 hariç)		28
1947	Bursa	14.07.1947 ve 18.07.1947 tarihleri ile 21.07.1947-27.07.1947 tarihleri arası (23.07.1947 tarihi hariç)	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	137
	Çanakkale	28.07.1947-02.08.1947 tarihleri arası (29.07.1947 tarihi hariç)		68
	Tekirdağ	04.08.1947-10.08.1947 tarihleri arası (09.08.1947 tarihi hariç) ve 17.08.1947 tarihi		94
	Edirne	05.08.1947 tarihi ve 11.08.1947-14.08.1947 tarihleri arası		73
	Kırklareli	09.08.1947-10.08.1947 ve 14.08.1947-16.08.1947 tarihleri arası		118
1948	Kastamonu	04.07.1948-05.07.1948 ve 12.07.1948-20.07.1948 tarihleri arası	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	178
	Sinop	06.07.1948 ve 08.07.1948 tarihleri		35
	Zonguldak	20.07.1948-26.07.1948 tarihleri arası (22.07.1948 ve 25.07.1948 tarihleri hariç)		59
	Bolu	28.07.1948-03.08.1948 tarihleri arası		126
1949	Eskişehir	02.07.1949-13.07.1949 tarihleri arası (08.07.1949 ve 12.07.1949 tarihleri hariç) ve 25.12.1950 tarihi	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	138
	Bilecik	14.07.1949-23.07.1949 tarihleri arası		110
1950	Van	07.07.1950-14.07.1950 tarihleri arası	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	108
	Ağrı	16.07.1950-19.07.1950 tarihleri arası		51
	Kars	19.07.1950-25.07.1950 tarihleri arası (24.07.1950 tarihi hariç)		139
	Artvin (Çoruh)	27.07.1950-02.08.1950 tarihleri arası		97
1951	İzmit	26.06.1951-04.07.1951 tarihleri arası (01.07.1951 ve 03.07.1951 tarihleri hariç)	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	68
	İstanbul	13.07.1951 tarihi, 16.07.1951 tarihi, 23.07.1951-28.07.1951 tarihleri arası		63

		(26.07.1951 tarihi hariç) ve 31.07.1951-03.08.1951 tarihleri arası (02.08.1951 tarihi hariç)		
1952	İzmir	30.05.1952, 04.06.1952, 11.06.1952 ve 16.06.1952 tarihleri	Rıza Yetişen	31
	Siirt	06.07.1952-08.07.1952 tarihleri arası ve 16.07.1952, 21.07.1952 ve 26.07.1952 tarihleri	Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen	40
	Bitlis	09.07.1952-12.07.1952 tarihleri arası		57
	Hakkâri ¹¹	16.07.1952 tarihi		33
	Mardin	26.07.1952-01.08.1952 tarihleri arası (28.07.1952 ve 30.07.1952 tarihleri hariç)		82

Tablo 8: Derleme Çalışması Yapılan İller, Söz Konusu Yerlerde Derleme Çalışmalarının Yapıldığı Tarihler, Derleme Heyetleri ve Derlenen Eser Sayısı

Tablodaki veriler incelendiğinde derleme çalışmaları kapsamında çalışmaların yapıldığı dönemin Türkiye’sindeki tüm illere gidildiği belirlenmiştir.

Tablo 8’de görülebileceği üzere bazı illerde, farklı yıllarda olmak üzere iki kez derleme çalışması yapılmıştır. Söz konusu iller ve derleme çalışmalarının yapıldığı yıllar aşağıda sıralanmaktadır.

- Adana – 1938 ve 1941
- Antalya – 1942 ve 1946
- Elazığ – 1938 ve 1944
- İzmir – 1938 ve 1952
- Malatya – 1937 ve 1938
- Maraş – 1938 ve 1941
- Trabzon – 1937 ve 1943

Ayrıca Tablo 8’e bakıldığında 1938 yılında hem Batı Anadolu’da hem de Güney ve Doğu Anadolu’da derleme çalışması yapıldığı görülmektedir. Burada derleme çalışmaları Batı Anadolu’da ve Güney ve Doğu Anadolu’da ayrı heyetlerce yürütülmüştür. 1938’de Batı Anadolu’ya giden heyette Hasan Ferit Alnar, Cevat Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu, Halil Bedi Yönetken ve Rıza Yetişen yer almaktayken Güney ve Doğu Anadolu’ya giden heyette

¹¹ Hakkâri’de yapılan derlemelere ilişkin derleme fişleri Bitlis 1952 dosyasında yer almaktadır (arş. n.).

Ulvi Cemal Erkin, Nurullah Şevket Taşkıran, Muzafer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan yer almaktadır.

Tablo 8'e bakıldığında derleme heyetlerinde şu isimlerin bulunduğu görülmektedir: Muzafer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken¹², Rıza Yetişen¹³, Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun, Necil Kazım Akses, Mehmet Arif Etikan, Cevat Memduh Altar¹⁴, Nurullah Şevket Taşkıran¹⁵, Mahmut Ragıp Kösemihal (Gazimihal), Mithat Fenmen¹⁶ ve Tahsin Banguoğlu¹⁷. 1940 yılına kadar derleme heyetlerinde pek çok farklı ismin yer aldığı görülürken 1941 ve sonrasındaki tüm derleme heyetlerinin heyet başkanı ve ADK öğretmeni Halil Bedi Yönetken, heyet üyesi ve ADK Folklor Arşivi Şefi Muzafer Sarısözen ve teknisyen ve ADK Folklor Arşivi'nde görevli teknisyen Rıza Yetişen'den oluştuğu görülmektedir. Derleme heyetlerinde Tahsin Banguoğlu ve Mehmet Arif Etikan haricindeki herkesin esas olarak Ankara Devlet Konservatuvarı'nda görev yaptığı bilinmektedir. Tahsin Banguoğlu Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde doçent olarak ve Mehmet Arif Etikan da Gazi Eğitim Enstitüsü'nde fizik asistanı olarak görev yapmaktadır¹⁸ (Yönetken, 1991, s. 74, s. 77). Rıza Yetişen ve Mehmet Arif Etikan bulundukları heyetlerde teknisyenlik görevini üstlenmişler,

¹² Halil Bedi Yönetken (d. 1899, ö. 1968), müzikolog ve müzik araştırmacısı. ADK'da, Musiki Muallim Mektebi'nde ve İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda öğretmenlik yapmıştır. TRT'de ve Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevler üstlenmiştir (Kurtçu, 2022, s. 638-639).

¹³ Rıza Yetişen (d. 1916, ö. 1988), elektrik öğretmenidir ve 1937-1954 yılları arasında ADK Folklor Arşivi'nde teknisyen olarak görev yapmıştır (Yetişen, 2008).

¹⁴ Cevat Memduh Altar (d. 1902, ö. 1995), müzikolog ve müzik araştırmacısı. Ankara Devlet Konservatuvarı, Gazi Eğitim Enstitüsü, Musiki Muallim Mektebi ve Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretmenlik görevinin yanı sıra Devlet Tiyatrosu ve Operası Genel Müdürlüğü ve Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü gibi üst düzey görevlerde bulunmuştur (Yaşam Öyküsü - Cevat Memduh Altar, t.y.).

¹⁵ Nurullah Şevket Taşkıran (d. 1901, ö. 1952), opera sanatçısı ve öğretmen. ADK'da şan öğretmenliği ve Şan Bölümü Şefliği yapmıştır (Altar, 1961).

¹⁶ Mithat Fenmen (d. 1916, ö. 1982), piyanist, piyano öğretmeni ve besteci. ADK'da Piyano Bölümü'nde öğretmenlik, ADK Müdürlüğü ve Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü yapmıştır (Mithat Fenmen, t.y.).

¹⁷ Tahsin Banguoğlu (d. 1904, ö. 1989), bilim insanı, öğretmen ve siyasetçi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde ve İlahiyat Fakültesi'nde, Londra Üniversitesi'nde ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretim üyeliği ve öğretmenlik yapmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi'ne katılmış ve 1943-1950 yılları arasında milletvekilliği, 1961-1968 yılları arasında senatörlük ve 1948-1950 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı yapmıştır (Çörekli, 2023, s. 109-115).

¹⁸ Mehmet Arif Etikan hakkında bulunan tek bilgi, burada yer verilen bilgidir (arş. n.).

kayıt alma işlemleri ile kayıtlarda kullanılan cihazların ve plakların taşınması ve korunmasından sorumlu olmuşlardır.

Tablo 8’de derlenen eserlerin sayısına bakıldığında bu sayının 6908 olduğu belirlenmiştir. Bu sayıya Arşiv’de yapılan derlemeler, 1938 yılındaki lehçe derlemeleri ve 1955’te Muzaffer Sarısözen’in İstanbul Zeytinburnu Göçmen Misafirhanesi’nde yaptığı derlemeler dâhil değildir. Tabloda en fazla sayıda eserin Konya’da ve en az sayıda eserin Gümüşhane’de derlendiği görülmektedir.

4.3. Béla Bartók’un Derleme Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Ankara Devlet

Konservatuvarı Bünyesindeki Derleme Çalışmalarına Yansıması

Bilindiği üzere Béla Bartók hem önde gelen bir besteci hem de önde gelen bir halk müziği araştırmacısıdır. Bartók, halk müziği araştırmaları yaparak öncelikle kendi halkının müziği olan Macar halk müziğini, ardından komşu halkların müzikleri olan Rumen, Slovak ve Sırp halk müziklerini derlemiş ve derlediği müzikler hakkında incelemeler yapmıştır. Ayrıca halk müziklerinden esinlenerek kendine özgü müzikal dilini yaratmış ve bu anlayışla eserler vermiştir.

Bartók, Macar halk müziğiyle Türk halk müziği arasındaki bağ olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla 1936’da Türkiye’ye gelerek derleme çalışması yapmıştır (Bartók, 2017, s. 43). Bartók; 16-17 Kasım 1936’da Ankara’da, 19-20 Kasım 1936’da Adana’da, 21 Kasım 1936’da Tarsus ve Mersin’de, 21-24 Kasım 1936’da Osmaniye’de ve 25 Kasım 1936’da Adana’da derleme çalışması yapmıştır (Sipos, 2017, s. 7-9). Bartók’a Adana, Osmaniye, Tarsus ve Mersin’de yaptığı derleme çalışmalarında Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kazım Akses eşlik etmiştir. Derlemelerde Ahmet Adnan Saygun’un görevi tercümanlık yaparak icracılardan bilgi toplamak ve güfteleri not etmek, Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kazım Akses’in görevi halk müziklerinin kaynağında nasıl derlendiğini görmektir (Bartók, 2017, s. 43; Suchoff, 2017, s. 22). Buradaki üç ismin de 1937-1952 dönemindeki derleme çalışmalarına katıldıkları düşünüldüğünde Bartók’un yaptığı derleme çalışmasının ADK bünyesindeki derleme çalışmaları için bir model oluşturduğu açıktır. Bu başlık altında yapılacak olan şey, 1936’daki derleme çalışmasından hareketle Bartók’un derleme

yöntemini anlatmak ve Bartók'un yönteminin ADK bünyesindeki derleme çalışmalarına etkisini göstermektir.

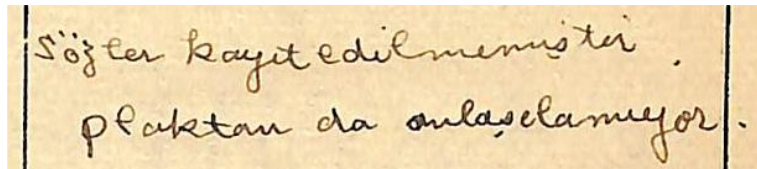
Bartók'un yönteminin esasları, İstanbul'da Belediye Konservatuvarı'nda bulunan ve kayıt için İstanbul'a getirilen icracıların kaydettiği 65 plaktan oluşan halk müziği koleksiyonunun bir bölümünü dinledikten sonra yaptığı eleştirilerden çıkarılabilmektedir. Bartók'un getirdiği eleştirilerden ilki halk müziği eserlerinin yerinde derlenmemesi ve bundan dolayı neyin derlenmesi ve kayıt altına alınması gerektiğinin sistemli bir şekilde saptanamamasıdır. İkincisi eserleri icra edenler gezgin müzisyenlerdir ve Bartók'a göre gezgin müzisyenler belirli bir yörenin halk müziğinin doğal kaynağı olabilecek bir niteliğe sahip değildir. Üçüncüsü de kaydedilen ezgilerin notaya alınmaması ve güftelerin yazılmamasıdır (Sipos, 2017, s. 7; Suchoff, 2017, s. 21-22). Buradan Bartók'un yönteminin temel esaslarının (1) halk müziğinin yöresinde derlenmesi, (2) halk müziğinin gezici müzisyenler yerine o yöredeki insanlar tarafından icra edildiği şekliyle kayıt altına alınması ve (3) halk müziği eserlerinin yalnızca ses kaydının alınmaması, ses kaydının yanı sıra ezgilerinin notaya alınarak güftelerinin yazılması olduğu anlaşılmaktadır.

Bu esaslar bağlamında ADK bünyesindeki derleme çalışmaları değerlendirildiğinde derleme çalışmalarında halk müziğinin yerinde derlenmesi esasına uyulduğu söylenebilmektedir. Derleme çalışmaları kapsamında gerektiğinde köylere kadar gidilerek derleme yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durum göz önüne alındığında halk müziğinin yerinde derlenmesi esasına uyulduğunu söyleyebilmek mümkündür. İkinci temel esas olan halk müziğinin gezici müzisyenler yerine o yöredeki insanlar tarafından icra edildiği şekliyle kayıt altına alınması hususuna da genel olarak uyulduğu söylenebilir. Ancak derleme fişleri incelendiğinde saz şairlerinden ve saz sanatkârlarından eser derlendiği görülmüştür. Saz şairlerinden ve saz sanatkârlarından derleme yapılması, ikinci temel esasa aykırılık oluşturmaktadır. Bartók, saz şairlerini gezici müzisyenler olarak görmektedir ve kendi yaptığı derlemede kaynak kişi olan *Kır İsmail*'in gezici bir saz şairine benzediğini ileri sürerek *Kır İsmail*'in halk müziği derlemesi açısından güvenilir bir kaynak olmadığını belirtmektedir (2017, s. 62). Ancak ADK bünyesindeki derlemelerde 1938'de Adana'da bizatihi *Kır İsmail*'den, 1941'de Niğde'de *Ahmet Misali (Emsalî) İraz*'dan ve 1950'de Artvin'de *Cevri Altuntaş*'tan eser derlendiği tespit

edilmiştir. Bu isimlerden *Kır İsmail* ve *Ahmet Misali (Emsalî)* *İraz* saz şairi, *Cevri Altuntaş* da saz sanatkarı olarak geçmektedir. Derleme fişlerinde buna benzer başka örnekler de görülebilmektedir. Üçüncü temel esas olan halk müziği eserlerinin yalnızca ses kaydının alınmaması, ses kaydının yanı sıra ezgilerinin notaya alınarak güftelerinin yazılması hususunda ADK bünyesindeki derlemelerde ciddi eksikler söz konusudur. Derlemelerde ses kayıtları alınmış ancak kayda alınan eserler notaya alınmamıştır. Her ne kadar Giresun 1943 M.N. 55'teki gibi bazı nota örnekleri görölse de bunların eserin tamamının notaya alınmasından ziyade esere ilişkin bir çeşit hatırlatma notu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla eserlerin belki de tamamının notaya alınmamış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Güftelerin yazılması hususunda görülen eksiklikler vardır. Örneğin Rize 1937 M.N. 58'de *Batum havası* adlı bir eserin derlendiği ancak derleme fişindeki *Sözler kayıt edilmemiştir. Plaktan da anlaşılmıyor.* şeklindeki nottan eserin güftesinin derleme fişine yazılmadığı görülmektedir.

Görsel 6: Derleme Fişindeki *Kuşluhan horanı* Oyununa İlişkin Nota Örneği, Giresun 1943 M.N. 55

Görsel 7: Derleme Fişindeki *Batum havası* Eserinin Güftesine İlişkin Not, Rize 1937 M.N. 58

Yukarıdaki üç temel esas bağlamında değerlendirildiğinde Bartók'un derleme yönteminin ADK bünyesindeki derlemelerde tam olarak uygulanmadığı görülmektedir. Özellikle ezgilerin notaya alınması, güftelerin yazımı ve saz şairlerinden ve saz sanatkarlarından eser derlenmesi hususlarında Bartók'un yöntemiyle karşılaştırıldığında açık farklılıklar söz konusudur.

Bartók'un derleme yöntemi ve ADK bünyesindeki derleme çalışmalarındaki yöntemle bakıldığında her ikisinde de eserin adının ve kaynak kişilerinin ve eserin nerede ve ne zaman derlendiğinin kaydedildiği görülmektedir. Ek olarak kaynak kişilerin çaldıkları çalgılara da yer verilmektedir.

*Bozlaş uzun hava **

Görsel 8: Bartók'un Derlediği ve Kayıt Altına Aldığı 62 Numaralı Eserin Adı (Bartók, 1976, s. 168)

. F. 3182, Cardak (Osmaniyce), ^{zumna: ? Ali (24)} } ill., of the Abdal tribe, 23. XI. 1936.
^{dayul: Cuma Ali (38)}

Görsel 9: Bartók'un Derlediği ve Kayıt Altına Aldığı 62 Numaralı Eserin Kaynak Kişileri ve Kaynak Kişilerin Çaldıkları Çalgılar, Eserin Derlendiği Yer ve Tarih (Bartók, 1976, s. 169)

Parçanın adı: *Kadın Oyun Havası*.
Alındığı yer ve tarih: *Aydın (Müşkeş) 15. 7 1938*
Plâk numarası: *A. 1. 180*

Görsel 10: Eser Adı, Eserin Derlendiği Yer ve Tarih, Aydın 1938 M.N. 59

Kadın Oyun Havası

DERLEME FİŞİ

Söyleyenin adı ve yaşı: *İbrahim Kavak 50*

Mesleği: *Dümen beşeri*

Memleketi: vilâyeti *Aydın* kazası *Çine* köyü *Kızıltepe*

Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: *Kendi kendine öğrenmiştir.*

Çalanın adı ve yaşı: *Hasan Kavak 1378*

Mesleği: *Beşker*

Memleketi: vilâyeti *Aydın* kazası *İske* köyü *Mışkılar*

Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: *Kendi kendine öğrenmiştir.*

Parçanın adı: *Kadın Oyun Havası*

Görsel 11: Kadın oyun havası Adlı Eserin Kaynak Kişileri ve Çaldıkları Çalgılar, Aydın 1938 M.N. 59

Ayrıca kaynak kişilere ilişkin bilgileri ve değerlendirmeleri hem Bartók'un derleme çalışmalarında hem de ADK bünyesindeki derleme çalışmalarında görebilmek mümkündür. Örneğin yukarıda Görsel 4'te görülen ? *Ali (24)* ve *Cuma Ali (38)* ifadelerinde görülen (24) ve (38) kaynak kişilerin yaşlarıdır. Görsel 6'da görülen *Salih Kavak 50* ve *Hasan Kabakçı 1318* ifadelerinde 50 sayısı kaynak kişi *Salih Kavak*'ın yaşını ve 1318 sayısı da kaynak kişi *Hasan Kabakçı*'nın doğduğu yılı belirtmektedir. Bir diğer örnek olarak kaynak kişilerin mesleklerine ilişkin bilgilere bakıldığında Bartók, Görsel 7'de *Koca Mehmet* adlı bir kaynak kişinin *kereste işçisi* olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Görsel 6'da kaynak kişi *Hasan Kabakçı*'nın *Rençber* olduğu ifade edilmektedir.

Koca Mehmet, Seyhan'ın yerlilerinden, sal ile ormandan kereste taşıyan bir kereste işçisi. Burada not edilen kırk beş yaşından en az on yıl daha yaşlı gösteriyordu. Karsanti (Toroslar) ile Kara Isalı'da da [Karaisalı] bir süre bulunmuş.

Görsel 12: Bartók'un Kaynak Kişi *Koca Mehmet* Hakkında Verdiği Bilgi (2017, s. 61)

Kaynak kişiler hakkında bilgilere örnek olarak Görsel 8'de Bartók, kaynak kişi *Ali Bekir oğlu Bekir*'in *Ulaş* aşiretine mensup olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Görsel 9'da görülebileceği üzere ADK bünyesinde Konya'da yapılan derleme çalışmalarındaki kaynak kişilerden *Ahmet Turunç*'un *Bozahmetli* aşiretinden olduğu belirtilmiştir.

Ali Bekir oğlu Bekir, öteki bütün Osmaniyeliler gibi Ulaş aşiretinden. Aslında göçebe olan bu aşiret aşağı yukarı yetmiş yıl önce hükûmetçe yerleşmeye mecbur tutulmuş. Bekir oğlu Mahmud, onun oğludur.

Görsel 13: Bartók'un Kaynak Kişi *Ali Bekir oğlu Bekir* Hakkında Verdiği Bilgi (2017, s. 61)

*Boz Ahmetli
Aşiretindendir*

Görsel 14: Kaynak Kişi *Ahmet Turunç* Hakkındaki Bilgi, Konya 1940 M.N. 270

Sayılanlara ek olarak hem Bartók'un derleme çalışmalarında hem de ADK bünyesindeki derleme çalışmalarında kaynak kişilere ilişkin değerlendirmeler de görülmektedir. Örneğin Bartók, kaynak kişi *İbiş Mehmed'in Abdullah* adlı kaynak kişinin repertuvarının büyük bölümünün şehir müziğinden oluştuğunu belirtmektedir. Bu yaklaşıma benzer olarak 1937'de Malatya'da yapılan derleme çalışmalarında kaynak kişi *Mamoş Sucular*'ın şehir

müziği etkisinde kaldığı ve bundan dolayı *enteresan* olmadığı belirtilmektedir. Burada *enteresan* ile kastedilen özgün bir halk müziği repertuarının ve icra üslubunun varlığıdır.

İbiş Mehmed'in Abdullah'ın, söz gelişi 58, 59 No.lu ezgiler gibi, büyük bölümü kökeni şüpheli (şehirli) türkülerden oluşan bir musiki dağarcığı vardı.

Görsel 15: Bartók'un Kaynak Kişi *İbiş Mehmed'in Abdullah'a* ilişkin Değerlendirmesi (2017, s. 61)

Ulamos bağlamada
"Ud. mızrağı kull-
anıyor. aynı zaman-
da Çekir Musikisi
tesirinde kalmıştır.
Enteresan bir tip
değildir.

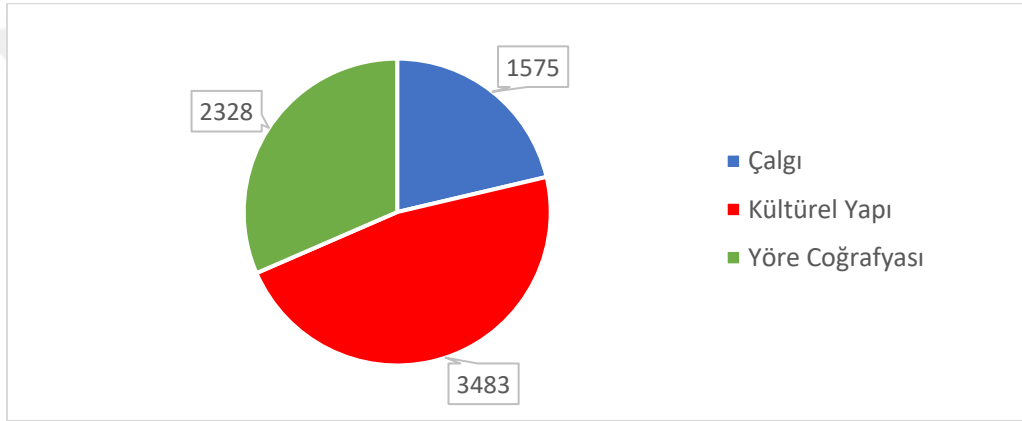
Görsel 16: Kaynak Kişi *Mamoş Sucular* Hakkındaki Değerlendirme, Malatya 1937 M.N. 130

Bu başlık altında sonuç olarak söylenebilecek şey, Bartók'un derleme çalışmalarında kullandığı yöntemin Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesindeki derleme çalışmalarına, özellikle derlenen eserlerin adlarının, nerede ve ne zaman derlendiklerinin ve kaynak kişilerinin kayıt altına alınması hususunda yansıdığı açıktır. Ek olarak kaynak kişiler hakkında tutulan bilgiler hususunda da Bartók'un yönteminin Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesindeki derleme çalışmalarına yansıdığı görülmektedir. Ancak Bartók'un derleme çalışması yönteminin üç temel esası olan; halk müziğinin yöresinde derlenmesi, halk müziğinin gezici müzisyenler yerine o yöredeki insanlar tarafından icra edildiği şekliyle kayıt altına alınması ve halk müziği eserlerinin yalnızca ses kaydının alınmaması, ses kaydının yanı sıra ezgilerinin notaya alınarak güftelerinin yazılması noktasında Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesindeki derleme çalışmalarında kullanılan yöntemin Bartók'un yönteminden belirgin bir şekilde farklı olduğu da belirlenmiştir.

5. DERLEME FİŞLERİNDEKİ ETNOGRAFİK VERİLER

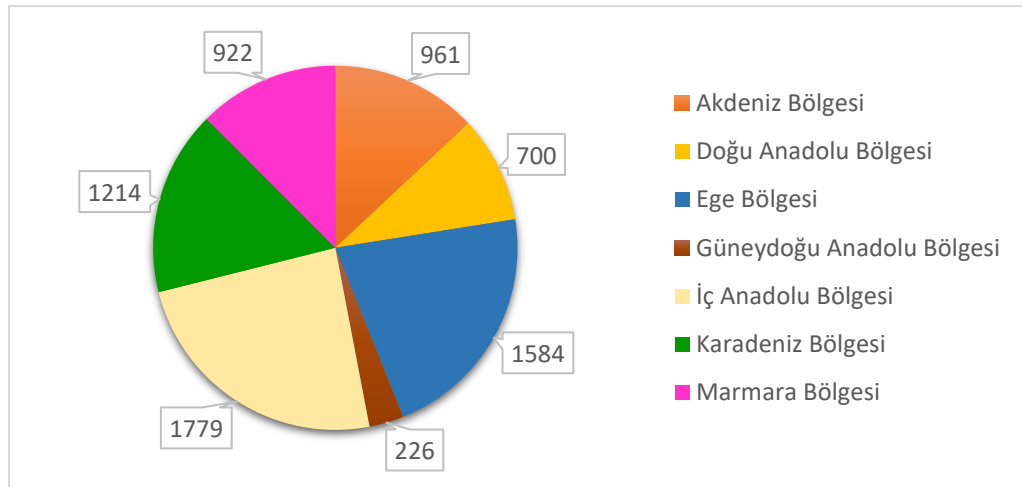
Tez kapsamında çalgı, kültürel yapı ve yöre coğrafyası kategorilerinde ve bu kategoriler kapsamındaki ana, alt ve ikincil alt kodlarda yapılan toplam veri kodlaması sayısı 7386'dır. Çalışmanın örneklemini oluşturan derleme fişi sayısı 911'dir. Toplam veri kodlaması sayısı, derleme fişi sayısına bölüldüğü zaman ($7386/911$) bir derleme fişinden ortalama yaklaşık 8 veri elde edildiği görülmektedir.

Görsel 17'de hangi kategoride hangi sayıda veri kodlaması yapıldığı görülmektedir. Grafikten de görülebileceği üzere en fazla sayıda veri kodlaması kültürel yapı, en az sayıda veri kodlaması da çalgı kategorisinde yapılmıştır.

Görsel 17: Veri Kodlamalarının Kategoriler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

Görsel 18'de hangi coğrafi bölgede hangi sayıda veri kodlaması yapıldığı görülmektedir. Grafikte görülebileceği üzere en fazla sayıda veri kodlaması İç Anadolu Bölgesi'ndeki, en az veri Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerin dosyasından alınan derleme fişlerinde yapılmıştır.

Görsel 18: Veri Kodlamalarının Coğrafi Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

Grafikteki bölge başına veri kodlamasını gösteren sayıların örneklem büyüklükleriyle orantılı olduğu görülmektedir. Örneklem 112 derleme fişinin alındığı Akdeniz Bölgesi'nde 961 kodlama, 78 derleme fişinin alındığı Doğu Anadolu Bölgesi'nde 700 kodlama, 210 derleme fişinin alındığı Ege Bölgesi'nde 1584 kodlama, 37 derleme fişinin alındığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 226 kodlama, 227 derleme fişinin alındığı İç Anadolu Bölgesi'nde 1779 kodlama, 130 derleme fişinin alındığı Karadeniz Bölgesi'nde 1214 kodlama ve 117 derleme fişinin alındığı Marmara Bölgesi'nde 922 kodlama yapılmıştır. Ayrıca tüm bölgelerde kodlama sayıları derleme fişi sayısına bölünmüş, çıkan sonuçlar yuvarlanarak her bölgede bir derleme fişinde ortalama kaç veri kodlaması yapıldığı hesaplanmıştır.

- Akdeniz - $961/112 = 8,5$ – Yuvarlama sonucunda bir derleme fişinde ortalama 9 veri
- Doğu Anadolu - $700/78 = 8,9$ – Yuvarlama sonucunda bir derleme fişinde ortalama 9 veri
- Ege - $1584/210 = 7,5$ - Yuvarlama sonucunda bir derleme fişinde ortalama 8 veri
- Güneydoğu Anadolu - $226/37 = 6,1$ - Yuvarlama sonucunda bir derleme fişinde ortalama 6 veri
- İç Anadolu - $1779/227 = 7,8$ - Yuvarlama sonucunda bir derleme fişinde ortalama 8 veri
- Karadeniz - $1214/130 = 9,3$ - Yuvarlama sonucunda bir derleme fişinde ortalama 9 veri
- Marmara - $922/117 = 7,8$ - Yuvarlama sonucunda bir derleme fişinde ortalama 8 veri

Ek olarak yukarıda yuvarlama ile elde edilen sayıların ortalaması alındığında başlangıçta ulaşılan 8,1 değerine ve bunun da yuvarlanmasıyla 8 sayısına ulaşılmaktadır.

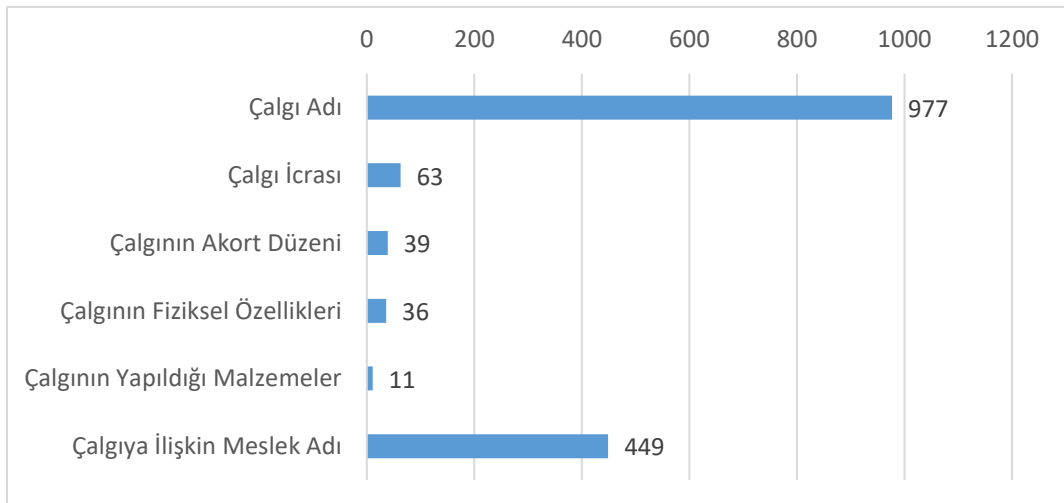
Buradan itibaren kategoriler ve ilgili kategorideki verilerin analizi yer almaktadır. Kategoriler kapsamında hangi ana, alt ve ikincil alt kodlarda veri kodlamaları yapılacağı her bir kategori başlığı altında verilecektir. Söz konusu kodların kapsamlarına da yer verilecektir.

5.1. Çalgı Kategorisindeki Veriler

Çalgı kategorisi kapsamında; çalgı adı, çalgı icrası, çalgının akort düzeni, çalgının fiziksel özellikleri, çalgının yapıldığı malzemeler ve çalgıya ilişkin meslek adı ana kodlarında toplam 1575 veri kodlaması yapılmıştır. Aşağıda ana kodların içerikleri verilmektedir.

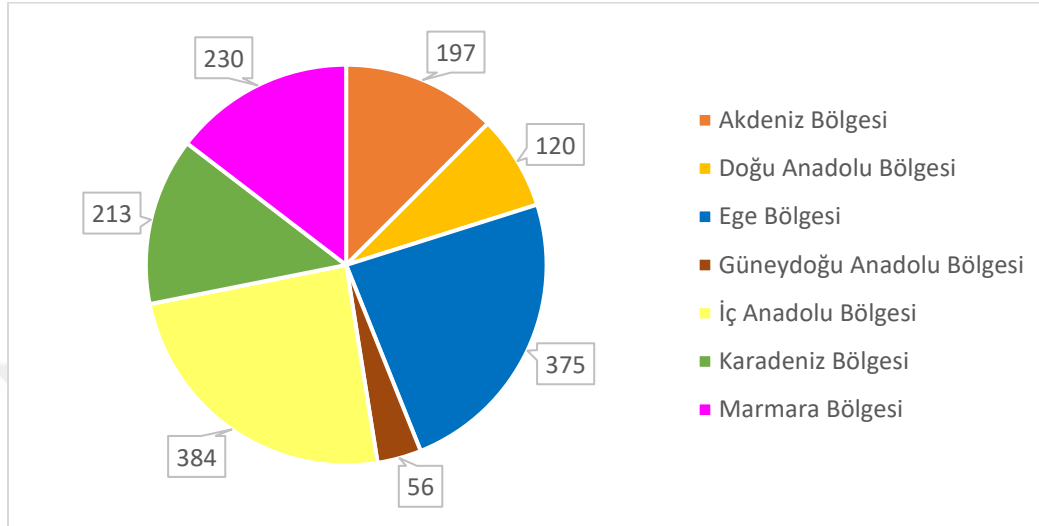
- Çalgı Adı Ana Kodu: Kullanılan çalgıların adları.
- Çalgı İcrası Ana Kodu: Çalgının icra şekilleri, çalgı icrasında kullanılan unsurlar, icracılara özgü durumlar.
- Çalgının Akort Düzeni Ana Kodu: Çalgılarda kullanılan akort düzenleri.
- Çalgının Fiziksel Özellikleri Ana Kodu: Çalgılara ilişkin şekiller ve çizimler ile çalgıların fiziksel ölçüleri.
- Çalgının Yapıldığı Malzemeler Ana Kodu: Çalgı yapımında kullanılan malzemeler ve türleri.
- Çalgıya İlişkin Meslek Adı Ana Kodu: Çalgı icrasına dayalı meslek adları, çalgı icracılığının sosyoekonomik ve sosyokültürel özellikleri.

Görsel 19'da çalgı kategorisi kapsamındaki ana kodlarda hangi sayıda veri kodlaması yapıldığı görülmektedir. Grafikten anlaşılabacağı üzere en fazla sayıda veri kodlaması çalgı adı, en az sayıda veri kodlaması da çalgının yapıldığı malzemeler ana kodu kapsamında yapılmıştır.

Görsel 19: Çalgı Kategorisindeki Verilerin Ana Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

Görsel 20’de çalgı kategorisi kapsamında hangi bölgede hangi sayıda veri kodlaması yapıldığının bilgisi yer almaktadır. Grafikte görülebileceği üzere en fazla sayıda veri kodlaması İç Anadolu Bölgesi’ndeki, en az veri Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki illerin dosyasından alınan derleme fişlerinde yapılmıştır.

Görsel 20: Çalgı Kategorisindeki Verilerin Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.1.1. Çalgı Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Çalgı adı ana kodu kapsamındaki kodlamalarda görülen çalgılar ile çalgıların kullanıldıkları bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çalgı Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
<i>Akordeon</i>		X					
<i>Bağlama Ailesi Çalgıları (Cura, Tanbura, Bozuk, Bağlama, Saz, Divan Sazı, Meydan Sazı, Büyük Saz)</i>	X	X	X	X	X	X	X
<i>Büğlü</i>							X
<i>Cazbant Davulu</i>			X				
<i>Cümbüş</i>			X			X	X
<i>Çığırta</i>							X
<i>Çifte (Argun, Zamır)</i>	X				X		X

Darbuka (Dümbek, Dümbelek, Deblek)	X	X	X	X	X	X	X
Davul	X	X	X	X	X	X	X
Def (Bendir)			X	X	X	X	X
Fincan							X
Kabak Kemane (Kabak, Kemane)	X		X		X		X
Kaşık			X		X		
Kaval (Bilür, Dilli Düdük, Düdük, İnce düdük, Guval)	X	X	X	X	X	X	
Keman (Kaman, Gırbız)	X	X	X		X	X	X
Kemançe (Kemençe, Rebab, Nahora)	X			X			
Kemençe (Klasik Kemençe)		X					
Kemençe (Karadeniz Kemençesi)						X	X
Klarinet		X	X			X	X
Leğen	X				X		
Mandolin			X		X		X
Mey		X				X	
Sipsi	X						
Tanbur¹⁹				X			
Tar		X					
Tef	X	X	X		X	X	X
Trampet			X				
Tulum		X				X	
Ud	X		X		X	X	X
Zil	X		X		X		X
Zilli Maşa	X				X		X
Zurna	X	X	X	X	X	X	X

Tablo 9: Çalgı Adları ve Çalgıların Kullanıldığı Bölgeler

¹⁹ Buradaki tanbur çalgısı, Geleneksel Müzik'teki tanbur çalgısından farklıdır. Bu sonuca varmayı sağlayan şey, söz konusu tanbur çalgısı hakkında Mardin 1952 M.N. 10'da geçen *yakıştırma bir saz* şeklindeki nottur (arş. n.).

Tablo 9'a bakıldığında tüm bölgelerde kullanılan çalgılar olduğu gibi bir bölgede kullanılan çalgıların olduğu da görülmektedir. Çalgıların kaç bölgede kullanıldığı aşağıda sıralanmaktadır.

- Yedi bölgenin tümünde kullanılan çalgılar; *bağlama ailesi çalgıları, darbuka, davul ve zurna*.
- Altı bölgede kullanılan çalgılar; *kaval, keman ve tef*.
- Beş bölgede kullanılan çalgılar; *def ve ud*.
- Dört bölgede kullanılan çalgılar; *kabak kemane, klarinet ve zil*.
- Üç bölgede kullanılan çalgılar; *cümbüş, çifte, mandolin ve zilli maşa*.
- İki bölgede kullanılan çalgılar; *kaşık, kemançe, kemençe (Karadeniz kemençesi), leğen, mey ve tulum*.
- Bir bölgede kullanılan çalgılar; *akordeon, büğlü, cazbant davulu, çığırtma, fincan, klasik kemençe, sipsi, tanbur, tar ve trampet*.

Tablo 10'da *Bağlama ailesi çalgıları* adı altında *cura, tanbura, bozuk, bağlama, saz, divan sazı, meydan sazı (büyük saz)* çalgılarına yer verilmiştir. Tabloda, adı geçen çalgıların hangi bölgelerde kullanıldığı görülmektedir.

Çalgı Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Bağlama	X	X	X		X	X	X
Bozuk			X				X
Cura	X	X	X		X		X
Divan Sazı							
Meydan Sazı (Büyük Saz)	X						
Saz	X	X	X	X	X	X	X
Tanbura		X					

Tablo 10: Bağlama Ailesi Çalgıları ve Kullanıldıkları Bölgeler

Çalgı adı ana koduyla kodlanmış verilerde çalgıların bölgesel ve yöresel adları da görülmektedir. Çalgıların bölgelerde görülen farklı adları aşağıdaki tablodaki gibidir.

Bölge Adı	Yöre Adı	Çalgı Adı	Çalgının Bölgeye/Yöreye Özgü Adı
Akdeniz	Hatay	Çifte	<i>Argon, Zamır</i>
Akdeniz	Hatay	Darbuka	<i>Dümbek</i>
Akdeniz	Isparta	Keman	<i>Gırbız</i>
Akdeniz	Isparta	Meydan Sazı	<i>Büyük Saz</i>
Doğu Anadolu	Muş	Kaval	<i>Bilür²⁰</i>
Ege	Aydın, İzmir, Kütahya, Manisa	Darbuka	<i>Dümbelek</i>
Ege	İzmir	Darbuka	<i>Dümbek</i>
Ege	Muğla	Cura	<i>Bağlama</i>
Güneydoğu Anadolu	Mardin	Kaval	<i>Dilli Düdük</i>
Güneydoğu Anadolu	Mardin	Kemençe	<i>Nahora, Rebab</i>
İç Anadolu	Kayseri	Darbuka	<i>Deblek</i>
İç Anadolu	Kayseri	Darbuka	<i>Dümbek</i>
İç Anadolu	Konya	Kaval	<i>İnce Düdük</i>
İç Anadolu	Yozgat	Kaval	<i>Düdük</i>
Marmara	Bursa	Darbuka	<i>Dümbek</i>

Tablo 11: Çalgıların Bölgesel ve Yöresel Adları

Çalgı adı ana koduyla kodlanmış veriler arasında çalgılara ilişkin yukarıda sayılanlardan farklı bilgiler içerenler de bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Akdeniz Bölgesi'nde *sipsi* çalgısının hem üflemeli bir çalgıyı hem de yaylı bir çalgıyı belirtmesidir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen bir notta kemençe çalgısı için *Fasıl Musikisi aletlerinden* denilmektedir ve bu sayede çalgının *kemançe* veya *Karadeniz kemençesi* değil de *klasik kemençe* olduğu anlaşılmaktadır. Ege Bölgesi'nde görülen bir notta *Cazbant davulu* adlı bir adlandırma bulunmaktadır. Söz konusu adlandırmadaki *cazbant* ifadesinden hareketle caz müziğinde kullanılan *bateri* veya *trampet* çalgılarının kastedildiği düşünülmüş ancak buna ilişkin bir ipucu bulunamamıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde *tanbur* için *yakıştırma bir saz* denilmektedir ve bu nottan Geleneksel Müzik'te kullanılan *tanbur* çalgısının ifade edilmediği anlaşılmaktadır. Marmara Bölgesi'nde zurna çalgısının türleri ve bunların adları verilmektedir. Burada büyük zurnaya *gaba zurna*, orta zurnaya *Mısırlı zurnası* ve küçük zurnaya *cura* denilmektedir.

²⁰ *Bilür*, kaval çalgısının Zazaca ismidir (Bor, 2014, s. 33).

5.1.2. Çalgı İcrası Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tüm bölgelerde çalgı icrası ana koduyla kodlanmış veriler; çalgı tutuşuna, çalgının icra edildiği yere, icradaki çoksesliliğe, icracının fiziksel durumuna, icracı eğitimine, icracı sayısına, icrada kullanılan araç-gerece, icrada kullanılan çalgı sayısına, icrada ustalığa, icraya etki eden çevresel etkenlere, icraya etki eden kültürel etkenlere, icraya ilişkin genel bilgilere, özel icra üslubuna ve parmak pozisyonlarına ilişkindir. Verilere aşağıdaki tablolarda, görüldükleri bölge ve icra edilen çalgı ile yer verilmektedir.

Çalgı tutuşuna ilişkin veriler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Akdeniz	Kabak Kemane	İracı çalgıyı dizine yaslayarak çalmaktadır (bkz. Burdur 1942 M.N. 30).
Akdeniz	Keman	Ters tutularak çalınmaktadır (bkz. Isparta 1942 M.N. 84).
Ege	Keman	İracı çalgıyı dizine yaslayarak çalmaktadır ²¹ .

Tablo 12: Çalgı Tutuşuna İlişkin Veriler

Çalgının icra edildiği yere ilişkin veri Tablo 13'te görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Karadeniz	Tulum	Şebinkarahisar'da çalınmaktadır (bkz. Giresun 1943 M.N. 72).

Tablo 13: Çalgının İcra Edildiği Yere İlişkin Veriler

²¹ Bu veriye birden fazla derleme fişinde rastlanmıştır. Bu derleme fişlerine örnek olarak Kütahya 1938 M.N. 40 ve Manisa 1938 M.N. 33 verilebilir (arş. n.).

Veriler arasında icrada çoksesliliğe ilişkin veriler de tespit edilmiştir. Verilerin tümü bağlama ailesi çalgılarının icrasına ilişkindir. Söz konusu veriler Tablo 14’te yer almaktadır.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Akdeniz	Bağlama Ailesi Çalgısı ²²	İcrada çokseslilik görülmektedir (bkz. Antalya 1946 M.N. 17).
Akdeniz	Bağlama Ailesi Çalgısı	İcrada çokseslilik görülmektedir. Bunu sağlayan şey zil tellerin aralıklı olması ve bu sayede onlara çift basılmasıdır (bkz. Antalya 1946 M.N. 08).
Akdeniz	Saz ve Cura	Saz ve cura ile bir çokseslilik oluşturulmaktadır. Çoksesli icrada cura ikinci partiyi çalmaktadır (bkz. Antalya 1946 M.N. 42)
Akdeniz	Saz	İcrada çokseslilik görülmektedir ve bu icra üslubu, icracıya ustasından geçmiştir (bkz. Burdur 1942 M.N. 40).
Ege	Saz	İcrada çokseslilik vardır, sol elin başparmağı ünison yapacak şekilde üst tele basmaktadır (bkz. Muğla 1942 M.N. 16).
Karadeniz	Saz	Çift sesli olarak çalınmaktadır (bkz. Kastamonu 1948 M.N. 06).

Tablo 14: İcrada Çoksesliliğe İlişkin Veriler

Çalgı icracılarının fiziksel özelliklerine ilişkin veriler alttaki tablodaki gibidir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Ege	Bağlama	İcracı, bağlama icracılarının çoğu gibi sağlak değil solaktır (bkz. Aydın 1938 M.N. 48).
Ege	Dümbelek	İcracı, dümbelek çalan kişilerin çoğundan farklı olarak çolaktır, bir sakatlığı bulunmaktadır (bkz. Aydın 1938 M.N. 48).

Tablo 15: İcracının Fiziksel Durumuna İlişkin Veriler

²² Açık bir şekilde hangi bağlama ailesi çalgısı olduğu saptanamayan çalgı bu şekilde belirtilmektedir (arş. n.).

İcracı eğitime ilişkin veriler Tablo 16’da görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Akdeniz	Saz	İcracı, sazda çoksesli icrayı ustasından öğrenmiştir (bkz. Burdur 1942 M.N. 40).
İç Anadolu	Saz	İcracı Hacı Taşan, saz icrasını kendi köyündeki Muharrem’den öğrenmiştir (bkz. Ankara 1945 M.N. 139). Buradaki Muharrem’in Muharrem Ertaş olduğu düşünülmektedir.

Tablo 16: İcracı Eğitime İlişkin Veriler

İcracı sayısına ve icracı sayısına bağlı olarak icra şekline ilişkin veri Tablo 17’de görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
İç Anadolu	Kaval	İki kişi kavalı birlikte çalmaktadır. Bir kişi kavalı üflemekte ve diğer kişi de bir yandan perdelere basarken diğer yandan da türkü söylemektedir (bkz. Ankara 1945 M.N. 122).

Tablo 17: İcracı Sayısına İlişkin Veriler

İcrada kullanılan araç-gerece ilişkin veriler Tablo 18’de yer almaktadır.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Akdeniz	Bağlama	Elle çalınmaktadır (bkz. Antalya 1946 M.N. 34).
Akdeniz	Davul	Elle çalınmaktadır (bkz. Isparta 1942 M.N. 80, Isparta 1942 M.N. 81 ve Isparta 1942 M.N. 84).
Akdeniz	Saz	Jiletle çalınmıştır (bkz. Isparta 1942 M.N. 108).
Güneydoğu Anadolu	Saz	Parmakla çalınmaktadır (bkz. Gaziantep 1938 M.N. 32).
İç Anadolu	Saz	Ud mıdrabıyla çalınmaktadır (bkz. Konya 1940 M.N. 79 ve Konya 1940 M.N. 80).

Karadeniz		Çalgı icrasında mızrap kullanılmaktadır ²³ .
Marmara	Darbuka	Elle çalınmaktadır (bkz. Bursa 1947 M.N. 11).
Marmara	Davul	Darbuka gibi elle çalınmaktadır (bkz. Bursa 1947 M.N. 11).

Tablo 18: İcrada Kullanılan Araç-Gerece İlişkin Veriler

İcradaki çalgı sayısını gösteren veriler alttaki tabloda görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Akdeniz	Cura	İcrada iki cura kullanılmaktadır (bkz. Isparta 1942 M.N. 118).
Doğu Anadolu	Davul	İcrada iki davul kullanılmaktadır (bkz. Tunceli 1944 M.N. 11).
Ege	Zurna	Zurnanın çift çalınması âdettir (bkz. Muğla 1942 M.N. 20).

Tablo 19: İcrada Kullanılan Çalgı Sayısına İlişkin Veriler

İcradaki ustalığı gösteren veri Tablo 20’de görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Ege	Zurna	Bir zurnacı için rastlanılan en temiz çalan zurnacı denilmektedir (bkz. İzmir 1952 M.N. 84). Yani zurnacının artikülasyonu başarılıdır.

Tablo 20: İcrada Ustaliğa İlişkin Veriler

²³ Bu veri Zonguldak 1948 M.N. 36’da geçmektedir ve veriyi oluşturan ifade *mızraplı sazlar* ifadesidir. Burada özel bir çalgı adı verilmemiştir. Bundan dolayı burada bir çalgı adı verilmemiştir (arş. n.).

İcraya etki eden çevresel etkenlere ilişkin veriler Tablo 21’de verilmiştir. Verilere bakıldığında icracıların günlük hayatta karşılaşabilecekleri unsurları icraya yansıttıkları görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Karadeniz	Kaval	İcrada köpek havlaması taklit edilmektedir (bkz. Samsun 1943 M.N. 09).
Karadeniz	Zurna	İcrada ağlama taklidi yapılmaktadır (bkz. Samsun 1943 M.N. 29).

Tablo 21: İcraya Etki Eden Çevresel Etkenlere İlişkin Veriler

İcraya etki eden kültürel unsurlara ilişkin veri alttaki tabloda görülmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Güneydoğu Anadolu	Kaval ve Zurna	Ramazan’da halk sahura kaldırılırken günah olduğu gerekçesiyle zurna yerine kaval kullanılmaktadır (bkz. Mardin 1952 M.N. 25).

Tablo 22: İcraya Etki Eden Kültürel Etkenlere İlişkin Veriler

Tablo 23’te genel olarak icraya ilişkin veriler verilmektedir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
İç Anadolu	Kaval	Kavala katran sürüldüğünde kavaldan daha iyi ses elde edilmektedir (bkz. Konya 1940 M.N. 142).
İç Anadolu	Kaval	Kavalda susku pek nadir görülmektedir (bkz. Konya 1940 M.N. 300).

Tablo 23: İcraya İlişkin Genel Bilgilere İlişkin Veriler

Aşağıdaki tabloda özel icra üsluplarına ilişkin veriler sunulmaktadır.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Ege	Def	İcrada tremolo yapılmaktadır (bkz. Afyon 1938 M.N. 70).
Güneydoğu Anadolu	Davul	Senkopludur (bkz. Siirt 1952 M.N. 07).
Güneydoğu Anadolu	Kemençe (Nahora)	Kemençenin yayıyla saza vurulmaktadır (bkz. Siirt 1952 M.N. 06).
İç Anadolu	Bağlama Ailesi Çalgısı	Tezene klasiktir ve Çopur İsmail adlı kişinin tezenesidir (bkz. Konya 1940 M.N. 135).
İç Anadolu	Kaval	Bozahmetli aşiretinde <i>kavalı horlatma</i> , insanı duygusal yönden etkileyen ve gür bir şekilde icra edilmektedir (bkz. Konya 1940 M.N. 264).
İç Anadolu	Kaval	Kavalcı, sevgiliyle kaval çalarak haberleşmektedir ve kaval bu amaçla icra edilirken <i>yüksekten çalınmaktadır</i> (bkz. Konya 1940 M.N. 270).
İç Anadolu	Kaval	Kavalda geleneksel bir eşlik üslubu bulunmaktadır (bkz. Niğde 1941 M.N. 30 ve Niğde 1941 M.N. 31).
Karadeniz	Bağlama Ailesi Çalgısı	İcracı üst tellerden birinde ezgiyi çalarken diğer iki telle toniği tutarak bir <i>dem ses</i> veya <i>pedal ses</i> oluşturmaktadır (bkz. Amasya 1943 M.N. 93).
Karadeniz	Kemençe	İcracı, saz çalan babasının etkisiyle sazdaki tezeneyi kemençeye aktarmıştır (bkz. Ordu 1943 M.N. 25).
Marmara	Saz	Aşağı yönlü vuruşu gösteren ↓ ve yukarı yönlü vuruşu gösteren ↑ işaretleriyle tezene, yani mızrap vuruşları ↓↓↑↓↑↓↑↓↑ şeklinde gösterilmektedir (bkz. Bilecik 1949 M.N. 39).
Marmara	Darbuka	9/8'lik bir ritmik yapıya sahip olan eser, darbuka icracısı tarafından 5/8'lik bir ritmik yapıyla çalınmaktadır (bkz. İzmit 1951 M.N. 26).

Tablo 24: Özel İcra Üslubuna İlişkin Veriler

Aşağıdaki tabloda icradaki parmak pozisyonlarına ilişkin veriler yer almaktadır. Verilerin tümü bağlama ailesi çalgılarının icrasına ilişkindir.

Bölge	İcra Edilen Çalgı	Çalgı İcrasına İlişkin Veriler
Akdeniz	Bağlama Ailesi Çalgısı	İcrada orta tele başparmak ile basılmaktadır (bkz. İçel 1946 M.N. 24).
Doğu Anadolu	Bağlama Ailesi Çalgısı	İcracı bir tele üçüncü parmağıyla, bir diğer tele birinci parmağıyla ve üst tele baş parmağıyla basmaktadır (bkz. Muş 1944 M.N. 51).
Ege	Saz	Sol elin başparmağı ünison yapacak şekilde üst tele basmaktadır (bkz. Muğla 1942 M.N. 16).

Tablo 25: İcrada Parmak Pozisyonlarına İlişkin Veriler

5.1.3. Çalgının Akort Düzeni Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Çalgının akort düzeni ana koduyla kodlanmış veriler ve düzenlerin görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Bölge Adı	Akort Düzeni	Akort Düzenine İlişkin Açıklamalar
Akdeniz	Adı Bilinmeyen Bir Akort Düzeni	Alt tel <i>Re-La</i> ve üst tel <i>Re-Re</i> şeklinde akortlanmaktadır.
Akdeniz	Adı Bilinmeyen Bir Akort Düzeni	Alt tel <i>La'ya</i> , orta tel <i>Mi'ye</i> ve üst tel <i>Si'ye</i> akortlanmaktadır.
Akdeniz	Bağlama Düzeni	<i>Avşar Beyi Düzeni</i> olarak da geçmektedir. Alt tel <i>La'ya</i> , orta ve üst teller <i>Mi'ye</i> akortlanmaktadır.
Akdeniz	Bozuk Düzen	<i>İzmir Düzeni</i> olarak da geçmektedir. Alt tel <i>La'ya</i> , orta tel <i>Si'ye</i> ve üst tel <i>Sol'e</i> akortlanmaktadır. Üst tel <i>Fa'ya</i> akortlanabilmektedir.
Akdeniz	Cura Düzeni	Bu düzen <i>yaylabül ötməsi düzeni</i> adıyla da geçmektedir. Alt telde <i>La</i> ve üst telde <i>Re-La</i> şeklinde akortlanmaktadır.
Akdeniz	<i>Örkenez'deki Cura Düzeni</i>	Alt tel <i>La</i> ve üst tel <i>Re-Sol</i> şeklinde akortlanmaktadır.
Akdeniz	<i>Garıdüzeni</i>	Üst ve alt tellerin bozuk düzenindeki gibi akortlandığı ileri sürülse de bu yönde kesin bir şey söylenememektedir. Orta tel <i>Do-Do</i> şeklinde akortlanmaktadır ve iki

		Do arasında bir oktav bulunmaktadır.
Doğu Anadolu	Adı Bilinmeyen Geleneksel Bir Akort Düzeni	Zil tellerden biri ortaya alınarak beşli düzen yapılmaktadır.
Doğu Anadolu	Bağlama Düzeni	Alt tel Re'ye, orta tel Sol'e ve üst tel La'ya akortlanmaktadır.
Ege	Adı Bilinmeyen Bir Akort Düzeni	Alt tel La'ya, orta tel Re'ye ve üst tel La'ya akortlanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	Bağlama Düzeni	Alt tel Re'ye, orta tel Sol'e ve üst tel La'ya akortlanmaktadır.
İç Anadolu	Adı Bilinmeyen Bir Akort Düzeni	Curada kullanılmaktadır. Alt tel La'ya ve üst tel Re'ye akortlanmaktadır.
İç Anadolu	Adı Bilinmeyen Bir Akort Düzeni	Orta tellerden biri çift ve tellerden biri diğerinden bir oktav tize veya peste akortlanmaktadır.
İç Anadolu	Bağlama Düzeni	Alt tel Re'ye, orta tel Sol'e ve üst tel La'ya akortlanmaktadır.
İç Anadolu	Bozuk Düzen (Kara Düzen)	Alt tel La'ya, orta tel Re'ye ve üst tel Sol'e akortlanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Pseudo-Kara Düzen</i>	Bağlama düzeninde üst telde Do basarak Re-Sol-Do şeklinde bir <i>pseudo-kara düzen</i> elde edilmektedir.
İç Anadolu	Çövür Düzeni ²⁴	
Karadeniz	Bozuk Düzen	Alt tel Re ve orta tel Si-Si şeklinde akortlanmaktadır. Orta teldeki iki Si arasında bir oktav bulunmaktadır.
Karadeniz	<i>Lâdik'teki Çöğür Düzeni</i>	Üst ve alt teller ikili aralıkta akortlanmaktadır. Orta tel çığırtaç teldir.
Karadeniz	<i>Çığırtaç Tel</i>	Sazın orta tel çiftinin birbirleri arasında bir oktav olacak şekilde akortlanmasıdır.

Tablo 26: Çalgının Akort Düzeni Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tabloya bakıldığında verilerin tümünün bağlama ailesi çalgılarına ilişkin olduğu görülmektedir. Sayılan akort düzenlerinden bağlama düzeni, bozuk düzen ve çövür düzeninin birden fazla bölgede kullanıldığı, bunlar haricindeki düzenlerin bir bölgede kullanıldığı da saptanmıştır. Ayrıca tablodaki veriler arasında adı yaygın olarak bilinmeyen, bölgeye özgü akort düzenlerinin varlığı da dikkati çekmektedir. Düzenler arasındaki hem bölge içi hem de bölgeler arası farklılıklar söz konusudur. Örneğin bağlama düzeni, görüldüğü diğer bölgelerde Re-Sol-La şeklindeyken Akdeniz Bölgesi'nde La-Mi-Mi

²⁴ Bu düzenin geçtiği Çankırı 1945 M.N. 36'da söz konusu düzenin nasıl olduğunu gösteren bir veri bulunamamıştır (arş. n.).

şeklindedir. Hatta Akdeniz Bölgesi'nde cura düzeninin alt telde La ve üst telde Re-La olmak üzere bir şeklinin ve *Örkenez'deki cura düzeni* adıyla alt telde La ve üst telde Re-Sol olmak üzere bir diğer şeklinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bağlama düzeninin *Avşar Beyi Düzeni* olarak geçmesi örneğindeki gibi yukarıda adı geçen düzenler, başka adlarla da adlandırılabilir. Özetle akort düzenleri arasında bir benzerlik görülse de akort düzenlerinde ülke ölçeğinde bir standartlaşmanın olduğunu söyleyebilmek olanaklı değildir. Ek olarak *Çığırmaç tel* gibi tek başına bir akort düzeni oluşturmaya da bir akort düzeninin oluşumuna katkı sağlayan bir uygulama da görülmektedir.

5.1.4. Çalgının Fiziksel Özellikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Çalgının fiziksel özellikleri ana koduyla yapılan kodlamalara bakıldığında verilerin; *çifte* (*argon, zamir, çığırma*), *bağlama ailesi çalgıları* (*bağlama, bozuk, cura, saz*), *darbuka, davul, kaval, mandolin, tef, zilli maşa* ve *zurna* hakkında olduğu görülmektedir. Tüm çalgılara ilişkin veriler, çalgılar ölçeğinde ve bulundukları bölgelerle birlikte aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Altındaki tabloda *çifte* (*argon, argon, zamir*) çalgısının fiziksel özelliklerine ilişkin veriler görülmektedir.

Çalgı Adı	Bölge Adı	Çalgının Fiziksel Özellikleri
Argon	Akdeniz	Boyuna bir metreden fazladır (bkz. Antakya (Hatay) 1946 M.N. 16).
Argon	Akdeniz	İlave perdeleri bulunmaktadır (bkz. Antakya (Hatay) 1946 M.N. 31).
Çifte	İç Anadolu	<i>Kamış</i> adı verilen bir ağızlığı vardır. Ayrıca çalgının iki borusunu bağlayan <i>bağ</i> adlı bir kısım mevcuttur (bkz. Niğde 1941 Materyal No. 21).

Tablo 27: Çifte Çalgısı Hakkındaki Veriler

Aşağıdaki tabloda bağlama ailesi çalgılarına ilişkin veriler yer almaktadır.

Çalgı Adı	Bölge Adı	Çalgının Fiziksel Özellikleri
Bağlama	Akdeniz	Üç tellidir (bkz. Antalya 1946 M.N. 34).
Cura	Doğu Anadolu	Çalgının boyu 69 cm, sap uzunluğu 42 cm'dir ve tel sayısı 2'dir. Ayrıca çalgının tellerinden biri tek diğeri çifttir (bkz. Malatya 1937 M.N. 91).
Bağlama	Ege	Üç veya üç takım tellidir (bkz. Muğla 1942 M.N. 35).
Cura	Ege	Çift tellidir (bkz. Muğla 1942 M.N. 35).
Saz	İç Anadolu	Çalgının orta teli çift telden oluşmaktadır (bkz. Ankara 1945 M.N. 128).
Cura	İç Anadolu	On perdeden oluşmaktadır. Her birinde iki çift telden oluşan iki teli bulunmaktadır (bkz. Yozgat 1945 M.N. 40).
Bağlama	Karadeniz	Üç tellidir ve üst telleri aralıklıcadır (bkz. Amasya 1943 M.N. 93).
Saz	Karadeniz	100 seneliktir (bkz. Tokat 1943 M.N. 32).
Bağlama	Karadeniz	12 tellidir (bkz. Tokat 1943 M.N. 135).
Saz	Marmara	İkişer takımdan oluşan dört teli ve bir zil teli bulunmaktadır. Çalgı beş telden oluşmaktadır (bkz. Bilecik 1949 M.N. 39).
Bozuk	Marmara	Altı tellidir (bkz. İzmit 1951 M.N. 08).
Bağlama	Marmara	Üç tellidir (bkz. İzmit 1951 M.N. 08).
Saz	Marmara	Her birinde dört tel bulunan üç takımdan oluşan on iki telli bir çalgıdır (bkz. İzmit 1951 M.N. 08).
Cura	Marmara	Telleri iki takıma ayrılan dört telli bir çalgıdır (bkz. İzmit 1951 M.N. 08).

Tablo 28: Bağlama Ailesi Çalgıları Hakkındaki Veriler

Darbuka çalgısına ilişkin veri altta görülmektedir.

Çalgı Adı	Bölge Adı	Çalgının Fiziksel Özellikleri
Darbuka	Akdeniz	İki boğumdan oluşmaktadır (bkz. Antalya 1946 M.N. 27).

Tablo 29: Darbuka Çalgısı Hakkındaki Veriler

Davul algısı hakkındaki veriler Tablo 30’da yer almaktadır.

Çalgı Adı	Bölge Adı	algının Fiziksel Özellikleri
Davul	Akdeniz	apı 47,5 ve boyu 21, tokmağının boyu 7 ve eni 2 ve çubuğunun boyu 8’dir ²⁵ (bkz. Isparta 1942 M.N. 84).
Davul	Karadeniz	Davulun kasnağının uzunluğu bir karış sekiz parmak ve derisinin çapı üç karış beş parmak şeklindedir (bkz. Samsun 1943 M.N. 10).

Tablo 30: Davul algısı Hakkındaki Veriler

Kaval algısı hakkındaki veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Verilere bakıldığında çalgının fiziksel özelliklerinin hem bölge içerisinde hem de bölgeler arasında farklılık gösterdiği görülmektedir.

Çalgı Adı	Bölge Adı	algının Fiziksel Özellikleri
Kaval	Akdeniz	Kavalın uzunluğu 68, başparemsi yerin uzunluğu da 3,7’dir. Kavalın eni çalgıdan sesin çıktığı başparemsi yerde 1,5 ve icracının çalgıya üflediği ağızlık kısmında 1,7’dir. Kavalın arka perdesi ile ilk perdesi arasındaki uzaklığın 2,5 olduğu ve diğer altı perdesinin birbirlerine uzaklığının 2,2 mi. şeklindedir. Kaval 7 perdelidir. Kavalın arka perdesinin ağızlığa uzaklığı 31, ilk perdesinin ağızlığa uzaklığı 33,5, kavalın altıncı perdesinin ağızlığa uzaklığı 56,5 ve kavalın son perdesinin ağızlığa uzaklığı 62’dir ²⁶ (bkz. Adana 1938 M.N. 59).
Kaval	Akdeniz	Kaval ufaktır. Kavalın boyu 32, ağızlık kısmı ile kavalın ilk perdesinin arası 16-1/2, kavalın arka perdesi ile kavalın ağızlık kısmının arası 14 olarak geçmektedir ²⁷ (bkz. Isparta 1942 M.N. 19).
Kaval	Doğu Anadolu	çalgının boyu iki buçuk karıştan fazladır (bkz. Bingöl 1944 M.N. 04).
Kaval	İç Anadolu	Dokuz tutam olmalıdır (bkz. Niğde 1941 M.N. 06).

²⁵ İlgili veride uzunluk birimi yer almadığından burada da bir uzunluk birimi verilmemiştir (arş. n.).

²⁶ Buradaki *mi.* ifadesinden hareketle uzunluk biriminin milimetre olduğu düşünülmektedir. Ancak uzunluk ölçüsünün doğruluğu konusunda şüpheler bulunmaktadır (arş. n.).

²⁷ İlgili veride uzunluk birimi yer almadığından burada da bir uzunluk birimi verilmemiştir (arş. n.).

Kaval	İç Anadolu	Kavalın boyu 86,5'tur. Kavalın ağızlık kısmından hesaplandığında kavalın öndeki 7 perdesi ile ağızlık arasındaki uzunluklar sırasıyla; 43,1, 45+7 <i>mm</i> , 48+5 <i>mm</i> , 51, 54, 56,5, 59,5 şeklindedir. Nefes denilen en alttaki perdenin ağızlığa olan uzaklığı 77,5'tur. Arka perdelerden birincisinin ağızlığa olan uzaklığı 39+8 ve ikincisinin ağızlığa olan uzaklığı da 66 şeklindedir. Kutu olarak okunan bir ifadeden yola çıkılarak kavalın kutusunun çevresinin 7 olduğu sonucuna ulaşılmıştır ²⁸ (bkz. Konya 1940 M.N. 264).
Kaval	İç Anadolu	Kavalın boyu 84'tür. Kavalın 7 perdesinin kavalın ağızlığına olan uzaklıkları sırasıyla 41, 44, 47-2 <i>mm</i> , 49-7 <i>mm</i> , 53-2 <i>mm</i> , 55+3 <i>mm</i> ve 58+1 ve en alt perdesinin ağızlığa uzaklığı da 75-3 <i>mm</i> şeklindedir. Ayrıca kavalın birinci arka perdesinin ağızlığa uzaklığının 38+3 <i>mm</i> ve ikinci arka perdesinin ağızlığa uzaklığının 66-1/2 olduğu görülmektedir ²⁹ (bkz. Konya 1940 M.N. 270).
Kaval	İç Anadolu	Kavalın boyunun 81 olduğu belirlenmiştir. Çalgının ağızlığı ile öndeki 7 perdesinin ilki arasındaki mesafe 40,6'dır. Çalgının arka perdesi ile ağızlığı arasındaki uzaklık 38,3 olarak belirtilmiştir. Kavalın <i>sağır deliğinin kalağa uzaklığı 15-2 ve sağır deliğinin kalağa uzaklığı 7,8</i> olarak saptanmıştır ³⁰ (bkz. Niğde 1941 M.N. 28).
Kaval	Karadeniz	Çalgının boyu 92, ağızlığın genişliği 18 <i>mm</i> ve kalağın genişliği 2 <i>cm</i> 4 <i>mm</i> 'dir. Perde delikleri arasındaki mesafeler en tiz perdeden, yani ağızlık kısmına en yakın perdeden başlamak suretiyle 9 <i>mm</i> , 9 <i>mm</i> , 9 <i>mm</i> , 9 <i>mm</i> , 10 <i>mm</i> , 10 ve 9 şeklindedir. Çalgının alt tarafındaki arka perde ile ağızlık arasındaki mesafe 36,5, en tiz perdenin ağızlığa uzaklığı 43,2 şeklindedir. Biri çalgının üst

²⁸ Açıklama için bkz. Dipnot No. 24.

²⁹ Buradaki *mm* ifadesi, uzunluk biriminin milimetre olduğuna işaret etmektedir. Ancak uzunluk ölçüsünün doğruluğu konusunda şüpheler bulunmaktadır (arş. n.).

³⁰ İlgili veride uzunluk birimi yer almadığından burada da bir uzunluk birimi verilmemiştir (arş. n.).

		tarafında diğeri alt tarafında olmak üzere iki <i>Etekdölük</i> bulunmaktadır. Ağzılığa yakın <i>Etekdölük</i> 'ün çalgının diğeri perde deliklerine olan uzaklığı 9 iken diğeri <i>Etekdölük</i> 'ün kalağa uzaklığı 9,5 olarak geçmektedir ³¹ (bkz. Amasya 1943 M.N. 109).

Tablo 31: Kaval Çalgısı Hakkındaki Veriler

Mandolin çalgısı hakkındaki veri alttaki tabloda görölmektedir.

Çalgı Adı	Bölge Adı	Çalgının Fiziksel Özellikleri
Mandolin	Ege	Çalgının ilave rezonans sandığı (rezonans kutusu) bulunmaktadır. Bu da çalgının iki rezonans sandığı olduğunu göstermektedir (bkz. Manisa 1938 M.N. 59).

Tablo 32: Mandolin Çalgısı Hakkındaki Veriler

Tef çalgısı hakkındaki veri Tablo 33'teki gibidir.

Çalgı Adı	Bölge Adı	Çalgının Fiziksel Özellikleri
Tef	Marmara	Davul şeklindedir ³² . Bir tarafı derisizdir. Üç tarafında üç zil bulunmaktadır (bkz. Çanakkale 1947 M.N. 20).

Tablo 33: Tef Çalgısı Hakkındaki Veriler

Zilli maşa çalgısı hakkındaki veriler alttaki tabloda görölmektedir.

Çalgı Adı	Bölge Adı	Çalgının Fiziksel Özellikleri
Zilli Maşa	İç Anadolu	İki çift zilden oluşmaktadır (bkz. Konya 1940 M.N. 222).
Zilli Maşa	İç Anadolu	Üç çift zilden oluşmaktadır (bkz. Niğde 1941 M.N. 77).

Tablo 34: Zilli Maşa Çalgısı Hakkındaki Veriler

³¹ Açıklama için bkz. Dipnot No. 27.

³² Buradaki *Davul şeklindedir* ifadesinin gerekçesi, çalgının şekil itibarıyla davula benzemesi ve bunun çizilerek gösterilmesidir. Çizim için bkz. Çanakkale 1947 M.N. 20.

Zurna algısı hakkındaki veri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çalgı Adı	Bölge Adı	algının Fiziksel Özellikleri
Zurna	Akdeniz	çalgının boyu 33,5, kalağıın eni 9,5 ve çalgının ağızlığı ile çalgının ilk perdesiyle arasındaki mesafe 7 şeklindedir (bkz. Isparta 1942 M.N. 84).

Tablo 35: Zurna algısı Hakkındaki Veriler

Tablolardaki verilere bakıldığında çalgıların fiziksel özellikleri arasında hem benzerlikler hem de farklılıklar görülebilmektedir. Kaval çalgısına ilişkin veriler incelendiğinde kavala ilişkin ölçülerin hem bölgeler arasında hem de aynı bölge içerisinde değıştiğı açıktır. Davul çalgısına ilişkin ölçüler bölgeler arasında değışirken zilli maşa çalgısına ilişkin bulgular aynı bölge içerisinde değışmektedir. Bağılama ailesi algıları arasında özellikle tel sayısı bakımından benzerlikler görülebilsede farklılıklar da kendini açık bir şekilde göstermektedir. Söz konusu verilerden çalgıların fiziksel özelliklerinde ve dolayısıyla çalgı yapımcılığında bir standartlaşmanın var olmadığı görülmektedir. Buradan hareketle herkesin kendi algısını dilediğı gibi yaptığı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca *ilave perdeleri bulunan argon* örneğindeki gibi ihtiyaçtan ve *ufak olduğı belirtilen kaval* hakkındaki Isparta 1942 M.N. 19'daki *kendisi yapmış ağaç bulamadığı için ufak yapmış* şeklindeki notta görülebileceğı üzere zorunluluktan da herkesin algısını belirli bir standarda uygun olmadan yaptığı sonucuna da ulaşılmaktadır.

5.1.5. Çalgı Yapımında Kullanılan Malzemeler Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Çalgı yapımında kullanılan malzemeler ana koduyla kodlanmış veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge Adı	algı Adı	algının Yapıldığı Malzemeler
Akdeniz	Kaval	çalgının kendisi hatlap (sandal) ağacından yapılmaktadır. Kavalın çubuğı kızılıcak kirazı ağacından yapılmakta ve keçi kılı ile kaplanmaktadır. Kavalın kabı avu (zakkum) ağacından yapılmaktadır.
Akdeniz	Sipsi	<i>Kunus</i> adı verilen bir malzemedenden yapılmaktadır. <i>Kunus</i> sözcüğünün ne anlama geldiğine ilişkin bir bilgi bulunamamıştır.
Doğı Anadolu	Tanbura	Ağaçtan yapılmaktadır.
Ege	Keman	Tenekeden yapılmaktadır.
Ege	Saz	Saz yapımında sedef kullanılabilmektedir ³³ .

³³ Sedef, sazdaki işleme ve süslemelerde kullanılmaktadır (Keskinçılık ve İstanbullu, 2021, s. 158).

Güneydoğu Anadolu	Nahora (Kemençe veya Rebab)	Göğsü tavşan derisinden, sırt ve sap kısımları ceviz ağacından yapılmaktadır. Çalgının yayı mahlep olup at kılından yapılmaktadır.
İç Anadolu	Çifte	Çifte çalgısı kartal kanadı kemiğinden yapılmaktadır.
Karadeniz	Bağlama	Zerdali ağacından yapılabileceği anlaşılmıştır.
Karadeniz	Kemençe (Karadeniz Kemençesi)	Kemençe yapımında şına ³⁴ kullanılmaktadır. Şınanın kemençe yapımında iki türlü kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Bunlardan birincisi şınanın kemençe yapımında kullanılan bir unsur olabileceğidir. İkincisi de şınanın kemençenin akort burgusu olarak kullanılabileceğidir.

Tablo 36: Çalgının Yapıldığı Malzemeler Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tabloya bakıldığında tablodaki verilerden sekizinde çalgının ana unsurlarının hangi materyallerden yapıldığı görülmektedir. *Saz* çalgısına ilişkin bulguda çalgının süsleme ve işlemelerinin hangi materyalden yapılabileceği belirtilmektedir. Tablodaki verilerden çalgıların hem *deri*, *kemik*, *kıl*, *sedef* ve *tahta* gibi organik hem de *şına*, *teneke* gibi inorganik materyallerden yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Organik materyallerden yapılan çalgıların *kaval*, *tanbura*, *nahora*, *çifte* ve *bağlama* olduğu görülmektedir. Ayrıca *saz* çalgısının süsleme ve işlemeleri de organik materyallerden yapılmaktadır. Ek olarak *kavalın çubuğu* ve *kutusu* ile *nahoranın* yayının da organik materyallerden yapıldığı anlaşılmaktadır. Karadeniz’de kullanılan *kemençe* çalgısında odun yarmada kullanılan çivi olan şınanın kullanılması, bu çalgının da tahtadan yapıldığına işaret etmektedir. Bundan dolayı *kemençe* yapımında hem organik hem de inorganik materyaller kullanılmaktadır. İnorganik materyallerden yapılan tek çalgı *keman* çalgısıdır. *Sipsi* çalgısının yapıldığı materyal olan *kunusun* ne olduğu bulunamadığı için *sipsinin* organik veya inorganik materyallerden yapıldığını ileri sürebilmek mümkün değildir.

³⁴ Şına, odun yarmada kullanılan çividir (TDK Sözlükleri, t.y.).

5.1.6. Çalgıya İlişkin Meslek Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tüm bölgelerde çalgıya ilişkin meslek adı ana koduyla kodlamalarda görülen meslek adları ile bunların görüldüğü bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çalgıya İlişkin Meslek Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
<i>Abdal</i>	X						
<i>Aşıklık Bağlama çalar</i>					X		
<i>Bandoda büğlü çalıyorlar</i>							X
<i>Bandoda büğlü çalıyor³⁵</i>							X
<i>Cura çalar</i>	X						
<i>Curacı</i>	X						
<i>cünbuş çalar (cümbüş çalar)</i>						X	
<i>Çalgı</i>	X				X		X
<i>Çalgı Yapımcılığı ve Bakım-Onarımcılığı</i>			X				
<i>Çalgıcı</i>	X		X	X	X	X	X
<i>Darbuka</i>							X
<i>Darbuka çalar</i>		X					
<i>Darbukacı (Dümbekçi)</i>			X				X
<i>Davul</i>					X		
<i>Davul, zurna, mey çalar</i>		X					
<i>Davulcu</i>	X	X	X	X	X	X	X
<i>Davul Sanatkârı</i>		X					
<i>Def çalar</i>					X		
<i>Defçi</i>					X		X
<i>Düğün çalar</i>							X
<i>Düğünlerde çalar</i>			X				
<i>Düğünlerde çalarmış</i>							X
<i>Düğünlerde klarnet çalıyor</i>			X				
<i>Dümbelekçi</i>			X				
<i>Kaval çalar</i>					X		
<i>Kavalcı (Düdükcü)</i>	X				X		

³⁵ Bu ifade, bir üstündeki ifade ile anlamca aynı sonucu vermektedir. Ancak her iki ifade de derleme fişlerinden doğrudan alınarak metne aktarıldığı için bir arada alınmamış, ayrı ayrı belirtilmiştir (arş. n.).

Kemancı	X	X	X		X		
Kemanî		X					
Kemençe Sanatkârı							X
Kemençeci						X	X
Klarnet		X					
Klarnetçi		X	X				X
Lokantada saz çalıyor			X				
Lokantada saz çalar			X				
Lokantada sazende			X				
Mehter						X	
Mızıkacı (Mızıkacılık)			X				
Rençber ve Kemençeci						X	
R. ve kemençe						X	
R. Kemençeci						X	
R. ve Davul						X	
R. ve Kemençeci						X	
R. ve Zurnacı						X	
Saz	X				X	X	X
Saz Âmili							X
Saz çalar					X		
Saz kuvvetile	X						
Saz Sanatkârı						X	
Saz Şairi					X		
Sazcı	X	X	X		X	X	X
Sazende	X					X	
Sazla	X						
Tef ve darbuka çalır							X
Tefçi	X	X			X	X	
Trampetçi			X				
Tulumcu		X				X	
Zurna					X		
Zurnacı	X	X	X	X	X	X	X

Tablo 37: Çalgıya İlişkin Meslek Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tablo 37'deki verilere bakıldığında *Abdal*, *Çalgı*, *Çalgı Yapımcılığı* ve *Bakım-Onarımcılığı*, *Çalgıcı*, *Düğün çalar*, *Düğünlerde çalar*, *Düğünlerde çalarmış*, *Mehter*, *Mızıkacı* (*Mızıkacılık*) ve *Sazende* ifadeleri haricindeki tüm ifadelerin kullanılan çalgılar ile ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Bölge ölçeğindeki incelemelerden hareketle tabloda görülen *Saz*, *Saz Âmili*, *Saz çalar*, *Saz kuvvete*, *Saz Sanatkârı* ve *Sazla* şeklindeki bulguların hem bağlama ailesi çalgılarından birini çalan kişileri hem de genel olarak çalgı icrasıyla uğraşan kişileri niteleyebileceği saptanmıştır. Tablodaki bulgulardan *Çalgı*, *Çalgıcı* ve *Sazende* ifadelerine genel olarak çalgı icracılığını belirtmektedir. *Bandoda büğlü çalıyorlar*, *Bandoda büğlü çalıyor* ve *Mızıkacı* (*Mızıkacılık*) ifadelerinden çalgı icracılığının bandolar bünyesinde yapıldığı anlaşılmaktadır. *Mehter* ifadesi, Mehterhane'nin 1826'da kapatılmasına karşın Mehter geleneğinin ve topluluklarının halk tarafından yaşatıldığına ve mehter topluluklarında yer alarak geçimini sağlayanların varlığına işaret etmektedir. Akdeniz Bölgesi'nde görülen *Abdal* ifadesi, etnik ve dini bir grubu niteleyebileceği gibi derviş, çalgıcı gibi anlamlarına da gelmektedir (Demir, 2023, s. 43). Yapılan incelemelerde *abdâl* sözcüğünün etnik ve dini bir grubu nitelendirdiğine ilişkin bir ipucu bulunamamıştır. Bundan dolayı da *abdâl* sözcüğü çalgıya ilişkin meslek adı ana koduyla kodlanmıştır. *Düğün çalar*, *Düğünlerde çalar*, *Düğünlerde çalarmış* ve *Düğünlerde klarnet çalıyor* ifadeleri, bir ritüelin gerçekleşmesinde çalgı icracılığının da rolü olduğunu göstermektedir. Bu da çalgı icracılığının sosyokültürel bir rolü olduğuna işaret etmektedir. *Rençber* ve *Kemençeci* ifadesi ile *Rençber* sözcüğüne işaret eden *R. ve kemençe*, *R. Kemençeci*, *R. ve Davul*, *R. ve Kemençeci* ve *R. ve Zurnacı* ifadeleri, çalgı icrasını meslek edinmiş kişilerin başka işler de yapabileceklerini göstermektedir. *Lokantada saz çalıyor*, *Lokantada saz çalar* ve *Lokantada sazende* ifadeleri, çalgı icracılığının hangi mekânlarda yapıldığını belirtmektedir. Ayrıca Ege Bölgesi'nde görülen *ustam tez yap sazım kırıldı* dizesinden hareketle çalgı yapımcılığı ve bakım-onarımcılığı da bir meslek olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

5.2. Kültürel Yapı Kategorisindeki Veriler

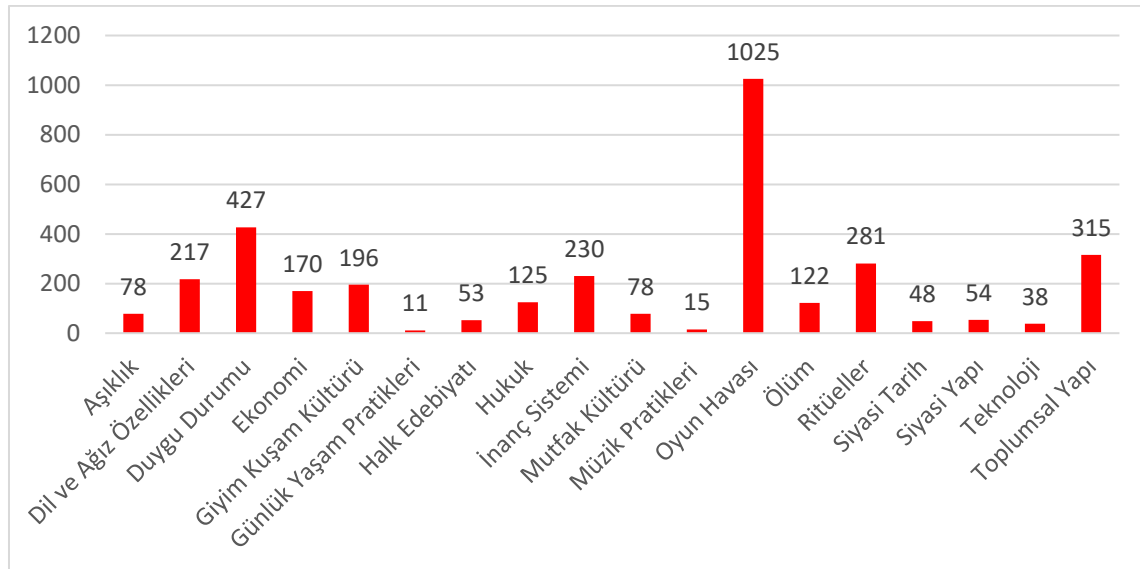
Kültürel yapı kategorisinde toplam 3483 veri kodlaması yapılmıştır. Aşağıda kültürel yapı kategorisindeki ana kod, alt kod ve ikincil alt kodlara ve söz konusu kodların içeriklerine yer verilmektedir.

1. Âşıklık Ana Kodu: Âşıklık geleneğine ilişkin unsurlar ve âşık adları.
2. Dil ve Ağız Özellikleri Ana Kodu ve Bu Ana Kod Kapsamındaki Alt Kodlar
 - a. Konuşulan Diller Alt Kodu: Bölgede/yörede konuşulan Türkçe harici diller.
 - b. Yöresel Ağız Alt Kodu: Bölgede/yörede sözcüklerin İstanbul ağzından farklı söylendiğini gösteren unsurlar ile bölgeye/yöreye özgü sözcükler.
3. Duygu Durumu Ana Kodu ve Bu Ana Kod Kapsamındaki Alt Kodlar
 - a. Aşk Alt Kodu
 - b. Ayrılık Alt Kodu
 - c. Hasret Alt Kodu
 - d. Üzüntü Alt Kodu
 - e. Yalnızlık Alt Kodu
4. Ekonomi Ana Kodu: Tarım, hayvancılık, ticaret gibi ekonomik faaliyetler.
5. Giyim Kuşam Kültürü Ana Kodu: Giyilen giysiler ve ayakkabı türleri, kullanılan aksesuarlar ve giysi, ayakkabı ve aksesuar yapımında kullanılan unsurlar.
6. Günlük Yaşam Pratikleri Ana Kodu: Günlük hayattaki eğlence, av vb. etkinlikler.
7. Halk Edebiyatı Ana Kodu: Halk edebiyatındaki önemli isimler.
8. Hukuk Ana Kodu: Hem kamu hem de özel hukuka ilişkin terimler. Kamu hukuku kapsamında ceza ve idare hukukuna ilişkin terimler, statüler, iş ve işlemler.
9. İnanç Sistemi Ana Kodu: Dinlere ilişkin semboller, dinler tarihindeki önemli kişiler ve bunlara ilişkin semboller, ibadetler, dinin toplumsal hayata yansımaları, Allah'tan beklenti ve istekler.
10. Mutfak Kültürü Ana Kodu: Bölgedeki/yöredeki yiyecek ve içecekler ile bunları yapmada kullanılan unsurlar.
11. Müzik Pratikleri Ana Kodu: Eserlere özel icra şekilleri.
12. Oyun Havası Ana Kodu ile Bu Ana Kod Kapsamındaki Alt Kodlar:
 - a. Oyun Havası Adı Alt Kodu: Oyun havalarının adları.

- b. Oyunların İcrası ve Oynanışı Alt Kodu: Buradaki icra, müzikal açıdan icrayı ifade etmektedir. Oynanış da oyunun figürlerini, oyunu oynayan kişi sayısını, oyunun kimlerce ve ne zaman oynandığını ve hızını belirtmektedir.
 - c. Oyunlara İlişkin Diğer Bilgiler Alt Kodu: Oyun havalarına ilişkin, oyun havalarının adları ile icraları ve oynanışları haricindeki tüm veriler.
13. Ölüm Ana Kodu: Ölüm olayları ve bunların türleri ile toplumun ölüme bakış açısı.
14. Ritüeller Ana Kodu ile Bu Ana Kod Kapsamındaki Alt Kodlar:
- a. Cenaze Alt Kodu: Cenazeler ile cenaze âdetleri.
 - b. Düğün-Evlenme Alt Kodu: Düğünler, düğün âdetleri ve bu âdetlerin yerine getirilişi, düğünlere özel müzik eserleri, evlilik hayatındaki çekişmeler.
 - c. Kına Alt Kodu: Kınalar ile kına âdetleri ve bu âdetlerin yerine getirilişi, kınalara özgü müzik eserleri.
 - d. Misafirlik Alt Kodu: Misafir âdetleri.
 - e. Oyun-Eğlence Alt Kodu: Özel olarak oynanan ve spor olarak değerlendirilebilecek oyunlar ve bu oyunlara özgü müzik eserleri.
 - f. Sünnet Alt Kodu: Sünnet âdetleri.
 - g. Toplantı Alt Kodu: Sohbet toplantıları ve bu toplantılara özgü müzik eserleri.
15. Siyasi Tarih Ana Kodu: 1937-1952 dönemin ve öncesinin önemli siyasi olayları ile Cumhuriyet'ten önceki dönemdeki siyasi yapı.
16. Siyasi Yapı Ana Kodu: Dönemin siyasi örgütleri ve önemli siyasi kişilikleri, bölgedeki/yöredeki siyasi ve idari makamlarca derleme çalışmalarına verilen destek.
17. Teknoloji Ana Kodu: Dönemin teknolojik araç-gereçleri.
18. Toplumsal Yapı Ana Kodu ile Bu Ana Kod Kapsamındaki Alt Kodlar ve İkincil Alt Kodlar:
- a. Demografik Yapı Alt Kodu ve Bu Ana Kod Kapsamındaki İkincil Alt Kodlar:
 - i. Aile Adı/Kimliği
 - ii. Dini Kimlik
 - iii. Etnik Kimlik
 - iv. Göçmenlik
 - v. Irk

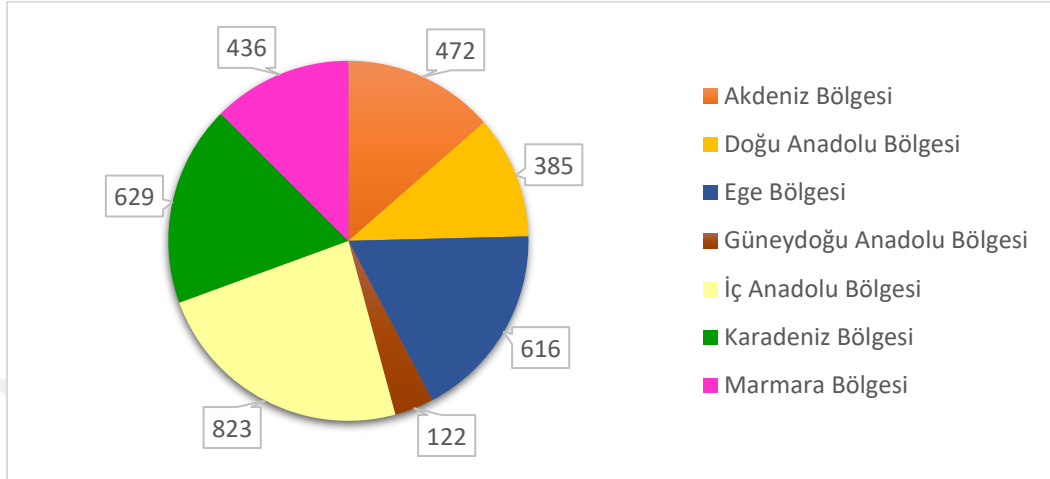
- vi. Kentlilik/Köylülük: Kentli veya köylü olma durumu ve kente veya köye özgü unsurlar.
- vii. Klan Adı/Kimliği
- viii. Konargöçerlik
- b. Toplumsal Cinsiyet Alt Kodu: Kadın ve erkek ayrımı ile bunu gösteren unsurlar, kadın üzerindeki tahakküm, kadına bakış.
- c. Toplumsal Olgular Alt Kodu ve Bu Ana Kod Kapsamındaki İkincil Alt Kodlar:
 - i. Çetecilik
 - ii. Efelik
 - iii. Eşkîyalık
 - iv. Kahramanlık
 - v. Seymenlik
 - vi. Şiddet Eğilimi: Toplumdaki yaralama ve öldürme olayları ile bunların sıklığı ile aile içi kavga, çatışma veya çekişme.
- d. Toplumsal Statü Alt Kodu: Kişinin/kişilerin toplumsal statüsünü belirten ağalık, beylik vb. unsurlar.

Kültürel yapı kategorisinde hangi ana kod kapsamında hangi sayıda veri kodlaması yapıldığının bilgisi Görsel 21’de görülmektedir. Grafikten görülebileceği üzere en fazla sayıda veri kodlaması oyun havası, en az sayıda veri kodlaması günlük yaşam pratikleri ana kodu kapsamında yapılmıştır.

Görsel 21: Kültürel Yapı Kategorisindeki Veri Kodlamalarının Ana Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

Kültürel yapı kategorisinde hangi bölgede hangi sayıda veri kodlaması yapıldığı Görsel 22'deki gibidir. Grafikte görülebileceği üzere en fazla sayıda veri kodlaması İç Anadolu Bölgesi'ndeki, en az veri Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerin dosyasından alınan derleme fişlerinde yapılmıştır.

Görsel 22: Kültürel Yapı Kategorisindeki Veri Kodlamalarının Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.1. Âşıklık Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tüm bölgelerde âşıklık ana koduyla kodlanmış verilerin; âşık adları, âşıklığın bir meslek olarak ele alınması, âşık pratikleri ve âşık edebiyatı eserleri bağlamında ele alınmış ve söz konusu temalar altında toplanarak ortaya konulmuştur.

Bulunan âşık adları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Âşık Adı	Söz Konusu Âşığın Adının Geçtiği Bölge/Bölgeler
Ahmet Misalî Iraz (Emsalî)	İç Anadolu
Âşık Ahmedi	Doğu Anadolu
Âşık Ahmet	Ege
Âşık Ali	İç Anadolu
Âşık Davut Telli	Doğu Anadolu
Âşık Halil	İç Anadolu
Âşık Haydar	İç Anadolu
Âşık Mehmet	İç Anadolu
Âşık Mirza	Doğu Anadolu
Âşık Ömer (Derviş Nihani) ³⁶	Karadeniz
Âşık Süleyman	Doğu Anadolu
Âşık Veli Aydın (Âşık Veli, Veli)	Karadeniz
Âşık Veli Erdem	İç Anadolu, Karadeniz

³⁶ Âşık Ömer; Derviş Nihani, Ömer, Adli, Vehbi gibi farklı mahlaslar kullanmıştır (Çavdar, 2022, s. 502).

Âşık Veyssel	Akdeniz
Âşık Yaralı Haydar	Doğu Anadolu
Âşık Yusuf	Doğu Anadolu
Ceyhuni	İç Anadolu
Deli Boran	İç Anadolu
Ercişli Emrah	Doğu Anadolu
Gevherî	Karadeniz
Hasta Hasan	Karadeniz
İskender	Doğu Anadolu
Karacaoğlan (Garaca oğlan, Garacoğlan)	Akdeniz, İç Anadolu, Karadeniz
Kaynarî	Karadeniz
Kul Himmet	Akdeniz
Kul Mustafa (Gul Mustafa)	Karadeniz
Kurbanî (Gurbani)	Karadeniz
Nuri Çavuş Eltemizoğlu	Ege
Pir Sultan Abdal	Akdeniz, İç Anadolu
Sedaî	Karadeniz
Sefil Sıtkı	Doğu Anadolu
Sefil Zarif	İç Anadolu
Seyranî	Akdeniz, Karadeniz
Sümmanî	İç Anadolu, Karadeniz
Teslim Abdal	Doğu Anadolu
Urfani	Karadeniz

Tablo 38: Tüm Bölgelerde Görülen Âşık Adları

Tablo 38'deki verilere bakıldığında Âşık Veli Erdem, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, Seyranî ve Sümmanî'nin adlarının birden fazla bölgede geçtiği görülmektedir. Bunun dışındaki tüm âşık adları tek bir bölgede geçmektedir.

Âşıklığın bir meslek olarak ele alınmasını sağlayan veriler ve görüldükleri şunlardır.

Veri	Verinin Yer Aldığı Derleme Fişi
Âşık	Kütahya 1938 M.N. 24
Âşık	Kütahya 1938 M.N. 25
Âşık	Kütahya 1938 M.N. 26
Âşık (Denkbej)	Siirt 1952 M.N. 05
Âşık	Siirt 1952 M.N. 06
Saz Şairi	Niğde 1941 M.N. 75
Saz Şairi	Niğde 1941 M.N. 77
Saz Şairi	Niğde 1941 M.N. 78
Saz Şairi	Niğde 1941 M.N. 79
Saz Şairi	Niğde 1941 M.N. 80
Saz Şairi	Niğde 1941 M.N. 81

Tablo 39: Âşıklığın Bir Meslek Olarak Ele Alındığı Veriler

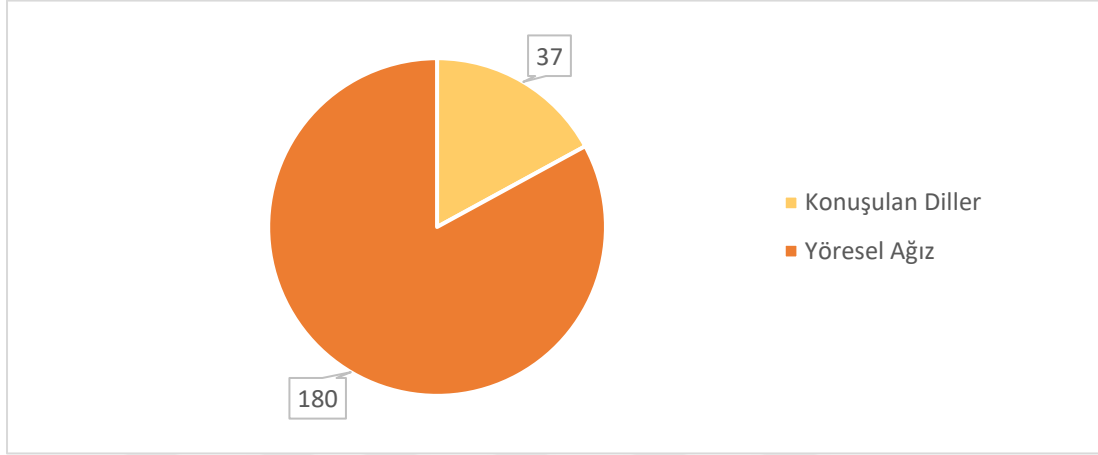
Tablo 39'daki veriler, adı geçen derleme fişlerine bakıldığında kaynak kişilerin mesleklerinin belirtildiği kısımda yer almaktadır. Ayrıca tablodaki verilerden *Aşık (Denkbej)* şeklindeki veride Kürt aşıklarını ifade eden *dengbej* sözcüğü geçmektedir. Ek olarak tablodaki verilerden *Saz Şairi* ifadesinin, bu ifadenin geçtiği derleme fişlerindeki kaynak kişi olan Emsalî mahlasını taşıyan Ahmet Misalî İraz'ın mesleği olarak belirtildiği tespit edilmiştir. Buradan hareketle *Saz şairi* ifadesinin de âşıkları belirttiği sonucuna varılmıştır.

Âşıklık pratikleri bağlamında ele alınabilecek üç veri bulunmuştur. Bunlardan birincisi Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen Ercişli Emrah ile babası Âşık Ahmedî arasında geçen bir *âşık karşılaşması*dır. Âşık karşılaşması, iki âşığın izleyiciler önünde, belirli kurallar dâhilinde birbirleriyle saz ve sözle yarışmasıdır. İkincisi, Karadeniz Bölgesi'nde görülen, *Arif Kayaoğlu* adlı bir kişi hakkındaki *Sümmaninin yanında uzun müddet saz taşımıştır.* şeklinde bir nottur. Burada âşıklıktaki; mahlas almaya, saz çalmaya ve çırak yetiştirmeye işaret edilmektedir. Burada âşıklığın temeli olan; mahlas almak, rüya motifi-bade içmek, saz çalmak ve çırak yetiştirmek kurallarından üçü geçmektedir. Ayrıca Ege Bölgesi'nde *Âşık Nuri Çavuş Eltemizoğlu*'nun söylediği eserler hakkında düşülen *Eski âşıklardan öğrenmiş* notunda da dolaylı olarak âşıklıktaki çırak yetiştirmeye işaret edilmektedir. Ayrıca İç Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülen *Saz şairi* ifadesi, âşıklıktaki saz çalma olgusuna da işaret etmektedir.

Âşık edebiyatı eserleri bağlamında ele alınabilecek iki veri bulunmuştur. Bunlardan ilki İç Anadolu Bölgesi'nde görülen âşık edebiyatında bir şiir türü olan *Divan*'dır. İkinci veri, doğrudan bir ozanın eseri olmasa da onun eserlerinden oluşturulan bir seçkiden oluşan bir kitaptır. Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Seyranînin Sânihat,ından okumuş.* şeklindeki nottan hareketle tespit edilen bir kitap olan *Sânihat-ı Seyranî*, Ahmet Hazım Ulusoy tarafından hazırlanmış, Seyranî'nin şiirlerinden oluşturulan bir seçkidir (Aydoğdu, 2011, s. 45).

5.2.2. Dil ve Ağız Özellikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Dil ve ağız özellikleri ana kodu kapsamında konuşulan diller ve yöresel ağız alt kodlarında veri kodlamaları yapılmıştır. Yapılan veri kodlamalarının alt kodlar ölçeğindeki sayısal dağılımı aşağıda görülmektedir.

Görsel 23: Dil ve Ağız Özellikleri Ana Kodu Kapsamındaki Veri Kodlamalarının Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.2.1. Konuşulan Diller Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Konuşulan diller alt kodu kapsamında yapılan kodlamalarda tespit edilen Türkçe harici diller ve bu dillerin konuşuldukları bölgeler aşağıdaki gibidir³⁷.

Dil	Konuşulduğu Bölge
Arapça	Akdeniz
Kürtçe	Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu
Lazca	Karadeniz
Romanya Tatarcası ³⁸	İç Anadolu
Romeika ³⁹	Karadeniz
Zazaca	Doğu Anadolu

Tablo 40: Konuşulan Diller ve Konuşulduğu Bölgeler

³⁷ Burada Kürtçe ve Zazaca kesitlerin tespitinde yardımcı olan eğitimci-yazar Mehmet Şirin Bulğa'ya teşekkür ederim (arş. n.).

³⁸ *Romanya Tatarcası*, Romanya'da yaşayan Tatarların konuştuğu dildir (Eker, 2006, s. 91).

³⁹ *Romeika*, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde özellikle Trabzon civarında konuşulan Rumcadır (Gökdağ, 2011, s. 115-116).

5.2.2.2. Yöresel Ağız Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Tüm bölgelerde yöresel ağız alt koduyla kodlanmış verilerden elde edilen veriler, aşağıdaki tabloda bölgeler ölçeğinde sunulmaktadır.

Bölge	Yöre	Sözcük/İfade	Sözcüğün/İfadenin Yöredeki Söyleniş Şekli	Sözcüğün/İfadenin Yörede Kullanılan Karşılığı
Akdeniz	Adana	Ecelsiz	<i>Acelsiz</i>	
Akdeniz	Adana	Sandal Ağacı		<i>Hatlap Ağacı</i>
Akdeniz	Adana	Kızılırmak	<i>Gızılırmak</i>	
Akdeniz	Adana	Kahve	<i>Gayfe</i>	
Akdeniz	Adana	Filiz, Sürgün		<i>İşgın</i>
Akdeniz	Adana	Bağlama Çalmak		<i>Damdıra Döğmek</i>
Akdeniz	Adana	Reçel	<i>Leçer</i>	
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Karşı	<i>Garşı</i>	
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Kurban	<i>Gurban</i>	
Akdeniz	Antalya	Toprağında	<i>Torpağında</i>	
Akdeniz	Antalya	Geceler	<i>Giceler</i>	
Akdeniz	Burdur	Havuç		<i>Keşir</i>
Akdeniz	Burdur	Sünbül	<i>Zünbül</i>	
Akdeniz	Burdur	Kaba Ardiç	<i>Kabardıç</i>	
Akdeniz	Burdur	Sevdası	<i>Zivdası</i>	
Akdeniz	Isparta	Gömlek	<i>Gönek</i>	
Akdeniz	Isparta	Badem		<i>Payam</i>
Akdeniz	Isparta	Solmasaydı	<i>Solmaseydi</i>	
Akdeniz	Isparta	Kaldı	<i>Galdı</i>	
Akdeniz	Isparta	Giderim	<i>Gederim</i>	
Akdeniz	Isparta	Kaşların	<i>Gaşların</i>	
Akdeniz	Isparta	Şahin		<i>Palaz</i>
Akdeniz	Isparta	Keman		<i>Gırbız</i>
Akdeniz	Isparta	Şalvar	<i>Şilvar</i>	
Akdeniz	Isparta	Kuş	<i>Guş</i>	
Akdeniz	İçel	Kul	<i>Gul</i>	
Akdeniz	İçel	Kurdular	<i>Gurdular</i>	
Akdeniz	İçel	Kardeşini	<i>Gardaşını</i>	
Akdeniz	İçel	Kutlu Olsun	<i>Gutlolsun</i>	
Akdeniz	İçel	Kaldı	<i>Galdı</i>	
Akdeniz	İçel	Selviye	<i>Selfiye</i>	
Akdeniz	İçel	Kaya	<i>Gaya</i>	
Akdeniz	İçel	Kuşak	<i>Guşak</i>	
Akdeniz	İçel	Pınar	<i>Bunar</i>	
Akdeniz	İçel	Uzak		<i>Uça</i>
Akdeniz	İçel	Ağıt		<i>Yakım</i>
Akdeniz	Maraş	Kuşuna	<i>Guşuna</i>	
Akdeniz	Maraş	Fahı ile	<i>Fahıyınan</i>	

Doğu Anadolu	Bitlis	Ceylan, Ceyran	<i>Ciran</i>	
Doğu Anadolu	Bitlis	Kırmızı	<i>Gırmızı</i>	
Doğu Anadolu	Bitlis	Kuşak	<i>Kuşag</i>	
Doğu Anadolu	Kars	Annem	<i>Anam</i>	
Doğu Anadolu	Kars	Gözlerin	<i>közlerin</i>	
Doğu Anadolu	Kars	İskemle		<i>isdol</i>
Doğu Anadolu	Kars	Kar gibi	<i>gar kimi</i>	
Doğu Anadolu	Kars	Koydu	<i>goydu</i>	
Doğu Anadolu	Kars	Sapa		<i>köndelen</i>
Doğu Anadolu	Kars	Yapımçı		<i>yapımçı</i>
Doğu Anadolu	Malatya	Bayram	<i>baynam</i>	
Doğu Anadolu	Malatya	Gölge	<i>kölge</i>	
Doğu Anadolu	Malatya	Kurbağa	<i>gurba</i>	
Doğu Anadolu	Malatya	Parmak		<i>teten</i>
Doğu Anadolu	Muş	Koruk		<i>kura</i>
Doğu Anadolu	Tunceli	Aşkın	<i>Aşgın</i>	
Doğu Anadolu	Tunceli	Bıçak oyunu	<i>Bıçağoyunu</i>	
Doğu Anadolu	Tunceli	Dersim derler elimize	<i>Desimdür elimize</i>	
Doğu Anadolu	Tunceli	Haddini	<i>heddini</i>	
Doğu Anadolu	Tunceli	Kalır	<i>galır</i>	
Doğu Anadolu	Tunceli	Kaşların	<i>Gaşların</i>	
Doğu Anadolu	Tunceli	Kayış(da)	<i>gayış(da)</i>	
Doğu Anadolu	Tunceli	Kırılmak		<i>Şikest olmak</i>
Doğu Anadolu	Tunceli	Koyun	<i>goyun</i>	

Doğu Anadolu	Tunceli	Şalgam		Çelem
Doğu Anadolu	Tunceli	Yüzün	üzün	
Doğu Anadolu	Tunceli	Zülfikar	zülfigar	
Doğu Anadolu	Van	Koruk		gora
Doğu Anadolu	Van	Kurbağa		gulbağa
Doğu Anadolu	Van	Mezar		gör
Ege	Afyon	Kula	Ğula	
Ege	Aydın	Kuluyuz	Guluyuz	
Ege	İzmir	Müjdelik		Muştuluk
Ege	İzmir	Yılan	İlan	
Ege	Kütahya	Ağla	Ayla	
Ege	Kütahya	Tabancam	Dabancam	
Ege	Kütahya	Kıratım	Gıratım	
Ege	Manisa	Badem		Payam
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Ayşe	Aşiney	
Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır	Beyim	Begim	
İç Anadolu	Ankara	Alkanlara	Alganlara	
İç Anadolu	Ankara	Anam	Anem	
İç Anadolu	Ankara	Çimenlik	Çimennik	
İç Anadolu	Ankara	Eski	Esgî	
İç Anadolu	Ankara	Gidene	Gidena	
İç Anadolu	Ankara	Katma	Gatma	
İç Anadolu	Ankara	Kavuşturma	Gavuşturma	
İç Anadolu	Ankara	Kolum	Golum	
İç Anadolu	Ankara	Nazik	Nazih	
İç Anadolu	Ankara	Terbiye, Utanma, Sıkılma, Çekinme		Ud
İç Anadolu	Ankara	Yazık	Yazıh	
İç Anadolu	Ankara	Yüzük	Yüzüh	
İç Anadolu	Çorum	Ağlamak		Câlemek
İç Anadolu	Çorum	Beğim, Beyim	Beem	
İç Anadolu	Çorum	Beyit		Diyim
İç Anadolu	Çorum	Büyük Leğen, Çamaşır Leğeni		Teşt
İç Anadolu	Çorum	Dilsiz		Araz

İç Anadolu	Çorum	Fırkata	<i>Fırğata</i>	
İç Anadolu	Çorum	Gelin Başına Konulan Yüksek Tepelik		<i>Alacın</i>
İç Anadolu	Çorum	Gözlük		<i>Şuşa</i>
İç Anadolu	Çorum	İnsan Arayan, İz Süren Kişi		<i>Seyik</i>
İç Anadolu	Çorum	Musluk		<i>Filke</i>
İç Anadolu	Çorum	Rakı		<i>Potnika</i>
İç Anadolu	Çorum	Şemsiye		<i>Zontik</i>
İç Anadolu	Çorum	Şenlik		<i>Zamah</i>
İç Anadolu	Eskişehir	Cevahir	<i>Cefahir</i>	
İç Anadolu	Eskişehir	Mandolin	<i>Mandol</i>	
İç Anadolu	Eskişehir	Yaralar	<i>Yareler</i>	
İç Anadolu	Kayseri	Uçuk		<i>Kepik</i>
İç Anadolu	Kırşehir	Düğünlerin en kalabalık ve en önemli günü		<i>Zamah</i>
İç Anadolu	Kırşehir	Hoplatma		<i>Yüvrükleme</i>
İç Anadolu	Kırşehir	Karışdı	<i>Garişdı</i>	
İç Anadolu	Kırşehir	Kavurmanın	<i>Gavurmanın</i>	
İç Anadolu	Konya	Beddua		<i>İlenme</i>
İç Anadolu	Konya	Boğaz		<i>İmik</i>
İç Anadolu	Konya	Dizim	<i>Cizim</i>	
İç Anadolu	Konya	Gelinalıcılar	<i>Gellancılar</i>	
İç Anadolu	Konya	İnce Tel		<i>Peşmanî</i>
İç Anadolu	Konya	Kar	<i>Gar</i>	
İç Anadolu	Konya	Kaval	<i>Guval</i>	
İç Anadolu	Konya	Koyun	<i>Goyun</i>	
İç Anadolu	Konya	Mezar Örtüsü		<i>Sapma</i>
İç Anadolu	Konya	Pınar	<i>Punar</i>	
İç Anadolu	Yozgat	Zahir İş		<i>Zariş</i>
Karadeniz	Amasya	Ayrılık	<i>Ayrıluh</i>	
Karadeniz	Amasya	Gevherî	<i>Göheri</i>	
Karadeniz	Amasya	Gidiyom	<i>Gediyom</i>	
Karadeniz	Amasya	Hırka	<i>Hırha</i>	
Karadeniz	Artvin	Beşbiryerde (Beşbirlik, Beşlik)	<i>Beşluk</i>	
Karadeniz	Artvin	Canlar	<i>Cannar</i>	
Karadeniz	Artvin	Hile	<i>Hille</i>	
Karadeniz	Artvin	Kan kardaşı	<i>Gan gardaşı</i>	
Karadeniz	Artvin	Kara	<i>Gara</i>	
Karadeniz	Artvin	Potin	<i>Potun</i>	
Karadeniz	Artvin	Sevenler	<i>Sevenner</i>	
Karadeniz	Artvin	Sevmez	<i>Sevmaz</i>	
Karadeniz	Artvin	Türkmen	<i>Türkman</i>	
Karadeniz	Bolu	Kavuşturan	<i>Gavuşturan</i>	

Karadeniz	Bolu	Kızım	<i>Gızım</i>	
Karadeniz	Bolu	Kınan	<i>Gınan</i>	
Karadeniz	Bolu	Kutlolsun	<i>Gutlolsun</i>	
Karadeniz	Ordu	Asker	<i>Asger</i>	
Karadeniz	Ordu	Kaynana	<i>Gaynana</i>	
Karadeniz	Ordu	Tutar	<i>Dutar</i>	
Karadeniz	Samsun	Karkucak	<i>Gargucak</i>	
Karadeniz	Tokat	Ağcakeçili	<i>Ağcageçili</i>	
Karadeniz	Tokat	Amma	<i>Emme</i>	
Karadeniz	Tokat	Aşağı	<i>Aşşağa</i>	
Karadeniz	Tokat	Kaldı	<i>Galdı</i>	
Karadeniz	Tokat	Kan	<i>Gan</i>	
Karadeniz	Tokat	Kara	<i>Gara</i>	
Karadeniz	Tokat	Kuşlara	<i>Guşlara</i>	
Karadeniz	Tokat	Sağma	<i>Zahma</i>	
Karadeniz	Trabzon	Aşık olmak		<i>Dolan olmak</i>
Karadeniz	Trabzon	Gül	<i>Kül</i>	
Karadeniz	Trabzon	Dernek yeri		<i>Honeftera</i>
Karadeniz	Trabzon	Dümen	<i>Demen</i>	
Karadeniz	Trabzon	Kesdim	<i>Gesdim</i>	
Karadeniz	Trabzon	Kesdirdim	<i>Gesdirdim</i>	
Karadeniz	Trabzon	Kolayını	<i>Golayını</i>	
Karadeniz	Trabzon	Ötmüyor	<i>Yötmeyi</i>	
Marmara	Bilecik	Ağlama	<i>Ağlema</i>	
Marmara	Bilecik	Boyandı	<i>Boyandı ifadesindeki “a” harfi “e” gibi söylenmektedir.</i>	
Marmara	Bilecik	Buradan	<i>Buredan</i>	
Marmara	Bilecik	Dayandı	<i>Deyandı</i>	
Marmara	Bilecik	Kaçarım	<i>Gaçarım</i>	
Marmara	Bilecik	Kalay	<i>Galay</i>	
Marmara	Bilecik	Kızını	<i>Gızını</i>	
Marmara	Bilecik	Savrulur	<i>Savrılır</i>	
Marmara	Bursa	Şirvan	<i>Şirfan</i>	
Marmara	Edirne	Tahtırevan		<i>Koçu</i>
Marmara	İzmit	Kara	<i>Gara</i>	
Marmara	Kırklareli	Budinli	<i>Budinni</i>	
Marmara	Kırklareli	Kanadı	<i>Ganadı</i>	
Marmara	Kırklareli	Kıza	<i>Gıza</i>	
Marmara	Kırklareli	Yoksa	<i>Yosa</i>	
Marmara	Konya	Kadın	<i>Gadın</i>	
Marmara	Tekirdağ	Ağzımla	<i>Ağzımnan</i>	
Marmara	Tekirdağ	Erkek (kişiye hitaben)		<i>Bire</i>
Marmara	Tekirdağ	Kadın (kişiye hitaben)		<i>Mori</i>

Tablo 41: Yöresel Ağız Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Tablo 41'deki veriler incelendiğinde ilk göze çarpan şey, neredeyse tüm bölgelerde “k” harfiyle başlayan ve bir sert ünlü harf ile yani “a,ı,o,u” harflerinden biriyle devam eden sözcükler söylenirken “k” harfi yerine “g” harfi kullanılmasıdır. Bu durum örneklerle şu şekilde gösterilebilir.

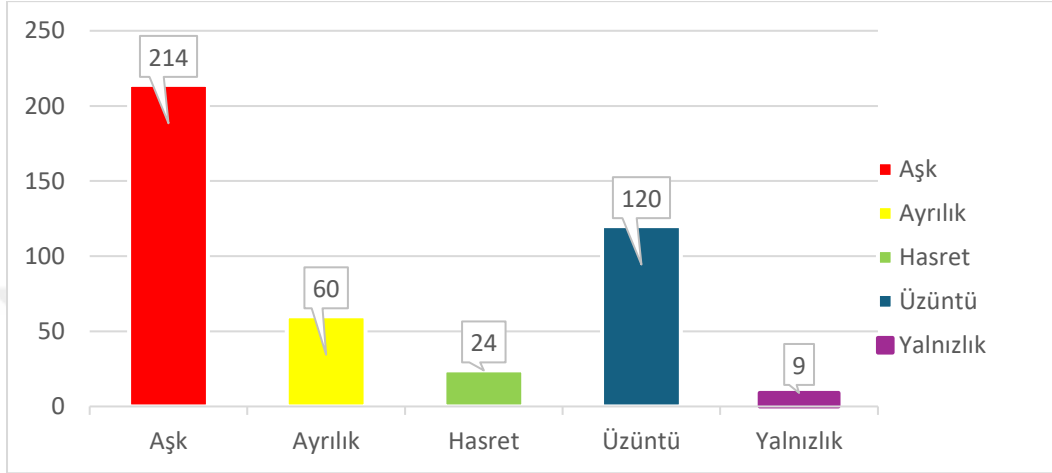
- *Kızılırmak* Akdeniz Bölgesi'nde *Gızılırmak* şeklinde söylenmektedir.
- *Doğu Anadolu Bölgesi'nde kaşların* ifadesi *gaşların* şeklinde söylenmektedir.
- *Ege Bölgesi'nde kuluyuz* ifadesi *guluyuz* şeklinde söylenmektedir.
- *İç Anadolu Bölgesi'nde kavuşturma* sözcüğü *gavuşturma* şeklinde söylenmektedir.
- *Karadeniz Bölgesi'nde kaynana* sözcüğü *gaynana* şeklinde söylenmektedir.
- *Marmara Bölgesi'nde kara* sözcüğü *gara* şeklinde söylenmektedir.

Görülen bir diğer şey Akdeniz Bölgesi'nde *sünbül* sözcüğünün *zünbül* ve Karadeniz Bölgesi'nde *sağma* sözcüğünün *zahma* şeklinde söylenmesi örneklerindeki gibi “s” harfinin “z” şeklinde seslendirildiğidir. Ek olarak Karadeniz Bölgesi'nde *hırka* sözcüğünün *hırha* ve İç Anadolu Bölgesi'nde *yüzük* sözcüğünün *yüzüh* şeklinde söylenmesi örneklerindeki gibi “k” harfinin “h” gibi seslendirildiği örnekler de görülmektedir. Ayrıca Akdeniz Bölgesi'nde *selviye* ifadesinin *selfiye* ve Marmara Bölgesi'nde Şirvan adının *Şirfan* şeklinde söylenmesi gibi “v” harfinin “f” şeklinde seslendirildiği örnekler de söz konusudur. Yapılan incelemelerde yukarıda sayılanlar haricinde bölgeler arasında ortak bir ağız özelliği bulunamamıştır.

Dil ve ağız özellikleri ana kodu kapsamındaki veriler incelendiğinde derleme çalışmalarının yapıldığı dönemde Türkiye’de beş dilin konuşulduğu görülmektedir. Yöresel ağız alt koduyla kodlanmış verilerde hem bölgeler arasında ortaklaşan hem de bölgelere has olan söyleyişler görülmektedir. Ayrıca bölgelere ve yörelere has çok sayıda sözcük de bulunmaktadır. Tüm bunlar dönemin Türkiye’sinin dilbilimsel açıdan zengin bir ülke olduğunu göstermektedir.

5.2.3. Duygu Durumu Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Duygu durumu ana kodu kapsamında aşk, ayrılık, hasret, üzüntü ve yalnızlık alt kodlarında veri kodlamaları yapılmıştır. Duygu durumu ana kodu kapsamında hangi alt kod ile hangi sayıda veri kodlaması yapıldığının bilgisi Görsel 24'te yer almaktadır. En fazla sayıda veri kodlaması aşk, en az sayıda veri kodlaması da yalnızlık alt koduyla yapılmıştır.

Görsel 24: Duygu Durumu Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.3.1. Aşk Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Aşk alt kodu kapsamında yapılan veri kodlamaları, belirli tematik başlıklar altında toplanarak verilmiştir. Söz konusu tematik başlıklara ve görüldükleri bölgelere aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tematik Başlık	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Aşık Olma Durumu	X	X	X		X	X	X
Aşık Olan Kişilere Mahsus Davranış			X				
Aşık Olan Kişinin Durumunu Aşık Olmuş Bir Başka Kişinin Anlayacağını İfade Edilmesi					X		
Aşık Olmama İsteği						X	
Aşık Olan Kişinin Ödüllendirilmesini İsteme					X		
Aşıklara Sabır Verilmesini İsteme						X	
Anlaşamadığı ve Uyumlu Olmadığı Bir Kişiyle Bir Aşk İlişkisi Olan Kişinin Bu İlişkiden Dolayı Acı Çekeceğinin Belirtilmesi					X		
Aşık Olunan Kişinin Bir Başka Kişiyle Bir Aşk İlişkisinin Olması							X
Aşk için Kendini Feda Etme					X	X	

Aşk için Hapis Yatmayı Göze Alma						X	
Aşk için Ölümü Göze Alma							X
Aşka Engel Olunamaması					X		
Aşka Son Vermenin Doğru Olmadığının İfade Edilmesi						X	
Aşka Son Vermenin Zorluğu			X				
Aşk için Toplumsal Baskıya Uğramayı Göze Alma						X	
Aşk Yaşayanlara Kolaylık Sağlanmasının İstenmesi						X	
Aşkın Akıldan Çıkmaması	X						
Aşkın Ancak Birbirini Seven, Birbiriyle Anlaşabilen ve Uyumlu İnsanlar Arasında Gerçekleşebilmesi					X		
Aşkın Bir Dert Olarak Görülmesi	X	X			X		
Aşkın Başlaması					X		
Aşkın Bitmesi					X		
Aşkın Çokluğu			X				
Aşkın Çokluğunun Sorgulanması						X	
Aşkın Deneyimlenmiş Olması						X	
Aşkın Fazlasının Zarar Vermesi			X		X		
Aşkın Gerçekleşmesinin Zorluğu	X						
Aşkın Gerçekleşmesinin Mümkün Olmadığının Belirtilmesi						X	
Aşkın Güçlüğü						X	
Aşkın İçten Gelmesi Gerektiğinin Belirtilmesi					X		
Aşkın İnsanın Ruh Haline Etkisi	X	X	X				
Aşkın Kalıcılığı						X	X
Aşkın Kendine Has Bir Duygu Olması			X				
Aşkın Müzik Eserlerinin Ortaya Çıkışına Kaynaklık Etmesi		X					
Aşkın Vazgeçilmezliği		X					
Aşkın, Yaşanılan Çevre İçinde Konuşulma Durumu ve Bunun Oluşturabileceği Çevre Baskısı Düşünümlere Gizlice Yaşanması	X						
Aşkın Yokluğu							X
Aşkın Yokluğu ve Bunun Acı Verici Olması					X		
Aşkın Zaman İçerisinde Büyümesi	X						
Aşkın Zorluğu					X		X
Aşktan Usanmama İsteği					X		
Aşktan Usanan Kişinin Cezalandırılmasının Onaylanması					X		
Aşktan Usanma					X		
Aşktan Vazgeçmeme İsteği	X	X	X	X	X	X	X

Aşkta Vazgeçmek İsteyenin Öldürülmesinin Meşru Olması			X				
Aşkta Vazgeçme İsteğinin Sorgulanması							X
Aşkta Vazgeçme İsteği						X	X
Aşkta Vazgeçmenin Güçlüğü					X		
Bir Aşk İlişkisinin Toplum İçerisinde Konuşulması					X		
Evli Bir Kadınla Aşk Yaşanması						X	
Herkesin Kendi Aşkına Dile Getirmesi					X		
İki Sevgili Arasında Küslük Olması İhtimali	X						
Kişinin Aşk Uğruna Kendisine Zarar Verecek Bir Şeyi Yapması						X	
Kişinin Daha Önce Bir Aşk Yaşayıp Yaşamadığının Sorgulanması			X				
Kişinin Daha Önce Hiç Aşık Olmaması						X	X
Kişinin, Kendisine Aşık Bir Kişinin Olduğunu Fark Edememesi							X
Sevgili Hakkında Yapılan Benzetmeler		X					
Sevgili ile Küslüğün Sona Ermesi İsteği							X
Sevgiliden Başka Hiç Kimse ile Bir Aşk İlişkisinin İstenmemesi		X			X		X
Sevgiliden Başka Bir Kişiyile Aşk İlişkisi Kurulduğu Takdirde Bunun İçin Cezalandırılmayı Kabul Etme					X		
Sevgiliden Başka Hiç Kimse ile Evlenmeme İsteği				X			
Sevgiliden Uzak Kalınacağına Belirtilmesi						X	
Sevgiliden Ziyade Aşkın Daha Önemli Olduğu Belirtilmesi					X		
Sevgililerin Ayrı Kalmasının Zorluğu			X				
Sevgilinin Bir Başka Kişi ile Aşk İlişkisi Kurması					X	X	
Sevgilinin Sözünden Dolayı Dargınlık Olmaması Gerektiğinin Belirtilmesi	X						
Sevgilinin Vefasızlığı					X		X
Sevgilinin Yitirilmesi		X			X	X	
Sevgiliye Başkasıyla Bir Aşk İlişkisi İçerisine Girmemesi Yönünde Uyarıda Bulunulması		X			X	X	
Sevgiliye Kişiyi Bir Başkasının da Duygusal İlgisi Göstermesi			X				

Durumunda Söz Konusu Kişinin Öldürüleceği Hususu							
Sevgiliye Kavuşma İsteği	X	X			X	X	X
Sevgiliye Kavuşmak İçin Allah'a Yalvarılması	X						
Sevgiliye Kavuşmak İçin Sevgiliyle Birlikte Kaçılması					X		
Sevgiliye Kavuşulmadığı Takdirde Yaşanılan Yerin Terk Edileceği İfade Edilmesi					X		
Sevgiliye Kavuşamamanın İnsana Zarar Vermesi						X	
Sevgiliye Kavuşulamadığı Takdirde Kendini Öldürtme İsteği		X					
Sevgiliye Sitem Edilmesi			X			X	
Sevgiliyi Görme İsteği		X			X	X	
Sevgiliyi Görmenin Getirdiği Mutluluk						X	
Sevgiliyle İletişimi Kesmeme İsteği						X	
Sevilen Kişinin Başka Bir Kişiyi Sevip Sevmediğinin Sorgulanması							X
Sevilen Kişinin Başka Bir Kişiyi Sevmesi						X	
Sevilen Kişiyi Başkasına Aşık Olduğundan Dolayı Sitem Etme			X				
Yaşanan Aşktan Pişman Olma			X				X

Tablo 42: Aşk Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin Toplandıkları Tematik Başlıklar ve Görüldükleri Bölgeler

5.2.3.2. Ayrılık Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Ayrılık alt koduyla kodlanmış veriler; Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgelerde görülmektedir. Veriler ve veriler hakkındaki açıklamalar incelendiğinde verilerin belirli tematik başlıklar altında toplandıkları tespit edilmiştir. Söz konusu tematik başlıklar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tematik Başlık	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Ayrılığın Bir Dert Olarak Görülmesi ve Çaresinin Sorulması	X					
Ayrılığın Gerçekleşmesi	X		X	X	X	
Ayrılığın Getireceği Üzüntünün ve Diğer Şeylerin Düşünülmesi ve Bundan Dolayı Ayrılığın Gerçekleşmesi Hususunda Tereddüt Etme				X	X	
Ayrılığın Gerçekleşmesi Durumunda Ayrılık Yaşayan Kişinin Çevresinin Kişiyi Yönelik Davranışı					X	

Ayrılığı İsteme				X	X	
Ayrılığı İstememe	X			X		X
Ayrılık Korkusu	X					
Ayrılığın Getirdiği Üzüntü		X	X	X	X	X
Ayrılığın Dert Getirmesi						X
Ayrılığın Getireceği Ruh Hali				X		
Ayrılık Sonrasında Dertlerin Kalmayacağı Hususu					X	
Ayrılığa Dayanamama						X
Ayrılıktan Dolayı Gücenme		X				
Ayrılıktan Sonra Hasret Duyma			X			
Ayrılık Karşısında Bir Şey Yapılamaması					X	
Ayrılığın Olağan Bir Şey Olması				X		
Ayrılığın Fayda Sağlayan Bir Şey Olmaması				X		
Ayrılığın Sona Ereceği Hususu				X		X
Ayrılığın Zorluğu						X
Memleketten Ayrılma	X		X	X	X	
Sevgiliden Ayrılma	X	X	X	X	X	X
Sevgiliden Başkası veya Başkaları Tarafından Zorla Ayrı Bırakılma			X	X		
Sevgiliden Zorla Ayrı Bırakılma Durumunu Meydana Getiren Kişilerin Kötü Duruma Düşmesini İsteme				X		
Sevgiliye Kavuşulamadığı Takdirde Ayrılma			X			
Aileden Ayrılma					X	
Anneden Ayrılmanın Güçlüğü				X		
Sevilen ve Sayılan Bir Kişiden Ayrılma	X		X			

Tablo 43: Ayrılık Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin Toplandıkları Tematik Başlıklar ve Görüldükleri Bölgeler

5.2.3.3. Hasret Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Hasret alt koduyla kodlanmış veriler incelendiğinde verilerin; genel olarak hasret duyma durumuna, neye hasret duyulduğuna, birbirlerine hasret duyan iki kişinin kavuşmasına, hasretin ayrılıktan kaynaklandığına, hasretin insanın durumunu kötüleştirebileceğine, hasretin giderilmesinin güçlüğüne ve hasretin giderilip giderilemeyeceğinin sorulmasına ilişkin olduğu tespit edilmiştir. Belirtilen tematik unsurlar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodadır.

Hasret Konulu Tematik Unsur	Görüldüğü Bölge
Birbirlerine hasret duyan iki kişinin kavuşması	Marmara
Genel olarak hasret duyma	Akdeniz, İç Anadolu
Hasretin ayrılıktan kaynaklanması	Ege
Hasretin giderilip giderilemeyeceğinin sorulması	Karadeniz
Hasretten dolayı kişinin durumunun kötüleşmesi	İç Anadolu, Karadeniz
Hasretin giderilmesinin güçlüğü	Ege, İç Anadolu, Karadeniz
Neye hasret duyulduğu	Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu, Karadeniz, Marmara

Tablo 44: Hasret Konulu Tematik Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler

Yapılan incelemelerde dikkati çeken bir unsur bulunmuştur. Hasretin giderilmesinin güçlüğüne ifade edildiği verilerin tümünde hasretin giderilmesinin güçlüğü *hasretin kıyamete kalması* ifadesiyle belirtilmiştir. Bu durum, aşağıdaki tabloda yer alan verilerde açık bir şekilde görülmektedir.

Hasretin Giderilmesinin Güçlüğüne Belirtildiği Veri	Görüldüğü Bölge
<i>Hasret Kıyamete kaldı</i>	Ege
<i>Hasret Kıyamete galan meleşim</i>	İç Anadolu
<i>Hasretim kıyamete galdı neyneyim</i>	İç Anadolu
<i>Bu hasretlik kıyâmete galmaz mı?</i>	Karadeniz

Tablo 45: Hasretin Giderilmesinin Güçlüğüne Belirtildiği Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Neye hasret duyulduğunun görüldüğü verilerde; sevgiliye, sevilen ve sayılan bir kişiye, sılıya, uzaktan gelecek olan bir kişiye ve yaylaya hasret duyulduğu saptanmıştır. Hasretlik duyulan şey ve bu hasretliklerin görüldüğü bölgeler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Hasret Konulu Tematik Unsur	Görüldüğü Bölge
Sevgiliye hasret	Ege, İç Anadolu, Karadeniz, Marmara
Sevilen ve sayılan bir kişiye hasret	Karadeniz
Sılıya hasret	Akdeniz, Ege, İç Anadolu
Uzaktan gelecek olan bir kişiye hasret	Doğu Anadolu, Ege
Yaylaya hasret	Karadeniz

Tablo 46: Hasret Duyulan Şeyler ve Görüldükleri Bölgeler

5.2.3.4. Üzüntü Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Üzüntü alt kodu kapsamında yapılan veri kodlamalarının *üzüntü hali*, *üzüntünün artması*, *üzüntünün artmaması isteği*, *üzüntü haline son verme isteği*, *üzüntü halinin olmaması isteği*, *üzüntü haline engel olma isteği* ve *bazılarının sevincinin diğerlerinin üzüntüsü olması* temaları altında ele alınabileceği görülmüştür. Söz konusu temaların görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tema	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Üzüntü Hali	X	X	X	X	X	X	X
Üzüntünün Artması	X						
Üzüntünün Artmaması İsteği						X	X
Üzüntü Haline Son Verme İsteği	X	X	X		X	X	
Üzüntü Halinin Olmamasını İsteme							X
Üzüntü Haline Engel Olma İsteği			X				
Bazılarının Sevincinin Diğerlerinin Üzüntüsü Olması			X				

Tablo 47: Üzüntü Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin Ele Alındıkları Temalar ve Görüldükleri Bölgeler

Üzüntü halinin belirtildiği verilerden bazılarında üzüntü haline yol açan unsurlar tespit edilmiştir. Üzüntü haline yol açan unsurlar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodadır.

Üzüntü Haline Yol Açan Unsur	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Aşk					X	X	
Aşktan Duyulan Pişmanlık						X	
Ayrılık					X	X	X
Bir Ailenin Kızlarını Gelin Göndermesi			X				
Hasret						X	
Kişinin Atının Ölümü					X		
Kişinin Başına Gelen Kötü Bir Olay ve Bu Durumda Kardeşinin Bir Şey Yapmaması		X					
Memleketten Ayrılık	X		X		X		
Memleketten Gelen Kötü Bir Haber	X						
Ölüm		X	X		X	X	
Sevgiliden Ayrılık		X	X		X	X	X
Sevgilinin Bir Başka Kişiyi Sevmesi					X	X	
Sevgilinin Bulunamaması						X	
Sevgilinin Kötü Bir Durumda Olması					X		
Sevgilinin Vefasızlığı							X
Sevgilinin Yitirilmesi			X		X	X	
Sevgiliye Kavuşamama						X	
Sevgiliyi Görememe				X			
Sevilen Kişinin Bir Başka Kişiyi Aşk Yaşamaması						X	
Silahla Vurulma					X		

Tablo 48: Üzüntü Haline Yol Açan Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler

Üzüntü halini belirten veriler incelendiğinde Malatya 1937 M.N. 91'deki veriler haricinde üzüntü halinin belirli sözcükler ve ifadelerle anlatıldığı görülmüştür. Söz konusu sözcükler ve ifadeler ile bunların görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Üzüntü Halini Belirten Sözcükler/İfadeler	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Acı			X			X	
Ağlamak	X	X	X	X	X	X	X
Ağlaşmak						X	
Ağlatmak			X			X	
Ak Gün Görmemek			X				
Aksi Haber					X		
Bağrını Delmek	X						
Bağrı Ezilmek	X		X				
Bağrı Yanmak						X	
Belini Bükmek	X						
Ciğerini Dağlamak					X		
Ciğerinden Dağlanmak	X						
Ciğeri Yaralanmak					X		
Dert	X	X	X		X	X	X
Dertlenme						X	
Derunu Yanmak			X				
Duman	X						
Dumanlı Baş						X	
Efkâr					X	X	
Gam			X		X	X	X
Gözyaşı	X		X		X	X	X
Gülmemek							X
Kahir (Kahır)						X	
Kan Ağlamak					X		
Kara Haber	X		X				
Kara Yazı			X				
Karalar Bağlamak	X				X		
Kasavet	X		X		X		
Kaygı					X		
Keder			X				
Mihnet					X		
Sızı			X			X	X
Soldurmak	X						
Şen Olmamak	X						
Üzmek	X						
Verem Etmek						X	
Verem Olmak						X	
Yanmak		X				X	
Yare	X					X	X
Yas		X	X		X		
Yazık Olmak	X		X				
Yüreği Dağlamak						X	
Yüreği Yanmak					X	X	

Yüreği Yaralanmak					X		X
Yüzü Gülmemek			X				
Zindan Etmek			X				

Tablo 49: Üzüntü Halini Belirten Sözcükler ve İfadeler ile Görüldükleri Bölgeler

5.2.3.5. Yalnızlık Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Yalnızlık alt koduyla kodlanmış veriler; Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu ve Marmara bölgelerinde görülmüştür. Verilerde yalnızlık duygusunu doğuran nedenler tespit edilmiştir. Söz konusu nedenler ve bu nedenlere bağlı yalnızlık duygusunun görüldüğü bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Yalnızlık Hissini Doğuran Nedenler	Görüldüğü Bölge
Düşmanlarına karşı yalnız olma, koruyan ve kollayan kimsesi olmama durumundan kaynaklanan yalnızlık	İç Anadolu
Kimsesizlikten kaynaklanan yalnızlık	Marmara
Kişinin yakınlarıyla görüşmemesinden kaynaklanan yalnızlık	Doğu Anadolu
Kişinin durumunu yakınlarına bildirememesinden kaynaklanan yalnızlık	Doğu Anadolu
Kişinin yakınlarının kişinin yanında olmamasından kaynaklanan bir yalnızlık	Ege, Marmara
Romantik bir ilişkinin olmamasından kaynaklanan yalnızlık	Akdeniz
Zor durumdaki bir kişiye yardımcı olacak kimsenin olmayışından kaynaklanan bir yalnızlık	Marmara

Tablo 50: Yalnızlık Duygusunu Doğuran Nedenler ve Görüldükleri Bölgeler

5.2.4. Ekonomi Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Ekonomi ana koduyla kodlanmış verilerin; yapılan ekonomik faaliyetlere, para birimlerine ve sosyoekonomik statülere ilişkin olduğu görülmektedir. Burada öncelikle para birimlerine ilişkin veriler ile sosyoekonomik statüyü gösteren verilere yer verildikten sonra ekonomik faaliyetlere ilişkin veriler ortaya konulacaktır.

Bölgelerdeki para birimlerine ilişkin veriler ve görüldükleri bölgeler şunlardır.

Para Birimi	Görüldüğü Bölgeler
<i>Lira</i>	Ege, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara
<i>Osmanlı Lirası</i>	Karadeniz

Tablo 51: Para Birimlerine İlişkin Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodan da görülebileceği üzere para birimleri hem Osmanlı Devleti'nin hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin para birimi olan *lira*dır. Ayrıca İç Anadolu Bölgesi'nde para anlamına gelen *mangır* sözcüğünün kullanıldığı da görülmüştür.

Sosyoekonomik statüyü gösteren veriler aşağıdaki tablodaki gibidir.

Sosyoekonomik Statü	Görüldüğü Bölgeler
Yoksulluk	Akdeniz, İç Anadolu ve Marmara
Zengin	Ege ve Marmara

Tablo 52: Sosyoekonomik Statüye İlişkin Veriler

Tablodan da görüleceği üzere veriler *yoksulluk* ve *zengin* şeklindedir. Burada değinilmesi gereken bir durum, İç Anadolu Bölgesi'ndeki *yoksulluk* olgusunun dolaylı bir şekilde belirtilmesidir. İç Anadolu Bölgesi'nde yoksulluk *Mangır dutmaz elimiz* dizesiyle ifade edilmiştir. Bu dizede paranın elde tutulamadığı belirtilerek parasızlık ve yoksulluğa işaret edilmektedir.

Yapılan ekonomik faaliyetler incelendiğinde; tarım, hayvancılık, arıcılık, ormancılık, ticaret, sanayi ve denizcilik faaliyetlerinde bulunduğu görülmektedir. Ek olarak Akdeniz ve Marmara bölgelerinde illegal bir ekonomik faaliyet olan *kaçakçılık* faaliyetinin yapıldığı belirlenmiştir. Adı geçen faaliyetlere ilişkin veriler sırasıyla incelenecektir.

Tarım ile ilgili verilere bakıldığında ilk olarak ürün yetiştiriciliği dikkati çekmektedir. Yetiştirilen ürünler ve hangi bölgelerde yetiştirildiği aşağıda görülmektedir.

Tarım Ürünü	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Armut					X	
Arpa	X			X	X	
Ayva				X		
Bamya				X		
Buğday			X	X	X	X
Burçak				X	X	
Elma					X	
Erik				X		
Fındık					X	
Haşhaş					X	
Hurma				X		
Nane				X		X
Nohut				X		
Pancar					X	
Pirinç					X	
Reyhan		X				
Tahıl	X			X		X
Tütün			X			

Üzüm				X	X	X
Vişne						X

Tablo 53: Yetiştirilen Ürünler ve Yetiştirildikleri Bölgeler

Aşağıdaki tabloda ürün yetiştiriciliğiyle ilişkilendirilen sözcükler ve faaliyetler ile görüldükleri bölgeler ortaya konulmaktadır.

Sözcük veya Faaliyet Adı	Akdeniz	Doğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Armudu budamak</i>				X	
<i>Arpa ekmek</i>	X				
<i>Asma</i>					X
<i>Burçak ekmek</i>			X		
<i>Çapa yapmak</i>					X
<i>Çift sürmek</i>			X	X	
<i>Ekin</i>					X
<i>Ekin ekmek</i>			X		
<i>Ekmek</i>					X
<i>Evlek</i>		X			
<i>Gönen</i>	X				
<i>Nohut ekmek</i>			X		
<i>Pirince su salmak</i>				X	
<i>Reyhan ekmek</i>		X			
<i>Vişne fidanı</i>					X

Tablo 54: Ürün Yetiştiriciliği ile İlişkilendirilmiş Sözcükler ve Faaliyetler

Tabloya bakıldığında verilerin çoğunun bir ürünün ekilmesi üzerine olduğu görülmektedir. Tabloda geçen *fidan* büyümekte olan ağaç, *ekin* hasat edilmek üzere yetiştirilen ürünler ve *asma* da üzümün üzerinde yetiştigi bitkidir. *Çapa yapmak* ve *çift sürmek*, arazileri ekim için hazırlamak amacıyla yapılan faaliyetlerdir. *Su salmak*, ürünün yetişmesi için yapılan bir faaliyettir. *Gönen*, ekim için hazırlanan arazi ve *evlek* de “tarlayı ekmek için bölünmüş kısımlar” anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

Tarım ile ilgili verilerde hasat ve sonrasına ilişkin sözcükler ve faaliyetler de görülmektedir. Söz konusu sözcükler ve faaliyetler ile görüldükleri bölgeler aşağıda yer almaktadır.

Faaliyet Adı	Akdeniz	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Arpa biçmek</i>				X	X	
<i>Bağ bozmak</i>				X		
<i>Burçak yolmak</i>				X		
<i>Ekin biçmek</i>			X		X	
<i>Fındık toplamak</i>					X	
<i>Harman</i>	X			X	X	X
<i>Nane biçmek</i>				X		
<i>Pancar toplamak</i>					X	
<i>Sapı saman etmek</i>				X		
<i>Seç</i>		X				X
<i>Tütün dizmek</i>		X				
<i>Üzüm deşirmek</i>				X		

Tablo 55: Hasat ve Sonrası ile İlişkilendirilmiş Sözcükler ve Faaliyetler

Buradaki verilerin çoğunluğu belirli bir ürünün hasadını göstermektedir. Buradaki *bağ bozmak* ifadesi doğrudan bir ürünün hasadını ifade etmiyormuş gibi gözükse de aslında üzüm hasadını belirtmektedir. *Ekin biçmek* ifadesi de genel olarak yetiştirilen bir ürünün hasat edilmesini ifade etmektedir. Buradaki “Tahıl tanelerinin başaktan ayrılması” anlamına gelen *harman* (TDK Sözlükleri, t.y.) ve “Harmanda savrulmuş tahıl yığını” anlamına gelen *seç* (TDK Sözlükleri, t.y.) sözcükleri tahıl hasadına ilişkindir. *Harman*, tahıl tanelerinin başaktan ayrılması iken *seç* de harmanda savrulan tahıl yığınıdır. *Sapı saman etmek*, hasattan sonra tarlada kalan artıkların yem yapılmasıdır. *Tütün dizmek*, hasat sonrasında tütünlerin kurutulması için yapraklarının ayrılıp çubuklara dizilmesidir.

Veriler arasından ürün yetiştirilen yerler şunlardır.

Faaliyet Adı	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Ayvalık</i>				X		
<i>Bağ</i>	X		X	X	X	X
<i>Bahçe (bağça, bahçe)</i>				X		X
<i>Bostan</i>				X		
<i>Elmalık</i>					X	
<i>Tarla</i>			X	X	X	X

Tablo 56: Ürün Yetiştirilen Yerler

Tarımda kullanılan araç-gereci gösteren veriler *orak* ve *saban (sapan)* şeklindedir. *Orak* sözcüğü Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde görülmekteyken *saban* sözcüğü yalnızca Ege Bölgesi'nde görülmektedir.

Tarımsal faaliyetlerde kullanılan yapılara ilişkin veri *değirmen* sözcüğüdür. Bu sözcük Güneydoğu Anadolu Bölgesi haricindeki tüm bölgelerde görülmektedir. Ek olarak İç Anadolu Bölgesi'ndeki verilerde tahıl öğüten mekanizma olan *taş* ile taşı döndüren suyu değirmene ulaştıran su yolu olan *bend* sözcükleri de geçmektedir.

Veriler arasında tarımsal bir üretim birimini belirten *çiftlik* sözcüğü de bulunmaktadır. Bu sözcük Ege Bölgesi'nde görülmüştür.

Verilerden İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *Ne zorumuş burçak yolması* ve *Ne yaman zorumuş burçak yolması* dizelerinde tarımla uğraşmanın zorluğunun anlatıldığı tespit edilmiştir.

Hayvancılığa ilişkin verilere bakıldığı zaman büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı ve binek hayvanı yetiştiriciliği yapıldığı görülmektedir. Ayrıca genel olarak hayvancılığa ilişkin veriler de görülmektedir. Bunlardan binek hayvanı yetiştiriciliğinin Ege Bölgesi'nde yapıldığı belirlenmiştir. Bunu gösteren veri *Kırk Kısrağım vardı taylı* dizesidir. Kümes hayvancılığının da İç Anadolu Bölgesi'nde yapıldığı saptanmıştır. Kümes

hayvancılığının yapıldığını gösteren veriler *kümes* ve *tavuk* sözcükleridir. Buradan *tavuk yetiştiriciliği* yapıldığı da anlaşılmaktadır. Genel olarak hayvancılığa ilişkin veriler *çoban*, *çobanlık*, *çoban köpeği* ve *sürü* sözcükleri ile Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *kavalla çoban köpeğinin çağrılarak sürünün güvenliğinin sağlanması* şeklindedir. Ayrıca Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *kavalla çoban köpeğinin çağrılarak sürünün güvenliğinin sağlanması*, *koyunu kavala alıştırmak* ve Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Uzaktan çoban kavalının sesi var* ifadeleri, kavalın hayvancılıktaki yerini göstermektedir.

Büyükbaş hayvancılığa ilişkin veriler incelendiğinde verilerin tamamında *inek* sözcüğünün geçmesinden hareketle öncelikle inek yetiştiriciliği yapıldığı anlaşılmaktadır. Büyükbaş hayvancılığa ilişkin *inek* haricindeki veriler Ege Bölgesi'nde görülen *öküz* ve *tosun* sözcükleridir. Büyükbaş hayvancılık kapsamındaki günlük işlere ilişkin veri *inek sağlamak* şeklindedir. Söz konusu ifade İç Anadolu ve Marmara bölgelerinde görülmektedir.

Küçükbaş hayvancılığın yapıldığını gösteren veriler; *davar* ve *koyun* şeklindedir ve *koyun* ifadesinden hareketle koyun yetiştiriciliği yapıldığı anlaşılmaktadır. *Davar* sözcüğü Marmara Bölgesi haricindeki tüm bölgelerde geçmekteyken *koyun* sözcüğü Akdeniz, Doğu Anadolu, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde geçmektedir.

Aşağıdaki tabloda küçükbaş hayvancılık kapsamındaki günlük işler ve görüldükleri bölgeler belirtilmektedir.

Günlük İş	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Davar gütmek					X		
Davarı kaldırma		X					
Davarı suya indirmek		X		X	X	X	
Davarın suya indirme ve döndürme			X		X		
Davarı toplamak					X		

<i>Davarı yürütmek (sabahdan davarı yürütme) (Davarı ağır yürütmek)</i>		X			X		
<i>Koyun gütmek</i>	X						
<i>Koyun sağmak</i>		X				X	
<i>Koyun suya giderken</i>		X					
<i>Koyun yaymak (Koyun kuzu yaymak)</i>	X	X					X
<i>Koyuna tuz yedirmek</i>		X					
<i>Koyunu kavala alıştırmak</i>		X					
<i>Koyunu suya indirmek</i>	X					X	
<i>Koyunu yavaş yavaş yürütme</i>		X					

Tablo 57: Küçükbaş Hayvancılık Kapsamındaki Günlük İşler ve Görüldükleri Bölgeler

Verilerden Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde görülen *ağıl* sözcüğü, küçükbaş hayvancılıkta hayvan barınağı olarak kullanılan yapıyı belirtmektedir.

Arıcılığa ilişkin veri İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *Arının gahrın çekmeyen* dizesidir.

Ormancılık faaliyeti Ege Bölgesi'nde görülmüştür. Ormancılığa ilişkin veri *Oduncular dağdan odun indirir* dizesidir.

Ticarete ilişkin verilere bakıldığında öncelikle ticaretle uğraşan kişiler görülmüştür. Söz konusu veriler aşağıdaki gibidir.

Ad	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Bezirgan</i>			X	X		X
<i>Esnaf</i>					X	
<i>Kuyumcu [Sarraf (Zarraf)]</i>	X			X		

Tablo 58: Ticaretle Uğraşan Kişiler

Ticaret yapılan, alım-satım işlerinin yapıldığı yerler ve geçtikleri bölgeler aşağıda görülmektedir.

Ad	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Çarşı</i>						X
<i>Dükkan</i>			X			
<i>Mağaza</i>				X		
<i>Mezat</i>		X				
<i>Pazar</i>				X		X

Tablo 59: Ticaret Yapılan Yerler

Yukarıdaki tabloda adı geçen mezat hem açık artırma ile satış hem de satışın yapıldığı yerdir.

Ticaretin konusu olan alım-satım işleri ve fiyatlandırmaya ilişkin veriler şunlardır.

Ad	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Bakal da dükkanından aldım kirazı</i>			X			
<i>Çarşıdaki elma fiyatının sorulması</i>						X
<i>Nar sipariş edilmesi</i>						X
<i>Şeftali satar mısın</i>				X		

Tablo 60: Alım-Satım İşlemi ve Fiyatlandırmaya İlişkin Veriler

Sanayiye ilişkin veriye Marmara Bölgesi'nde rastlanmıştır. Bulunan veri *fabrika* sözcüğüdür.

Denizcilik faaliyetine ilişkin veriler, Karadeniz Bölgesi’nde görülen *yelken takmak*, *yelken şişirmek*, *ırgatı atmak*, *ırgatı çekmek* gibi denizcilerin günlük işlerini belirten ifadeler ile *amura*⁴⁰, *çördek*⁴¹, *dümen*, *ırgat*⁴², *kaptan*, *kıç* ve *yelken* gibi gemicilik terimleridir.

5.2.5. Giyim Kuşam Kültürü Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Giyim kuşam kültürü ana koduyla yapılmış kodlamalara bakıldığında ilk görülen şey, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde bu ana kodla hiçbir kodlamanın yapılmamış olmasıdır. İkinci görülen şey de giyim kuşam kültürü ana koduyla kodlanmış verilerin; giysi adları, giysi yapımında kullanılan malzemeler, ayakkabı türü adı ve ayakkabı yapımında kullanılan malzeme, aksesuar adları ve aksesuar yapımında kullanılan malzemeler olarak dört başlık altında incelenebileceği görülmüştür.

Bunlardan giysi adları ve giysilerin kullanıldıkları bölgeler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Giysi Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Aba				X		
Başbağı					X	
Başlık					X	
Cepken (Çepken)	X		X			
Çarşaf (Bürük)		X			X	
Çevre				X		
Çorap	X		X	X	X	X
Çuha ⁴³		X			X	
Dastar ⁴⁴ (Astar)	X					
Dolama				X		
Entari (Anteri)	X		X		X	X
Eşarp	X					
Etek						X

⁴⁰ Amura “kayık yelkenlerinin baş tarafı” anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁴¹ Çördek, yelkenleri çekmekte kullanılan bir halattır (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁴² Bir tür bocurgat yani olan yük çekmekte kullanılan, manivela ile çevrilen ve çevrildikçe çekilmek istenen cismin bağlı olduğu organı kendisine saran bir tür çıkırık olan *ırgat* gemilerde bulunur, yatay kollara sahiptir ve birkaç kişi tarafından çevrilir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁴³ Çuha ceket yerine kullanılan bir giysidir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁴⁴ Başörtüsü anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

Fes			X	X	X	X
Fistan	X	X	X	X	X	X
Girap ⁴⁵ (Gırap)				X		
GöMLEK	X	X	X		X	X
Hırka (Hırha)				X		
Kazak					X	
Kürk	X		X		X	X
Liba ⁴⁶				X		
Libas ⁴⁷				X	X	
Manto			X		X	
Pantolon (Pantol)						X
Peçe				X	X	X
Peştamal (Peştambal)				X	X	
Puçcu			X			
Saya ⁴⁸				X		
Şal	X		X	X		X
Şalvar	X		X	X		X
Şapka				X	X	
Şifon						X
Tayyör						X
Tülbent (Dülbent)				X	X	
Yaşmak				X		X
Yazma (Çenber, Yemeni)	X		X	X	X	X
Yelek	X					X

Tablo 61: Giysi Adları ve Görüldükleri Bölgeler

Tabloda parantez içerisinde bakıldığında parantez içerisindeki *bürük*, *çepken* ve *çenber* ifadeleri dikkati çekmektedir. Bunlardan Karadeniz Bölgesi'nde görülen *bürük*, çarşafa verilen addır (TDK Sözlükleri, t.y.). *Çenber* ve *yemeni* bir başörtüsü türü olan *yazmanın* diğer adlarıdır. *Çepken* ve *dovak*, Ege Bölgesi'nde *cepken* ve *duvak* sözcüklerinin söyleniş şeklidir. Ayrıca İç Anadolu Bölgesi'nde de *duvak* sözcüğünün *dovak* şeklinde söylendiği görülmüştür. *Dülbent* sözcüğü *tülbent* sözcüğünün İç Anadolu Bölgesi'ndeki yöresel söylenişidir.

⁴⁵ Girap, bir baş örtüsüdür (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁴⁶ Liba, hırka anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁴⁷ Libas “elbise” anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁴⁸ Saya, pamuktan dokunan bir elbise türüdür (TDK Sözlükleri, t.y.).

Aşağıdaki tabloda giysi yapımında kullanılan malzemeler ve kullanıldıkları bölgeler görülmektedir.

Giysi Yapımında Kullanılan Malzemeler	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Atlas		X			X	
Basma	X				X	
Bürüncük ⁴⁹					X	
Gezi ⁵⁰					X	
İbrişim ⁵¹	X					
İpek	X		X		X	X
İş					X	
Keten	X	X	X			X
Lahuri ⁵²	X					
Letre						X
Oya			X			
Samur			X		X	X
Sırma					X	
Şal ⁵³	X					
Tül					X	

Tablo 62: Giysi Yapımında Kullanılan Malzemeler ve Görüldükleri Bölgeler

Tabloda görülen malzemeler ile hangi giysilerin yapıldıkları aşağıda görülmektedir:

- Atlas: Kürk (bkz. Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 10) ve fistan (bkz. Giresun 1943 M.N. 31, Giresun 1943 M.N. 34).
- Basma: Şalvar (*şelvar*) (bkz. Isparta 1942 M.N. 73).
- Bürüncük: Gömlek (bkz. Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 10).
- İbrişim: Kuşak (bkz. İçel 1946 M.N. 10).
- İpek: Fistan (bkz. Antakya (Hatay) 1946 M.N. 61).
- Keten: Gömlek (bkz. Antalya 1946 M.N. 42, Bilecik 1949 M.N. 06, Elazığ 1944 M.N. 47, Denizli 1938 M.N. 05).
- Lahuri: Kuşak (bkz. Bitlis 1952 M.N. 09), şal (bkz. Antakya (Hatay) 1946 M.N. 06).
- Letre: Pantolon (bkz. Bilecik 1949 M.N. 39).

⁴⁹ *Bürüncük* ham ipekten yapılmış bezdir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵⁰ *Gezi* bir tür ipekli kumaştır (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵¹ *İbrişim* “Kalınca bükülmüş ipek iplik” ve “Bu iplikten yapılmış” giysi anlamlarına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵² *Lahuri* veya *lahuraki* “Lahor'da yapılan (bir tür şal kumaşı)” anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵³ *Şal* bir kumaş türüdür (TDK Sözlükleri, t.y.).

- Samur: Kürk (bkz. Kütahya 1938 M.N. 90, Tekirdağ 1947 M.N. 22)
- Şal: Kuşak (bkz. Isparta 1942 M.N. 72) ve şalvar (bkz. Isparta 1942 M.N. 93).
- Tül: Libas (bkz. Amasya 1943 M.N. 31).

Tablo 324’te adı geçen *iş*, *oya* ve *sırma* ifadeleri, esas olarak giysilerde bulunabilecek süslemeler olmakla birlikte giysinin yapımında kullanılan bir unsur olarak ele alınmıştır.

Ayakkabı türü adları ve hangi bölgelerde görüldükleri aşağıdaki tablodadır.

Ayakkabı Türü	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Çapula ⁵⁴					X	
Çizme			X	X		
Kundura (Kondura)		X	X	X	X	
Mest (Mes)				X		
Papuç (Pabuç, Babuç)			X	X		
Potin	X		X	X	X	X
Yemeni ⁵⁵			X		X	X

Tablo 63: Ayakkabı Türü Adları ve Görüldükleri Bölgeler

Parantez içerisindeki ifadelerden *Mes* ifadesi, İç Anadolu Bölgesi’nde *mest* sözcüğünün yöresel ağızdaki söylenişidir. *Pabuç* ifadesi İç Anadolu Bölgesi’nde ve *babuç* ifadesi de Ege Bölgesi’nde *papuç* sözcüğünün yöresel ağızdaki söylenişleridir.

Ayakkabı yapımında kullanılan malzemeler *gabara* ve *yündür* ve her iki veriye Karadeniz Bölgesi’nde rastlanmıştır. *Gabara*, ayakkabı yapımında kullanılan bir çivi türüdür (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵⁴ Çapula “altı kabaralı ayakkabı” ve “yemeni” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵⁵ Buradaki *yemeni*, bir ayakkabı türüdür (Arş. n.).

Aşağıdaki tabloda aksesuar adları ve kullanıldıkları bölgeler yer almaktadır.

Aksesuar Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Beşibirlik⁵⁶ (Beşluk)			X	X	X	X
Bilezik	X		X	X	X	
Duvak (Dovak)	X	X	X	X		X
Gözlük					X	
Halka (Helke)				X		
Hızma (Hırızman)⁵⁷				X		
Kayış		X				
Kemer				X	X	
Kuşak (Tarabulus kuşağı)	X	X	X	X	X	
Küpe	X			X	X	
Mendil (Yağlık⁵⁸)	X		X	X	X	X
Saat				X		
Şemsiye	X				X	X
Tesbih	X					
Yüzük			X	X	X	X

Tablo 64: Aksesuar Adları ve Görüldükleri Bölgeler

Buradaki *Beşluk*, Karadeniz Bölgesi'nde *Beşibirlik*'in yöresel ağızda söylenişi iken *Helke*, *Halka*'nın ve *Hırızman*, *Hızma*'nın İç Anadolu Bölgesi'ndeki yöresel ağızda söyleniştir. Ayrıca tabloda görülen *dovak*, *duvak* sözcüğünün Ege ve İç Anadolu bölgelerindeki söylenişidir. *Tarabulus kuşağı* özel bir kuşak türüdür.

⁵⁶ Beşibirlik, beşlik veya beşibiryerde "Ön yüzünde ortada kûfi tarzda 'Türkiye Cumhuriyeti' yazısı ve altında basıldığı tarih, arka yüzünde ortada Atatürk'ün profil rölyefi, her iki yüzünün kenar çevresinde otuz iki adet yıldız ve çiçek motifleri bulunan, 35,080 g ağırlığında, 22 ayar (916,6 milyem) altın" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵⁷ Hırızman, hırızma veya hızma, burna takılan altın veya gümüş halkadır (TDK Sözlükleri, t.y.).

⁵⁸ Yağlık, mendil anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

Aşağıdaki tabloda aksesuar yapımında kullanılan malzemeler ve kullanıldıkları bölgeler görülmektedir.

Aksesuar Yapımında Kullanılan Malzemeler	Akdeniz Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Altın	X	X		X
Elmas		X		
Gümüş			X	
İpek	X	X		
Mercan	X			

Tablo 65: Aksesuar Yapımında Kullanılan Malzemeler ve Görüldükleri Bölgeler

Tabloda görülen malzemeler ile hangi aksesuarların yapıldıkları aşağıda görülmektedir:

- Altın: Bilezik (bkz. Antakya (Hatay) 1946 M.N. 61), saat (bkz. Ankara 1945 M.N. 118), yüzük (bkz. Ankara 1945 M.N. 128, Bilecik 1949 M.N. 16).
- Elmas: Küpe (bkz. Ankara 1945 M.N. 67).
- Gümüş: Yüzük (bkz. Ordu 1943 M.N. 41).
- İpek: Mendil (bkz. İçel 1946 M.N. 10, Kayseri 1941 M.N. 70).
- Mercan: Tesbih (bkz. Isparta 1942 M.N. 31).

5.2.6. Günlük Yaşam Pratikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Günlük yaşam pratikleri ana koduyla kodlanmış verilerde görülen günlük yaşamdaki faaliyetler ve görüldükleri bölgeler şunlardır.

Günlük Yaşam Pratiği	Görüldüğü Bölge
<i>Avcılık</i>	Doğu Anadolu, Ege ve Karadeniz
<i>Çamaşır yıkamak</i>	Akdeniz ve Marmara
<i>İmece yapmak</i>	Karadeniz
<i>Kahvehaneye gitmek</i>	Ege ve Marmara
<i>Tiyatroya gitmek</i>	Doğu Anadolu

Tablo 66: Tespit Edilen Günlük Yaşam Pratikleri ve Tespit Edildikleri Bölgeler

Burada belirtilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Tabloda görülen *imece yapmak*, günlük bir işin dayanışma ve yardımlaşmayla yapılmasıdır. *Kahvehaneye gitmek* pratiğinin var olduğu sonucuna, İstanbul ve İzmir kentlerindeki *kahvehanelerin* varlığından ulaşılmıştır. Buradaki *tiyatroya gitmek* pratiği, Kars'ta tiyatro adı verilen müzik ve dans icra edilen bir eğlence yerine gitmeyi belirtmektedir.

5.2.7. Halk Edebiyatı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tüm bölgelerde halk edebiyatı ana koduyla kodlanmış verilerin çoğunlukla halk edebiyatının önemli hikâyelerinden ve bu hikâyelerin kahramanlarından oluştuğu görülmektedir. Söz konusu hikâyeler ve kahramanlar ile adlarının görüldükleri bölgeler aşağıdaki gibidir.

Hikâye ve Kahraman Adları	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Arzu ile Kamber</i>			X	X		X
<i>Aslı ile Kerem</i>			X	X		
<i>Elif ile Mahmut</i>						X
<i>Ferhat ile Şirin</i>	X	X		X		
<i>Köroğlu</i>	X	X	X	X	X	X
<i>Leyla ile Mecnun</i>		X				X
<i>Şah İsmail ile Arabüzengi</i>		X				
<i>Şahsenem ve Garip</i>			X			
<i>Yaralı Mahmut ile Mahbup Hanım</i>					X	
<i>Yusuf ile Züleyha</i>				X		

Tablo 67: Halk Hikâyeleri ile Hikâyelerin Kahramanları ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodan da görülebileceği üzere Güneydoğu Anadolu Bölgesi haricindeki tüm bölgelerde halk edebiyatı ana koduyla veri kodlaması yapıldığı anlaşılmaktadır. Tablodaki verilere bakıldığında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi haricindeki tüm bölgelerde *Köroğlu* adı bulunmuştur. *Arzu ile Kamber* ve *Ferhat ile Şirin* adlarının üç bölgede, *Aslı ile Kerem* ve *Leyla ile Mecnun* adlarının iki bölgede geçtiği görülmektedir. *Elif ile Mahmut*, *Şah İsmail ile Arabüzengi*, *Şahsenem ve Garip* ve *Yaralı Mahmut ile Mahbup Hanım* adları tek bir bölgede geçmektedir. Burada görülen veriler, halk edebiyatının önemli hikâyelerinin ve bu hikâyelerin önemli kahramanlarının toplumun belleğinde yer ettiğini göstermektedir.

Halk edebiyatı ana koduyla kodlanmış olup da halk edebiyatının önemli hikâyelerinden ve bu hikâyelerin önemli kahramanlarından birine ilişkin olmayan veri Sivas 1937 M.N. 21’de

görülen (*Bey ile Çoban Hikayesi*) başlıklı bir halk hikayesinin özetidir. Hikâyede Çoban'ın Bey'in kızına aşık olduğu, Bey'in kızını almak için davarı üç kere suya götürüp su içmeden geri getirme şartını yerine getirdiğinin ve bunu nasıl yaptığının anlatıldığı görülmüştür.

5.2.8. Hukuk Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Hukuk ana koduyla yapılan veri kodlamaları incelendiğinde verilerin esas olarak idare hukukuna ve ceza hukukuna ilişkin olduğu görülmüştür. Burada idare hukuku veya ceza hukuku kapsamında ele alınamayan veriler Akdeniz Bölgesi'nde *ah gadı geldi mahkemeyi oturdu* ve *Ümmü gızın davaları dutuldu* dizeleridir. Buradaki verilerin hukuka ilişkin olduğu açıktır. Ancak söz konusu verilerin idare hukukuna ya da ceza hukukuna ilişkin olduklarını gösteren bir ipucu bulunamamıştır. Ayrıca söz konusu dizelerde görülen davanın kamu hukukuna veya özel hukuka ilişkin olup olmadığını gösteren bir ipucu da bulunmamaktadır.

İdare hukukuna ilişkin veriler incelendiğinde verilerin; askerliğe, mülki idare amirlerine ve mülki idare birimlerine, eğitim hizmetin yürüten idari birimlere ve eğitim-öğretim kurumlarında öğrenim görenlere, kamu personeline, kamu mallarına ve idareye dilekçe ile başvuruya ilişkin olduğu belirlenmiştir.

Askerliğe ilişkin veriler incelendiğinde verilerin rütbelere, askeri hizmet sınıflarına, birliklere ve asker statüsüne ilişkin olduğu görülmüştür.

Rütbeleri belirten veriler ve geçtikleri bölgeler aşağıdaki gibidir. Buradaki rütbelerden *miralay*, *binbaşı* ve *kolağası* subayları, *başçavuş* astsubayları ve *çavuş*, *onbaşı* ve *efrad (erler)* ifadeleri de er ve erbaşı belirtmektedir.

Veri	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Miralay</i>					X	
<i>Binbaşı</i>						X
<i>Kolağası</i> ⁵⁹		X				
<i>Başçavuş</i>				X		
<i>Çavuş</i>			X		X	
<i>Onbaşı</i>					X	
<i>Efrad (Erler)</i>			X			

Tablo 68: Rütbeleri Belirten Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

⁵⁹ Kolağası, Osmanlı Ordusu'nda yüzbaşı ve binbaşı arasında bulunan bir rütbedir (arş. n.).

Tablodaki verilere ek olarak Karadeniz Bölgesi'nde *Erzurumu Kumandanlar satıyor* dizesinde *Kumandanlar* ifadesiyle genel olarak üst rütbeli subayların ifade edildiği anlaşılmıştır.

Askeri hizmet sınıfını belirten veriler Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Toktur Golağası* (*Doktor Kolağası*) ifadesinden anlaşılan *tabip* ile Ege Bölgesi'nde görülen *Denizli 51. Piyade Alayı 2nci Tb. 6. Bl. efradından* ifadesinde geçen *piyade* ve *Orduda tanınmış bir topçu çavuşu imiş.* cümlesinde geçen *topçu* ifadesidir.

Veriler arasında askeri birlikleri belirten ifadeler Ege Bölgesi'nde geçmektedir. Söz konusu ifadeler; *fırka, alay, tabur, bölük* ve *müfreze* şeklindedir.

Askerlik statüsüne ilişkin verilere bakıldığında verilerde asker statüsünün kazanılması, asker statüsünde bulunma veya bulunmama ve asker statüsünün sona ermesi durumları görülmektedir. Askerlik statüsüne ilişkin verilerden yalnızca Akdeniz Bölgesi'nde veriler arasında görülen *Oturmuş kâtipler künyemi yazar* dizesinden net bir sonuç çıkartılamamaktadır. Asker statüsünün kazanılmasına ilişkin veriler Tablo 69'da, asker statüsünde bulunma veya bulunmama durumuna ilişkin veriler Tablo 70'te ve asker statüsünün sona ermesi durumuna ilişkin veriler Tablo 71'de yer almaktadır. Ek olarak adı geçen konulardaki verilerin geçtikleri bölgeler de belirtilen tablolarda görülmektedir.

Veri	Verinin Geçtiği Bölge
<i>312'de gettim askere</i>	Doğu Anadolu
<i>Ben asker oldum efem</i>	Ege
<i>Yazar evraklarını harbe gönderirim seni</i>	Ege
<i>Asgere gidiyom allar geyersin</i>	Karadeniz
<i>Yarım askere gitti</i>	Marmara

Tablo 69: Asker Statüsünün Kazanıldığını Gösteren Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Veri	Verinin Geçtiği Bölge
<i>11inci fırkada askerlikde öğrenmiş</i>	Ege
<i>Saz çalmayı Askerlikte öğrenmiş.</i>	Ege
<i>Asker değil mektubunu yazayım</i>	İç Anadolu
<i>Elin Asker oğluna</i>	İç Anadolu
<i>Askerdir</i>	İç Anadolu
<i>Askerde Çavuş olmuş</i>	Karadeniz
<i>Bir yar sevdim o da askere yavuklu</i>	Marmara
<i>Başım eskere bağlı</i>	Marmara
<i>Şu askerlik sayesinde</i>	Marmara

Tablo 70: Asker Statüsünde Bulunma veya Bulunmama Durumunu Gösteren Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Veri	Verinin Geçtiği Bölge
<i>Dediler ki sana haram tezkire</i>	Doğu Anadolu
<i>Askerden gelen Kendi köylerinden bir çocuktan</i>	İç Anadolu

Tablo 71: Asker Statüsünün Sonlandığını Gösteren Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Mülki idare amirlerine ve mülki idare birimlerine ilişkin veriler ve bunların görüldüğü veriler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Veri	Akdeniz	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Vali</i>		X	X	X	X
<i>Kaymakam</i>				X	X
<i>Nahiye Müdürü</i>	X				
<i>Nahiye Müdürlüğü</i>		X			

Tablo 72: Mülki İdare Amirlerine ve Mülki İdare Birimlerine İlişkin Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodaki verilerden *vali*, *kaymakam* ve *nahiye müdürü* ifadeleri mülki idare amirlerini ve *nahiye müdürlüğü* ifadesi de mülki idare birimini göstermektedir.

Veriler arasında görülen eğitim hizmetini yürüten idari birimler; Ege Bölgesi'nde görülen Kütahya'nın Tavşanlı ilçesindeki *İstiklal Okulu* ile İç Anadolu Bölgesi'nde görülen Eskişehir'deki *Çifteler Köy Enstitüsü* ve Kayseri'deki *Pazarören Köy Enstitüsü*'dür. Ayrıca İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *Enstitü talebeleri* ifadesi bir eğitim-öğretim kurumunda öğrenim görenleri belirten veridir.

Kamu personeline ilişkin veriler ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodadır.

Veri	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Çamaşırcı (Enstitüde)</i>				X		
<i>Gardiyan</i>				X		
<i>Jandarma (Jandarmalar, Candarmalar)</i>	X		X	X	X	X
<i>Kolcubaşı</i>						X
<i>Mübaşir</i>				X		
<i>Polis</i>			X			
<i>Reji Kolcusu</i>						X
<i>Tahsildar</i>				X		

Tablo 73: Kamu Personeline İlişkin Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Tabloda görülen *jandarma* ve *polis* ifadeleri kolluk hizmetini yerine getiren kamu görevlilerini ifade etmektedir. *Kolcubaşı* ve *Reji Kolcusu*, Osmanlı Devleti dönemindeki Düyun-u Umumiye İdaresi'ne bağlı, kaçakçılığı engellemekle görevlendirilmiş kamu görevlileridir. *Mübaşir*, mahkemelerin idari işlerini yürüten bir kamu görevlisidir. *Tahsildar*, vergilerin toplanması görevini yerine getiren kamu görevlisidir. *Çamaşırcı (Enstitüde)* ifadesi, Köy Enstitüsü'nde çalışan bir görevliyi ifade etmektedir. Buradaki Köy Enstitüsü, Kayseri'deki *Pazarören Köy Enstitüsü*'dür.

Kamu mallarına ilişkin veri, kamu hizmetinde kolluk hizmetinin yürütülmesinde kullanılan bir tesis olan *karakol* terimidir ve bu terim Ege Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.

İdareye dilekçe ile başvuruya ilişkin veri, Karadeniz Bölgesi'ndeki veriler arasında görülen *Valiye gideceğüm/Arzıhal verereceğüm* dizeleridir.

Ceza hukukuna ilişkin veriler incelendiğinde ilk olarak; genel olarak ceza infaz ve tutukevlerinde tutulanları belirten *mahpus (mahbus)*, ceza infaz ve tutukevlerinde tutuklu bulunanları belirten *mevkuf* ve ceza muhakemesi sonucunda suçlu bulunup belirli bir ceza alan kişileri belirten *mahkum* gibi kişilerin ceza muhakemesi esnasında ve sonucunda aldıkları statüler görülmektedir. *Mahpus*, *mevkuf* ve *mahkum* şeklindeki verilerin açık bir şekilde görüldükleri veya ilgili verilerden çıkarıldıkları bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Veri	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Mahkum			X	X		
Mahpus (Mahbus)	X		X	X	X	X
Mevkuf		X	X	X		

Tablo 74: *Mahkum, Mahpus* ve *Mevkuf* Şeklindeki Verilerin Görüldükleri Bölgeler

Ardından kişilerin işledikleri ve bunun sonucunda yargılandıkları veya mahkûm oldukları suçlar dikkati çekmektedir. Söz konusu suçların görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Veri	Ege	İç Anadolu
Cinayet	X	X
Konut Dokunulmazlığını İhlal	X	
Kız Kaçırma	X	
Kızılık	X	X

Tablo 75: Kişilerin Yargılandıkları veya Mahkum Oldukları Suçlar ve Görüldükleri Bölgeler

Veriler arasında kişilerin aldıkları cezalar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodadır. Tabloda yer almayan veri Marmara Bölgesi'nde görülen *On beş sene ceza da yedim yetermi?* dizesidir. Bu verinin tabloya işlenememesinin gerekçesi buradaki cezanın *hapis* ya da *sürgün* olup olmadığının belirlenememesidir.

Veri	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Hapis			X	X	X	
İdam	X		X	X		X
Sürgün		X				

Tablo 76: Kişilerin Aldıkları Cezalar ve Görüldükleri Bölgeler

Ek olarak ceza infaz ve tutukevlerini ifade eden *mahbus* (*mapus*, *mapuz*), *mahbushane* (*mahpishane*, *Mapusâne*), *hapis*, *hapishane* sözcükleri görülmektedir. Bu verilerin görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodaki görülmektedir.

Veri	Akdeniz	Ege	İç Anadolu	Karadeniz
Mahbus (Mapus, Mapuz)	X		X	
Mahbushane (Mahpushane, Mahpishane, Mapusâne)	X	X	X	
Hapis				X
Hapishane		X	X	X

Tablo 77: Kişilerin Aldıkları Cezalar ve Görüldükleri Bölgeler

Veriler arasında genel olarak soruşturma ve kovuşturma aşamalarına ilişkin verilerin bulunduğu görülmüştür. Soruşturma, delillerin toplanarak iddianamenin hazırlanması ve şüphelilerin gerektiğinde zorla getirilerek ifadelerinin alınması iken kovuşturma, delillerin değerlendirilerek kişinin suçlu veya suçsuz bulunması ve suçlu bulunduğu takdirde cezalandırılmasıdır. Soruşturma ve kovuşturma aşamalarına ilişkin veriler; Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege ve İç Anadolu bölgelerinde görülmektedir. Bu veriler, görüldükleri bölgeler ve açıklamalar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Veri	Açıklamalar	Verinin Görüldüğü Bölge/Bölgeler
Gözaltı İşlemi	Gözaltı işlemi, bir kişinin yakalandıktan sonra soruşturma kapsamındaki iş ve işlemler için gözetim altına alınmasıdır.	Ege
<i>Hökümette iresmimi aldılar/Aldılar da mahkemeye verdiler</i>	Burada <i>Hökümette iresmimi aldılar</i> dizesinde kişinin yakalandığı, kişi hakkında soruşturmanın yapıldığı ve soruşturma sırasında kişinin kayıt altına alındığı görülmektedir. <i>Aldılar da mahkemeye verdiler</i> dizesinde kovuşturma evresine geçildiği anlaşılmaktadır.	Akdeniz
Kaçak	Kolluk kuvvetlerini veya adli makamlar tarafından aranan ve adı geçen mercilere teslim olması gerektiği halde olmayan kişi veya kişilerdir.	Akdeniz, İç Anadolu
Mahkum	Kovuşturma sonunda suçlu bulunup cezalandırılmış kişidir.	Ege
Mevkuf ve Tutuklu	<i>Tevkif edilmiş, tutuklanmış</i> anlamına gelen <i>mevkuf</i> sözcüğü, soruşturma ve kovuşturma aşamaları süresince ceza infaz ve tutukevinde tutulmasına karar verilen kişidir.	Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu
<i>Müddeiumumi</i>	Buradaki <i>savcı</i> anlamına gelen <i>Müddeiumumi</i> sözcüğü, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında kamu adına soruşturmayı yürüten ve iddianameyi hazırlayarak kovuşturma aşamasına geçilmesi işini yerine getiren kamu görevlisidir.	Ege
<i>Rasulu Domya köyünde vurmışlar da ona çıkarılmış Rasul tahsildarmış Failler meçhul kalmış</i>	Burada bir suçun işlendiği ve suçun işlenmesine ilişkin soruşturmanın sonuçsuz kaldığı ve faillerin bulunamadığı görülmektedir.	İç Anadolu
Teslim Olma	Soruşturma veya kovuşturma sebebiyle aranan bir kişinin kendi isteğiyle kolluk kuvvetlerine veya adli mercilere ulaşmasıdır.	Ege

Yakalama	Soruşturma veya kovuşturma sebebiyle aranan bir kişinin ele geçirildiğini gösteren veriler görülmektedir.	Akdeniz, Ege

Tablo 78: Soruşturma ve Kovuşturma Aşamasına İlişkin Veriler, Açıklamalar ve Görüldükleri Bölgeler

5.2.9. İnanç Sistemi Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış verilere bakıldığında ilk olarak dinler tarihindeki önemli kişiler ile bunlara ilişkin semboller görülmektedir. Söz konusu kişiler ile bunlara ilişkin semboller ve sıfatlar ile görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Kişi, Sembol veya Sıfat	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Ebu Müslim					X		
Hazreti Adem		X		X	X	X	
Hazreti Ali	X		X		X	X	
Düldül	X				X		
Haydar	X				X		
Hünkar			X				
Murtaza		X					
Pir	X					X	
Şah-ı Merdan (Şah)	X		X				
Zülfikar	X	X					
Hazreti Davut					X		
Hazreti Eyüp					X		
Hazreti Fatıma (Fadime)					X		
Hazreti Hamza	X						
Hazreti Hasan	X		X		X		
Hazreti Havva						X	
Hazreti Hüseyin	X		X		X		
Hazreti İbrahim (İbrahim Halil, Halil)	X	X			X		
Hazreti İsa						X	
Hazreti İshak					X		
Hazreti Meryem					X		
Hazreti Muhammed (Muhammed Mustafa)	X		X		X	X	
Hayr'ül Beşer					X		
Hazreti Musa	X						
Hazreti Nuh					X		
Hazreti Süleyman					X	X	
Mühr-ü Süleyman		X			X		
Hazreti Yahya					X		
Hazreti Yakup					X	X	
Hazreti Yusuf					X	X	

Hazreti Zekeriya					X		
İmam Ali Rıza			X				
İmam Hasan el-Askeri			X				
İmam Muhammed Cevad et Taki			X				
İmam Zeynelabidin Ali			X				
On İki İmam					X		

Tablo 79: Dinler Tarihindeki Önemli Kişiler, Söz Konusu Kişilere İlişkin Semboller ve Sıfatlar ile Görüldükleri Bölgeler

Tabloda yer alan Hazreti Adem, Hazreti Davut, Hazreti Eyüp, Hazreti İbrahim, Hazreti İsa, Hazreti İshak, Hazreti Muhammed, Hazreti Musa, Hazreti Nuh, Hazreti Süleyman, Hazreti Yahya, Hazreti Yakup, Hazreti Yusuf ve Hazreti Zekeriya peygamberlerdir. Ebu Müslim⁶⁰, Hazreti Ali, Hazreti Hamza, Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin İslam tarihinde yer edinmiş önemli kişilerdir. Tabloda görülen *On İki İmam*, Şiilikte ve Alevi-Bektaşilikte önemli bir yeri bulunan, Hazreti Ali'nin ve eşi Hazreti Fatıma'nın soyundan gelen, dini korumak ve özünü yitirmesini engellemekle görevli on iki kişidir (Dedekargınoğlu, 2020, s. 167). Tabloda geçen Hazreti Hasan, Hazreti Hüseyin, İmam Ali Rıza, İmam Hasan el-Askeri, İmam Muhammed Cevad et Taki ve İmam Zeynelabidin Ali, On İki İmam'ın içerisinde yer almaktadır (Özkorkmaz, 2011, s. 24-26). Tabloda yer alan Hazreti Havva Hazreti Adem'in eşi, Hazreti Fatıma peygamber Hazreti Muhammed'in kızı, Hazreti Ali'nin eşi ve Hazreti Hasan ile Hazreti Hüseyin'in annesi ve Hazreti Meryem de peygamber Hazreti İsa'nın annesidir. Tabloda görülen *Haydar*, *Hünkar*, *Murtaza* ve *Şah-ı Merdan (Şah)* Hazreti Ali'nin sıfatlarıdır. *Düldül* Hazreti Ali'nin atı, *Zülfikar* da Hazreti Ali'nin kılıcıdır ve her ikisi de Hazreti Ali'ye ilişkin sembollerdir. *Hayr'ül Beşer* peygamber Hazreti Muhammed'e ilişkin bir sıfat iken (Köseoğlu, 2019, s. 34) *Mühr-ü Süleyman* peygamber-hükümdar Hazreti Süleyman'a ilişkin bir semboldür.

⁶⁰ Ebu Müslim, İslam tarihindeki önemli bir komutan ve devlet adamıdır. Abbasilerin halifeliği ele geçmesinde önemli bir rol oynamıştır. Haksızlığa ve zulme karşı duruşuyla bilinmektedir. Bektaşiler nezdinde önemli bir saygınlığı vardır (Yıldız, 1994, s. 199).

Veriler arasında dikkati çeken ikinci şey ibadetler ve inançsal uygulamalardır. İbadetler ve dinsel uygulamalar ile bunların görüldükleri bölgeler aşağıdaki gibidir.

İbadet veya İnançsal Uygulamalar	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Kurban			X		X		
Namaz	X		X		X	X	X
Oruç				X	X		
Abdest Almak					X		
Besmele Çekmek					X		
Dini Bayram							X
Ezan Okumak	X		X				
Samah Dönmek	X		X		X	X	
Salavat Getirmek	X	X			X	X	
Sela Okumak							X

Tablo 80: İbadetler ve İnançsal Uygulamalar ile Görüldükleri Bölgeler

Tablo 80'deki *kurban*, *namaz* ve *oruç* ibadetler iken *samah dönmek*, *abdest almak*, *besmele çekmek*, *dini bayram*, *ezan okumak*, *salavat getirmek*⁶¹ ve *sela okumak* inançsal uygulamalardır. Ek olarak Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde verilerde görülen *Ramazan* ve *Sahor* ifadelerinin oruca ve Karadeniz Bölgesi'ndeki *secde kılmak* ifadesinin de namaza işaret ettiği sonucuna varılmıştır.

Veriler arasında kutsal kitap adları da görülmüştür. İslamiyet'in kutsal kitabı olan Kur'an Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege ve Karadeniz bölgelerinde görülmüştür. Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *dört kitap* ifadesi dört kutsal kitap olan; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an'ı belirtmektedir. Ayrıca Akdeniz Bölgesi'nde Kur'an'ın indirilmeye başlandığı *Kadir Gecesi* de geçmektedir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında kutsal mekanlar, ibadethaneler ve dini eğitimin yapıldığı yerler ile ilgili veriler de tespit edilmiştir. İslam dini açısından kutsal yer olan ve kible olan *Kabe*'nin Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde geçtiği belirlenmiştir.

⁶¹ *Salavat* veya *salâtüselâm* peygamber Hazreti Muhammed'i selamlamak, ona dua ve övgüler sunmak anlamına gelmektedir (İğde, 2023, s. 640-642).

Akdeniz, Ege, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde İslam dininde ibadethane olan *cami* geçmektedir. Ege ve İç Anadolu bölgelerinde görülen *minare* caminin bir parçasıdır ve müezzinlerin ezan okumak için çıktıkları yüksek yapıdır. Ege Bölgesi'nde görülen *minarenin alemi* ifadesindeki *alem*, minarenin tepesindeki hilaldir. Dini eğitimin yapıldığı yere ilişkin veri, Karadeniz Bölgesi'nde görülen *medresedir*.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış verilerde din adamlarına ilişkin veriler görülmüştür. Bu verilerden Doğu Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde görülen *Hoca* Sünni mezheplerinde dini işleri yürüten ve toplu ibadetlerin ve inançsal uygulamaların yerine getirilmesine önderlik etme işini yerine getiren kişidir. Ege Bölgesi'nde görülen *Dede* Alevilikteki inanç önderidir. Ayrıca *Dedelerin* Alevi topluluklarının inanç önderleri olmalarının kendilerine verdiği topluma önderlik etme ve örnek olma, toplumu aydınlatma ve eğitme, adaleti sağlama gibi görevlerden dolayı salt dini açıdan değil toplumsal açıdan da önemli bir yere sahiptir (Yaman, 2011, s. 55-56).

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış verilerde Allah'ın verdiği görevleri yerine getiren ilahi varlıklar olan melekler de görülmektedir. Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde yalnızca *melek* sözcüğünün geçtiği verilerin yanı sıra meleklerin özel adlarının geçtiği veriler de tespit edilmiştir. Allah'ın emriyle zamanı geldiğinde insanların canını almakla görevli melek olan *Azrail* İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerindeki verilerde geçmektedir. Allah'ın emir ve kalamını peygamberlere iletmekle görevli *Cebrail*'in adı Ege Bölgesi'ndeki verilerde geçmekteyken doğa olaylarının düzenlenmesiyle görevli melek olan *Mikail*'in adı Karadeniz bölgesindeki veriler arasında geçmektedir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler içerisinde Allah'ın sıfatları ve niteliklerine ilişkin veriler de belirlenmiştir. İç Anadolu Bölgesi'nde görülen verilerde Allah'ın sıfatlarından biri olan *Kerim* geçmektedir. Ayrıca Ege ve İç Anadolu bölgelerinde Allah'ın yaratan olduğunun ifade edildiği veriler de saptanmıştır.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında Allah sevgisini, Allah'a olan güveni ve bağlılığı gösteren veriler de bulunmuştur. Allah sevgisini gösteren veriler Doğu ve İç Anadolu bölgelerinde görülmüştür. Karadeniz Bölgesi'nde görülen bir veride kişinin Allah'ı sevdiği için kınandığı sonucuna varılmıştır. İç Anadolu Bölgesi'nde *Nazlı yar de bir allaha emanet* dizesinin Allah'a güveni belirttiği anlaşılmıştır. Ayrıca Ege Bölgesi'nde görülen *tevekkül* ifadesi de Allah'a güven ile ilişkilendirilmektedir. Karadeniz Bölgesi'nde Allah'a bağlılığı ifade eden bir veri bulunmuştur.

Veriler arasında Marmara Bölgesi'nde görülen *Hakkın nuru* veya *Allah'ın nuru*, Allah'a giden yol, her şeyi yoktan var eden güçtür. İnsanları aydınlatan, iyiyi ve kötüyü ayırt etmelerini sağlayan ışıktır (Uludağ, 2007, s. 244).

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında *imana* yani Allah'ın, peygamberlerin, kutsal kitapların ve meleklerin varlığını kabul etmek ve adı geçenlere inanmaya ilişkin veriler tespit edilmiştir. *İman* sözcüğü Karadeniz ve Marmara bölgelerinde görülmektedir. Ek olarak iman eden kişiyi belirten *mü'min* sözcüğünün de Ege ve İç Anadolu bölgelerinde geçtiği belirlenmiştir.

Veriler arasında dine uygun şeyleri belirten *helal* ve dini açıdan yasaklı olan şeyleri belirten *haram* sözcükleri görülmektedir. *Helal* sözcüğünün geçtiği veriler Ege ve İç Anadolu bölgelerinde, *haram* sözcüğü Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde geçmektedir. Ek olarak veriler arasında kişinin dine uygun eylemlerini belirten *sevap* ve dine aykırı eylemlerini belirten *günah* sözcükleri de bulunmuştur. *Sevap* sözcüğü Marmara Bölgesi'nde geçmekteyken *günah* sözcüğü İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde görülmektedir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında *kulluk* yani insanın Allah'ın kulu olduğunu ve Allah'a tabi olduğunu gösteren veriler bulunmaktadır. İnsanın Allah'ın kulu olduğunu ve Allah'a tabi olduğunu gösteren veriler Akdeniz, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde görülmüştür. Ek olarak Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde insanın Allah'ın kulu olmasından ve Allah'a tabi olmasından dolayı Allah'tan her ne gelirse kabullendiğini ve

Allah’a sığındığını gösteren veriler de saptanmıştır. Ege Bölgesi’nde geçen *Cenabı Hakkın* emri, Allah’ın kullarına yapmalarını zorunlu kıldığı iş ve eylemlerdir. İç Anadolu Bölgesi’ndeki bir veride kulluk görevlerinin aksatılmamasının ve Allah’ın emir ve buyruklarına uyulmasının istendiği belirlenmiştir.

Veriler arasında İç Anadolu Bölgesi’nde görülen *şefa*at ifadesi, *şefa*at, peygamberin Allah ve bir kişi arasında kişinin günahının bağışlanması veya isteğinin gerçekleşmesi için yaptığı aracılıktır (TDK Sözlükleri, t.y.). Burada peygamber ile ilgili görülen bir diğer veri de *miraç*tır. Miraç, İslam inancında peygamber Hazreti Muhammed’in göğe yükselerek Allah katına çıkmasıdır. *Miraç* ifadesinin Karadeniz Bölgesi’nde geçtiği görülmektedir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında Alevi inancına ilişkin kavramlar ve bilgiler tespit edilmiştir. Söz konusu kavramlar ve bilgiler ile görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Kavram	Görüldüğü Bölge
Canlar	İç Anadolu
Dede	Ege
Deme	İç Anadolu
Düşkünlük	Akdeniz
Erenler	Akdeniz
Hak-Muhammed-Ali Üçlemesi	Ege
Kerbela Olayı	Akdeniz, Ege, İç Anadolu
Kırklar Meclisi	İç Anadolu, Karadeniz
Kudret Kandili	Akdeniz, Karadeniz
Muhammed-Ali Özdeşliği	Ege, İç Anadolu
Mürşid	Akdeniz
Müşkül	Akdeniz
Nefes	Akdeniz, Ege
Samah	Akdeniz, Ege, İç Anadolu, Karadeniz
Sır	Karadeniz
Tarikat	Karadeniz
Tarikate Bağlılık ve Sırrı İfşa Etmeme	İç Anadolu
Yerin Göğün Binasının Kurulması	Karadeniz

Tablo 81: Aleviliğe İlişkin Kavramlar ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodaki *Tarikat* ifadesi, Alevilerin Aleviliği tanımlama şeklidir (Dedekargınoğlu, 2011, s. 386-387). Tablodaki *Sır*, Alevi-Bektaşî inancında varlık aleminin tek bir noktadan yani Allah’tan başlaması hususudur (Sümer, 2011, s. 69). *Hak-Muhammed-Ali üçlemesi* ve bu

üçlemesinin bir parçası olan *Muhammed-Ali özdeşliği* Alevilikteki kabullerdir. *Hak-Muhammed-Ali üçlemesinde* Hak Allah'ı, Muhammed peygamberi ve Ali de velayeti ifade ederken *Muhammed-Ali özdeşliğinde* peygamberlik ve velayetin birleştiği bir özü ifade etmektedir (Üzüm, 2004, s. 89). *Kırklar Meclisi*, Hazreti Muhammed'in Miraç dönüşü uğradığı yer olup cem'in kaynağı olarak kabul edilmektedir (Dedekargınoğlu, 2011, s. 387). Tabloda görülen *kudret kandili (gudret gandili)* Alevilikte ve Bektaşilikte görülen bir kavramdır. Allah hiçbir şey yok iken kudretini göstermek amacıyla yeşil ve engin bir deniz meydana getirmiş ve ardından bu denizden çıkardığı cevherden iki nur yaratmıştır. Bu iki nurdan biri Hazreti Muhammed diğeri de Hazreti Ali'dir ve bu iki nuru yeşil bir kandile koyarak bütün alemini aydınlatmıştır. Buradaki yeşil kandil kudret kandilidir (Sivri ve Kuşça, 2014, s. 183). *Yerin göğün binasının kurulması* ifadesi ile kâinatın yaratılması anlatılmaktadır (Keskin, 2022, s. 21-22). *Nefes* ve *deme*, Alevi-Bektaşilikteki dinsel şiirlerdir. *Canlar* ve *Erenler*, Alevi-Bektaşilikte cemaatteki kişileri belirtmektedir. Tabloda görülen *düşkünlük* ve *müşkül* kavramları İçel 1946 M.N. 03'teki bir eserin iki dörtlüğünde tespit edilmiştir. Söz konusu dörtlüklerden birincisinde nefesine hakim olamama, haksız kazanç sağlama, bir annenin çocuğuna sahip çıkmaması ve bunları yapanların, yaptıklarından dolayı bir cezaya tabi tutuldukları görülmüştür. Tüm bu anlatılanlar Alevilikte cemaatten çıkarılmayı ifade eden düşkünlük halinin varlığını göstermektedir. İkinci dörtlükte düşkün ilan edilip cemaatten çıkarılan kişilerin *mürşüde* giderek affedilmesi için uğraştığı görülmektedir. Burada geçen *mürşüd* ifadesiyle Alevi-Bektaşilikte yol gösteren, önderlik eden kişi anlamına gelen *mürşide* işaret etmektedir. İkinci dörtlükte görülen *müşkül*, geçici olarak düşkün ilan edilen yani toplumdan dışlanan kişiyi belirtmektedir (Yaman, 2009, s. 205).

Derleme fişlerinde inanç sistemi ana koduyla kodlanmış verilerde tasavvufa ilişkin veriler saptanmıştır. Veriler arasında görülen tarikat adı Doğu Anadolu Bölgesi'nde geçen *Bektaşilik* ve bu tarikate mensup kişileri ifade eden *Bektaşî* şeklindedir. Veriler arasında tasavvuf tarihinde ve anlayışında önemli bir yere sahip olan iki isim geçmektedir. Bunlardan *Hacı Bektaş Veli* hem Akdeniz hem İç Anadolu bölgelerinde görülmekteyken *Veysel Karani* yalnızca Akdeniz Bölgesi'nde görülmektedir.

Veriler arasında tasavvufa ilişkin kavramlar ile bunların görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda sıralanmaktadır.

Kavram	Görüldüğü Bölge
18 Bin Alem	Karadeniz
Derviş	Akdeniz, Ege
Ehl-i Hizmet	Karadeniz
Evliya	Akdeniz, Doğu Anadolu
Hizmet	Karadeniz
Hu Çekmek (Hu Demek)	Doğu Anadolu, İç Anadolu
İnsan-ı Kâmil (Kâmil)	Karadeniz
İrfan	Doğu Anadolu, İç Anadolu
Kabe Kavseyn	Karadeniz
Nefes	Akdeniz, Ege
Pir	Karadeniz
Tekke	Akdeniz

Tablo 82: Tasavvufa İlişkin Kavramlar ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodaki *18 Bin Âlem* ifadesi çokluğu, evrenin genişliğini ve yaradılışını kapsayan bir ifadedir ve mutasavvıflarca ortaya konulmuştur (Karaköse, 2016, s. 687-688). *Hizmet*, kim olduğu fark etmeksizin insanların ve hayvanların ihtiyaçlarının görülmesidir ve tasavvufî terbiyenin en önemli unsurlarındandır (Erkul, 2010, s. 18). *Ehli hizmet* ifadesi ile tasavvuf ehline işaret edilmektedir. Çünkü tasavvuf ehli kendini tevhide ve hizmete adanmış insanlardır (Selvi, 2017, s. 86). *Hu çekmek* tasavvufla birlikte yaygınlaşan bir deyimdir. Buradaki *Hu* Allah'ın adıdır ve *Hu* çekilerek Allah'ın adı zikredilir (Türer, 1998, s. 260-261). *İnsan-ı kâmil*, olgun, nefesine hâkim ve Allah'ın isim ve sıfatlarına hâkim kişidir (Bayir, 2007, s. 11). *İrfan* veya *marifet*, sufilerin kendilerine has olduğuna inandıkları, Allah'ı tanımayı sağlayan, akıl ve nakil ile edinilemeyen bilgidir (Uludağ, 2003, s. 54-55). *Kabe Kavseyn* ifadesi tasavvufta Allah ile birleşmeyi ifade etmektedir (Kabe Kavseyn, t.y.).

Tasavvuftaki anlayışlar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki gibidir.

Anlayış	Görüldüğü Bölge
Bektaşilikte Sır ve Sırta Vakıf Olma	Doğu Anadolu
Melamet	Doğu Anadolu
Ölmeden Önce (Evvel) Ölme	Güneydoğu Anadolu
Vahdet-i Vücut	İç Anadolu

Tablo 83: Tasavvuftaki Anlayışlar ve Görüldükleri Bölgeler

Tablo 83'teki *sırra vakıf olmak* "sır"a yani varlık aleminin Allah'tan başlaması hususuna vakıf olmaktır. *Melamet* veya *Melamet* tasavvufi bir anlayıştır, "kalbi ve manevi bir terbiye yolu"dur (Çetin, 2024, s. 112). *Ölmeden önce (evvel) ölme* ifadesi tasavvuftaki ölümden sonra dirilme ve bu sayede bazı tanrısal niteliklere sahip olmaya işaret etmektedir (Bars, 2018, s. 176). *Vahdet-i Vücut* da insanın Allah ile manevi olarak bütünleşmesidir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında halk inanışlarına ilişkin veriler de tespit edilmiştir. Bu veriler Akdeniz Bölgesi'nde geçen *maşallah yazdırmak*, *Hızır* ve *ab-ı hayat* ve Karadeniz Bölgesi'nde geçen *Hızır* ve *muskadır*. Burada geçen *Hızır*, Anadolu'da görülen bir halk inanışı olan *Hızır* inancına ve peygamber olarak kabul edilen *Hızır'ı* belirtmektedir (Döğüş, 2015, s. 78). Burada geçen *ab-ı hayat* olarak bilinen ve içenin ölümsüzlüğe kavuştuğu kutsal su da *Hızır* ile ilişkilendirilen bir semboldür. Veriler arasında görülen *maşallah yazdırmak* halk inanışında iyilik, güvenlik ve uğur getirmesi amacıyla yapılan bir eylem ve *muska* da aynı amaçla kişilerin yanlarında bulundurdıkları nesnedir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış verilere bakıldığında Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Yokdur eşkıyaların dini imanı* dizesinde toplumsal açıdan zararlı görülen kişilerin dinsiz oldukları belirtilmesinin dinin bir toplumsal meşruiyet kaynağı olduğunu gösterdiği sonucuna varılmıştır.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış verilerden Ege Bölgesi'nde görülen *Bizim dinimiz her bir dinden ulu* ve Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Biz din islamız dogruyuk doğru* dizelerinde dinsel şovenizm görülmektedir. Burada ilk veride kendi dinini diğer dinlerin üzerinde görmek ve ikinci veride de kendi dininin *doğru yol* olduğunu ifade etmek suretiyle şovenist bir tutum sergilenmektedir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında din uğruna savaş yani *cihat* olgusunun geçtiği veriler belirlenmiştir. İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *Din yolunda harb edelim gaziler* ve Karadeniz Bölgesi'nde görülen aşağıdaki dizeler cihat olgusunun varlığını göstermektedir.

*Toplandı mustafazlar duştu gayrete
Hak zeval vermesın din i devlete
şehit olanlar dogru gider cennete
şehitler bayrağını cekın gidelim*

*Bız din islamız dogryuak dogru
onlar kör moskoftur ezelden uru
gelin Kardaşlarım dini bir uğru
Sunguyu kelleye dıkın gidelim*

Yukarıdaki dizelerde görölen *şehit* ifadesi, din uğruna yapılan savaşlarda ölen kişileri belirtmektedir.

Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görölen şu dörtlükte Sünni İslam anlayışına yönelik eleştirel bir yaklaşım görölmektedir. Burada görölen *Hoca*, Sünni mezheplerindeki din adamıdır.

*Oturmuş arifçe kuran okursun
Sen bunun manasın bildinmi hoca
Melamat olmayan irfan içinde
Sırrına vakıf oldunmu hocam?*

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında Müslüman olmayan kişileri belirten veriler de görölmüştür. Ege Bölgesi'nde görölen *kafir* ve Marmara Bölgesi'nde görölen *gavur* söz konusu verilerdir. Bunlara ek olarak Akdeniz Bölgesi'nde şeklen dindar gözüken, dini kurallara görünürde uyan kişiyi/kişileri belirten *münafık* sözcüğü de geçmektedir.

Veriler arasında *kadere* işaret eden veriler görölmüştür. Ege Bölgesi'nde *alnına yazılan* ve İç Anadolu Bölgesi'nde *baht* ifadeleriyle kadere işaret edildiğı saptanmıştır.

İnanç sistemi alt koduyla kodlanmış verilerde kişilerin Allah'tan istekleri görülmektedir. Söz konusu istekler ile görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Allah'tan İstenen Şeyler	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Bir Kişinin Başına Kötü Bir Şeyin Gelmesini Sağlama				X		
Bir Kişiye Acı Verme				X		
Bir Kişiyi Şirin Gösterme					X	
Dertsiz Kula Dert Vermeme			X			
Denizden Karaya Çıkmayı Nasip Etme						X
Dileklerin Kabul Olması				X		
Dostu Dosttan Ayırmama			X			
Genç ve Güzel Bir Kişiyle Birlikte Olma			X			
Gidilecek Yere Gitmeyi Kısmet Etme		X				
Gizli Sevda Çekene Sabır Verme					X	
Kötü Durumdan Kurtarma				X		
Muradına Erme	X	X		X		
Ölüm	X	X				
Ölmeme					X	
Sevgiliye Kavuşma	X					
Sılaya Kavuşturma				X		

Tablo 84: Allah'tan İstenen Şeyler ve Görüldükleri Bölgeler

Bunlara ek olarak Karadeniz Bölgesi'nde Allah'ın kişinin sevgilisini kavuşma dileğini kabul ettiği ve gerçekleştirdiğini gösteren bir veri belirlenmiştir. Ayrıca Doğu Anadolu Bölgesi'nde Allah'ın bir dert verdiğini gösteren bir veri saptanmıştır. Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde Allah'a sitem edildiğini gösteren veriler görülmüştür. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki bir veride Allah'ın kişilere hak ettiklerini veren olduğu ifade edilmiştir. Akdeniz Bölgesi'ndeki bir veride de Allah'a minnet duyulduğu sonucuna varılmıştır. Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerindeki verilerde Allah'a yalvarıldığı tespit edilmiştir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış veriler arasında ölümün dini bir olgu olarak görüldüğünü gösteren veriler tespit edilmiştir. Söz konusu verilerden çıkarılan temalar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Ölümün Dini Bir Olgu Olarak Kabul Edildiğini Gösteren Temalar	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Ölümün Allah'tan Gelmesi	X	X		X		
Ölümün Allah'ın Emri Olması	X		X			
Allah'tan Ölümün İstenmesi	X	X				
Azrail'in Can Alması			X	X	X	
Ölen Kişinin Arkasından <i>Fatiha Suresi'nin</i> Okunması					X	
Ölen Kişiye Hakkın Helal Edilmesi	X			X		
<i>Taksirat</i>					X	X
İnsan Öldürmenin <i>Günah</i> Olmaması				X		
İnsan Öldürmenin <i>Helal</i> Olması			X			

Tablo 85: Ölümün Dini Bir Olgu Olarak Görüldüğünü Gösteren Verilerden Çıkarılan Temalar ve Görüldükleri Bölgeler

Burada değinilmesi gereken bir husus bulunmaktadır. Ege Bölgesi'nde görülen *Cebrail geldi hemen canım almağa başladı/Alma Cebrail alma üç gün ömür var* dizelerinde bir hata yapıldığı düşünülmektedir. İslam dininde insanların canını almakla görevli melek Azrail'dir. Burada ya *Azrail* yerine yanlışlıkla *Cebrail* yazıldığı ya da kaynak kişinin Azrail yerine yanlışlıkla Cebrail dediği düşünülmektedir.

Ölümlle bağlantılı olarak dünya-ahiret ikiliğine ilişkin veriler de bulunmaktadır. Bu ikilik Akdeniz, Ege, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgelerindeki verilerde görülmüştür. Veriler genel olarak *dünya* ve *ahiret* sözcüklerinin geçtiği belirlenmiştir. Bunların haricinde Ege Bölgesi'nde *fani dünya* ve *musafirane*, Karadeniz Bölgesi'nde *fani dünya* ve İç Anadolu Bölgesi'nde *Dört günlük dünya* ve *yalan dünya* ifadeleriyle dünya ve dünyevi hayatın geçiciliği ifade edilmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *kıyamet*, dünyevi hayatın son bulduğu zamandır. İç Anadolu ve Karadeniz'de görülen *mahşer*, kıyametin ardından

insanların toplanacağı ve dünyadaki eylemlerinden dolayı sorgulanacağı yerdir. Veriler arasında görülen *cennet*, dünyevi hayatta Allah'ın emirlerini yerine getiren insanların ahirette gidecekleri yerdir. *Cehennem* de dünyevi hayatta Allah'ın emirlerini yerine getirmeyenlerin ahirette gidecekleri yerdir. *Cennet* sözcüğü Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde geçmekteyken *cehennem* sözcüğü yalnızca Karadeniz Bölgesi'nde geçmektedir. Ayrıca cennetteki kadınları ifade eden *huri* sözcüğü Ege, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde görülmektedir. İç Anadolu Bölgesi'ndeki bir veride dünyevi hayatın sonunun ölüm olduğu ifade edilmektedir.

İnanç sistemi ana koduyla kodlanmış verilerde müziğe ilişkin veriler de tespit edilmiştir. Marmara Bölgesi'nde görülen *Balıkesir İslâm Havası* dini konu edinen bir müzik eseridir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülen bir veride Ramazan'da halk sahura kaldırılırken günah olduğu gerekçesiyle zurna yerine kaval kullanılması, dinin çalgı icrasına olan etkisini göstermektedir.

5.2.10. Mutfak Kültürü Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Mutfak kültürü ana koduyla kodlanmış verilerde görülen ürünler ve söz konusu ürünlerin tüketildikleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Ürün Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Baklava (<i>Baklavı</i>)	X			X	X	
Bal	X		X	X		X
Börek (<i>Aksaray böreği</i>)				X		
Bulgur		X		X		
Çörek					X	
Ekmek						X
Fındık				X	X	
Helva	X				X	
Hindi Kızartması					X	
Hoşaf	X					
Kahve (<i>Gayfe, Sütlü kahve</i>)	X		X	X		
Kaymak (<i>Camız Kaymağı</i>)	X		X	X	X	
Kebap (<i>Keklik Kebabı</i>)		X		X		X
Konyak			X			
Kömbe			X			
Nişasta					X	
Peynir				X		
Pilav	X					

Pekmez						X
Pirinç			X			
Rakı	X	X		X		X
Reçel	X					
Salata						X
Süt	X	X		X	X	X
Şarap			X	X		
Şeker (Halka Şeker)	X		X	X	X	X
Tavuk					X	
Turşu		X				X
Tuz			X	X	X	
Un				X		
Yoğurt	X			X		
Yumurta	X					

Tablo 86: Mutfak Kültürü Ana Koduyla Kodlanmış Verilerde Görülen Ürünler ve Ürünlerin Tüketildiği Bölgeler

Tablodaki veriler incelendiğinde bazı ürünler birden fazla bölgede görülmekteyken bazı ürünler de tek bir bölgede görülmektedir. Söz konusu ürünler ve kaç bölgede görüldükleri aşağıda sıralanmaktadır.

- Beş Bölgede Görülen Ürünler: Süt ve şeker.
- Dört Bölgede Görülen Ürünler: Bal, kaymak ve rakı.
- Üç Bölgede Görülen Ürünler: Baklava, kahve, kebab ve tuz.
- İki Bölgede Görülen Ürünler: Bulgur, fındık, şarap, turşu ve yoğurt.
- Tek Bölgede Görülen Ürünler: Börek, ekmek, helva, hindi kızartması, hoşaf, konyak, kömbe, nişasta, pekmez, peynir, pilav, reçel, salata, tavuk, un ve yumurta.

Tabloya bakıldığında görülen bir başka şey, bazı ürünlerin yöresel adlarıyla yazılması bazılarının da özel bir türünün belirtilmiş olmasıdır. Yöresel adlarıyla yazılan ürünler baklava ve kahvedir. Yapılan incelemelerde Akdeniz Bölgesi'nde baklava *baklavı* olarak söylendiği saptanmıştır (TDK Sözlükleri, t.y.). İç Anadolu Bölgesi'nde de kahve *gayfe* şeklinde söylenmektedir. Özel bir türü belirtilen ürünler; börek, kahve, kaymak, kebab ve şekerdir. Tespit edilen börek türü İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan *Aksaray böreği*, kahve türü Akdeniz Bölgesi'nde görülen *sütlü kahve*, kaymak türü İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *camız kaymağı* (*manda kaymağı*), kebab türü Marmara Bölgesi'nde görülen *keklik kebabı* ve şeker türü de İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *halka şeker*dir.

5.2.11. Müzik Pratikleri Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Müzik pratikleri ana koduyla kodlanmış verilerin; *eserlerin kompozisyon yapısına, eserlerin kimler tarafından, ne zaman ve nasıl icra edildiğine, icra üslubuna, icra tekniklerine ve icradaki çoksesliliğe* ilişkin olduğu belirlenmiştir. Veriler, ilişkin oldukları konulara göre tablolar içerisinde verilmiştir. Tablolarda verilmeyen tek veri, İç Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülen *Kalecik tarafına özgü bir bozlak tipinin* varlığına ilişkindir. Buradaki bozlak tipinin ayırt edici özelliğinin kompozisyonda veya icrada olup olmadığına ilişkin bir ipucu bulunamadığından söz konusu sonuç yukarıda adı geçen konulardan birine ilişkin olarak ele alınamamıştır.

Eserin kompozisyon yapısına ilişkin veri aşağıdaki gibidir.

Bölge	Eser Adı	Eserin Kompozisyon Yapısı
İç Anadolu	<i>Samah</i>	<i>Karşılama ve yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır. Bu bölümlerin makamsal yapıları farklıdır (bkz. Eskişehir 1949 1950 M.N. 72).

Tablo 87: Eserin Kompozisyon Yapısına İlişkin Veri

Eserlerin kimler tarafından icra edildiğine ilişkin veriler şunlardır.

Bölge	Eser Adı	Eseri İcra Edenler
İç Anadolu	<i>Hadağ havası</i>	Çobanlarca icra edilmektedir (bkz. Konya 1940 M.N. 163).
İç Anadolu ⁶²	<i>Mani</i>	Kadınlar tarafından icra edilmektedir (bkz. İstanbul 1957 1951 M.N. 08).
Karadeniz	<i>Alaydan, alaydan</i>	Çocuklarca icra edilmektedir (bkz. Zonguldak 1948 M.N. 26)
Marmara	<i>Sadıç kavuşturma</i>	Sağdıçlar tarafından icra edilmektedir (bkz. Bursa 1947 M.N. 70).
Marmara	Maniler	Sağdıç kızlarca icra edilmektedir (bkz. Bursa 1947 M.N. 70).

Tablo 88: Eserlerin Kimler Tarafından İcra Edildiğine İlişkin Veriler

⁶² Buradaki sonuca ulaşmayı sağlayan veri İstanbul 1957 1951 M.N. 08'de yer alsa da verinin içeriğinin İç Anadolu Bölgesi'ndeki müzik pratiklerine ilişkin olduğu anlaşılmıştır (arş. n.).

Eserlerin ne zaman icra edildiğine ilişkin veriler aşağıda görülmektedir.

Bölge	Eser Adı	Eserin İcra Edildiği Vakit
İç Anadolu	<i>Kayabaşı havası</i>	Şafak vakti icra edilmektedir (bkz. Niğde 1941 M.N. 28).
İç Anadolu ⁶³	<i>Mani</i>	Yolma tarlasından veya çapadan dönerken icra edilmektedir (bkz. İstanbul 1957 1951 M.N. 08).
Marmara	<i>Sadiç kavuşturma</i>	Erkek düğün evine giderken icra edilmektedir (bkz. Bursa 1947 M.N. 70).

Tablo 89: Eserlerin Ne Zaman İcra Edildiğine İlişkin Veriler

Eserlerin nasıl icra edildiğini gösteren veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Bölge	Eser Adı	Eserin İcrası
Güneydoğu Anadolu	<i>Ekin biçerken</i>	Önce bir kişi bir beyiti söylemekte ardından diğerleri tekrar etmektedir (bkz. Siirt 1952 M.N. 06).
Karadeniz	<i>Alaydan, alaydan</i>	Beş erkek ve beş kızdan oluşan iki grup tarafından karşılıklı olarak icra edilmektedir (bkz. Zonguldak 1948 M.N. 26).
Karadeniz	<i>Gelin havası</i>	Grup olarak icra edilmektedir (bkz. Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 31).
Marmara	Maniler	10-15 sağdıç kızdan oluşan iki grup tarafından icra edilmektedir (bkz. Bursa 1947 M.N. 70).

Tablo 90: Eserlerin Nasıl İcra Edildiğini Gösteren Veriler

⁶³ Bir önceki dipnotta belirtilen durum burada da geçerlidir (arş. n.).

İcra üslubuna ilişkin veriler aşağıdaki tablodadır.

Bölge	Eser Adı	Eseri Seslendiren İcracının Üslubu
Ege	<i>İzmir</i>	İcracının müezzîn olması, onun icra üslubuna da yansımaktadır (bkz. Afyon 1938 M.N. 04).
Ege	<i>Ger Ali</i>	İcracının müezzîn olması, onun icra üslubuna da yansımaktadır (bkz. Afyon 1938 M.N. 05).

Tablo 91: İcra Üslubuna İlişkin Veriler

İcra tekniğine ilişkin veriler aşağıdaki tablodadır.

Bölge	Eser Adı	Kullanılan İcra Tekniği
İç Anadolu	Boğaz Havaları	<i>Boğaz havalarının</i> icrasında icracı boğazına vurarak ritim oluşturmaktadır (bkz. Konya 1940 M.N. 261).
İç Anadolu	<i>Hadağ havası</i>	İcracı boğazına başparmağıyla vurarak eseri icra etmektedir (bkz. Konya 1940 M.N. 163).

Tablo 92: İcra Tekniğine İlişkin Veriler

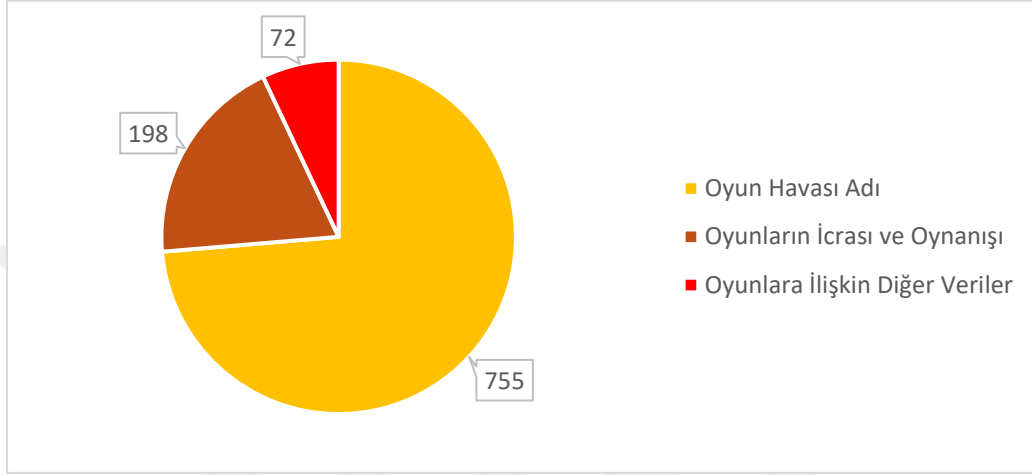
İcradaki çoksesliliğe ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Eser Adı	Veri
Ege	<i>Ger Ali</i>	İcrada saz ve söz partileri arasında bir nevi iki seslilik oluşturulmaktadır (bkz. Afyon 1938 M.N. 05).
Ege	<i>İki derviş</i>	Eserin icrasında bir nevi iki seslilik oluşturulmaktadır (bkz. Afyon 1938 M.N. 17).

Tablo 93: İcradaki Çoksesliliğe İlişkin Veriler

5.2.12. Oyun Havası Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Oyun havası ana kodu kapsamında oyun havası adı, oyunların icrası ve oynanışı ve oyunlara ilişkin diğer veriler alt kodlarında veri kodlamaları yapılmıştır. Yapılan veri kodlamalarının alt kodlar ölçeğindeki sayısal dağılımı Görsel 25’te görülmektedir. Grafiğe bakıldığında en fazla sayıda veri kodlamasının oyun havası adı ve en az sayıda veri kodlamasının oyunlara ilişkin diğer veriler alt kodları ile yapıldığı görülmektedir.

Görsel 25: Oyun Havası Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.12.1. Oyun Havası Adı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Oyun havası adı alt koduyla kodlanmış veriler ışığında Türkiye’deki oyun havaları ve oynandıkları bölgeler şu şekildedir.

Oyun Havası Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
Ağır gonanda		X					
Ağam yar						X	
Ağır Güvenk		X					
Ağır guvenk		X					
Ağır oyun					X		
Ağır oyun havası		X					
Ağırlama						X	
Alafranga						X	
Alagöz		X					
Alay							X
Alaybey						X	
(Alı sırım)				X			
Almalı peşrevi	X						

Anadolu havası							X
Anadolu oyun havası							X
Arabın evleri							X
Arap havası							X
Arapkir gecegu oyun havası		X					
Arapkir oyun havası		X					
Arzu ile Kamber							X
Aşağıdan geliyor						X	
Aşamadım Bergamanın belinden			X				
Aşurma		X				X	
At bağladım şarkısı			X				
At oyunu		X					
Atlama						X	
Ayakoyunu				X			
Ayşe veya Aşiney				X			
Bağlar havası						X	
Bar		X			X	X	
Baso		X					
Bengi (Bergama Bengisi)			X				X
Beş ayak oyun havası		X					
Bıçak oyunu (Bıçak oyunu havası ve Bıçağoyunu)		X				X	
Bilbil	X						
Bildiş						X	
Bir ayak oyun havası		X					
Boğaz havası	X						
Botanî				X			
Botanî üç ayak (Cep) Sol		X					

Cezair	X	X			X		
Cigoş						X	X
Cihazî				X			
Cizire				X			
Cizreye gittim				X			
Çâcânî				X			
Çaçan		X					
Çapukay		X					
Çavşu				X			
Çenbeli ağa				X			
çepikeş (El çırpma havası)				X			
çepuke (el çırpma)				X			
Çiçek dağı					X	X	
Çift oyun havası							X
Çiftetelli		X			X	X	X
Çingene havası							X
Çorum teki					X		
Dağlı oyun havası							X
Datdiri havası	X						
Delilo		X					
Denizli türküsü			X				
Depki	X						
Dımdan	X						
Dokuzlu				X			
Dörtleme oyun havası							X
Döne		X					
Dört el oyunu (Tarhala Sohbet oyunu)			X				
Düğünlerde oyun havası					X		
Düz oyun havası					X	X	
Elmas		X					
Endim gürgen dibine						X	

<i>Entarisi çividi</i>			X				
<i>(Eski) Azerbaycan</i>		X					
<i>Farsak oyun havası</i>	X						
<i>Fındık türküsü</i>			X				
<i>Gakgili havası</i>	X						
<i>Galata</i>				X			
<i>Garı oyunu</i>	X						
<i>Garzanî</i>				X			
<i>Gayda (Bir gayda havası)</i>			X				X
<i>Gayde gövenda</i>		X					
<i>gelin yörütme</i>					X		
<i>Ger Ali</i>			X				
<i>Giden ay dutulur mu</i>					X		
<i>(giranî)</i>				X			
<i>Gol havası</i>		X					
<i>goven</i>		X					
<i>Göven</i>		X					
<i>Gövend (Govend)</i>				X			
<i>(Gövend Alaca)</i>		X					
<i>Gülizar</i>				X			
<i>Güvende</i>							X
<i>güzeller (oyun havası)</i>					X		
<i>Hadicem Çıkılmış nardaline</i>			X				
<i>Halay</i>	X	X		X	X	X	X
<i>Hanıme deyvanî</i>				X			
<i>Hasandağ</i>				X			
<i>Hasko yeli</i>		X					
<i>Haymana</i>						X	
<i>Hırpanî</i>				X			
<i>Hoplama (Sivik)</i>				X			
<i>Hora</i>					X		X
<i>Horam</i>		X					

Horon						X	
Horrani		X					
Horuspi havası	X						
Hoynari		X					
Hruzî				X			
İki ayak oyun havası		X					
İmmahan					X		
İnce Mehmet türküsü			X				
İnce oyun havası							X
Kabadayı						X	X
Kacige		X					
Kadın oyun havası			X				
Kadın oyunu			X				
Kaltak				X			
Karaağaç							X
Karabağ		X				X	
Karahisar oyun havası		X					
Karakuştanî				X			
Karanfilim asgıda (Yörük oyun havası)			X				
Karşıberi						X	
Karşılama			X		X		X
Kasap						X	X
Kaşık oyun havası					X		
Kavuşturma					X		
Kayabaşı	X						
Keçikâni				X			
Keçikcan		X					
Kelo oyun havası	X						
Kerala							X
Kereloz				X			
Kersi		X					
Kırık oyun havası			X				
Kız havası					X		
Kız oyunu						X	
Kız oyunu (Karşıberi)						X	

Kobak						X	
(Kobak) Basma (sı)						X	
Koççeri		X					
Kofi		X					
Kol oyunu (Bir kol oyunu)		X			X	X	
Kolbasdı						X	
Koran					X		
Korumcanın bir kırık havası	X						
Köçek havası						X	
Köçer kızı		X					
Köçeri				X			
Köprüden geçer iken ay oğlan			X				
Köprünün altı diken			X				
Köroğlu	X	X	X			X	X
Kürdün kızı		X			X		
Laçın		X					
Lâle(Ka)		X					
Lezginka		X					
Malatya Erkek O. Havası		X					
Malayya				X			
Mej (Şah Haydar)		X					
Menge (Mengi)	X						
Meyrami		X					
Mîranî				X			
Mirzaî		X					
Mongok Bağları		X					
Nâfa				X			
Nallıhan oyun havası					X		
Navineî				X			
Nesibem oyun havası		X					
Okşama	X						
orta Batum						X	
Ovanın darısına			X				

Oynama havası					X		
Oynar		X					
Oyun havası (gordel)							X
Oyun havası (Kadınların düz oyun havası)							X
(öt benim sarı danburam)		X					
paçalı						X	
pampole		X					
Pancar oyun havası							X
papilat						X	
Posof Ağır ayak						X	
Rakaçu		X					
Roşkanî				X			
Rumeli oyun havası							X
Sabah kolun kahvesi (Sabakolun kahvesi)					X	X	X
Sağma (Zahma)						X	
Sallama	X		X		X	X	
Sallangil (oyun havası)					X		
Samah oyun havası			X				
Sarıçiçek						X	
Sekme (Koyuverin gelsin yürüsün, Sekmenin ayağı)		X	X				X
Selanik						X	
Semra				X			
Sinsin	X	X					
sıh Rize						X	
simsim						X	
Sirto							X
Soğuksu başında			X				

Sohbet Övme oyunu			X				
sular akar						X	
Sürtme oyun havası					X		
Şekeroğlan oyun havası					X		
Şeyh Şamil		X					
Şeyhanî				X			
Şingâli				X			
Şirto						X	
Şirvani		X		X			
Şivari				X			
Tahdaları kalındır					X		
Tamzara		X					
Tefenni oyun havası			X				
Tek ayak		X					
Tek oyun							X
Teke zortlatması	X				X		
Teketek (Tek oyunu)						X	
Temirağa		X					
Temürağa		X					
Tenikeler oyun havası	X						
Teze fayton		X					
Tıklî	X						
titiretme						X	
Tokat oyun havası						X	
tombul makinelî						X	
Topalkız havası						X	
Türkmen koyunu						X	
Üç ayak		X				X	
Vezirköprü oyun havası					X		
Vilik		X					
Virandayler						X	
Yalabuk oyun havası			X				
yali						X	
Yannama						X	
yarhuştâ		X					

Yarım hava							X
Yasuyana varamadım yalnız					X		
yayla yolları	X						
Yekda (oyun havası)					X		
Yeni simsim						X	
Yol havası		X			X	X	
Yunuskızı oyun havası			X				
yüksek Hemşin						X	
Zamah					X		
Zeybek	X		X	X	X	X	X

Tablo 94: Oyun Havaları ve Oynandıkları Bölgeler

Tablo 94’te görülebileceği üzere oyun havalarının çoğunluğu tek bir bölgede oynanmaktadır. Birden fazla bölgede görülen oyunlar ve görüldükleri bölge sayısı aşağıda görülmektedir.

- Altı Bölgede Görülen Oyunlar: Halay ve zeybek.
- Beş Bölgede Görülen Oyunlar: *Köroğlu*
- Dört Bölgede Görülen Oyunlar: Çiftetelli ve Sallama.
- Üç Bölgede Görülen Oyunlar: Bar, *Cezair*, *Kol oyunu*, *Sabah kolun kahvesi*, *Sekme* ve *Yol havası*.
- İki Bölgede Görülen Oyunlar: *Aşurma*, Bengi, Bıçak oyunu, *Cigoş*, *Çiçek dağı*, *Düz oyun havası*, Gayda, Hora, *Kabadayı*, *Karabağ*, *Kasap*, *Kürdün kızı*, *Sinsin*, *Şirvani*, *Teke zortlatması* ve *Üç ayak*.

Tablo 94’te adı geçen oyun havalarının yanı sıra özel bir ad taşımayan *Başka bir oyun havası*, *bir oyun havası* ve *oyun havası* adıyla geçen oyun havaları da bulunmuştur.

Tablo 94’te görülen bir olgu, Balkanlardan gelen *cigoş*, *hora*, *kabadayı*, *kasap*, *Koran*, *Sabah kolun kahvesi* ve *sirto* oyun havalarının görülmesidir. Bu da bölgelerde bölge dışından gelen oyun havalarının bulunduğunu göstermektedir. İç Anadolu Bölgesi’nde görülen *bar* havaları da bu duruma örnektir.

Yapılan incelemelerde ağırlama, alay, bar, bengi, çiftetelli, güvende, halay, hora, horon, karşılama, koççeri, menge (mengi), okşama, sağma, sallama, sekme, tamzara ve zeybek oyunu olup da farklı adlara sahip çok sayıda oyun havası görülmüştür. Adı geçen oyunlardan olmakla birlikte farklı adlara sahip olan oyunlar ve oynandıkları bölgeler tablolarda sıralanmaktadır.

Özel bir adı olan *ağırlama* havaları ve görüldükleri bölgeler alttaki tabloda görülmektedir.

Oyunun Adı	Karadeniz Bölgesi
<i>Başka Bir Kürt ağırlaması</i>	X
<i>Gazova Ağırlaması</i>	X
<i>Suvaz ağırlaması</i>	X

Tablo 95: Özel Bir Adı Olan Ağırlama Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *alay* havaları ve görüldükleri bölgeler alttaki tablodadır.

Oyunun Adı	Marmara Bölgesi
<i>Eski Alay havası</i>	X
<i>(Toplu zeybek)</i>	X

Tablo 96: Özel Bir Adı Olan Alay Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *bar* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 97’de yer almaktadır.

Oyunun Adı	Doğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi
<i>Ağırbarın döveği</i>	X		
<i>Ağırbar</i>	X		X
<i>Atabarı</i>			X
<i>dello bar</i>			X
<i>Demiağa</i>		X	
<i>Düzbar</i>	X		
<i>Hoş bilezik</i>		X	
<i>Nazbarı</i>	X		
<i>nobedar</i>	X		

Tablo 97: Özel Bir Adı Olan Bar Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *bengi* havası ve görüldüğü bölge aşağıdaki gibidir.

Oyunun Adı	Ege Bölgesi
(Bergama Bengisi)	X

Tablo 98: Özel Bir Adı Olan Bengi Havası ve Görüldüğü Bölge

Özel bir adı olan *çiftetelli* havaları ve görüldükleri bölgeler alttaki tablodadır.

Oyunun Adı	Doğu Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi
Arabkir Çiftetellisi	X	
Sorgun çiftetellisi		X

Tablo 99: Özel Bir Adı Olan Çiftetelli Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *depki* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 100’de görülmektedir.

Oyunun Adı	Akdeniz Bölgesi
Acele Depki	X
Arap tepkisi	X
Fincâna yâ Fincânâ	X

Tablo 100: Özel Bir Adı Olan Depki Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *güvende* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 101’deki gibidir.

Oyunun Adı	Marmara Bölgesi
Edremit Güvendesî	X
Esgî güvende	X
Kaba güvende	X
Sabah güvendesî	X

Tablo 101: Özel Bir Adı Olan Güvende Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *halay* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 102’de yer almaktadır.

Oyunun Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi
<i>Afşar halay</i>			X	
<i>Agır yozgat</i>			X	
<i>Ağır halay</i>			X	
<i>Ağırlama (Ârlama, aarlama)</i>			X	
<i>Alay oyunu</i>			X	
<i>Allı durna</i>			X	
<i>Allılar</i>			X	
<i>Anşa</i>			X	
<i>Arzu ile Ganber</i>			X	
<i>Arapkir</i>		X		
<i>Avşar Ağırlaması</i>			X	
<i>Avşar halayı</i>	X			
<i>Bir ayak</i>		X		
<i>Bozuh halayı</i>				X
<i>Canbekli</i>			X	
<i>Ceren</i>			X	
<i>Cırt</i>			X	
<i>çerkes halayı</i>				X
<i>Çevirme (Dönderme)</i>			X	
<i>Çıkrık halayı</i>			X	
<i>Çiçek dağı</i>			X	
<i>Çorum halayı</i>			X	X
<i>Daban haleyı</i>			X	
<i>Dama vurdum bir tepik</i>			X	
<i>Damda fıstuk ağacı</i>			X	
<i>Dillan (Malatya halayı)</i>		X		
<i>Dilo</i>			X	
<i>Dörtayak halay</i>				X
<i>Düz halay</i>				X
<i>Ellik halayı</i>			X	
<i>Evlerinin önü</i>			X	
<i>Evlerinin önü camuz yatağı</i>			X	
<i>Fadimem halayı</i>			X	
<i>Farfara</i>			X	
<i>Gara Molla halayı</i>				X
<i>Garhın halayı</i>				X
<i>gelin bindirme</i>			X	

<i>gelin halayı</i>			X	
<i>Gılıç oyun havası</i>		X		
<i>Gız aynalı</i>				X
<i>Gızlar halayı</i>				X
<i>Giranî</i>		X		
<i>Halay (Halkalı)</i>				X
<i>Halime haleyî</i>			X	
<i>Hâreli halayı</i>			X	
<i>Hasandağı</i>			X	
<i>Hasandağı sekmeni</i>			X	
<i>Hop Barlem (Dikdiki)</i>			X	
<i>Hopbara</i>			X	
<i>Horami (Dikdiki)</i>			X	
<i>Hotlatma</i>			X	
<i>Iravanda</i>	X			
<i>İkileme</i>				X
<i>İnşalar</i>			X	
<i>İrbamo</i>			X	
<i>K. Irışvan</i>			X	
<i>Kabak halayı</i>			X	
<i>Kadın halayı</i>			X	
<i>Kalenin başına guş yuva yapmış</i>			X	
<i>Kaliçe potinli gelin</i>			X	
<i>Kamalı</i>			X	
<i>Karaçor</i>		X		
<i>karakakilli</i>			X	
<i>Karakuş</i>			X	
<i>Karenfil</i>			X	
<i>Kartal Halayı</i>			X	X
<i>Kâtip halayı</i>				X
<i>Keçeli</i>			X	
<i>Keklik haleyî</i>			X	
<i>Keriboz</i>			X	
<i>Kerpiç Kerpiç üstün</i>			X	
<i>Keziban gelin halayı</i>				X
<i>Kıyılı halayı</i>			X	
<i>Kürdün kızı</i>			X	
<i>Kürdün Sekdirmesi</i>			X	
<i>Kürt halayı</i>	X		X	X
<i>Kürt havası</i>			X	
<i>Laz halayı</i>				X

Maşadova halayı				X
Menevşe			X	
Mico halayı			X	
Narini			X	
Necip halayı				X
papiri			X	
Reşadiye halayı				X
Sandığımı açamadım			X	
Sandıklı oyun havası	X			
Serçe			X	
Sinsin			X	
Sivas düz halayı				X
sivik			X	
Tek ayak			X	
Turhal halayı				X
Uva yanlaması			X	
Üç ayak			X	
Yağlıhkenar			X	
Yanlama			X	
Yareli gelin			X	
yaylı haleyı			X	
Yozgat halayı				X

Tablo 102: Özel Bir Adı Olan Halay Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *hora* havası ve görüldüğü bölge alttaki tablodadır.

Oyunun Adı	Karadeniz Bölgesi
Göynük horası	X

Tablo 103: Özel Bir Adı Olan Hora Havası ve Görüldüğü Bölge

Özel bir adı olan *horon* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 104'te yer almaktadır.

Oyunun Adı	Karadeniz Bölgesi
Beşikdüzü Kız horonu	X
Delihoron	X
Dik horan	X
Düzhoron (Düzhoramı, Düzhoran)	X
Erhavi Laz horonu	X
Eski yuvarlama horanı	X
Hafif Horon	X
Hamzabaşoğlu	X

<i>Hemşin horon havası</i>	X
<i>Kadın dolay horon havası</i>	X
<i>Kuşluhan horanı</i>	X
<i>Laz horonu</i>	X
<i>Rize Horunu</i>	X
<i>Rize horon havası</i>	X
<i>Rum horanı</i>	X
<i>Sallama</i>	X
<i>Sera</i>	X
<i>Sera atlama</i>	X
<i>Sere</i>	X
<i>Tek horon</i>	X
<i>Titreme horon havası</i>	X
<i>Viçe horon havası</i>	X

Tablo 104: Özel Bir Adı Olan Horon Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *karşılama* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 105'teki gibidir.

Oyunun Adı	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
<i>adam garşulama</i>	X	
<i>Bandırma Karşılması</i>		X
<i>Bir atım var</i>		X
<i>Bir (Rum)(eli) Karşılması</i>		X
<i>Gelibolu Karşılması</i>		X
<i>Karacabey (Karşılama)sı</i>		X
<i>Karşılama (Uzunköprü)</i>		X
<i>Keşan Karşılması</i>		X
<i>Kuşluhan karşılması</i>	X	
<i>Mustafam kaşleri</i>		X
<i>Pancar (karşılama)</i>		X
<i>Roman (karşılama)</i>		X
<i>Rumeli Karşılması</i>		X
<i>Salınık (Urumeli karşılması)</i>	X	
<i>Süzme</i>		X
<i>Tekirdağı Karşılması</i>		X

Tablo 105: Özel Bir Adı Olan Karşılama Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *koççeri* havası ve görüldüğü bölge aşağıda görülmektedir.

Oyunun Adı	Doğu Anadolu Bölgesi
<i>Ardahan Koççerisi</i>	X

Tablo 106: Özel Bir Adı Olan Koççeri Havası ve Görüldüğü Bölge

Özel bir adı olan *menge (mengi)* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 107'deki gibidir.

Oyunun Adı	Akdeniz Bölgesi
<i>Kısa Mengi</i>	X
<i>Uzun mengi</i>	X

Tablo 107: Özel Bir Adı Olan Menge (Mengi) Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *okşama* havaları ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodadır.

Oyunun Adı	Akdeniz Bölgesi
<i>Gelin okşaması</i>	X
<i>Güvey okşaması</i>	X
<i>Zil okşaması</i>	X

Tablo 108: Özel Bir Adı Olan Okşama Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *sağma* havası ve görüldüğü bölge aşağıdaki gibidir.

Oyunun Adı	Karadeniz Bölgesi
<i>Tokat Sağması</i>	X

Tablo 109: Özel Bir Adı Olan Sağma Havası ve Görüldüğü Bölge

Özel bir adı olan *sallama* havası ve görüldüğü bölge alttaki tablodadır.

Oyunun Adı	Ege Bölgesi
<i>Bir benli iki benli</i>	X

Tablo 110: Özel Bir Adı Olan Sallama Havası ve Görüldüğü Bölge

Özel bir adı olan *sekme* havası ve görüldüğü bölge aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Oyunun Adı	Ege Bölgesi
<i>Koyuverin gelsin yörüsün</i>	X

Tablo 111: Özel Bir Adı Olan Sekme Havası ve Görüldüğü Bölge

Özel bir adı olan *tamzara* havaları ve görüldükleri bölgeler Tablo 112'dedir.

Oyunun Adı	Doğu Anadolu Bölgesi
<i>Kemaliye Tamzarası</i>	X
<i>Malatya Tamzarası</i>	X
<i>Yarım Tamzara</i>	X

Tablo 112: Özel Bir Adı Olan Tamzara Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

Özel bir adı olan *zeybek* havaları ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Oyunun Adı	Akdeniz Bölgesi	Ege Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
<i>agır Zeybek</i>		X			
<i>Akşehir Zeybeği</i>			X		
<i>Akşehir Gedil Zeybeği</i>			X		
<i>Arabın havası</i>		X			
<i>Arpaz Zeybeği</i>		X			
<i>Avşar Zeybeği</i>	X				
<i>Aydın Zeybeği</i>	X		X		
<i>Aydın zeybek havası</i>		X			
<i>Balıkesir zeybek havası</i>		X			
<i>Bergama zeybeği</i>		X			
<i>Beşkaza Zeybeği</i>	X	X			
<i>Bursa Damları</i>					X
<i>Canavar Zeybeği</i>	X				
<i>Çan işi Zeybek</i>					X
<i>Çanakkale Zeybeği</i>					X
<i>Çaparlı</i>					X
<i>Çepken Zeybeği</i>	X				
<i>Davas zeybeği</i>		X			
<i>Demirci zeybeği</i>		X			
<i>Denizli üç parmak zeybek oyunu</i>		X			
<i>Elmalı Zeybeği</i>	X				
<i>Engili Zeybeği</i>			X		
<i>Ferai zeybek havası</i>		X			
<i>Garaağaç Zeybeği</i>	X				
<i>Geyve Zeybeği</i>					X
<i>Gırık Zeybek</i>	X	X			
<i>Gocoğlan Zeybeği</i>	X				
<i>Gökdeli zeybeği</i>		X			
<i>Göhlisar Zeybeği</i>	X				
<i>Göynük Zeybeği</i>				X	
<i>Güvende Zeybek</i>		X			
<i>Harmandağlı Zeybek</i>		X			
<i>Huyüklü Zeybeği</i>	X				
<i>İki Parmak</i>		X			

<i>ikili</i>			X		
<i>İzmir Zeybeği</i>	X				
<i>Kabartan zeybeği</i>		X			
<i>Kadı oğlu zeybeği (Gırık zeybek)</i>		X			
<i>Kadın Zeybek havası</i>		X			
<i>Karaşar Zeybeği</i>			X		
<i>Katırcı oğlu zeybeği</i>		X			
<i>Kesinti Zeybeği</i>	X				
<i>Kordun Zeybeği</i>		X			
<i>Köy Zeybeği</i>					X
<i>Kuru oğlu Zeybek havası</i>		X			
<i>Lazoğlu Zeybeği</i>		X			
<i>Manisa zeybeği</i>		X			
<i>Menemen zeybek havası</i>		X			
<i>Osman Zeybeği</i>	X				
<i>Osman bey zeybeği</i>		X			
<i>Oyunu güzel Zeybeği</i>					X
<i>Sallama Zeybek</i>		X			
<i>Sarayköy zeybeği</i>		X			
<i>Sarhoş Zeybek</i>		X			
<i>Serenler Zeybeği</i>	X				
<i>Silifke Zeybeği</i>	X				
<i>Soğuk guyu Zeybeği</i>	X	X			
<i>Soğuksu Zeybeği</i>	X				
<i>Tabancalı</i>					X
<i>Takmak zeybeği</i>		X			
<i>Tekzeybek</i>	X				
<i>Turasıllı zeybek havası</i>		X			
<i>Uşak'ın zeybek havası</i>		X			
<i>yağmur yağdı (Zeybeği)</i>		X			
<i>yayla bülbül ötmesi</i>	X				
<i>Yerli oyun havası (Emmi Zeybeği)</i>		X			
<i>Yörük Zeybeği</i>	X				

Tablo 113: Özel Bir Adı Olan Zeybek Havaları ve Görüldükleri Bölgeler

5.2.12.2. Oyunların İcrası ve Oynanışı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Oyunların icrası ve oynanışı alt koduyla kodlanmış verilerin; oyunlara katılıma, oyunların oynanışına, oyunları oynayan kişi sayısına, oyunları oynayanlara, oyunların icrasına, oyunların bölümlerine, oyunların ritmik yapısına, oyunların temposuna ve oyunlarda kullanılan çalgılara ilişkin olduğu görülmüştür. Veriler, adı geçen tematik başlıklar altında gruplanarak verilmiştir.

Oyunlara katılım ile ilgili veri aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Doğu Anadolu		Oyunlara herkes katılır. Oyunlarda büyük bir heyecan vardır ve bu heyecan seyircilerde de görülmektedir.

Tablo 114: Oyunlara Katılım ile İlgili Veri

Tablodan görülebileceği üzere genel olarak oyunlara herkes katılmakta ve büyük bir heyecan ile oyunlar oynanmakta ve izlenmektedir.

Oyunun oynanışı ile ilgili veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyunun Oynanışı
Akdeniz	Menge (Mengi)	Karşılıklı çiftler çiftler oynanmaktadır.
Akdeniz		(Çur, Çur) adlı bir komut bulunmaktadır ve bu komutla ayak vurulmaktadır.
Doğu Anadolu	Cezair	Tek olarak, çif mendille, marş temposunda yürüyerek ve olduğu yerde sağ üzerinde dönerek oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	Çapukay	Sinsinin bir başka türü hissini vermektedir. Bir süre ayrı ayrı el çırparak ve sonra kızışıp adeta düşmanca bir tutumlar çarpışarak oynanmaktadır. Oyunu oynayanlar bir yerde iki gruba ayrılmaktadır. Biri baştan diğeri sondan iki oyuncu çömelme pozisyonuna geçerek elleri

		çarpma figürleri yaparken gruplar bu oyunculara oyunu devam ettirerek eşlik etmektedir.
Doğu Anadolu	<i>Gol havası</i>	Çift olarak oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>(Gövend alaca)</i>	Bir süre sabit diz kırmadan sonra eşinir hissini veren ayak atış ve diz kırışlarla omuzlar titretilerek oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Harranî</i>	Kol kola oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Kersi</i>	Toplu oyundur. Oynanışta diz hareketleri de vardır.
Doğu Anadolu	<i>Koçeri</i>	Üç sağa ileri ve iki sola geri giderek oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Kofî</i>	Toplu oyundur.
Doğu Anadolu	<i>Köçer kızı</i>	Toplu oyundur.
Doğu Anadolu	<i>Mongok Bağları</i>	Toplu oyundur. Kol kola oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Oynar</i>	Sol ayakla iki vuruş ileri basıldıktan sonra yürüyüş başlamakta ve iki ayak olmaktadır. Oyun halay gibi devam ederken başcıl ve diğer bir oyuncu ile el çarpma tarzında devam etmektedir. Ayak hareketleriyle paralel giden omuz oynatmaları vardır.
Doğu Anadolu	<i>pampole</i>	Omuz omuza, halkalı dönerek ve durarak oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Sekme</i>	El ele tutularak her vuruşta ayak değiştirerek yürüyüş halinde başlanmaktadır. Sonrasında halka olunarak el bırakılmakta ve çapuklar ve diz vuruşları yapılmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Teze fayton</i>	Tek tek kadınlarca oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Ayşe veya Aşiney oyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Cizire</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Cizreye gittim</i>	Omuz omuza çok hareketlidir. Özellikle ayaklar çok hareketli ve hünerlidir.
Güneydoğu Anadolu	<i>Galata oyun havası</i>	Bu oyun havası ile toplu oyun oynanmaktadır.

Güneydoğu Anadolu	<i>Halay oyun havası</i>	Baştaki tutan oynamakta ve diğerleri ölçülü yürüyüşlerle oynayana eşlik etmektedir.
Güneydoğu Anadolu	<i>Halay Uyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Kaltak oyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Hırpanî</i>	Oynayanlar oyunu kol kola ve oldukları yerde oynamaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Hruzî</i>	Küçük parmaklar halay gibi tutularak oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Malayya</i>	Bir erkek bir kadın sırasıyla ucu açık bir dizilimle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Mîranî</i>	Ayaklar senkoplu vurulmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Şeyhanî</i>	Halay gibi toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>(Tek) Cihazî oyun havası</i>	Tek oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Alay oyunu</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Çorum Teki</i>	Hem tek hem de iker oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Giden ay dutulur mu</i>	Çift veya tek oynanabilmektedir.
İç Anadolu	<i>Halay havası</i>	Kız çocukları karşılıklı olarak beyit beyit sözleri söyledikten sonra <i>püskürüm sekerek</i> oynarlar
İç Anadolu	<i>Haley (Çevirme nevinden)</i>	Oyundaki ayak hareketleri <i>sağ iler sa-sol sa sa sol geri: sağ sol sa sol</i> şeklindedir.
İç Anadolu	<i>K. Işıvan Halayı</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Koloyunu havası</i>	Karşılıklı iki kişi veya bir kişi tarafından oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Koran</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla ve halka oluşturularak oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Kürdün kızı</i>	İki kişi tarafından karşılıklı oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Toplu oyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Yağlıhkenar</i>	Kızlar tarafından yağlıklarının kenarından tutularak oynanmaktadır.

Karadeniz	<i>Erhavi Laz horonu</i>	Oyunda bir komutçu bulunmaktadır ve oyunu yönlendirmektedir.
Karadeniz	<i>Hafif Horon</i>	Kollar aşağıda oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Halay (Halkalı)</i>	Halka oluşturularak oynanmaktadır.
Karadeniz	Horon	Fındıklı'da horon komutçularca yönlendirilmektedir ve çoğunlukla iki komutçu bulunmaktadır. Komutçular <i>geldi vurdî Hop, hop</i> gibi komutlarla oyunu yönlendirmektedir.
Karadeniz	<i>Karşıberi (Keklik)</i>	Toplu oyundur, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Kızoyunu (Karşıberi)</i>	Biri kız biri erkek ikili gruplarla oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Titreme horon havası</i>	Komutlarla oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Topalkız</i>	Pancar toplamaya, çimmeye ve ayağa bakmaya benzer figürlerle oynanmaktadır.
Marmara	<i>Alay (Toplu Zeybek)</i>	Topluca oynanmaktadır.
Marmara	<i>Anadolu havası</i>	Tek ve çift oynanmaktadır.
Marmara	<i>Eski bir Zeybek</i>	Tek oynanmaktadır.
Marmara	<i>Kasap</i>	Yarım daire oluşturularak oynanmaktadır.
Marmara	<i>Kerala</i>	Tek, çift veya çok sayıda kişi tarafından oynanabilmektedir.
Marmara	<i>yarım hava</i>	Oyun kıvrak bir şekilde oynanmaktadır.

Tablo 115: Oyunun Oynanışı ile İlgili Veriler

Tablo 115'teki verilerde öncelikle oyunlardaki vücut hareketleri ve bu hareketlerle oluşturulan figürler dikkati çekmektedir. Ayrıca *yarım daire*, *halka* gibi toplu oyunlarda oluşabilecek grup figürleri de bulunmaktadır. Burada açıklama gerektiren bir sonuç vardır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Mîranî* oyununda ayakların senkoplu vurulduğu belirtilmiştir. Söz konusu ifade ile ayakların ilk vuruşta değil de ikinci vuruşta kuvvetli vurulması kastedilmektedir. Oyunların *tek*, *çift* ve *toplu* olarak oynandığı görülmektedir. Söz konusu ifadelerden *tek*, birden fazla oyunu bulursa dahi herkesin serbest bir şekilde oynadığını göstermektedir. *Çift* ifadesi oyunların ikerli gruplar yapılarak oynandığını göstermekteyken *toplu* ifadesi de oyunların çok sayıda kişi tarafından senkronize olarak

oyandığını göstermektedir. Bunlara ek olarak özellikle *horon*larda oyuna komutların eşlik ettiği ve oyunların bir komutçu tarafından idare edildiği görülmektedir.

Oyunu oynayan kişi sayısını gösteren veriler aşağıdaki tablodadır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyunu Oynayan Kişi Sayısı
Akdeniz	<i>Menge (Mengi)</i>	Üç, dört, beş, on çift oynanabilmektedir.
Doğu Anadolu	<i>Kersi</i>	Toplu oyundur.
Doğu Anadolu	<i>Kofi</i>	Toplu oyundur.
Doğu Anadolu	<i>Köçer kızı</i>	Toplu oyundur, 20-30-40 kişi tarafından oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Mongok Bağları</i>	Toplu oyundur.
Ege	<i>Dört el oyunu</i>	İki ayrı şef tarafından idare edilen bir müzik heyeti ve bir oyun heyetince icra edilmektedir. Oyun heyeti en az dört kişiden oluşmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Ayşe veya Aşiney oyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Cizire</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Galata oyun havası</i>	Bu oyun havası ile toplu oyun oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Halay oyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Halay Uyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Kaltak oyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Şeyhanî</i>	Halay gibi toplu olarak, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Alay oyunu</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>K. Irışvan Halayı</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Koloyunu havası</i>	Karşılıklı iki kişi veya bir kişi tarafından oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Koran</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Kürdün kızı</i>	İki kişi tarafından karşılıklı oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Toplu oyun havası</i>	Toplu olarak, çok sayıda kişinin katılımıyla oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Aşağıdan geliyor ve Türkmen koyunu</i>	<i>Dörtleyelim</i> denilerek oyunu oynayan kişi sayısı ikiden dörde çıkartılabilmektedir.
Karadeniz	<i>Karşıberi (Keklik)</i>	Toplu oyundur, çok sayıda kişiyle oynanmaktadır.

Karadeniz	<i>Sarıçiçek</i>	Biri kız biri erkek iki kişi oynamaktadır.
Marmara	<i>Alay (Toplu Zeybek)</i>	Topluca oynanmaktadır.
Marmara	<i>Alay Oyunu</i>	25-30 kişi tarafından oynanmaktadır.
Marmara	<i>Bir Sekme</i>	1-2-3-4 kişi tarafından oynanmaktadır.
Marmara	<i>Dağlı oyun havası</i>	Dört veya altı kişi tarafından oynanmaktadır.
Marmara	<i>Güvende (Oyun Havası)</i>	1-2-3-4 kişi tarafından zillerle oynanmaktadır.
Marmara	<i>Kerala</i>	Çok sayıda kişi tarafından oynanabilmektedir.

Tablo 116: Oyunu Oynayan Kişi Sayısını Gösteren Veriler

Tablo 116'ya bakıldığında oyunu oynayan kişi sayısının 25-30 veya 20-30-40 gibi açık bir şekilde belirtildiği gibi oyunu oynayan kişi sayısının çokluğunu gösteren *toplu oyun*, *topluca*, *toplu olarak*, *çok sayıda kişi* gibi ifadelerle belirtildiği de görülmektedir.

Oyunu oynayanlara ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyunu Oynayanlar
Doğu Anadolu	<i>Agır gonanda</i>	Oyunun <i>Agır</i> bölümünü yaşlılar, <i>galdırması</i> bölümünü gençler oynamaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Malatya Erkek O. Havası</i>	Erkeklerce oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Teze fayton</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Entarisi çividi</i>	Kadın oyun havasıdır. Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>İnce Mehmet türküsü</i>	Kadın oyun havasıdır. Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Kadın Oyun havası</i> ⁶⁴	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Kadın Oyun havası</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Kadın oyun havası</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Kadın oyun havası</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Kadın oyun havası</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Kadın Zeybek havası</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Kadın Oyunu</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Ege	<i>Köprü'nün altı diken</i>	Köylü kadınların oyun havasıdır ve onlar tarafından oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Keçikânî</i>	Kadınlar tarafından oynanmaktadır.

⁶⁴ Aşağıdaki oyun havalarından aynı adı taşıyanlar bulunmaktadır. Ancak bunların her biri, adlarının aynı olmasına karşın birbirlerinden farklıdır (arş. n.).

Güneydoğu Anadolu	<i>Malayya</i>	Bir erkek bir kadın sırasıyla ucu açık bir dizilimle oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Halay</i>	Ağır bir kız halayıdır.
İç Anadolu	<i>Halay havası</i>	Kız çocukları karşılıklı olarak beyit beyit sözleri söyledikten sonra <i>püskürüm sekerek</i> oynarlar.
İç Anadolu	<i>Kadın halayı</i>	Kadınlar tarafından oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Oyun havası (Gavuşdurma)</i>	Reisler tarafından oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Yağlıhkenar</i>	Kızlar tarafından oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Kadın dolay horon havası</i>	Kadınlarca oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Kızoyunu (Karşıberi)</i>	Biri kız biri erkek ikili gruplarla oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Sarıçiçek</i>	Biri kız biri erkek iki kişi oynamaktadır.
Marmara	<i>Oyun Havası (Kadınların Düz Oyun Havası)</i>	Oyun kadınlarca oynanmaktadır.

Tablo 117: Oyunları Oynayanlara İlişkin Veriler

Tablo 117'deki verilere bakıldığında oyunları oynayanlara ilişkin verilerin çoğunda *kadın*, *kız* ve *erkek* gibi cinsiyet temelli gruplar görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Ağır gonanda* oyununu oynayanlarda *gençler* ve *yaşlılar* gibi yaş temelli bir gruplaşma vardır. İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *Halay havası* oyununu oynayanlar olan *Kız çocukları* ifadesindeki gibi hem cinsiyet hem de yaş temelli bir grubun varlığı da söz konusudur. İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *Oyun havası (Gavuşdurma)* oyunu reislerce oynanmaktadır. Ancak buradaki *reisler* ifadesiyle hangi grubun belirtildiği açıklığa kavuşmamıştır. Tabloda adı geçen 24 oyun havasından Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Ağır gonanda* ve İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *Oyun havası (Gavuşdurma)* oyunlarını oynayanlar haricindeki tümünde oyunu oynayanlar, cinsiyet temelli bir gruptur. Kalan 22 oyun havasının 15'i kadınlarca, 2'si kızlarca, 1 tanesi kız çocuklarınca ve 1 tanesi de erkeklerce oynanmaktadır. Kalan 3 oyun havasını kızlar ve erkekler birlikte oynamaktadır.

Oyunların icrasına ilişkin veriler aşağıdaki tablodadır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyunun İcrası
Akdeniz	<i>Depki Acele</i>	Oyunun <i>ağır</i> tempodaki kısmı sözsüz, enstrümantal icranın bulunduğu kısımda icra edilmektedir.
Akdeniz	<i>Depki havası</i>	Önce davul ve zurna icra edilmekte ve ardından türkü söylenmektedir.
Akdeniz	<i>Dımıdan</i>	<i>Dımıdan</i> 'da çalınan oyun <i>Teke zortlatması</i> dır.
Ege	<i>Dört el oyunu</i>	İki ayrı şef tarafından idare edilen bir müzik heyeti ve bir oyun heyetince icra edilmektedir. Müzik heyeti en az dört kişiden oluşmaktadır.
Ege	<i>Ger Ali</i>	Oyun, saz kısmında oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Halay oyun havası</i>	Oyunda tempoyu davul idare etmektedir.
Güneydoğu Anadolu	<i>Garzanî</i>	Davul senkopludur.
İç Anadolu	Adı bilinmeyen bir oyun	Oyunda <i>Hicaz</i> makamında ezgiler görülmektedir.
İç Anadolu	<i>Hopbara</i>	<i>Hoplatma</i> bölümü ağırlama ve yeldirmeden sonra gelmektedir.
İç Anadolu	<i>Kıyılı halayı</i>	Oyunun <i>yeldirme</i> bölümü, adı belirtilmeyen bir diğer bölümüyle aynıdır.
İç Anadolu	<i>Zeybek</i>	İcracı yayla tempo tutmaktadır.
Karadeniz	<i>Alafıranga</i>	Başlangıcı <i>Düz halay</i> 'dır.
Karadeniz	<i>Aşağıdan geliyor ve Türkmen koyunu</i>	Saz çalan veya söyleyen kişi, diğer söyleyenleri ve oyuncuları adı geçen oyun havalarından hangisinin icra edileceği ve oynanacağı konusunda yönlendirmektedir.
Karadeniz	<i>Garhın halayı</i>	Başlangıcı <i>Sivasın Abdurrahmanı</i> gibidir.
Karadeniz	<i>(iç) Koloyunu</i>	<i>Yeldirme</i> bölümü <i>Halay</i> başlıklı oyundaki <i>yeldirme</i> ile aynıdır.
Karadeniz	<i>Tokat yannaması</i>	Yeldirmede mola verilmektedir ve yeldirme bölümü değişkenlik göstermektedir.
Karadeniz	<i>tombul makineli</i>	Yeldirmesinde <i>dello bar</i> çalınmaktadır.
Marmara	<i>İzmirin içinde</i>	Bu eser oyun havaları bakımından bir peşrev işlevi görmektedir. Söz konusu eser icra edildikten sonra oyun havaları icra edilmektedir.

Tablo 118: Oyunların İcrasına İlişkin Veriler

Tablo 118’de görülebileceği üzere oyunların icrasına ilişkin veriler konu bakımından çeşitlilik göstermektedir. Verilerin içerikleri aşağıda sıralanmaktadır. Parantez içerisinde hangi içeriğin hangi oyunda görüldüğünün bilgisi verilmektedir.

- Oyun havalarından önce peşrev işlevi gören bir eserin varlığı (*İzmirin içinde*).
- Oyunlardan hangisinin icra edileceğinin belirlenmesi (*Aşağıdan geliyor ve Türkmen koyunu*).
- İcracılar ve icracı sayısı (*Dört el oyunu*).
- Oyunun bölümlerinin icra edildiği yer (*Depki Acele, Depki havası, Ger Ali, Hopbara*).
- Oyunlarda ve oyunun bölümlerinde çalınanlar (*Alafıranga, Dımıdan, tombul makineli*).
- Oyunlardaki ezgilerin yapısı (İç Anadolu Bölgesi’nde görülen Adı bilinmeyen bir oyun).
- Oyunlardaki çalgı icrası ve çalgıların rolü (*Garzanî, Halay oyun havası, Zeybek*).
- Oyunların icralarındaki benzerlikler ve farklılıklar (*Garhın halayı, (iç) Koloyunu, Kıyılı halayı ve Tokat yannaması*).

Oyunların bölümlerine ilişkin veriler aşağıda görülmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyunun Bölümü/Bölümleri
Akdeniz	<i>Adanadan bir halay</i>	<i>Hoplatma</i> bölümü bulunmaktadır.
Akdeniz	<i>(oyun havası)</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Akdeniz	<i>Sinsin</i>	<i>Gabası</i> ve <i>oyun kızıştıkça</i> bölümleri bulunmaktadır.
Akdeniz	<i>Tıklî</i>	Ayrıca <i>acelesi</i> adlı bir bölüm bulunmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Ağır gonanda</i>	<i>Ağır</i> ve <i>galdırması</i> adlı iki bölümden oluşmaktadır.
Ege	<i>Dört el oyunu</i>	Her biri farklı usuller ile bestelenmiş on iki hava ve sekiz rakstan oluşmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Cizreye gittim</i>	<i>Ağır</i> ve <i>çabuk</i> olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Gövend</i>	İki bölümden oluşmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Hırpanî</i>	İki bölümden oluşmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Karakuştanî</i>	Üç bölümden oluşmaktadır.
İç Anadolu	Adı bilinmeyen bir oyun	<i>Ağırlama, yeldirme (yelleme), yanlama</i> ve <i>otlatma</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
İç Anadolu	<i>Ağır halay</i>	Oyunun <i>gıvrağı</i> ve <i>ağırlaması</i> adında iki bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Allı Durnam (haley)</i>	Oyunda <i>ağırlama</i> bölümü bulunmaktadır.

İç Anadolu	<i>Corum haleyı (Ağırlama)</i>	Oyunda ağırlama bölümü bulunmaktadır.
İç Anadolu	<i>Çiçekdağı</i>	Oyunun <i>yeldirme</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>(çok) Ağır halay</i>	Oyunun <i>gıvrağı</i> ve <i>sekdirmesi</i> adında iki bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Dilo</i>	Oyunun <i>ârlama</i> adlı bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Hopbara</i>	<i>Ağırlama</i> , <i>yeldirme</i> ve <i>hoplatma</i> bölümleri bulunmaktadır.
İç Anadolu	<i>Kadın halayı</i>	Oyunun <i>yeldirme</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Kamalı</i>	Oyunun <i>ârlama</i> ve <i>yeldirme</i> adında iki bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Karakakilli</i>	Oyunun <i>gıvrağı</i> ve <i>sektirme</i> adında iki bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Keriboz</i>	Oyunun <i>ağırlama</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Keriboz halay havası</i>	<i>Üçayak</i> adını taşıyan <i>gıvrağı</i> ve <i>sıçratma</i> adlı iki bölümü bulunmaktadır.
İç Anadolu	<i>Kıyılı halayı</i>	Oyunun <i>yeldirme</i> bölümü bulunmaktadır.
İç Anadolu	<i>Kol oyunu</i>	Oyunun <i>yeldirme</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Kürdün sekmesi</i>	Oyunun <i>gıvrağı</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Papiri</i>	Oyunun <i>ârlam</i> ve <i>yeldirme</i> adında iki bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Üç ayak</i>	Oyunun <i>yelleme</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Yanlama</i>	Oyunun <i>gıvrağı</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Yanlama</i>	Oyunun <i>gıvrağı</i> adında bir bölümü vardır.
İç Anadolu	<i>Yanlama</i>	Oyunun <i>yelleme</i> adında bir bölümü vardır.
Karadeniz	<i>Ağam yar</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Başka Bir Kürt ağırlaması</i>	<i>Yeldirme</i> bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	<i>Bildiş</i>	<i>Yeldirme</i> bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	<i>Bozuh halayı</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Çiçekdağı</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Çorum halayı</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Gara Molla halayı</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Garhın halayı</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Gazova Ağırlaması</i>	<i>Ağırlama</i> , <i>sıktırma</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Gız aynalı</i>	<i>Yeldirme</i> bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	<i>Gızlar halayı</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	<i>Halay</i>	<i>Yeldirme</i> bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	<i>Haymana</i>	<i>Ağırlama</i> ve <i>yeldirme</i> bölümlerinden oluşmaktadır.

Karadeniz	(iç) Koloyunu	Yeldirme bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	İkileme halayı	Yeldirme bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	Kartal Halayı	Yeldirme bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	Kâtip halayı	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	Kürthaları	Ağırlama, yanlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	Kürt halayı	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	Maşadova halayı	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	Necip halayı	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	Reşadiye halayı	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	Suvaz ağırlaması	Yeldirme bölümü bulunmaktadır.
Karadeniz	Tokat yannaması	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	tombul makineli	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	Üçayak	Ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşmaktadır.
Karadeniz	yol havası	Karşılama ve yörütme bölümleri bulunmaktadır.
Karadeniz	Yozgat halayı	Yeldirme bölümü bulunmaktadır.

Tablo 119: Oyunların Bölümlerine İlişkin Veriler

Tablo 119'a bakıldığında en çok adı geçen oyun bölümlerinin *Ağırlama (ârlama)* ve *yeldirme (yelleme)* olduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak *hoplatma (yüvrükleme)*, *sıkırtma*, *yanlama*, *otlatma*, *kıvrak (gıvrak)*, *sekdirme* ve *sıçratma* bölümlerinin de var olduğu görülmektedir. Ayrıca Akdeniz Bölgesi'nde görülen *Sinsin* oyununun bölümlerinin *Gabası* ve *oyun kızıştıkça* ve *Tıklî* oyununun *acelesi*, Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Agır gonanda* oyununun *Agır* ve *galdırması*, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Cizreye gittim* oyununun *Agır* ve *çabuk* ve Karadeniz Bölgesi'nde görülen *yol havası* oyununun *Karşılama* ve *yörütme* olması gibi farklı oyun bölümü adları da tespit edilmiştir. Üçü de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Gövend*, *Hırpanı* ve *Karakuştanî* oyunlarının kaç bölümden oluştukları bulunmakla birlikte adı geçen oyunların bölümlerinin adlarına ilişkin hiçbir ipucu bulunamamıştır. Ege Bölgesi'nde görülen *Dört el oyunu* adlı oyunun on iki hava ve sekiz rakstan oluştuğu belirtilmiş ancak bunların adları verilmemiştir.

Oyunların ritmik yapısına ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyun Havasının Ritmik Yapısı
Ege	<i>agır Zeybek</i>	3/4'lük bir ritmik yapıdadır.
Ege	<i>Dört el oyunu</i>	Her biri farklı usuller ile bestelenmiş on iki hava ve sekiz rakstan oluşmaktadır.
İç Anadolu	<i>Yanlama</i>	3/4'lük bir ritmik yapıdadır.

Tablo 120: Oyunların Ritmik Yapısına İlişkin Veriler

Tablo 120'de de görülebildiği üzere iki oyun havasına ilişkin ritmik yapıların 3/4'lük olduğu görülmektedir. *Dört el oyunu*'na ilişkin veride oyunu oluşturan on iki hava ile sekiz raksın farklı usullere ve dolayısıyla farklı ritmik yapılara sahip olduğu görülmekte ancak bunların hangi usuller oldukları belirtilmemektedir.

Oyunların temposu ile ilgili veriler aşağıdaki tablodadır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyun Havasının Temposu
Akdeniz	<i>Acele Depki</i>	Hızlı bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Akdeniz	<i>Avşar halayı</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Akdeniz	<i>Bir tepki havası</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Akdeniz	<i>Datdiri havası</i>	<i>Gakgili</i> 'ye nazaran daha kıvraktır.
Akdeniz	<i>Depki Acele</i>	Hem ağır hem de çabuk bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Akdeniz	<i>Depki Tıkıl</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Akdeniz	<i>Gakgili havası</i>	<i>Datdiri</i> 'ye nazaran daha ağırdır.
Akdeniz	<i>Iravanda halay</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Akdeniz	<i>Tıklî</i>	Hem ağır hem de çabuk bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Ağır oyun havası</i>	Ağır bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Ağırbar</i>	Ağır bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Ağır guvenk</i>	Ağır bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Alagöz</i>	Ağır bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Düzbar</i>	Ağır bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Giranî</i>	Ağırca bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.

Doğu Anadolu	<i>Temirağa</i>	Ağır bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>yarhuşt</i>	Önce ağır sonra çabuk bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Ege	<i>ağır Zeybek</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Ağır oyun havası</i>	Ağır bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Cizreye gittim</i>	Ağır ve çabuk olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Hoplama (Sivik)</i>	Çabuk olarak, hızlı bir tempoda çalınmakta ve oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Ağır halay</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Ağır halay</i>	Ağır tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Ağır oyun</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Ağır yozgat</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Canbekli, halay havası</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>(çok) Ağır halay</i>	Ağır tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Halay</i>	Ağır bir kız halayıdır ve temposu <i>ağır-yeğîn-daha yiğîn</i> şeklinde değişmektedir.
Karadeniz	<i>Ağırbar</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Alafranga</i>	Önce ağır sonra yeğindir.
Karadeniz	<i>Delihoron</i>	Hızlı bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Düzhoron</i>	Durgun bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Posof Ağır ayak</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.
Marmara	<i>Çan işi Zeybek</i>	Ağır bir tempoda icra edilmekte ve oynanmaktadır.

Tablo 121: Oyunların Temposu ile İlgili Veriler

Tablo 121'deki veriler incelendiğinde oyunların temposunun *ağır, durgun, hızlı, yeğîn* ve *çabuk* ifadeleriyle belirtildiği görülmektedir. Buradaki *ağır* ifadesiyle oyunun temposunun yavaş olduğu, *durgun* ifadesiyle sakin bir tempoda oynandığı ve *hızlı, yeğîn* ve *çabuk* ifadeleriyle de oyunun temposunun hızlı olduğu ortaya konulmaktadır. Burada Akdeniz Bölgesi'ndeki *Datdiri* ve *Gakgili* oyunlarına ilişkin veriler dikkati çekmektedir. Çünkü bu iki oyun birbirleriyle kıyaslanmış ve bu kıyaslanmanın sonucunda *Datdiri*'nin daha hızlı ve *Gakgili*'nin daha yavaş oynandığı belirlenmiştir.

Oyunlarda kullanılan çalgılara ilişkin verilere aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Oyun Havasında Kullanılan Çalgı
Akdeniz	<i>Depki havası</i>	Davul ve zurna ile icra edilmektedir.
Akdeniz	<i>Dımdan</i>	Leğen, bakır veya bulunan herhangi bir şey ile icra edilmektedir.
Doğu Anadolu		Oyunlar davul ve zurna ile icra edilmektedir.
Ege	<i>Dört el oyunu</i>	İcrada def ve dümbelek kullanılmaktadır.
Ege	<i>Sarhoş Zeybek</i>	Kaşık ile oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Garzanî</i>	İcrada davul kullanılmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Halay oyun havası</i>	İcrada davul kullanılmaktadır.
İç Anadolu	<i>Giden ay dutulur mu</i>	Oyunda zil kullanılmaktadır.
İç Anadolu	<i>Oyun havası</i>	Leğenle tempo tutularak ve kaşık çalınarak oynanmaktadır.
İç Anadolu	<i>Zeybek</i>	Bir yaylı çalgı ile icra edilmektedir.
İç Anadolu		Oyun havaları ince düdükle (kavalla) çalınmaktadır.
Karadeniz	<i>Aşağıdan geliyor ve Türkmen koyunu</i>	Saz ile icra edilmektedir.
Marmara	<i>Bir Sekme</i>	1-2-3-4 kişi tarafından zillerle oynanmaktadır.
Marmara	<i>Güvende (Oyun Havası)</i>	1-2-3-4 kişi tarafından zillerle oynanmaktadır.

Tablo 122: Oyunlarda Kullanılan Çalgılara İlişkin Veriler

Tablo 122’de yer alan verilere bakıldığında oyun havasını icra edenlerin kullandığı çalgıların; *davul, zurna, leğen, def, dümbelek, ince düdük, saz* ve *yaylı çalgılar* ve oyunu oynayanların kullandığı çalgıların da *kaşık* ve *zil* olduğu görülmektedir.

5.2.12.3. Oyunlara İlişkin Diğer Veriler Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Oyunlara ilişkin diğer veriler alt koduyla kodlanmış verilerin; havanın oyunlarda kullanımı, oyun bölümünün diğer adı, oyun oynanırken giyilen kıyafetler, oyunun adının anlamı, oyunun ait olduğu kültür, oyunun bilinirliği, oyunun bir diğer oyuna benzerliği, oyunun bir gruba aidiyeti, oyunun diğer adı, oyunun geçmişi, oyunun geldiği yer, oyunun icrasının ve oynanışının yaygınlığı, oyunun oynandığı yer, oyunun oynandığı zaman, oyunun özgünlüğü ve oyunun yöreye aidiyeti hakkında olduğu görülmüştür.

Havanın oyunlarda kullanımı ile ilgili tek veri aşağıda görülmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	Peşrev	Bu havayla oyun oynanmaktadır.

Tablo 123: Havanın Oyunlarda Kullanımına İlişkin Veri

Oyun bölümünün diğer adı ile ilgili veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veriler
İç Anadolu	Halay	Halayların bir bölümü olan <i>hoplatmaya yüvrükleme</i> de denilmektedir.
Karadeniz	Halay	Halaylarda görülen <i>yeldirme</i> bölümü <i>çiftleme</i> olarak da adlandırılabilir.

Tablo 124: Oyun Bölümünün Diğer Adına İlişkin Veriler

Tablodan görülebileceği üzere her iki veri de halay oyunun bölümlerine ilişkindir.

Oyun oynanırken giyilen kıyafetlere ilişkin veri aşağıda görülmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Karadeniz	Zeybek	Milli kıyafetlerle oynanmaktadır.

Tablo 125: Oyun Oynanırken Giyilen Kıyafete İlişkin Veri

Oyunun adının anlamına ilişkin veri aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
İç Anadolu	Zamah	Şenlik anlamına gelmektedir. Kırşehir Avanos'ta düğünlerin en kalabalık ve en önemli gününe denilmektedir.

Tablo 126: Oyunun Adının Anlamına İlişkin Veri

Oyunun ait olduğu kültürü gösteren veri aşağıda görülmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Ege	Karanfilim asgıda	Yörük kültürünün ürünüdür.

Tablo 127: Oyunun Ait Olduğu Kültüre İlişkin Veri

Oyunun bilinirliğine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
İç Anadolu	<i>Halay havası</i>	Yalnızca Karapınar köylerinde bilinmektedir.
Karadeniz	<i>Alafıranga</i>	Tokat yöresinde herkesçe bilinmektedir.
Marmara	<i>Kerala</i>	Edirne'nin en çok sevilen ve bilinen oyun havasıdır.

Tablo 128: Oyunun Bilinirliğine İlişkin Veriler

Oyunun bir diğer oyuna benzerliği ile ilgili veriler aşağıdaki tablodadır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	<i>Canavar Zeybeği</i>	Adı bilinmeyen ancak <i>Malom</i> denilerek bahsedilen bir zeybeğin başka şeklidir.
İç Anadolu	<i>Zamah</i>	Bir tür halaydır.
Karadeniz	<i>Düz hava</i>	Bolu ve Mudurnu'daki düz havalar çiftetelli gibidir.

Tablo 129: Oyunun Bir Diğer Oyuna Benzerliği ile İlgili Veriler

Yukarıdaki tabloda görülebileceği üzere *Canavar Zeybeği*, adı bilinmeyen ancak *Malom* denilerek bahsedilen bir zeybeğin bir başka şekli olarak görülüp ona benzetilmektedir. *Zamah* oyununun bir tür halay olduğu belirtilmesinden hareketle halaya benzediği sonucuna varılmıştır. Bolu ve Mudurnu'daki *Düz hava* oyunu çiftetelliye benzemektedir.

Oyunun bir diğer oyunun varyantı olması durumunu gösteren veriler şunlardır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	<i>Canavar Zeybeği</i>	Adı bilinmeyen ancak <i>Malom</i> denilerek bahsedilen bir zeybeğin varyantıdır.
Karadeniz	<i>Rize horon havası</i>	<i>Fındıklı'da oynanan</i> denilerek <i>Rize horon havası'nın</i> Fındıklı'ya özel bir varyantı olduğu belirtilmektedir.
Marmara	<i>Karşılama</i>	Malum denilen ancak adı belirtilmeyen bir zeybeğin süratli ve küçük varyasyonlarla icra edilmesinden meydana gelmektedir. Bu da <i>Karşılama</i> oyununun bir oyunun varyantı olduğunu göstermektedir.

Tablo 130: Oyunun Bir Diğer Oyunun Varyantı Olması Durumunu Gösteren Veriler

Oyunun bir gruba aidiyetini gösteren veriler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	<i>Menge, Mengi</i>	İçel yöresindeki Tahtacıların başlıca oyun havasıdır.
İç Anadolu	<i>Canbekli, halay havası</i>	Kürtlere aittir.
İç Anadolu	<i>Halay</i>	Avşarların en eski kız halay havasıdır.

Tablo 131: Oyunun Bir Gruba Aidiyetini Gösteren Veriler

Tabloda adı geçen *Tahtacılar*, inanç temelli bir topluluktur. *Kürtler* bir etnik grup iken *Avşarlar* bir klan adıdır. Tabloda adı geçen oyun havaları adı geçen gruplara aittir.

Oyunun diğer adı ile ilgili veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	<i>Bir Tepki havası</i>	<i>Kürt halayı</i> adıyla da bilinmektedir.
Akdeniz	<i>Gariyunu</i>	<i>Fadimem Zeybeği</i> de denilmektedir.
Akdeniz	<i>Tekzeybek</i>	<i>Davaz Zeybeği</i> olarak da adlandırılmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Ağır gonanda</i>	<i>Güveyi havası</i> olarak da adlandırılmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Ağır guvenk</i>	<i>Baroyunu</i> da denilmektedir.
Doğu Anadolu	<i>Aşurma</i>	<i>Sekdirme</i> olarak da adlandırılmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Koçeri</i>	(<i>delili</i>) olarak da adlandırılmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Mej</i>	(<i>Şah Haydar</i>) da denilmektedir.
Doğu Anadolu	<i>Mirzaî</i>	<i>Enzeli</i> de denilmektedir.
Doğu Anadolu	<i>Nazbarı</i>	<i>nezbarı, Nazlı bahar</i> ve <i>Nesperi</i> olarak da adlandırılmaktadır.
Doğu Anadolu	<i>Oynar</i>	<i>Üçayak</i> veya <i>gönülalan</i> da denilmektedir.
Doğu Anadolu	<i>Sol</i>	(<i>Cep</i>) de denilmektedir.
Doğu Anadolu	<i>Temirağa</i>	<i>Ağır guvenk</i> de denilmektedir.
Ege	<i>Gırık zeybek</i>	<i>Gadioğlu</i> olarak da bilinmektedir.
Ege	<i>Lazoğlu zeybeği</i>	<i>Ödemiş Zeybeği</i> adıyla da bilinmektedir.
İç Anadolu	<i>Koloyunu</i>	<i>Balikesen</i> olarak da adlandırılmaktadır.
Karadeniz	<i>Bağlar havası</i>	<i>Çiftetelli</i> adıyla da bilinmekte ve çalınmaktadır.

Karadeniz	<i>Garhın halayı</i>	Bu oyun havası <i>gırmah</i> olarak da adlandırılmaktadır.
Karadeniz	<i>Karşılama</i>	<i>Koloyunu</i> olarak da adlandırılmaktadır.
Marmara	<i>Anadolu havası</i>	<i>Anadol havası</i> da denilmektedir.
Marmara	<i>Bengi</i>	<i>Eftelle Zeybeği</i> veya <i>Pamukçu Zeybeği</i> olarak da bilinmektedir.
Marmara	<i>Bir karşılama</i>	(<i>Mahle havası</i>) şeklinde de adlandırılmaktadır.
Marmara	<i>Çan işi Zeybek</i>	Söz konusu zeybek havasının Kuzköyişi olarak da adlandırıldığı belirtilmektedir.
Marmara	<i>Çanakkale Zeybeği</i>	Yörük Ali olarak da bilinmektedir.
Marmara	<i>Çaparlı</i>	Söz konusu zeybek havası (<i>Kesikli</i>), (<i>Gocarap</i>) ve (<i>Garanlık dere</i>) adlarıyla da bilinmektedir.
Marmara	<i>Güvende (Kazdağı Zeybeği)</i>	Zeybekler, <i>güvende</i> olarak da adlandırılabilir.
Marmara	<i>İnceoyun havası</i>	İnce hava olarak da adlandırılmaktadır.
Marmara	<i>Kerala</i>	Göbek oyunu havasıdır.
Marmara	<i>Zeybek (Güvende)</i>	Zeybekler, <i>güvende</i> olarak da adlandırılabilir.
Marmara	<i>Zeybek (Sabah güvendes)</i>	Zeybekler, <i>güvende</i> olarak da adlandırılabilir.

Tablo 132: Oyunun Diğer Adına İlişkin Veriler

Oyunun geçmişi ile ilgili veriler şunlardır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	<i>Kayabaşı</i>	Hatay yöresinde çok eskiden beri bulunmaktadır.
Akdeniz	<i>yayla yolları</i>	İçel yöresinin eski oyun havasıdır.
Karadeniz	<i>Göynük</i>	Öteden beri Göynük'te oynanmaktadır.
Marmara	<i>Çanakkale Zeybeği</i>	Çok eskiden beri Çanakkale'de çalınıp söylenmektedir.
Marmara	<i>Karacabey (karşılama)sı</i>	Söz konusu oyun havasıyla öteden beri karşılama oynanmaktadır.

Tablo 133: Oyunun Geçmişine İlişkin Veriler

Oyunun geldiği yere ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	Sandıklı oyun havası	Şarkdan gelmiştir.
Doğu Anadolu	Oyun havası	Ahıska'dan geldiğine işaret edilmektedir.
Ege	Gayda	Eski Rumeli muhacirlerinden alınmıştır ve bu da oyunun Rumeli'den geldiğine işaret etmektedir.
İç Anadolu	Bar havası	Oyun havasına ilişkin Erzurum şeklindeki veri, oyunun Erzurum'dan geldiğine işaret etmektedir.
İç Anadolu	Demrağa Bar	Oyun havasına ilişkin Erzurum şeklindeki veri, oyunun Erzurum'dan geldiğine işaret etmektedir.
Karadeniz	Kabadayı, Şırto, Kasap, Virandayler ve Sabakolun kahvesi	Adı geçen oyunların tümü Rumeli'den gelmiştir.

Tablo 134: Oyunun Geldiği Yere İlişkin Veriler

Tablo 134'e bakıldığında Türkiye sınırları düşünüldüğünde hem yurt içinden hem de yurt dışından bölgelere oyun havalarının geldiği görülmektedir. Tablodaki *Erzurum* ve *Şark* ifadeleri, buralardan gelen oyun havalarının yurt içinden, *Rumeli* ve *Ahıska* ifadeleri de yurt dışından geldiğini göstermektedir.

Oyunun icrasının ve oynanışının yaygınlığına ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Ege	Beşkaza Zeybeği	Oyunu ve havası Muğla yöresinde yaygındır.
Marmara	Bir karşılama	Çok çalınmaktadır.

Tablo 135: Oyunun İcrasının ve Oynanışının Yaygınlığına İlişkin Veriler

Oyunun oynandığı yere ilişkin veriler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Ege	<i>Gayda</i>	Bergama civarında çalınmakta ve oynanmaktadır.
Ege	<i>Yalabuk oyun havası</i>	Sadece Bergama Kozak'ta oynanmaktadır.
Güneydoğu Anadolu	<i>Zeybek havası</i>	Gaziantep yöresinde oynanmaktadır.
İç Anadolu	Halay	Akşehir ve civarındaki köylerde halay oyunu vardır.
İç Anadolu	<i>Halay havası</i>	Yalnızca Karapınar köylerinde oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Ağırbar</i>	Acara'da oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Alafıranga</i>	Tokat yöresinde herkesçe bilinmekte ve oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Horon</i>	Köy horonlarındandır. Köylerde oynanmaktadır.
Karadeniz	<i>Zeybek</i>	Göynük'te oynanmaktadır.
Marmara	Zeybek	Makedonya'da bilinmemektedir.

Tablo 136: Oyunun Oynandığı Yere İlişkin Veriler

Tablo 136'da geçen, italik fontunda olmayan "Halay" ve "Zeybek" ifadeleri genel olarak adı geçen türlerdeki oyun havalarını belirtmektedir. Diğer veriler, tekil oyun havalarına ilişkindir. *Horon* oyununun oynandığı yerler haricindeki tüm oyunların oynandığı yerler *Bergama Kozak*, *Acara* ve *Çanakkale* gibi belirli yerlerdir. *Horon* oyununa ilişkin veride oyunun köy horonu olduğu belirtilmiş ve buradan hareketle oyunun köylerde oynandığı sonucuna varılmıştır. Ancak burada belirli bir köy adı verilmemiş ve buradan da oyunun genel olarak köylerde oynandığı anlaşılmıştır.

Oyunun oynandığı zamana ilişkin veri aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
İç Anadolu	<i>Toplu oyun havası</i>	Düğün, bayram gibi vesilelerle oynanmaktadır.

Tablo 137: Oyunun Oynandığı Zamana İlişkin Veri

Oyunun özgünlüğüne ilişkin veri aşağıda görülmektedir.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Marmara	Kaba güvende	Çanakkale'nin özgün oyun havasıdır.

Tablo 138: Oyunun Özgünlüğüne İlişkin Veri

Oyunun yöreye aidiyetine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Bölge	Oyun Havası Adı	Veri
Akdeniz	Kurumcanın bir kırık havası	İçel yöresine aittir.
Akdeniz	Süpürgesi yoncadan	İçel yöresine ait değildir.
Ege	At bağladım şarkısı	Aydın'a ait bir oyun havasıdır.
Marmara	Kaba güvende	Çanakkale'ye ait bir oyun havasıdır.

Tablo 139: Oyunun Yöreye Aidiyetine İlişkin Veriler

5.2.13. Ölüm Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tüm bölgelerde ölüm ana koduyla yapılan veri kodlamalar incelendiğinde verilerin belirli tematik unsurlar dâhilinde toplanabileceği görülmüştür. Söz konusu tematik unsurlar ve bunların geçtiği bölgeler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tematik Unsur	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Ölüm Olayları	X	X	X	X	X	X	X
Ölümün Gerçekleşme Şekilleri	X	X	X	X	X	X	X
Ölüm Olayının Bildirilmesi	X					X	
Öldürme Eyleminin Duyurulması			X				
Öldürme İsteği			X		X		
İnsan Öldürmeye Teşvik					X		
Bir Kişinin Öldürülmesinin Bir Diğer Kişinin Öldürülmemesinin İstenmesi							X
Ölüme Meydan Okuma			X				
Kendini Feda Ederek Ölmeyi İsteme			X				

Ölümü Göze Alma					X		
Ölümü İsteme	X						X
Kendini Öldürme İhtimali							X
Ölmeme İsteği			X		X		
Ölümden Duyulan Endişe	X						
Ölüm Korkusu	X		X				X
Ölümün Zor Kabullenilmesi	X		X				
Ölümün Getirdiği Üzüntü			X		X		
Ölümün Yaklaşması							X
Ölümün Kaçınılmazlığı			X		X		X
Ölümün Olağan Bir Şey Olması					X		
Ölüm Olayının Etkisinin Sorulması							X
Bir Ölüm Olayıyla Karşılaşp Karşılaşmamanın Sorulması							X
Aşk için Ölümü Göze Alma							X
Aşkın Fazlasının Ölüm Getirmesi					X		
Ölümün Sembollerle Anlatılması	X	X	X	X	X		X
Ölümün Mecaz ile Anlatılması			X			X	
Ölümün Dinî Bir Olgu Olarak Görülmesi	X		X		X	X	
Ölümü Konu Edinen Müzik Eserleri	X	X	X	X	X	X	X

Tablo 140: Ölüm Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Toplandığı Tematik Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler

Burada üzerinde durulması gereken tematik unsurlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki ölümün gerçekleşme şekilleridir. Veriler incelendiğinde ölüm olaylarının doğal ve doğal olmayan ölümler şeklinde ikiye ayrıldığı görülmüştür. Verilerden doğal olmayan ölümler haricindeki tüm ölümler doğal ölüm kabul edilmiştir. Doğal olmayan ölümlerin, Ege ve Akdeniz bölgelerinde *ecelsiz ölümler* ifadesiyle anlatıldığı görülmüştür. Doğal olmayan ölümler

incelendiğinde söz konusu ölümlerin cinayet, boğulma, donarak ölme ve tren kazası şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Ek olarak cinayet eylemlerinin; ateşli silahla öldürme, bıçakla öldürme ve boğarak öldürme şeklinde, boğulma eyleminin de akıntıya kapılma ve suda boğulma ve bağlanmış bir şeyin etkisiyle soluksuz kalarak ölme şeklinde gerçekleştiği anlaşılmıştır. Ayrıca cinayetlerin nasıl işlendiğinin anlatıldığı veriler de bulunmuştur.

Doğal olmayan ölümlerden cinayet, boğulma, donarak ölme ve tren kazası sonucunda ölümlerin görüldüğü bölgeler aşağıdaki tablodadır.

Doğal Olmayan Ölüm Sebebi	Eylemin Gerçekleşme Şekli	Görüldüğü Bölge
Cinayet	Ateşli Silahla Öldürme	İç Anadolu, Karadeniz
	Boğarak Öldürme	Akdeniz, Ege
	Gerçekleşme Şekli Bilinmeyen Cinayetler	Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu
	Kesici ve Delici Aletlerle Öldürme	İç Anadolu
Boğulma	Akıntıya Kapılma ve Suda Boğulma	Akdeniz, Ege
	Bağlanmış Bir Şeyin Etkisiyle Soluksuz Kalma	Akdeniz
Donarak Ölme		Ege
Tren Kazası		Marmara

Tablo 141: Doğal Olmayan Ölümlerden Sebebi Tespit Edilen Ölümler ve Görüldükleri Bölgeler

Ölümün zor kabullenilmesi konusundaki verilere bakıldığında özellikle *ecelsiz* denilerek belirtilen doğal olmayan ölümlerin ve genç insanların ölümlerinin kabullenilmesinin zorluğu ifade edilmiştir. Doğal olmayan ölümlerin kabullenilmesinin zorluğu hem Akdeniz hem Ege bölgelerinde, genç bir insanın ölümünün kabullenilmesinin zorluğu yalnızca Ege Bölgesi'ndeki verilerde görülmüştür.

Ölümün yaklaşmasına ilişkin Marmara Bölgesi'nde görülen veride *Ecel yakına geldi* dizesindeki *ecel* sözcüğüyle ölüm zamanının geldiği ifade edilmektedir.

Ölümün sembollerle anlatılması kapsamında ölümün; *mezar*, *mezar taşı*, *sapma* (*mezar örtüsü*), *kabir*, *kefen* ve *cenaze* simgeleriyle anlatıldığı görülmüştür. Söz konusu simgelerin görüldüğü verilerin belirlendiği bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Ölümü Simgelleyen İfadeler	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Mezar	X		X		X		X
Mezar Taşı		X			X		
Sapma (Mezar Örtüsü)					X		
Kabir	X		X				
Kabir Taşı			X				X
Kefen	X				X		
Cenaze				X			

Tablo 142: Ölümü Simgelleyen İfadeler ve Görüldükleri Bölgeler

Ölümün mecaz ile anlatıldığını gösteren veriler Ege ve Karadeniz bölgelerinde görülmüştür. Ege Bölgesi'ndeki verilerden ilki *Topuğumuza çıkmayan gara toprak gül toprağı/Bir gün olurda boyumuzdan aşar hey dizesidir*. Burada *kara toprağın boyu aşması* ile ölme ve defnedilme durumu kastedilmektedir. İkinci veri *Kıyamadan Kara yer kodular dizesidir*. Burada *kara toprağa koymak* deyiimiyle cenazenin defnedilmesi ifade edilmektedir. Karadeniz Bölgesi'ndeki veri *Nişanlım Ereğlideyken ezrail basdı/Ezrailin kılınıcı boynumu kesdi* dizeleridir. Bu dizelerde Allah tarafından insanların canını almakla görevlendirilmiş melek olan *Azrail*'in bir kişinin canını alması ve kişinin ölmesi anlatılmaktadır.

Veriler arasında ölümün dini bir olgu olarak görüldüğünü gösteren veriler de bulunmaktadır. Ancak bu veriler, İnanç Sistemi Ana Koduyla Kodlanmış Veriler başlığı altında incelendiği için burada verilerin üzerinde tekrar durulmayacaktır.

Ölümü konu edinen müzik eserlerine bakıldığında öncelikle *ağıt*, *lavik* ve *yakım* adlarıyla karşılaşılmaktadır. Bunların haricinde ölümü konu edinen müzik eserlerinin; *Elazığ orta mektebinde ölen bir çocuk için söylenildiği* belirtilen *Şah Yusuf*, *İstanbul gitmiş orda ölmüş olan birisinin havası*, *kardan donan dört (...)'ın*⁶⁵ *hatıralarını yad için* söylenen *Uzun hava* ve *Akif* adlı bir kişinin ölümü üzerine söylenen *Akifin ölümü için (Gelin gidek)* adlı eserler olduğu belirlenmiştir. Adı geçen müzik eserlerinin adlarının görüldükleri bölgeler Tablo 143'te yer almaktadır.

Ölümü Konu Edinen Müzik Eserleri	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Ağıt	X	X			X	X	
Lavik					X		
Yakım	X						
Akifin ölümü için (Gelin gidek)				X			
İstanbul gitmiş orda ölmüş olan birisinin havası		X					
Şah Yusuf		X					
Uzun hava			X				

Tablo 143: Ölümü Konu Edinen Müzik Eserlerinin Adları ve Görüldükleri Bölgeler

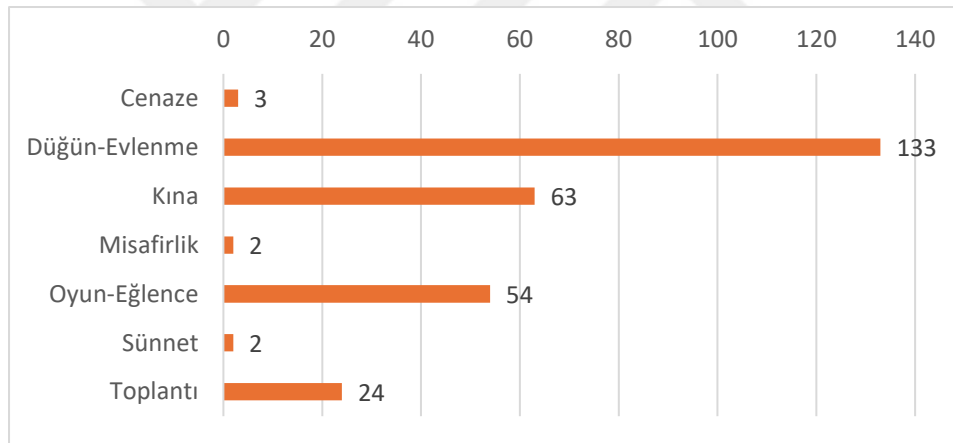
Tüm bu anlatılanların ardından toplumun ölüme bakışının şu şekilde olduğu anlaşılmaktadır: Toplum, ölümü olağan ve kaçınılmaz bir şey olarak görmektedir. Ayrıca ölümün Allah'tan geldiğini, Allah'ın emri ve Allah'ın lütfu olduğunu kabul etmektedir. Toplum ölüm olaylarını, ölüm olaylarının bildirilmesini ve ölümün gerçekleşme şeklini müzik eserleriyle toplumsal hafızanın bir parçası haline getirmektedir. Toplumun ölümü *mezar*, *kabir*, *cenaze* gibi sembollerle ve mecazlı ifadelerle anlattığı da belirlenmiştir. Toplumun ölüme yaklaşımı değişkenlik göstermektedir. Bir yandan ölümden korkulmadığı, ölüme meydan okunduğu, ölümün istendiği, ölümün göze alındığı ve kendini feda ederek ölme

⁶⁵ Bu kısımdaki ifade okunamadığı için (...) şeklinde belirtilmiştir (arş. n.).

isteği göze çarparken diğer yandan ölmeme isteği, ölümden duyulan endişe ve ölüm korkusu göze çarpmaktadır. Ayrıca bir kişiyi öldürme isteği ve öldürme eyleminin duyurulması, insan öldürmeye teşvik ve bir kişinin öldürülmesinin bir diğer kişinin öldürülmemesinin istenmesi gibi öldürme veya öldürtme durumları da görülmektedir. Dahası kendini öldürme isteğinin belirtildiği de görülebilmektedir. Ancak ölüm, toplumda kabullenilmesi zor ve üzüntü verici bir şey olarak görülmektedir. Özellikle genç insanların ölümleri ve doğal olmayan ölümlerin varlığını kabullenmek zor gelmektedir.

5.2.14. Ritüeller Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Ritüeller ana kodu kapsamında cenaze, düğün-evlenme, kına, misafirlik, oyun-eğlence, sünnet ve toplantı alt kodlarında veri kodlaması yapılmıştır. Yapılan kodlamaların alt kodlar ölçeğindeki sayısal dağılımı aşağıdaki grafikte görülmektedir. Grafikten de anlaşılabacağı üzere en fazla sayıda veri kodlaması düğün-evlenme alt koduyla ve en az sayıda veri kodlaması da misafirlik ve sünnet alt kodlarıyla yapılmıştır.

Görsel 26: Ritüeller Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.14.1. Cenaze Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Cenaze alt kodu kapsamında kodlanmış verilerde cenaze ritüelinin varlığı tespit edilmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde cenaze ritüelinin varlığını gösteren bir veri bulunmakla birlikte söz konusu ritüelin nasıl yerine getirildiğine ilişkin bir veri bulunamamıştır. İç Anadolu ve Marmara bölgelerinde görülen verilerde bir cenazenin nasıl defnedildiği anlatılmaktadır. Cenazenin defni kapsamında yapılanlar ve hangi bölgede görüldükleri Tablo 144'te görülmektedir.

Defin Kapsamında Yapılanlar	İç Anadolu Bölgesi	Marmara Bölgesi
Cenazenin Yıkanması	X	X
Ölünün Ağzının Kapatılması	X	
Cenazenin Kefenlenmesi	X	X
Mezarın Kazılması		X
Mezar Örtüsünün Konulması	X	
Mezar Taşının Dikilmesi	X	

Tablo 144: Cenazenin Defni Kapsamında Yapılanlar ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodaki işlerden *mezar örtüsünün konulması* cenazenin defni sırasında ve *mezar taşının dikilmesi* cenazenin defninden sonra yapılan bir iştir. Diğer işler cenazenin defni öncesinde yapılmaktadır.

5.2.14.2. Düğün-Evlenme Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Düğün-evlenme alt kodu kapsamında yapılan kodlamalarda öncelikle düğün-evlenme adetleri görülmüştür. Görülen düğün-evlenme adetleri ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Düğün-Evlenme Adeti	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Bayrağı Kaldırma						X	
Damada Elbise Giydirmesi				X			
Gelin Alma	X		X		X	X	
Gelin Baş Bağlaması/Geline Başbağlama		X			X		
Gelin Bindirme	X	X	X		X	X	X
Gelin Çıkması/Gelin Çıkarma		X			X		
Gelin Getirme				X			X
Gelin Götürme	X	X	X	X		X	X
Gelin İndirme	X	X	X		X		X
Gelin Kaldırma						X	
Gelin Yürütme (Yürütme)					X		
Geline Elbise Giydirmesi					X		
Gerdeğe Girme				X			
Güvey Gezdirme							X
Güveyin Başını Yaykama ⁶⁶				X			

⁶⁶ *Yaykama*, yıkama anlamına gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.).

Güveyi Camiden Getirme				X			
Güveyi Camiye Götürme				X			
Güveyi Hamama Götürme							X
Güveyi Kapatma							X
Güveyin Traş Edilmesi							X
Oğlan Evinin Geline Yalvarması					X		
Sadıç (Sağdıç) Kavuşturma							X

Tablo 145: Düğün-Evlenme Adetleri ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodakilere ek olarak Karadeniz Bölgesi'ne özgü iki düğün-evlenme adeti de görülmüştür. İlk adette damat sofraya gizlice gelerek ipekli kumaştan yapılmış bir giysi veya benzeri bir şey olduğu düşünülen bir hediye kimseye kaptırmadan almak zorundadır. İkinci adette damat yemek tepsisini çalar veya tepsiye kamayı saplar. Bu eylem damat açısından onurlu bir iştir ve cesaret ve çeviklik göstergesidir.

Düğün-evlenme adetlerine ilişkin görülen bir husus *gelin indirme* adetinin Çanakkale'de yöresel adlandırılışıyla *gelin kapılama* olarak adlandırılmasıdır.

Veriler arasında adetlerin yerine getirilişine ilişkin hususlar da görülmektedir. Bunlardan birincisi İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *gelinalıcılar* ifadesidir ve *gelin alma* adetinin *gelin alıcı* olarak adlandırılan kişilerce yerine getirildiğini göstermektedir. İkincisi de Marmara Bölgesi'nde gelin götürülürken *düğün alayı* oluşturulması ve düğün alayı sırasında *Hora* adlı bir müzik eseri icra edilirken silah atılmasıdır. Burada görüldüğü üzere adetler yerine getirilirken müzik eserlerinin icra edildiği saptanmıştır.

Düğünlerde icra edilen müzik eserlerine bakıldığında bunların bazılarının genel olarak düğün-evlenme ritüelinde icra edildiği görülmekteyken bazılarının belirli düğün-evlenme adetlerinde icra edildiği görülmektedir. Müzik eserleri ile görüldükleri bölgeler ve icra edildikleri düğün-evlenme adetleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Müzik Eserinin Görüldüğü Bölge	Müzik Eseri	İcra Edildiği Düğün-Evlenme Adeti	İcra Edilme Amacı
Akdeniz	<i>Hüsamoğlu</i>		
Akdeniz	<i>Köroğlu</i>		
Akdeniz	<i>Sabah havası</i>		Düğünlerde herkesi uyandırmak
Akdeniz	<i>yol hası</i>	Gelin götürme	
Doğu Anadolu	<i>atlılar</i>	Gelin götürme	
Doğu Anadolu	<i>Düğün havası</i>		
Doğu Anadolu	<i>gelin ağlatma</i>		
Doğu Anadolu	<i>gelin havası</i>		
Doğu Anadolu	<i>gelin havası</i>		
Ege	<i>Atımı bağladım ben bir ormana</i>	Düğünlerde kına yakılırken	
Ege	<i>Çattılar kazan taşını</i>	Düğünlerde kına yakılırken	
Ege	<i>Gelin alma havaları</i>	Genel olarak gelin alınırken söylenen eserleri nitelemektedir.	
Ege	<i>Gelin aldım havası</i>	Gelin alma	
Ege	<i>Yol havası</i>	Gelin götürme	
Güneydoğu Anadolu	<i>Cezair</i>	Gelin götürme	
Güneydoğu Anadolu	<i>Düğün havası (Haddîno)</i>		
Güneydoğu Anadolu	<i>Gerdek sabahı</i>	Gerdeğe girme	
Güneydoğu Anadolu	<i>Maya</i>	Damada elbise giydirme	
İç Anadolu	<i>gelin havası</i>		
İç Anadolu	<i>Geline başbağlama havası</i>	Geline baş bağlama	
İç Anadolu	<i>Sini yürütme</i>	Geline elbise giydirme	
İç Anadolu	<i>Sivri dağı</i>	Gelin çıkartma	
Karadeniz	<i>Bine bine</i>	Gelin alma	
Karadeniz	<i>Gelin havası</i>		
Karadeniz	<i>Gelin havası</i>		
Karadeniz	<i>Köroğlu</i>	Bayrağı kaldırma	
Marmara	<i>Belen</i>		
Marmara	<i>Belen havasından sonra icra edilen düğün havası</i>		
Marmara	<i>Bir hocalım? var</i>		
Marmara	<i>Bugün birtap</i>	Güveyi kapatma	
Marmara	<i>gelin havası</i>		
Marmara	<i>gelin havası</i>		
Marmara	<i>Gelin türküsü</i>		

Marmara	<i>Hora (alay)</i>	Gelin götürme sırasında <i>düğün alayında</i>	
Marmara	<i>Övme</i>		İnsanların uyandırmak amacıyla sabaha karşı söylenir.
Marmara	<i>Rumeli gelin havası</i>		
Marmara	<i>Sadıç kavuşturma</i>	Sadıç kavuşturma	
Marmara	<i>şu bayırı</i>		

Tablo 146: Düğün-Evlenme Ritüelinde İcra Edilen Müzik Eserleri, Görüldükleri Bölgeler, İcra Edildikleri Düğün Adetleri ve İcra Edilme Amaçları

Yapılan incelemede eserlerin hangi sıra ile icra edildiğini gösteren veriler de tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Akdeniz Bölgesi’nde görülen *Sabah havası*, *Hüsamoğlu* ve *Köroğlu* eserlerinin *Sabah havası-Hüsamoğlu-Köroğlu* şeklinde sıralanarak icra edilmesidir. İkincisi Ege Bölgesi’nde *Çattılar kazan taşını* türküsünün ardından *Atımı bağladım ben bir ormana* türküsünün icra edilmesidir. Bir müzik eserinin nasıl icra edildiğini gösteren veri Marmara Bölgesi’nde görülen *Sadıç kavuşturma* eserine ilişkindir. Veride sadıçların erkek düğün evine gidişleri ve erkek düğün evine giderken önce ikiye ayrılmaları ardından kavuşmaları ve birlikte erkek düğün evine giderken *Sadıç kavuşturma* eserini söyledikleri belirtilmektedir.

Düğün-evlenme ritüelinde görülen oyun havaları/oyunlar ile görüldükleri bölgeler aşağıdaki gibidir.

Bölge	Oyun Havası
İç Anadolu	<i>Düğünlerde oyun havası</i>
İç Anadolu	<i>Gelin halayı</i>
Karadeniz	Horon
Marmara	<i>Karakazan</i>

Tablo 147: Düğün-Evlenme Ritüelinde Görülen Oyun Havaları

Düğünlerde oyunların icrasına ilişkin Karadeniz Bölgesi’nde görülen veride horona damadın katılmasının zorunlu olduğunun belirtildiği görülmüştür.

Düğünlerde müzik icrasında kullanılan çalgılara tek örnek Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki *Çifte davul döğülüyor/Düğün işi görülüyor* dizeleridir. Buradaki çalgı *davul*dur.

Düğün-evlenme alt koduyla kodlanmış verilerde düğünlerde müzik icra ederek geçimini sağlayan kişilerin varlığı da belirlenmiştir. Ege Bölgesi'nde görülen *Düğünlerde çalar* ve Marmara Bölgesi'nde görülen *Düğünlerde çalarmış* ve *Düğün çalar* ifadeleri bu durumu açık bir şekilde göstermektedir.

Düğün-evlenme alt koduyla kodlanmış veriler arasında düğün-evlenme ritüelinde yer alan kişiler de bulunmaktadır. Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde görülen *düğüncü* ifadesi düğüne katılanları belirtmekten Karadeniz ve Marmara bölgelerinde görülen *sağdıç* (*sadıç*) sözcüğü düğünde geline ve damada yardımcı olan kişidir.

Düğün-evlenme alt kodu kapsamında Akdeniz Bölgesi'nde kodlanan verilerde ailenin düğüne katılımına önem verildiği tespit edilmiştir. Görülen *gız dayısız düğün mü olur/ gız dayısız gelin mi olur, gız ninesiz düğün mü olur/ gız dayısız gelin mi olur ve gız ninesiz gelin mi olur/gız babasız düğün mü olur* dizeleri açık bir şekilde bu duruma işaret etmektedir.

Düğün-evlenmeye ilişkin görülen bir olgu, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde görülen *okuntudur*. *Okuntu*, bir kişiyi düğüne davet ederken verilen hediye ve bu hediyein verilmesidir.

Düğün-evlenme alt kodu kapsamında Ege Bölgesi'nde görülen *Düğünlerde kına türküsü* şeklindeki bir ifadeden düğün ve kınanın birlikte yapılabileceği anlaşılmaktadır.

Düğün-evlenmeye ilişkin görülen bir olgu düğünlerin yemekli olmasıdır. Bu sonuca Akdeniz, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde görülen verilerden ulaşılmıştır. Düğünlerde ikram edilen yemeklerin İç Anadolu Bölgesi'nde *et* ve Karadeniz Bölgesi'nde *tavuk* ve *börek* olduğu belirlenmiştir.

Düğün-evlenme alt kodu kapsamında görülen bir veride düğünün yapıldığı günlerden birinin önemine dikkat çekilmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nde görülen bir veride düğünün bir günü için *Zamah* denilmekte ve *Zamah*'ın Avanos'ta düğünlerin en önemli ve kalabalık günü olduğu belirtilmektedir.

Düğün-evlenme alt kodu kapsamındaki veriler arasında gelinlerin aksesuarlarına ilişkin veriler de görülmüştür. Söz konusu aksesuarlar *duvak* ve *alaycın* şeklindedir. Bunlardan *duvak* Akdeniz, Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde görülürken gelinin başına takılan tepecik olan *alaycın* ise yalnızca İç Anadolu Bölgesi'nde görülmüştür.

Düğün-evlenme alt kodu kapsamında Marmara Bölgesi'nde görülen *Üzüm yapsa bağlarım/Evlenir oğlanlarım* dizelerinde düğün-evlenme ritüelinin maddi ve özellikle de mali boyutuna işaret edilmektedir.

Yukarıda sözü edilen verilerin dışında kalan veriler ve bu verilerin konuları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Verinin Görüldüğü Bölge	Veri	Konu
Akdeniz	<i>Elin kına başın duvak</i>	Kınanın yapılmış ve düğünün de yapılmakta olması
Doğu Anadolu	<i>Elim kına başım duvak</i>	Kınanın yapılmış ve düğünün de yapılmakta olması
Doğu Anadolu	<i>Çifte davul döğülüyor/Düğün işi görülüyor</i>	Düğünün yapılmakta olması
İç Anadolu	<i>Elim kına yüzüm duvak</i>	Kınanın yapılmış ve düğünün de yapılmakta olması
İç Anadolu	<i>Gız gelin olmuş gidiyor</i>	Bir düğün-evlenme ritüelinin gerçekleştirilmesi durumu
İç Anadolu	<i>Gelin olacağım bildin mi?</i>	İleride bir düğün-evlenme ritüelinin gerçekleşeceği hususu
Karadeniz	<i>Eller düğün yapıyor bizim düğün ne zaman</i>	Başkalarının düğün yapıp evlenmesi ve bu durum karşısında kendi düğününün ne zaman yapılacağını soran bir kişinin varlığı
Karadeniz	<i>Ellerimiz kınalı/Düğünümüz ne zaman</i>	Kınanın yapılması ve düğünün ne zaman yapılacağını sorulması

Marmara	<i>Ortaköyün düğünleri/Süzülüyor gelinleri</i>	Düğünün yapılmakta olması
Marmara	<i>Gelin oldum aman</i>	Bir düğün-evlenme ritüelinin gerçekleşmiş olması durumu

Tablo 148: Düğün-Evlenme Alt Koduyla Kodlanmış Diğer Veriler ve Bu Verilerin Konuları

5.2.14.3. Kına Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Kına alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığı zaman ilk olarak kına törenlerinde söylenen müzik eserleri dikkati çekmektedir. Bu eserlerin genel olarak *kına havası*, *kına türküsü*, *gelin ağılatma*, *gelin okşaması* şeklinde geçtiği belirlenmiştir. Ek olarak özel bir adı olan müzik eserlerine de rastlanmıştır. Söz konusu eserler ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki gibidir.

Eser Adı	Görüldüğü Bölge
<i>Atımı bağladım ben bir ormana</i>	Ege
<i>Binebine</i>	Karadeniz
<i>Çattılar kazan taşını</i>	Ege
<i>Ermanak kına türküsü</i>	İç Anadolu
<i>Gelin Ağılatma (Gelin ağlaması, gelin ağlama)</i>	Doğu Anadolu, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara
<i>Gelin havası</i>	Marmara
<i>Gelin okşaması (Gelin okşama)⁶⁷</i>	Akdeniz ve İç Anadolu
<i>Gına Gecesi</i>	Akdeniz
<i>Güvey Okşaması</i>	Akdeniz
<i>Kına Havası</i>	İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara
<i>Kına Türküsü</i>	Ege
<i>Kına yakarken</i>	Karadeniz

Tablo 149: Kına Törenlerinde İcra Edilen Müzik Eserleri

Tablo 149'daki bilgilere ek olarak bazı eserlerin söylendikleri zamana, ne amaçla söylendiğine, eseri söyleyenlere ve eserlerin diğer adlarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Bölge	Eser	Veri
Akdeniz	<i>Gına Gecesi</i>	Kadınlar tarafından kına yakmaya giderken söylenmektedir.
Ege	<i>Çattılar kazan taşını ve Atımı bağladım ben bir ormana</i>	Önce <i>Çattılar kazan taşını</i> söylenmekte ardından <i>Atımı bağladım ben bir ormana</i> söylenmektedir.
Ege	<i>Kına türküsü</i>	Kadın türküsüdür, kadınlarca söylenmektedir.
Ege	<i>Kına türküsü</i>	Sabaha karşı kına yakılırken söylenmektedir.
Karadeniz	<i>Binebine</i>	Hem gelin alma hem de gelin ağılatma havasıdır.

⁶⁷ Gelin okşaması kına törenlerinde gelini ağlatmak için söylenen türkülerdir. Güvey okşaması da benzer şekilde güveyi ağlatmak için söylenmektedir (Göde, 2010, s. 165).

Marmara	<i>Kına havası</i>	İstanbul'da <i>Geline kına konulurken</i> söylenmektedir.
Marmara	<i>Kına havası</i>	Çanakkale'de görülen bir <i>Kına havası</i> , <i>Arzu-Kanber</i> adıyla da bilinmektedir.

Tablo 150: Kına Törenlerinde İcra Edilen Müzik Eserlerine İlişkin Özel Veriler

Kınalarda oynanan oyun havası örneği Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen *Agır Gonanda*'dır. Kınalarda müzik icrasında kullanılan çalgılara ilişkin örnek Marmara Bölgesi'nde kullanıldığı görülen *dümbektir*. Müzik icrasına ilişkin tek örnek Marmara Bölgesi'nde 10-15 kadar sağdıç kızın karşılıklı iki sıra halinde dümbek eşliğinde birbirlerine mani söylemesidir.

Kına alt koduyla kodlanmış verilerden çıkarılan bir diğer sonuç Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde hem geline hem de güveye kına yakıldığı görülmekteyken Ege, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde yalnızca geline kına yakıldığı görülmektedir.

Kınalarda nelerin yapıldığını gösteren verilere Doğu Anadolu, Ege, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde rastlanmıştır. Doğu Anadolu'da güveye kına yakılırken önce *salavatı şerif* getirilir ve sonra kına dolaştırılır. Kına dolaştırıldıktan sonra *Agır Gonanda* oyunu oynanır. Ege Bölgesi'nde kına ile düğün bir arada yapılabilir. Karadeniz Bölgesi'nde kına yakılırken gelin ortaya getirilir ve ağlatılır. Marmara Bölgesi'ndeki ilk veride 10-15 kadar sağdıç kızın karşılıklı iki sıra halinde dümbek eşliğinde birbirlerine mani söylerken, kızlar arasından gelin ile sağdıç bir yere saklanırlar. Sonrasında *gel ah hanım, gel şahım gel, gel surşahım gel* sözleri eşliğinde iki grup birleşirken gelin ile sağdıç da bir araya gelip birbirlerine sarılırlar. Ardından birbirlerinin başına *kirep*⁶⁸ takarlar. Marmara Bölgesi'ndeki ikinci veride gelin, ellerinde mumlar bulunan ve türkü söyleyen kadınlar tarafından merdivenden indirilir. Ardından orta yere oturtulur. Sonrasında donanma merasimi başlar ve geline hediyeler verilir. Hediye verme sırası gelinin anne ve babasından başlar ve ardından yakın ve uzak komşular sıra ile hediyelerini verir⁶⁹.

⁶⁸ Yapılan araştırmalarda *kirepin* ne olduğuna ilişkin bir veri bulunamamıştır (arş. n.).

⁶⁹ Marmara Bölgesi'nde görülen kına törenlerinin yapılışına ilişkin eski yazıyla yazılmış metinlerin transkripsiyonunda bana yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Nurşen Gök'e teşekkür ederim (arş. n.).

Ege ve İç Anadolu bölgelerinde geçen *kınanın karılması* ifadesi kınanın hazırlanışını ifade etmektedir.

Kına alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığında gelinin ve güveyin kınanın yapılmasından dolayı kutlandığını gösteren veriler de bulunmuştur. Kınanın yapılmasından dolayı güveyin kutlandığı veri Akdeniz Bölgesi'nde görülen *Yarenim gınan gutlolsun/A Beğim göynün şen olsun* dizeleridir. Gelinin kutlandığını gösteren veriler ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Veri	Görüldüğü Bölge
<i>Gız anam kınan gutlolsun/Söyle dilin datlolsun</i>	Akdeniz
<i>yar elin Kınan Kutlu Olsun/Bunda dirliğin tatlı olsun</i>	Ege
<i>Yarım gınan gutlu olsun/Orda dirliğin datlı olsun</i>	Ege
<i>yarenim gınan gutlolsun/Bunda dirliğin datlolsun</i>	İç Anadolu
<i>Gızın gınan gutlolsun/Helvan çöreğin tatlolsun</i>	Karadeniz
<i>A gelin gınan gutlolsun/yarenin ağız datlolsun</i>	Karadeniz

Tablo 151: Kınanın Yapılmasından Dolayı Gelinin Kutlandığını Gösteren Veriler

Yukarıda güveyin de kutlandığı dizelerle birlikte düşünüldüğünde kınanın yapılmasından dolayı tebrik amaçlı söylenen sözlerin benzer olduğu görülmektedir. Görülen bütün verilerde *gutlolsun* ve *datlolsun* yani *kutlu olsun* ve *tatlı olsun* ifadeleri geçmektedir. Bölgeler arasında ve içerisinde farklılıklar olmakla birlikte hepsinde *gutlolsun* ve *datlolsun/tatlolsun* ifadelerinin görülmesi, ortak bir kültürün varlığına işaret etmektedir.

Kına alt koduyla kodlanmış veriler arasında kına törenlerindeki ruh halini gösteren veriler de tespit edilmiştir. Ege Bölgesi'nde görülen veride gelinin ailesinin üzüntülü ve güveyin ailesinin sevinçli olduğu, İç Anadolu ve Marmara bölgelerindeki iki verilerde gelinin annesinin üzüntülü olduğu belirlenmiştir. Burada gelinin annesinin ve babasının yanından ayrılması üzüntü, kocasının ve kocasının ailesinin yanına taşınması da sevinç yaratmaktadır.

Kınada gelinin giydiği kıyafetlere ilişkin veri Marmara Bölgesi'nde görülen gelinin duvak ve elbise giydiğini gösteren veridir.

Kına alt koduyla kodlanmış verilerde kınanın yapıldığını ve düğünün yapılmakta olduğunu gösteren veriler de bulunmuştur. Söz konusu veriler; Akdeniz Bölgesi’nde görülen *Elin kına başın duvak*, Doğu Anadolu Bölgesi’nde görülen *Elim kına başım duvak* ve İç Anadolu Bölgesi’nde görülen *Elim kına yüzüm duvak* dizeleridir.

Karadeniz Bölgesi’nde Kına alt koduyla kodlanmış bir veri olan *Ellerimiz kınalı/Düğünümüz ne zaman* dizelerinde kınanın yapıldığı ve düğünün ne zaman yapılacağının sorulduğu görülmüştür.

5.2.14.4. Misafirlik Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Misafirlik alt koduyla kodlanmış iki veri bulunmaktadır. Verilerin her ikisi de Karadeniz Bölgesi’ne ilişkindir ve *misafir karşılama* adeti üzerinedir.

5.2.14.5. Oyun-Eğlence Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Oyun-eğlence alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığında verilerin çoğunluğunun oynanan oyunlar olduğu görülmüştür. Ayrıca oyunların nasıl oynadığını gösteren veriler ve oyunlarda icra edilen müzik eserleri de tespit edilmiştir. Verilerde görülen oyunlar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Oyun	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
At Yarışı				X		X
<i>Beş Erkek ve Beş Kız Çocuğunun Karşılıklı Dizilerek Oynadığı Bir Çocuk Oyunu</i>					X	
Cirit	X	X		X	X	X
Güreş	X		X	X	X	X
<i>Karacalı Aşiretinin Kadınlarının Çocuklarını Bağış Bağıyla Arkalarına Sararak Oynadıkları Bir Oyun</i>	X					
Yüzük Oyunu	X					

Tablo 152: Oyunlar ve Görüldükleri Yerler

Tabloya bakıldığında *cirit* ve *güreş* oyunlarının beş bölgede oynandığı görülmektedir. *At yarışları* iki bölgede yapılmaktadır.

Oyunların oynanışlarına ilişkin verilerin güreş, Karadeniz Bölgesi'ndeki çocuk oyunu ve Akdeniz Bölgesi'nde Karacalı aşireti kadınlarının oynadığı oyun hakkında olduğu görülmektedir. Güreşin nasıl yapıldığını gösteren verilerde pehlivanların önce dolanarak birbirlerini süzdükleri ardından birbirlerine hamle yaptıkları belirlenmiştir. Akdeniz Bölgesi'nde Karacalı aşireti kadınlarının oynadığı oyunda kadınların çocuklarını bağış bağıyla arkalarına sararak oyunu oynadıkları anlatılmaktadır. Karadeniz Bölgesi'ndeki çocuk oyununda beş erkek ve beş kız olmak üzere on çocuğun ikili gruplara ayrılarak oyunu oynadıkları ifade edilmiştir.

Oyunlarda icra edilen müzik eserleri Akdeniz Bölgesi'nde güreş yapılırken icra edilen *Cavur havası* ve yüzük oyunu oynanırken icra edilen *Yüzük oyunu* başlıklı eserler ile Karadeniz Bölgesi'ndeki çocuk oyununda söylenen *Alaydan, alaydan* başlıklı eserdir.

Yukarıdakilere ek olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde cirit oynanırken çalınan *Allılar* adlı bir eserin gelin götürülürken çalındığı ve Marmara Bölgesi'nde *güreş* ile ilişkilendirilen bir eserin göç ile ilişkilendirildiği de tespit edilmiştir.

5.2.14.6. Sünnet Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Sünnet alt koduyla kodlanmış iki veri bulunmaktadır. Her iki veri de Marmara Bölgesi'ne ilişkindir ve her iki veride de sünnet ritüelinin varlığı ve bir *sünnet* adeti olan *sünnetlerin gezdirilmesi* görülmüştür.

5.2.14.7. Toplantı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Toplantı alt koduyla kodlanmış veriler incelendiğinde verilerin çoğunluğunun *oturak* ve *sohbet* toplantıları olduğu görülmüştür. Ayrıca Antalya yöresinde *muhabbet*, Balıkesir yöresinde *Barana* ve Isparta yöresinde *yarenlik* adlı altında toplantılar da görülmüştür. Ek olarak Antalya yöresindeki *muhabbet* toplantılarının başında çalınan ilk eser olan *Elmalı Başlantı havası* ve Manisa'nın Soma ilçesindeki Tarhala köyünde *Dört el oyunu* adlı bir oyun havası ile bir *Sohbet övme oyunu* adını taşıyan, toplantılarda icra edilen eserler de bulunmuştur.

Karadeniz Bölgesi’nde görülen *Garabdalın yedisi/Honeftera yapalım* dizelerinden ve *Honeftera: Dernek yeri* şeklindeki nottan bir açık hava toplantısı yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradaki *Karabdal* veya *Garabdal*, Görele-Maçka-Tirebolu üçgenindeki yaylalardaki oba pazarlarına verilen addır (Akat, 2006, s. 46). *Honeftera: Dernek yeri* notundaki *Dernek* sözcüğü “toplantı, toplanma” anlamlarının yanı sıra “eğlence, şenlik” anlamlarına da gelmektedir (TDK Sözlükleri, t.y.). Buradan hareketle *Karabdalın yedisi/Honeftera yapalım* dizelerinde *Garabdal* sırasında bir toplantı düzenleme ve eğlence, şenlik yapma isteği görülmektedir. Bu sonuca ulaşmayı sağlayan bir başka şey de hem *Kara Abdal* hem de *Honefter* adıyla yayla şenliklerinin yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır (Gündoğdu, 2020, s. 14).

Yukarıda adı geçen toplantılar ve görüldükleri yerler aşağıdaki tablodadır.

Toplantı	Görüldüğü Yer
Barana	Balıkesir
Honeftera	Trabzon
Muhabbet	Antalya
Oturak	Aydın, Bolu, Edremit, Eskişehir, İzmir, İzmit, Konya, Manisa
Sohbet	Balıkesir, Bolu, Manisa
Yarenlik	Isparta

Tablo 153: Toplantılar ve Görüldükleri Yerler

5.2.15. Siyasi Tarih Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Yapılan incelemelerde siyasi tarih ana koduyla kodlanmış verilerin çoğunlukla Osmanlı ve Türkiye tarihine ilişkin olduğu görülmektedir. Osmanlı ve Türkiye tarihi dışındaki veriler, Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki veriler arasında görülmüş 19. yy’de Kafkaslar’da Rus İmparatorluğu’na mücadele eden bölge halklarının önderlerinden olan *Şeyh Şamil* ile Marmara Bölgesi’ndeki veriler arasında görülmüş 13. yüzyılın sonunda Beyşehir ve Seydişehir civarında kurulmuş ve 14. yüzyılın ikinci çeyreğinde ortadan kalkmış bir Türk beyliği olan *Eşrefoğulları*’dır (Kofoğlu, 2009, s. 50, s. 58).

Aşağıda Osmanlı tarihine ilişkin veriler ve bunlara ilişkin verilerin görüldüğü bölgeler sıralanmaktadır.

- *Padişah Dördüncü Murat ve 1638 yılında düzenlediği Bağdat Seferi ve Bağdat'ın fethi*. Bu sefere ilişkin veriler *Genç Osman* başlıklı müzik eserlerinde görülmektedir. – Söz konusu veriler Ege Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- 1853-1856 yılları arasında Osmanlı Devleti ve müttefikleri; İngiltere, Fransa ve Piyemonte ile Rus İmparatorluğu arasındaki *Kırım Savaşı*. - Karadeniz Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- *1897 Osmanlı-Yunan Savaşı* ve bu savaşın bir parçası olan *Dömeke Muharebesi* ile bu savaşta Osmanlı Ordusu'na komuta eden *Ethem Paşa*. – Akdeniz, Karadeniz ve Marmara bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- 19. yüzyılın son çeyreği ve 20. yüzyılın başında görülen *Yemen'deki isyanlar* (Çakaloğlu, 2007, s. 101-103) – Marmara Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- 1911-1912 yıllarındaki *Trablusgarp Savaşı* – Akdeniz, Ege ve Karadeniz bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- 1912-1913 yılları arasındaki *Birinci ve İkinci Balkan Savaşları* ve bu savaşta *Edirne'nin Bulgar Ordusu'nun saldırısına uğraması* – Akdeniz, Ege ve Karadeniz bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- 1914 – 1918 yılları arasındaki *Birinci Dünya Savaşı* ile 1916'da *Erzurum'un Rus Ordusu tarafından işgali* (Sadıgov, 2020, s. 293-304) – Akdeniz, Ege ve Karadeniz bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- *Osmanlı – Rus Savaşları* - Karadeniz Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- Osmanlı Devleti'nde ve Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra kurdukları diğer devletlerde görülen *cihad* ve *gaza* anlayışı ve *din uğruna savaş* – İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- *Padişah İkinci Abdülhamit ve İkinci Abdülhamit'e yönelik eleştiri* – İç Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- Osmanlı Devleti'nde devletin başındaki kişiyi belirten *padişah* ve *sultan* sözcükleri – İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- Padişahın emirlerini bildiren belge olan *ferman* – Ege ve Karadeniz bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.

- Üst düzey kamu görevlileri olan *Şeyhülislam* ve *Vezir* - Ege Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- Ordunun sevk ve idaresi ile ordunun ihtiyaçlarının giderilmesi görevlerini yerine getiren bakanlık olan *Harbiye Nezareti*. - Ege Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- Osmanlı Ordusu'nun profesyonel askerlerinin bulunduğu Kapıkulu Ocağı içerisinde bir askeri birlik olan *Yeniçeriler* - Akdeniz Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- Osmanlı'da ve öncesinde görülen bir askeri ritüel olan *nöbet* ve *nöbet vurmak*. – Akdeniz ve Marmara bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- Osmanlı Devleti'nde kolluk hizmetini yürüten kamu görevlilerine ve bu hizmeti yürüten teşkilata verilen ad olan *Zaptiye* - Marmara Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- 1881 yılında kurulan ve Osmanlı Devleti'nin borçlarının ödenmesi amacıyla faaliyet gösteren *Düyun-u Umumiye İdaresi*, bu idareye bağlı faaliyet gösteren *Reji İdaresi* ve *Reji İdaresi* bünyesinde kaçakçılığın önlenmesi görevini yürüten *Reji Kolcuları* ve *Kolcubaşı* - Marmara Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.

Türkiye tarihine ilişkin veriler ve bunlara ilişkin verilerin görüldüğü bölgeler görülmektedir.

- 1919-1922 yılları arasında süren *Milli Mücadele* ve *Kurtuluş Savaşı* ile *Milli Mücadele* sırasındaki *Maraş Direnişi* – Akdeniz, Ege, Karadeniz ve Marmara bölgelerindeki veriler arasında görülmüştür.
- 1920-1921 yılları arasında kendini gösteren ve özellikle de 06.03.1921-17.06.1921 arasında yoğunlaşan, Milli Mücadele'yi yürüten Ankara Hükümeti'ne karşı bir isyan olan *Koçgiri İsyanı* ve isyancıların önde gelenlerinden *Haydar Bey* (Ayna, 2018, s. 218-227) - Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- 29 Ekim 1923 tarihinde *Cumhuriyet'in ilanı* ve *Cumhuriyet övgüsü* – İç Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- 1924'teki *Nüfus Mübadelesi* - Marmara Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- 13.02.1925-31.05.1925 tarihleri arasında günümüzde Bingöl, Diyarbakır ve Elazığ illerini kapsayan sahada gerçekleşmiş, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı bir silahlı isyan

olan *Şeyh Sait İsyanı* (Acar, 2019; s. 2942-2944) - Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.

- 1937'deki *Dersim İsyanı*. Bu isyana ilişkin veriler *Kürdoğlu* ve *Mehmet Çavuş* hikayesinin anlatıldığı türkülerden yola çıkılarak bulunmuştur. Kürdoğlu bir isyancı iken Mehmet Çavuş, Kürdoğlu'nu yakalamak ile görevlendirilmiş bir askerdir (Çetin ve Kolcu, 2016, s. 711-712). – Söz konusu veriler Ege Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- Cumhurbaşkanı anlamına gelen *Reisi Cumhur* - İç Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.
- *Büyük Millet Meclisi'nin 2. döneminde Siverek meb'usu, 3. ve 4. Döneminde de Urfa meb'usu olarak yer almış Mahmut Odabaşı ve oğlu Siverek eski belediye başkanlarından Mehmet Emin Odabaşı ve Mehmet Emin Odabaşı'ya düzenlenen suikast* (Donat, 1998, s. 14; Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2010; s. 119, s. 172 ve s. 226). - Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür.

Yukarıda geçen verilere bakıldığında verilerin çoğunun Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki ve Cumhuriyet dönemindeki olaylara, kişilere ve kurumlara ilişkin olduğu görülmektedir. Derleme çalışmalarının yapıldığı yılların 1937-1952 olduğu düşünüldüğünde verilerde geçen olayların, kişilerin ve kurumların toplumsal hafızadaki izlerinin görülmesi olağan bir durumdur. Veriler arasında *IV. Murat ve Bağdat Seferi'nin*, *vezir* ifadesinin, *Yeniçeriler'in*, *nöbet* ve *nöbet vurmanın* ve 13. ve 14. yüzyıllarda var olmuş *Eşrefoğulları Beyliği'nin* görülmesi de uzun yıllar önce yaşanmış olayların, kişilerin ve kurumların toplumsal hafızada yer edebileceğini göstermesi açısından dikkate değerdir. Veriler arasındaki *Şeyh Şamil*, Türkiye'ye komşu coğrafyalarda yaşananların da toplumsal hafızada yer edebildiğini göstermektedir.

5.2.16. Siyasi Yapı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Siyasi yapı ana koduyla kodlanmış verilerin altı başlık altında ele alınabileceği görülmüştür. Söz konusu başlıklar; derleme çalışmalarına idari ve siyasi otoritelerin verdiği destek, Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlı olan ve parti politikaları doğrultusunda faaliyet gösteren Halkevleri'nin sanat alanındaki faaliyetleri, derleme çalışmalarının yapıldığı dönemdeki partiler ve parti örgütleri, dönemin devlet adamları, Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve yerini Türkiye Cumhuriyeti'nin alması ile bu değişimin halka yansımaları ile ideolojilerdir.

Derleme çalışmalarına idari ve siyasi otoritelerin verdiği destek iki şekildedir. Bunlardan birincisi, doğrudan derleme çalışmalarına iştirak etmek suretiyle destek vermektir. Bu durum Karadeniz Bölgesi'nde Bafra'da Kaymakam, Belediye Başkanı, Halkevi Başkanı, eğitimciler ve şehrin eczacısının Derleme Heyeti için hazırlık yapmasında ve Marmara Bölgesi'nde *Karacabey Belediye Başkanı Neşet Torun*'un derleme çalışmalarına katılmasında görülmektedir. İkincisi devletin denetimi ve gözetimi altındaki yerler olan hapishaneler ve okullarda derleme çalışması yapılmasına izin verilmesi, bu kapsamda Derleme Heyeti'nin hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlüler ile okullardaki öğrencilerden eser derleyebilmesi şeklindedir. Hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlülerle; Doğu Anadolu, Ege ve İç Anadolu bölgelerinde derleme çalışması yapıldığı belirlenmiştir. Eğitim kurumlarında derleme çalışmalarının yapıldığı bölgeler Ege ve İç Anadolu bölgeleridir. Ege Bölgesi'nde Kütahya'nın Tavşanlı ilçesindeki *İstiklal Okulu*'nda ve İç Anadolu Bölgesi'nde *Çifteler* ve *Pazarören* köy enstitülerinde derleme çalışması yapıldığı saptanmıştır. Ek olarak *Pazarören Köy Enstitüsü*'nde okuyan öğrencilerin de kaynak kişi oldukları görülmüştür.

Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlı olan ve parti politikaları doğrultusunda faaliyet gösteren Halkevleri'nin sanat alanındaki faaliyetlerine ilişkin veriler; Doğu Anadolu, Ege ve Marmara bölgelerinde tespit edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki veride kaynak kişilerin Derleme Heyeti Pertek Halkevi'ne vardığı zaman müzik icra ettikleri ifade edilmiştir (bkz. Tunceli 1944 M.N. 15). Buradan Halkevleri'nin müzik icrası yapılan yerler olduğu anlaşılmaktadır. Ege Bölgesi'ndeki verilerde kaynak kişiler hakkındaki *Halkevi Bando*s, *bando öğretmeni* ve *bando öğretici* ifadelerinden Halkevleri'nde hem müzik icrası hem de müzik eğitimi yapıldığı

sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Ege Bölgesi’nde görülen *Halkevi Karagözcüsü* şeklindeki veri, Halkevleri’nin geleneksel sanatları koruyup yaşattığını da göstermektedir. Ege Bölgesi’ndeki *Halkevleri’nin derleme çalışması yaptığı* gösteren veriden Halkevleri’nin geleneksel müziği koruma ve yaşatma amacıyla faaliyetlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Marmara Bölgesi’nde görülen *Halkevi Bantos* ifadesinden Halkevleri’nin müzik icrası alanında faaliyetlerde bulunduğu saptanmıştır. Sonuç olarak Halkevleri’nin müzik icrası, müzik eğitimi ve geleneksel sanatların ve geleneksel müziğin korunması ve yaşatılması alanlarında çalışmalar yaptığı anlaşılmıştır. Bu da Halkevleri’nin dönemin sanat hayatında bir yere sahip olduğuna işaret etmektedir.

Veriler arasında derleme çalışmalarının yapıldığı dönemdeki partiler ve parti örgütlerine ilişkin bir veri Akdeniz Bölgesi’nde görülmüştür. Burada Cumhuriyet Halk Partisi’nin Hatay’daki bir yerel parti örgütünün başkanının adı geçmektedir. Ancak bu kişinin Hatay’daki hangi yerel parti örgütünün başkanı olduğuna ilişkin bir ipucu bulunamamıştır.

Veriler arasında dönemin devlet adamları arasından adı geçen kişi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’tür. Atatürk’ün adının Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde geçtiği tespit edilmiştir.

Osmanlı Devleti’nin yıkılması ve yerini Türkiye Cumhuriyeti’nin alması ile bu değişimin halka yansımaları gösteren bir veri İç Anadolu Bölgesi’nde görülmüştür. Burada padişah İkinci Abdülhamit eleştirilmekte ve *Reisi Cumhur* yani cumhurbaşkanı övülmektedir. Bu da Osmanlı Devleti’nin yerini Cumhuriyet’in almasının halk nezdinde olumlu karşılandığını göstermektedir.

İdeolojiler başlığı altında ele alınan verilere bakıldığında İç Anadolu Bölgesi’nde *Türk milliyetçiliğinin* ve Karadeniz Bölgesi’nde *İslamcı muhafazakarlığın* varlığını gösteren veriler olduğu saptanmıştır. Türk milliyetçiliğini gösteren veriler incelendiğinde İç Anadolu Bölgesi’nde görülen *Türkistandan gelme ulu soyumuz* dizesinde Türklük, *Varlığım armağan yurdun uğruna* dizesinde vatanseverlik ve *Düşmana kılınma bilmez huyumuz* dizesinde

milliyetçilikteki kendi milletini yüceltme durumu görülmektedir. İslamcı muhafazakarlığı gösteren veriler incelendiğinde Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Hak zeval vermesin din i devlete/Şehit olanlar doğru gider cennete/Şehitler bayrağını çekin gidelim* dizelerinde devlete ve dine bağlılık ile devlet ve din için şehit olma durumu belirlenmiştir. Ayrıca *Biz din islamız dogruyak doğru* dizesinde dinsel şovenizm vardır.

5.2.17. Teknoloji Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Teknoloji ana koduyla kodlanmış verilerde görülen teknolojik araçlar ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki gibidir.

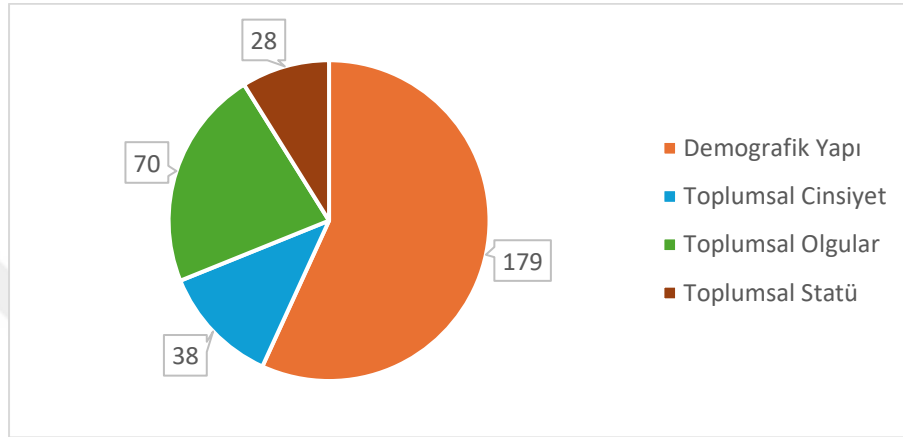
Veri	Akdeniz	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Demiryolu		X				
Kamyon				X		
Mauser (Mavzer)		X				X
Martin	X	X		X	X	X
Otomobil (Tomofil)		X			X	X
Tayyare				X		
Telefon			X			
Telgraf			X	X		
Tren (Şimendüfer)	X	X		X		X

Tablo 154: Teknoloji Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Tabloya bakıldığında elde edilen verilerin iletişim araçları olan *telefon* ve *telgraf*, tüfek modelleri olan *Mauser (Mavzer)* ve *Martin* ve ulaşım araçları olan *kamyon*, *otomobil* ve *tren (şimendüfer)* olduğu görülmektedir. Buradaki *Mavzer*'in *Mauser* tüfeğinin Türkiye'ye özgü söylenişi olduğu ve *Şimendüfer* ifadesinin de görüldüğü Marmara Bölgesi'nde tren sözcüğüne karşılık geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Doğu Anadolu Bölgesi'nde teknoloji adı ana koduyla veri kodlamalarının yapılmamış olduğu da görülmektedir.

5.2.18. Toplumsal Yapı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

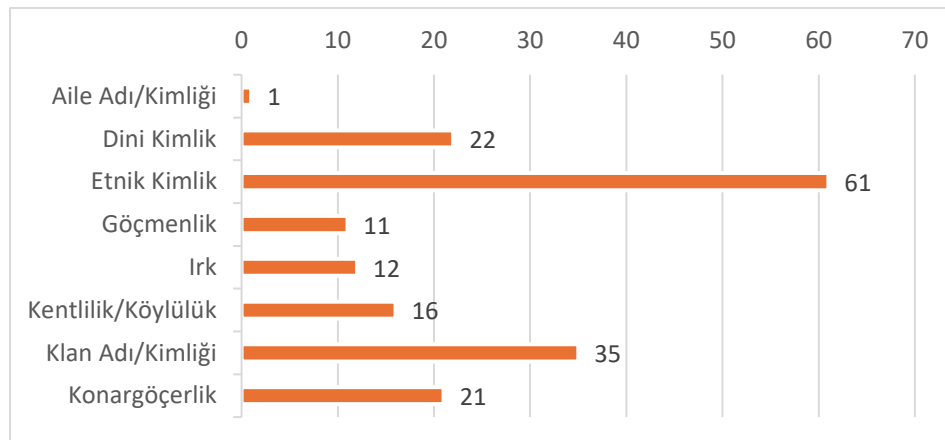
Toplumsal yapı ana kodu kapsamında demografik yapı, toplumsal cinsiyet, toplumsal olgular ve toplumsal statü alt kodlarında veri kodlamaları yapılmıştır. Yapılan veri kodlamalarının alt kodlar ölçeğindeki sayısal dağılımı Görsel 27’de görülmektedir. Grafiğe bakıldığında en fazla sayıda veri kodlamasının demografik yapı alt koduyla ve en az sayıda veri kodlamasının toplumsal statü alt koduyla yapıldığı belirlenmiştir.

Görsel 27: Toplumsal Yapı Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.18.1. Demografik Yapı Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Demografik yapı alt kodu kapsamında; aile adı/kimliği, dini kimlik, etnik kimlik, göçmenlik, ırk, kentlilik/köylülük, klan adı/kimliği ve konargöçerlik ikincil alt kodlarında veri kodlamaları yapılmıştır. Yapılan kodlamaların sayılan ikincil alt kodlar ölçeğindeki sayısal dağılımının gösterildiği Görsel 28’e bakıldığında en fazla sayıda veri kodlamasının etnik kimlik, en az sayıda veri kodlamasının aile adı/kimliği ikincil alt koduyla yapıldığı saptanmıştır.

Görsel 28: Demografik Yapı Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin İkincil Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.18.1.1. Aile Adı/Kimliği İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Aile adı/kimliği ikincil alt koduyla kodlanmış veride Akdeniz Bölgesi'nde Adana yöresinde yaşamış *Torun* ailesi adlı bir ailenin geçtiği belirlenmiştir.

5.2.18.1.2. Dini Kimlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Dini kimlik ikincil alt koduyla kodlanmış veriler ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Veri	Akdeniz	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Alevi</i>			X		
<i>Bektaşî</i>		X			
<i>Ermeni</i>	X		X		
<i>Gavur</i>					X
<i>Kafir</i>		X			
<i>Müslüman</i>				X	
<i>Tahtacılarından</i>	X	X			
<i>Tahtacı</i>	X				
<i>Tarikatten</i>				X	

Tablo 155: Dini Kimlik İkincil Alt Kodu ile Kodlanmış Veriler ve Görüldükleri Bölgeler

Tablodaki *Tahtacı*, *Tahtacılar*, *Alevi* ve *Tarikatten* ifadeleri Alevilere ve Aleviliğe işaret etmektedir. Söz konusu ifadelerden Akdeniz, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde Alevilerin yaşadığı veya yaşamış olabileceği sonucu çıkarılmaktadır. Tabloda görülen *gavur* ve *kafir* ifadeleri genel olarak Gayrimüslimleri belirtmektedir. Buradan da *gavur* ifadesinin görüldüğü Marmara ve *Kafir* ifadesinin görüldüğü Ege Bölgesi'nde Gayrimüslimlerin yaşadığı veya yaşamış olduğu anlaşılmaktadır. Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Biz din islamız dogruyuk doğru* dizesindeki *Biz din islamız* ifadesinden çıkarılan *Müslüman* ifadesi, Karadeniz Bölgesi'nde Müslümanların yaşadığını veya yaşamış olabileceğini göstermektedir. Tabloda etno-dinsel kimlik olarak kullanılan bir ifade olan *Ermeni* ifadesi, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde Hristiyanların yaşadığını veya yaşamış olabileceğini belirtmektedir.

5.2.18.1.3. Etnik Kimlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Etnik kimlik ikincil alt koduyla kodlanmış verilerde görülen etnik kimlik adları ile söz konusu etnik kimliğe sahip halkların yaşadıkları veya yaşamış olabilecekleri ya da temas kurdukları bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Etnik Kimlik Adı	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Acem</i>				X	X	
<i>Arap</i>	X			X	X	X
<i>Arnavut</i>				X		
<i>Çerkez</i>	X				X	
<i>Çingene (Roman, Cingan)</i>			X	X		X
<i>Ermeni</i>	X		X	X		
<i>Fransız</i>			X			
<i>Gürcü</i>					X	
<i>Kürt</i>		X	X	X	X	X
<i>Laz</i>					X	X
<i>Lezgi</i>		X				
<i>Poşa⁷⁰</i>					X	
<i>Rum</i>					X	
<i>Tatar</i>				X		
<i>Türk (ve Türkmen)</i>	X	X	X	X	X	

Tablo 156: Etnik Kimlik İkincil Alt Kodu ile Kodlanmış Verilerdeki Kimlikler ve Söz Konusu Halkların Yaşadıkları veya Yaşamış Olabilecekleri ya da Temas Kurdukları Bölgeler

5.2.18.1.4. Göçmenlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Göçmenlik ikincil alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığında Türkiye'nin göç alan bir ülke olduğu rahatlıkla görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen Ahıska yöresinden göç alındığını gösteren veri haricindeki tüm göçlerin Rumeli'den yapıldığı tespit edilmiştir. Veriler incelendiğinde Marmara Bölgesi'ne Drama, Selanik ve Üsküp'ten, Ege Bölgesi'ne genel olarak Rumeli'den ve Üsküp'ten ve İç Anadolu Bölgesi'ne Dobruca yöresinden göçlerin yapıldığı belirlenmiştir. Marmara Bölgesi'nde görülen *1340 mübadelesi* ifadesi ile Lozan Antlaşması kapsamında 1924 yılında Türkiye'de, Anadolu'daki Hristiyan nüfusun Yunanistan'a ve Yunanistan'da, Doğu Trakya'da yaşayanlar haricindeki Müslüman nüfusun Türkiye'ye gönderilmesi sürecini belirttiği anlaşılmıştır. Ayrıca Doğu Anadolu Bölgesi'nde Ahıska yöresinden ve Ege Bölgesi'nde Rumeli'den geldiği görülen iki oyun havasının varlığı,

⁷⁰ *Poşalar* Çingeneler ile akraba bir halktır (arş. n.).

göçmenlerin beraberlerinde kültürlerini de getirdiğine ve bu kültürlerin söz konusu bölgelerde kendilerini gösterdiğine işaret etmektedir.

5.2.18.1.5. Irk İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Irk ikincil alt koduyla kodlanmış verilerin tümünün Ege Bölgesi'nde görülen *gara yüzlü*, *Arap*, *Habeş*, *Siyahi* ve *Zenci* ifadeleri olduğu ve söz konusu ifadelerin Ege Bölgesi'nde siyah ırktan insanların yaşamakta veya yaşamış olduklarını gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca veriler arasındaki *Habeş* ifadesinin Afrika'da bir ülke olan Habeşistan'a (Etiyopya) işaret etmesinden hareketle Ege Bölgesi'nde yaşayan siyah ırktan insanların Afrika'dan Ege Bölgesi'ne gelmiş olabilecekleri değerlendirilmiştir.

5.2.18.1.6. Kentlilik/Köylülük İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Kentlilik/köylülük ikincil alt koduyla kodlanmış verilerde kentli veya köylü olma durumu ve kente veya köye özgü unsurların varlığı görülmüştür. Kentli veya köylü olma durumunu ifade eden verilerin Ege Bölgesi'nde görülen *Dağ köylü* ifadesi olduğu belirlenmiştir. Kente veya köye özgü unsurların varlığını gösteren veriler incelendiğinde *Köylü kadın oyun havası*, *Köy havası*, *Köy horonu* ve *Köy Zeybeği* ifadelerinden köylere özgü oyun havalarının ve müzik eserlerinin varlığı tespit edilmiştir. Tümü Ege Bölgesi'nde görülen *ağız şehir*, *ağız şehir ağzı*, *ağızlar şehirlisi*, *köylü ağzı* gibi veriler köylerde ve şehirlerde ayrı ağızların varlığını göstermektedir. Karadeniz Bölgesi'nde görülen *şehir yapısı* ifadesinden kentin kendine özgü bir mimarisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Müzikte, mimaride ve dil ve ağız özelliklerinde görülenler, kentin ve köyün kendine özgü kültürlerinin varlığına işaret etmektedir. Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Beyle gaş göz molur köylü gızında* dizesinden köylü kadınlara ilişkin genel bir görünüm çizildiği ve bir kadının da bu genel görünümünden farklı olduğu anlaşılmıştır.

5.2.18.1.7. Klan Adı/Kimliği İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Klan adı/kimliği ikincil alt koduyla kodlanmış verilerde öncelikle aşiret adları görülmüştür. Verilerde geçen aşiret adları ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Aşiret Adı	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu
Afşar⁷¹	X			X
Barak⁷²	X			
Bozahmetli⁷³	X			X
Buhurcu⁷⁴	X		X	
Elbeyli⁷⁵	X			
Eski Yörük⁷⁶	X			
Farsak⁷⁷	X			
Hayta⁷⁸	X			
Honamlı⁷⁹	X			
Karahacılı⁸⁰	X			X
Karacalı⁸¹	X			X
Koçkiri (Goçgiri)⁸²		X		X
Saçıkaralı (Saçıgaralı)⁸³	X			
Sarıkeçili (Sarigeçili)⁸⁴	X			
Şihli⁸⁵				X

Tablo 157: Klan Adı/Kimliği İkincil Alt Kodu ile Kodlanmış Verilerdeki Aşiret Adları ve Görüldükleri Bölgeler

⁷¹ *Avşarlar* veya *Afşarlar* bir Yörük aşiretidir (Çelik, 2008, s. 23).

⁷² *Barak* aşireti bir Türkmen aşiretidir (Yaşar, 2019, s. 187-188).

⁷³ *Elbeyli* aşireti bir Türkmen aşiretidir (Yaşar, 2019, s. 187-188).

⁷⁴ *Buhurcular* konargöçer yaşayan bir aşirettir (Uysal, 1990). Yani bir Yörük aşiretidir.

⁷⁵ Bozahmetli aşireti konargöçer yaşayan bir aşirettir, yörük aşiretidir. Aşiretin yaylağı Konya ve kışlağı Antalya'dır. Bozahmetli aşireti, 1950 yılına kadar Manavgat'a bağlı bir köy olarak kabul edilmiş ve tüzel kişilik taşımıştır (Uslu, 2015, s. 56). Bu durum Konya 1940 M.N. 264 ve Konya 1940 M.N. 274'te görülmektedir.

⁷⁶ *Eski Yörük* bir Yörük aşiretidir (Uslu, 2015, s. 42-45).

⁷⁷ Varsaklar veya Farsaklar bir Yörük aşiretidir (Karakuzu, 2023, s. 17; Öter, 2019, s. 95).

⁷⁸ *Hayta* bir Yörük aşiretidir (Uslu, 2015, s. 42-45).

⁷⁹ *Honamlı* veya *Aydınlı* aşireti bir Yörük aşiretidir (Yılmaz, 2012, s. 64).

⁸⁰ *Karahacılı* aşireti bir Yörük aşiretidir (Uslu, 2015, s. 44).

⁸¹ *Anamaslı* veya diğer adıyla *Karacalı* bir Yörük aşiretidir (Çelik, 2008, s. 22).

⁸² *Koçkiri (Goçgiri)* aşireti Doğu Anadolu'da Sivas, Erzincan ve Tunceli civarındaki bir Kürt aşiretidir.

⁸³ *Saçıkaralı (Saçıgaralı)* bir Yörük aşiretidir (Öter, 2019, s. 95).

⁸⁴ *Sarıkeçili (Sarigeçili)* bir Yörük aşiretidir (Uslu, 2015, s. 42-45).

⁸⁵ Yapılan incelemelerde Şihli aşireti hakkında kesin bir bilgi bulunamamıştır. Ancak aşiretin adının geçtiği Niğde 1941 M.N. 28'de Şihli aşiretinden olduğu söylenen kaynak kişinin Seyhan vilayetinin Ceyhan kazasından olduğunun ve Niğde'de Tumlu yaylasında oturduklarının belirtilmesi, aşiretin konargöçer yaşayan bir Yörük aşireti olabileceğine işaret etmektedir.

Tabloda görülen aşiretlerden Kürt aşireti olan *Koçkiri* aşireti haricindeki tüm aşiretlerin Yörük aşiretleri olduğu belirlenmiştir. Tablodaki *Şihli* aşiretinin bir Yörük aşireti olabileceğine, aşiretin adının geçtiği derleme fişlerindeki veriler incelenerek karar verilmiştir. Ayrıca veriler arasında *Avşar* aşiretinin bir kolu olduğu düşünülen *Cerid Avşarı* şeklinde bir ifade de tespit edilmiştir. Ek olarak İç Anadolu Bölgesi'nde görülen bir veride bir aşiret yapısının varlığı belirtilmekle birlikte söz konusu aşiretin hangi aşiret olduğunu gösteren bir ipucu bulunamamıştır.

Klan adı/kimliği ikincil alt koduyla kodlanmış verilerde aşiretlerin kendilerine özgü bir kültürü olduğunu gösteren veriler bulunmuştur. Bu verilerin çoğunluğu müzik eseridir. Söz konusu veriler *Karacalı havası*, *Bir Farsah oyun havası*, *Afşar halay*, *Avşarların en eski ve en ağır kız halay havası*, *cerid avşarının türküsü* ve *Avşar ağırlaması* şeklindedir. Çorum'da *Koçkiri türküsü* adlı bir eser görülmüş ve bu eserin ortaya çıkışı iki ihtimale dayandırılmıştır. Bunlardan ilki, Koçkiri aşiretinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ne karşı çıkardıkları isyan sayesinde adlarının duyulması iken ikincisi de aşiretten bir grubun Çorum yöresine ya göç etmiş ya da sürgün edilmiş olmasıdır.

Ayrıca veriler arasında *Bozahmetli* aşiretine ait verilerden aşiretin konargöçer yaşadığı, yaylağının Konya ve kışlağının Antalya olduğu belirlenmiştir (bkz. Konya 1940 M.N. 270). Ek olarak aşiretin Manavgat'a bağlı bir köy statüsüne sahip olduğu ve tüzel kişiliği bulunduğu da belirlenmiştir. Bu da aşiretin bir idari birim olarak görüldüğünü göstermektedir ve devletin konargöçerlere bakışını yansıtmaktadır.

5.2.18.1.8. Konargöçerlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Konargöçerlik ikincil alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığında *yörük*, *yurük*, *yürük*, *göç* ve *göçebe* ifadelerinin konargöçerliği belirttiği görülmüştür. Ek olarak Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerindeki *yaylak* ve *kışlak* sözcüklerine işaret eden verilerin de konargöçerliğe işaret ettiği belirlenmiştir. Ayrıca İç Anadolu Bölgesi'nde görülen *yaylaya göçme* ve Karadeniz Bölgesi'nde görülen *yayladan inme* ifadelerinin de konargöçerliğe işaret ettiği tespit edilmiştir. Akdeniz Bölgesi'nde görülen *Devlet iskan verdi* ifadesinin konargöçerliğin terkedilip yerleşik hayata geçildiğini gösterdiği anlaşılmıştır. Veriler arasında görülen *yörük*

havası, yürük havası, yürük beyi havası, Yörük Zeybeği, Yörük kızı türküsü ve yürüklerin boğaz havası ifadelerinin Yörük kültürünün varlığını gösterdiği saptanmıştır.

5.2.18.2. Toplumsal Cinsiyet Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Toplumsal cinsiyet alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığında ilk olarak toplumdaki kadın-erkek ayrımını gösteren veriler dikkati çekmektedir. Bu verilerin çoğunluğu *Kadın oyun havası, Kadın oyunu, Kadın halay havası, Kadın zeybek havası, Kız havası, Kız oyunu, Erkek oyun havası, Garı oyunu, Karı oynatırken* gibi oyun havalara ilişkindir ve oyun havaları üzerinden toplumdaki kadın-erkek ayrımını göstermektedir. Ayrıca Ege Bölgesi'ndeki veriler arasında görülen *kına türküsü (Kadın türküsü)* şeklindeki veri, toplumdaki kadın-erkek ayrımının bir ritüelin gerçekleştirilmesine yansıdığını da göstermektedir. Ek olarak Karadeniz Bölgesi'nde görülen *Zenne havası* şeklindeki verinin de kadın-erkek ayrımının eğlencelere ve eğlence ortamlarına yansımasıdır. Toplumdaki kadın-erkek ayrımını gösteren verilerden toplumsal hayatta kadınların ve erkeklerin yerlerinin ve bunun yansıması olarak eğlencelerinin, oyunlarının ve ritüellerinin ayrı olduğu sonucu çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığında dikkati çeken bir diğer olgu kız çocuklarının evlendirilmesidir. Akdeniz Bölgesi'ndeki *Hacı Memet otuzunda/Giz almış dokuzunda* ve Karadeniz Bölgesi'ndeki *On beş yaşında kızlar/Ufak değil temamdur* dizeleri kadınların çocuk yaşta evlendirildiğini göstermektedir. Bu dizeler toplumun evliliğe, kadınlara ve kız çocuklarına olan bakışına işaret etmektedir. Toplumun kadınlara ve kız çocuklara olan bakışını açık bir şekilde gösteren bir veri Akdeniz Bölgesi'ndeki veriler arasında görülmüştür. *Beş kız bir oğlan yerini dutar mı* dizesinde erkek çocukların ve erkeklerin, kız çocuklarından ve kadınlardan daha önemli olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

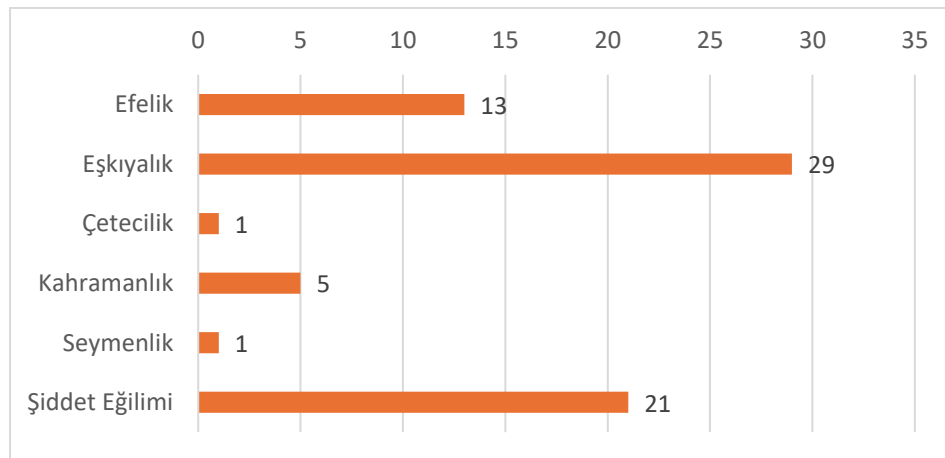
Toplumsal cinsiyet alt koduyla kodlanmış veriler incelendiğinde kadınlar üzerinde kurulan tahakküme işaret eden veya işaret ettiği söylenebilecek veriler tespit edilmiştir. Doğu Anadolu ve Ege bölgelerinde görülen *kız kaçırma* olgusunun görüldüğü verilerin evliliğin kadın üzerinde fiili hâkimiyet kurularak başladığına işaret edebileceği söylenebilmektedir. Ayrıca Ege Bölgesi'nde görülen *kız kaçırma* ve *kızcılık* suçları da kadın üzerinde kurulan tahakküme işaret etmektedir. Burada *kız kaçırma* bir evliliğin veya birlikteliğin kadının zorla

tahakküm altına alınmasıyla başlayabilme ihtimaline işaret edebileceği gibi kadınları, onları “metalaştırır” fuhuş, kadın ticareti gibi suçların mağduru haline getirme ihtimaline de işaret edebilmektedir. Buradaki *kızcılık* suçu da kadınların mağduru olduğu, kadınların istismarının söz konusu olduğu bir suçun veya kadınların “metalaştırıldığı” fuhuş, kadın ticareti gibi bir suçun var olabileceği ihtimalini göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet alt koduyla kodlanmış verilerde toplumun cinselliğe bakışını gösteren veriler de bulunmuştur. Bunlardan birincisi Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki görülen *Gerdek sabahı: Güvey “Erkek” zeman güneş doğmadan çalınır* notunda erkeğin erkek olması için cinsel ilişkiye girmiş olmasına işaret edilmektedir. Bu da cinselliğin toplumsal bir rolün kazanılmasının aracı olduğunu göstermektedir. İkincisi İç Anadolu Bölgesi’nde görülen *Alüfte imiş öldürmüşler.* notudur. Buradaki *alüfte* “iffetsiz, namussuz kadın, fahişe” anlamlarına gelmektedir (Devellioğlu, 2010, s. 33). Burada cinselliğin ve kadın cinselliğinin sorgulanması ve cinsel hayatından dolayı bir kadının öldürülmesi söz konusudur. Bunun da toplumun kadına bakışına dair bir ipucu olduğu söylenebilmektedir. Her iki veride de cinsellik üzerinden kurulan bir tahakküm görülmektedir.

5.2.18.3. Toplumsal Olgular Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Toplumsal olgular alt kodu kapsamında efelik, eşkıyalık, çetecilik, kahramanlık, seymenlik ve şiddet eğilimi ikincil alt kodlarında veri kodlamaları yapılmıştır. Görsel 29’a bakıldığında en fazla veri kodlamasının eşkıyalık koduyla, en az veri kodlamasının da çetecilik ve seymenlik ikincil alt kodlarıyla yapıldığı görülmektedir.

Görsel 29: Toplumsal Olgular Alt Koduyla Kodlanmış Verilerin İkincil Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.2.18.3.1. Efelik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Efelik ikincil alt kodu kapsamında Akdeniz, Ege, İç Anadolu ve Marmara bölgelerinde veri kodlaması yapıldığı tespit edilmiştir. Verilerin tümünün *efe* ve *zeybek* şeklinde olduğu görülmüştür. Söz konusu veriler efelik olgusunun varlığını göstermektedir.

5.2.18.3.2. Eşkıyalık İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Eşkıyalık ikincil alt koduyla kodlanmış verilere bakıldığında ilk olarak eşkıyalık faaliyetinde bulunmuş kişilerin adları görülmüştür. Söz konusu kişilerin adları ve görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodadır.

Eşkıyalık Faaliyetinde Bulunmuş Kişi	Akdeniz	Ege	Marmara
<i>Ger Ali</i> ⁸⁶		X	X
<i>Gündüz Bey</i> ⁸⁷		X	
<i>Hatıpcioğlu</i> ⁸⁸		X	
<i>İnce Mehmet</i> ⁸⁹		X	
<i>İnce Memiş</i> ⁹⁰		X	
<i>İslamoğlu</i> ⁹¹		X	
<i>Koca Mustafa</i> ⁹²		X	
<i>Sarı Mehmet</i>			X
<i>Sinanoğlu</i> ⁹³		X	
<i>Şeki Aziz</i>	X		
<i>Şirfan</i>			X

Tablo 158: Eşkıyalık Faaliyetlerinde Bulunmuş Kişiler ve Görüldükleri Bölgeler

⁸⁶ *Ger Ali*, Aydın – Ödemiş yöresinde eşkıyalık faaliyetleri yürütmüş ve dönemin zenginlerinden Karaosmanoğlu'yla mücadele etmiş bir kişidir (Üstüntaş, 2018, s. 70).

⁸⁷ *Gündüz Bey*, bir derebeyi olup eşkıyalık faaliyetlerine destek vermektedir (Üstüntaş, 2018, s. 87).

⁸⁸ Yapılan incelemelerde *Hatıpcioğlu* ve *İnce Memiş*'e ilişkin bir bilgi bulunamamıştır. Ancak yapılan incelemede her iki ismin adının geçtiği Aydın 1938 M.N. 32'deki eserin sözlerinin Afyon 1938 M.N. 67'de ve Denizli 1938 M.N. 05'te Koca Mustafa ve İnce Mehmet'in adlarının geçtiği eserlerin sözlerine olan benzerliği göz önüne alınarak Hatıpcioğlu ve İnce Memiş'in Aydın yöresinde eşkıyalık yapmış olma ihtimali değerlendirilmiştir. Bundan dolayı da her iki isim de eşkıyalar arasında gösterilmiştir.

⁸⁹ *İnce Mehmet* ve *Koca Mustafa*, Şuhut yöresinde eşkıyalık yapmışlar ve Buhurcular aşireti ile çatışmışlardır (Cangür, 2013, s. 154-156; Üstüntaş, 2018; s. 59, s. 64).

⁹⁰ Bkz. Dipnot No. 88.

⁹¹ *İslamoğlu*, İslamoğlu Mustafa adında, yöresindeki ağa ile mücadele etmiş bir eşkıyadır (Üstüntaş, 2018, s. 60).

⁹² Bkz. Dipnot No. 89.

⁹³ *Sinan oğlu*, 19. yüzyılda İzmir ve çevresinde faaliyet göstermiş bir eşkıyadır (Üstüntaş, 2018, s. 97).

Yukarıda belirtilen verilere ek olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde eşkıyalar arasındaki çekişmeyi, Ege Bölgesi'nde eşkıyalığı konu edinen bir türküyü, İç Anadolu Bölgesi'nde eşkıyaların gerçekleştirdiği bir şiddet eylemini ve Karadeniz Bölgesi'nde eşkıyaların acımasızlığını gösteren veriler de tespit edilmiştir.

5.2.18.3.3. Çetecilik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Çetecilik ikincil alt koduyla kodlanmış veride Mardin yöresinde yaşamış *Cemil* adlı bir çeteciden bahsedildiği görülmüştür.

5.2.18.3.4. Kahramanlık İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Kahramanlık ikincil alt koduyla kodlanmış verilerden üçünün savaşlarda gösterilen kahramanlık, birinin Siirt yöresinde yaşamış *Abdülaziz* adlı kişinin kahramanlığı ve birinin kahramanlık üzerine bir müzik eserini gösteren *Kahramanlık havası* ifadesi olduğu görülmüştür. Savaşlarda gösterilen kahramanlıklardan birincisinin Maraş'ta Milli Mücadele'de *Ali Gaz oğlu* adlı kişinin, ikincisinin padişah Dördüncü Murat'ın Bağdat Seferi'nde *Genç Osman*'ın ve üçüncüsünün 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nda *Benli Mehmet* adlı kişinin gösterdiği kahramanlık olduğu tespit edilmiştir.

5.2.18.3.5. Seymenlik İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Seymenlik ikincil alt koduyla kodlanmış veri Ege Bölgesi'nde görülmüştür. Veride seymenlerin yürüyüşü ve bunun bir müzik eserine konu olduğu saptanmıştır.

5.2.18.3.6. Şiddet Eğilimi İkincil Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Şiddet eğilimi ikincil alt koduyla kodlanmış verilerde; aile içi kavga-çekişme, düşman olarak görülen kişileri öldürme eğilimi, düşman olarak görülen kişilere zarar verme eğilimi, Gayrimüslimlere yönelik ağır şiddet eylemlerinde bulunma, kendine zarar verme eğilimi, öldürme eylemi, silahla yaralama veya öldürme eğilimi, silahla yaralama veya öldürme eylemleri ve şiddete ve cinayete azmettirme unsurları görülmüştür. Söz konusu unsurlar ile bunların görüldükleri bölgeler aşağıdaki tablodadır.

Unvan/İfade	Doğu Anadolu	Ege	Güneydoğu Anadolu	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
<i>Aile İçi Kavga-Çekişme</i>	X		X			
<i>Düşman Olarak Görülen Kişileri Öldürme Eğilimi</i>		X		X		

<i>Düşman Olarak Görülen Kişilere Zarar Verme Eğilimi</i>					X	
<i>Gayrimüslimlere Yönelik Ağır Şiddet Eylemlerinde Bulunma</i>						X
<i>Kendine Zarar Verme Eğilimi</i>				X		X
<i>Öldürme Eylemi</i>				X		
<i>Silahla Yaralama veya Öldürme Eğilimi</i>		X				
<i>Silahla Yaralama veya Öldürme Eylemleri</i>				X	X	X
<i>Şiddete ve Cinayete Azmettirme</i>						X

Tablo 159: Şiddet Eğilimini Gösteren Unsurlar ve Görüldükleri Bölgeler

Burada görülen Gayrimüslimlere yönelik ağır şiddet eylemlerinde bulunma unsurunda belirli bir grubun özel olarak hedef alınmış olması dikkat çekicidir. Ayrıca öldürme eylemi ile silahla yaralama veya öldürme eylemi şeklinde iki ayrı unsurun bulunmasının gerekçesi, öldürme eylemi olarak nitelendirilen verilerde cinayetin nasıl işlendiğinin belirtilmemesidir. Silahla yaralama veya öldürme eylemi olarak nitelendirilen verilerin bu şekilde nitelendirilmesinin nedeni, verilerde geçen *vurmak* ve *vurulmak* ifadeleridir. Söz konusu ifadeler silahla yaralama veya öldürme eylemlerine işaret etmektedir.

5.2.18.4. Toplumsal Statü Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Toplumsal statü alt koduyla kodlanmış verilerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi haricindeki tüm bölgelerde bulunduğu tespit edilmiştir. Verilere bakıldığında verilerin çoğunun sosyoekonomik statüyü gösteren *Bey*, *Beyler*, *Ağa* gibi unvanlar ile *fakir*, *fukara*, *fıkara*, *zengin* sözcükleri olduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak sosyal statüyü gösteren *Asilzadeler* ifadesi ve Geyve yöresinde görülen *Delikanlıbaşı* unvanı da bulunmaktadır. Veriler arasında görülen *Paşa* unvanı ve *Derebeyi* ve *Derebeylik* ifadeleri hem siyasi hem de toplumsal statüyü göstermektedir. Ege Bölgesi'ndeki veriler arasında görülen *Dede* ifadesi, dini önderliğin toplumsal statünün kazanılmasındaki etkisini göstermesi açısından önemlidir. Söz konusu ifadelerin görüldükleri bölgeler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Unvan/İfade	Akdeniz	Doğu Anadolu	Ege	İç Anadolu	Karadeniz	Marmara
Ağa					X	
Ağalar		X	X			
Asilzadeler				X		
Bey		X	X	X	X	X
Beyler		X	X		X	X
Dede			X			
Delikanlıbaşı						X
Derebeyi	X					
Derebeylik						X
Fakir			X			
Fıkara			X			
Fukara		X	X			
Paşa					X	
Zengin			X			

Tablo 160: Toplumsal Statüyü Gösteren Unvanlar ve İfadeler ile Görüldükleri Bölgeler

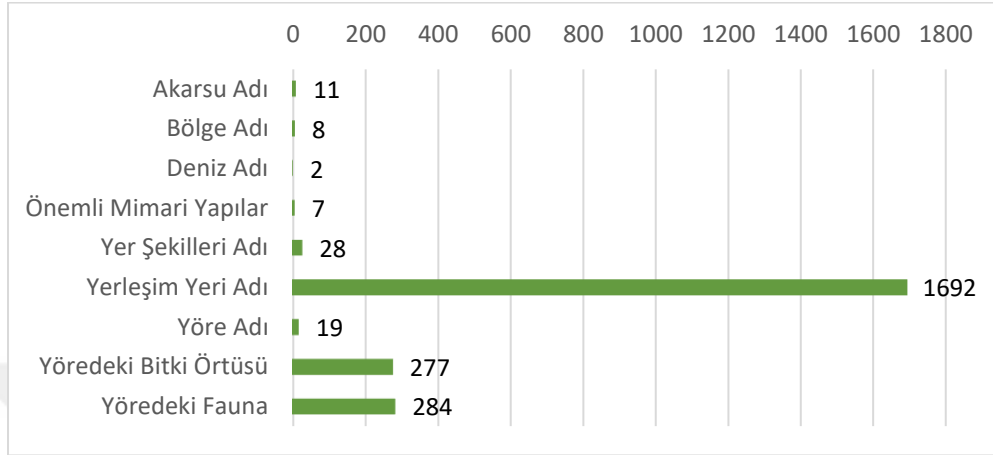
Yukarıdaki verilere ek olarak tespit edilmiş veriler de bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Akdeniz Bölgesi'nde görülen, Kozanoğulları adlı, 18. ve 19. yüzyıllarda Çukurova yöresine egemen olmuş bir âyan ailesi ve aileden önde gelen bir kişi belirtilmektedir (Kütük, 2022; s. 1421-1422, s. 1433-1434). Bu da Kozanoğlu ailesinin ve ailenin bir üyesinin ekonomik ve toplumsal statüsüne işaret etmektedir. Tüm bunlar *Ünü büyük Gozanoğlu/Kürk geydirir, at bağışlar* dizelerinde görülmektedir. Kozanoğlu, İç Anadolu Bölgesi'ndeki veriler arasında bulunan *Ğozan Beem (Beğim) düğün de eder* dizesinde de görülmektedir. İkincisi, Karadeniz Bölgesi'ndeki veriler arasında görülen, varlıklı ve nüfuzlu kişilerin devlete desteğini gösteren Taşköprü'de yaşamış *Bıddı Kavas* adlı ağa hakkındaki *Yunana 200 kişi götürmüş, fedaî imiş bunlar* nottur. Üçüncüsü de Marmara Bölgesi'nde Geyve yöresinde görülen *Delikanlıbaşı'nın* yörenin genç erkekleri üzerindeki etkisini gösteren (*Delikanlılar, Delikanlı başının işaret ettiği yerde bu hava çalınırken silah atarlarmış*) şeklindeki nottur.

5.3. Yöre Coğrafyası Kategorisindeki Veriler

Yöre coğrafyası kategorisi kapsamında; akarsu adı, bölge adı, deniz adı, önemli mimari yapılar, yer şekilleri adı, yerleşim yeri adı, yöre adı, yöredeki bitki örtüsü ve yöredeki fauna ana kodlarında toplam 2328 veri kodlaması yapılmıştır. Söz konusu ana kodlar ve ana kodlar kapsamındaki alt kodların içerikleri aşağıda belirtilmektedir.

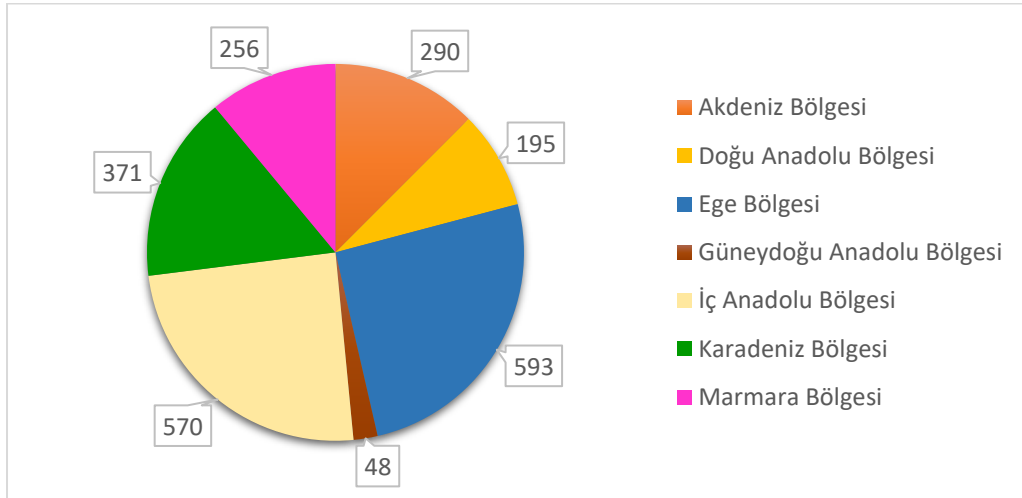
1. Akarsu Adı Ana Kodu: Nehir, ırmak, dere vb. adları.
2. Bölge Adı Ana Kodu: Büyük ve geniş sahalar.
3. Deniz Adı Ana Kodu
4. Önemli Mimari Yapılar Ana Kodu: Bölgede/yörede bulunan önemli mimari yapı adları.
5. Yer Şekilleri Adı Ana Kodu: Dağ, tepe, ova, plato, kanyon vb. adları.
6. Yerleşim Yeri Adı Ana Kodu ile Bu Ana Kod Kapsamındaki Alt Kodlar
 - a. İlçe Adı Alt Kodu
 - b. Nahiye Adı Alt Kodu
 - c. Köy Adı Alt Kodu
 - d. Mahalle Adı Alt Kodu
 - e. Diğer Yerleşimler Alt Kodu: Mezra, yayla, semt vb. yerleşimler ile yukarıdaki alt kodlar dahilinde değerlendirilemeyen yerler.
 - f. Türkiye Dışındaki Yerleşimler Alt Kodu
7. Yöre Adı Ana Kodu: Büyük ve geniş sahalar içerisindeki alt birimler.
8. Yöredeki Bitki Örtüsü Ana Kodu: Yöredeki bitki türleri.
9. Yöredeki Fauna Ana Kodu: Yöredeki hayvan türleri.

Yöre coğrafyası kategorisinde yapılan veri kodlamalarının ana kodlar ölçeğindeki sayısal dağılımı Görsel 30'da görülmektedir. Grafiğe bakıldığında en fazla veri kodlamasının yerleşim yeri adı ana kodu ve en az veri kodlamasının deniz adı ana kodu kapsamında yapıldığı belirlenmiştir.

Görsel 30: Yöre Coğrafyası Kategorisindeki Verilerin Ana Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

Yöre coğrafyası kategorisinde yapılan veri kodlamalarının coğrafi bölgeler ölçeğindeki sayısal dağılımı da Görsel 31'de görülmektedir. Grafik incelendiğinde en fazla sayıda veri kodlamasının Ege Bölgesi'nde ve en az sayıda veri kodlamasının da Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yapıldığı sonucuna varılmaktadır.

Görsel 31: Yöre Coğrafyası Kategorisindeki Verilerin Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

5.3.1. Akarsu Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Akarsu adı ana koduyla kodlanmış verilerde geçen akarsular ve bulundukları bölgeler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Akarsu Adı	Bulunduğu Bölge/Bölgeler
Bolaman Irmağı	Karadeniz
Çine Çayı	Ege
Fırat Nehri	Doğu Anadolu/Güneydoğu Anadolu
Kızılırmak Nehri	İç Anadolu/Karadeniz
Menderes Nehri	Ege
Murat Nehri	Doğu Anadolu
Sarıçay	Ege
Tuna Nehri	Orta Avrupa/Doğu Avrupa

Tablo 161: Bulunan Akarsular ve Bulundukları Bölge/Bölgeler

Yukarıdaki tabloda adı geçen akarsulardan Orta ve Doğu Avrupa boyunca uzanan Tuna Nehri haricindeki tüm akarsuların bir bölümü veya tümü Türkiye sınırları içerisinde yer almaktadır. Bunlardan; *Menderes Nehri*, *Sarıçay* ve *Çine Çayı* Ege Bölgesi'nde, *Bolaman Irmağı* Karadeniz Bölgesi'nde ve *Murat Nehri* Doğu Anadolu Bölgesi'ndedir. *Kızılırmak Nehri* İç Anadolu Bölgesi'nde doğduktan sonra Karadeniz Bölgesi'ne ilerleyerek Karadeniz'e dökülmektedir. *Fırat Nehri*, Doğu Anadolu Bölgesi'nde *Karasu* ve *Murat* nehirlerinin birleşmesiyle meydana gelmekte, sonrasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne uzandıktan sonra Türkiye sınırını aşarak önce Suriye'ye, oradan Irak'a uzanmakta ve Irak'ta Dicle Nehri ile birleşerek Basra Körfezi'ne dökülmektedir.

5.3.2. Bölge Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Bölge adı ana koduyla kodlanmış verilere bakıldığında verilerin *Anadolu* ve *Rumeli* şeklinde olduğu belirlenmiştir.

5.3.3. Deniz Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Deniz adı ana koduyla kodlanmış iki veri bulunmuştur ve iki veride de *Karadeniz* geçmektedir.

5.3.4. Önemli Mimari Yapılar Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Önemli mimari yapılar ana koduyla kodlanmış verilerde tespit edilen mimari yapılar ve bulundukları yerler aşağıdaki tablodadır.

Mimari Yapı	Bulunduğu Bölge	Bulunduğu Yer
Ulu Cami ⁹⁴	Akdeniz	Burdur
Maraş Kalesi	Akdeniz	Maraş
Taş Han ⁹⁵	Akdeniz	Maraş
Sultan Melek Türbesi ⁹⁶	Doğu Anadolu	Kemah
İskilip Kalesi	İç Anadolu	İskilip
Ulu Cami ⁹⁷	İç Anadolu	Akşehir
Bayburt Kalesi	Karadeniz	Bayburt

Tablo 162: Bulunan Önemli Mimari Yapılar ve Bulundukları Konumlar

5.3.5. Yer Şekilleri Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Yer şekilleri adı ana koduyla yapılan kodlamalarda görülen yer şekilleri ve bulundukları bölgeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Yer Şekli	Bulunduğu Bölge
Başkonuş Dağı	Akdeniz
Bolkar (Bulgar) Dağı	Akdeniz
Çukurova	Akdeniz
Kıbrıs Adası	Akdeniz
Göl Dağı ⁹⁸	Doğu Anadolu
Munzur Dağı	Doğu Anadolu
Süprügeç Dağı ⁹⁹	Doğu Anadolu
Afyon Ovası	Ege
Babadağ ¹⁰⁰	Ege
Beşparmak Dağları ¹⁰¹	Ege
Emir Dağları	Ege
Çengelli Dağı ¹⁰²	İç Anadolu

⁹⁴ Burdur'daki Ulu Cami için bkz. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/gezilecek/ulu-cami313926>.

⁹⁵ Taş Han, Kahramanmaraş'ta bulunan bir yapıdır (Taş Han, 2013).

⁹⁶ Sultan Melik veya halk arasındaki söyleniş şekliyle Sultan Melek Türbesi Erzincan'ın Kemah ilçesinde bulunan bir yapıdır (Sultan Melik Türbesi-Erzincan, 2020).

⁹⁷ Akşehir'deki Ulu Cami için bkz. <https://sahipatamuzesi.gov.tr/tr/eserler/aksehir-ulu-camii>.

⁹⁸ Göl Dağı, Malatya'nın Arguvan ilçesinde yer almaktadır (Haşhaş vd., 2015, s. 203).

⁹⁹ Süprügeç Dağı, Tunceli'nin Pertek ilçesinde yer almaktadır (Durmuş ve Çağlıyan, 2009, s. 85).

¹⁰⁰ Ege Bölgesi'nde biri Denizli'de diğeri Fethiye'de olmak üzere iki Babadağ olmakla birlikte veride geçen Babadağ'ın hangisi olup olmadığına ilişkin bir ipucu bulunamamıştır (arş. n.).

¹⁰¹ Beşparmak Dağları, Aydın'da yer almaktadır (Latmos - Beşparmak Dağları, t.y.).

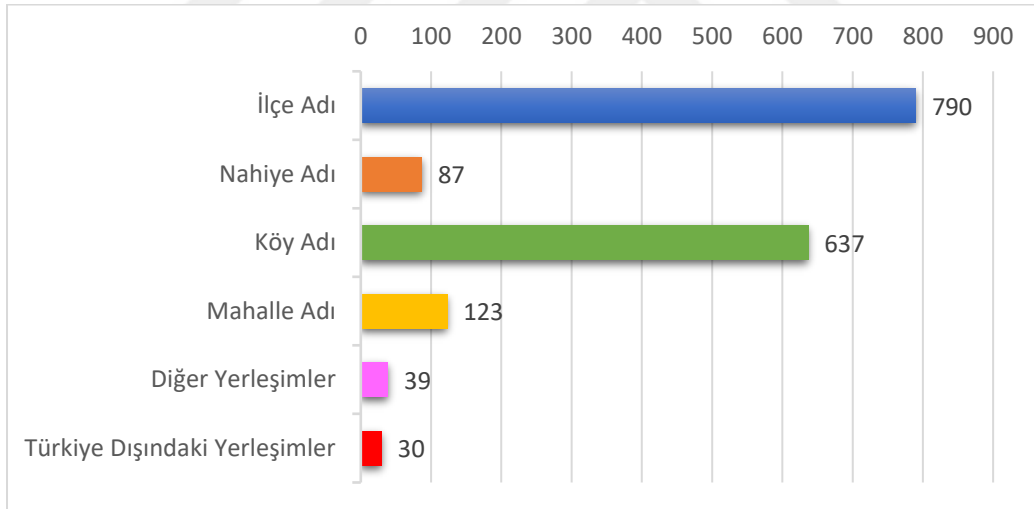
¹⁰² Çengelli Dağı, Sivas'ta yer almaktadır (Koç vd., 2020, s. 336).

Erciyes Dağı	İç Anadolu
Hıdırlık Tepesi ¹⁰³	İç Anadolu
Yıldız Dağı ¹⁰⁴	İç Anadolu
Cankurtaran Geçidi	Karadeniz
İlgaz Dağları	Karadeniz
Kazova	Karadeniz
Maşad Ovası	Karadeniz
Sisdağı	Karadeniz
Göldağı ¹⁰⁵	Marmara
İpsala Ovası	Marmara
Kaz Dağı	Marmara

Tablo 163: Bulunan Yer Şekilleri ve Bulundukları Bölgeler

5.3.6. Yerleşim Yeri Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Yerleşim yeri adı ana kodu kapsamında; ilçe adı, nahiye adı, köy adı, mahalle adı, diğer yerleşimler ve Türkiye dışındaki yerleşimler alt kodlarında veri kodlamaları yapılmıştır. Yapılan kodlamaların alt kodlar ölçeğindeki sayısal dağılımları Görsel 32’de yer almaktadır. Grafiğe bakıldığında en fazla sayıda veri kodlamasının ilçe adı alt koduyla, en az sayıda veri kodlamasının da Türkiye dışındaki yerleşimler alt koduyla yapıldığı görülmektedir.

Görsel 32: Yerleşim Yeri Adı Ana Koduyla Kodlanmış Verilerin Alt Kodlar Ölçeğindeki Sayısal Dağılımı

Yerleşim yeri adı ana koduyla kodlanmış verilerin genel tablosu ve sonucu ortaya konulurken yerleşim yerleri öncelikle Türkiye sınırları içerisinde olup olmadıklarına bağlı olarak ikiye ayrılacaktır. Ardından Türkiye sınırları içerisindeki yerleşim yerleri kapsamında; ilçe adı,

¹⁰³ Hıdırlık Tepesi, Ankara’nın Beypazarı ilçesinde yer almaktadır (Türkan, 2013, s. 18)

¹⁰⁴ Yıldız Dağı, Sivas’ta yer almaktadır (Yalçınlar, 1997, s. 407).

¹⁰⁵ Göldağı, Bilecik’in Gölpazarı ilçesinde yer almaktadır (Özgür, 1990, s. 397-400).

nahiye adı, köy adı, mahalle adı ve diğer yerleşimler alt kodlarıyla kodlanmış yerleşmelere yer verilecektir. Ardından Türkiye sınırları içerisindeki yerleşim yerlerine ilişkin değerlendirmeler yapılarak Türkiye dışındaki yerleşim yerleri ortaya konulacak ve bunlara ilişkin değerlendirmeler yapılacaktır.

ilçe adı, nahiye adı, köy adı, mahalle adı ve diğer yerleşimler alt kodlarında yapılan kodlamalardan elde edilen veriler ışığında Türkiye sınırları içerisindeki yerleşim yerleri, bölgeler ölçeğinde aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Bölge	İl	İlçe Adı	Nahiye Adı	Köy Adı	Mahalle Adı	Diğer Yerleşimler
Akdeniz	Adana	Bahçe		Gökçayır		
Akdeniz	Seyhan ¹⁰⁶	Ceyhan	Yumurtalık	Kaldırım		
Akdeniz	Adana	Feke		Bekirhacılı		
Akdeniz	Adana	Kadirli				
Akdeniz	Adana	Kozan		Düzağaç		
Akdeniz	Adana	Kozan		Faydalı		
Akdeniz	Seyhan	Kozan		Sevinçli ¹⁰⁷ (<i>Sevişli</i>)		
Akdeniz	Adana	Saimbeyli		Beypınarı		
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Merkez	Süveydiye	Vakıf		
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Altınözü	Şenköy (<i>Şeyhköy</i>)			
Akdeniz	Antakya (Hatay)	İskenderun		Ekver		
Akdeniz	Antakya (Hatay)	İskenderun		Madenli		
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Kırıkhan				
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Reyhanlı		Kefergala		
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Reyhanlı		Müşrife (<i>Müşrifiye</i>) ¹⁰⁸		
Akdeniz	Antakya (Hatay)	Reyhanlı		Samanlı		

¹⁰⁶ Adana ilinin, derleme çalışmalarının yapıldığı 1941 yılında Seyhan olarak geçtiği görülmüş ve bundan dolayı Seyhan ifadesi, il adı olarak kabul edilmiştir (arş. n.).

¹⁰⁷ *Sevinçli* köyünün *Sevişli* şeklinde de yazıldığı görülmüştür. Bundan dolayı ikinci yazım şekli de not alınmıştır. Ayrıca tabloda yerleşim yerlerinin yanında parantez içerisinde *italik* olarak belirtilen tüm ifadeler, aksi belirtilmediği sürece ilgili yerleşim yerinin derleme fişlerindeki farklı yazım ve söyleniş şekillerini göstermektedir (arş. n.).

¹⁰⁸ Yapılan incelemelerde derleme fişlerinde Müşrifiye adıyla geçen köyün Reyhanlı'daki *Müşrife* adlı köy olduğu belirlenmiştir (Nişanyan Yeradları, t.y.). Tabloda her iki isme de yer verilmiştir (arş. n.).

Akdeniz	Antalya	Merkez		Murtanagörlü ¹⁰⁹		
Akdeniz	Antalya	Merkez		Zeytinköy		
Akdeniz	Antalya	Akseki				
Akdeniz	Antalya	Elmalı		Kocapınar		
Akdeniz	Antalya	Elmalı		Mursal		
Akdeniz	Antalya	Elmalı		Tavıllar		
Akdeniz	Antalya	Finike	Kumluca			
Akdeniz	Antalya	Finike		Bağyakası		
Akdeniz	Antalya	Finike		Gökbük		
Akdeniz	Antalya	Korkuteli		Fığla		
Akdeniz	Antalya	Korkuteli		Sımandır		
Akdeniz	Antalya	Korkuteli		Yelten		
Akdeniz	Antalya	Manavgat (<i>Manavkat</i>)		Kalemler		
Akdeniz	Antalya	Manavgat		Sarılar		
Akdeniz	Burdur	Merkez	Sertaç ¹¹⁰	Aziziye		
Akdeniz	Burdur	Merkez		Belenli ¹¹¹		
Akdeniz	Burdur	Bucak		Devri		
Akdeniz	Burdur	Tefenni			Kır	
Akdeniz	Burdur	Tefenni		Dirmil		
Akdeniz	Isparta	Merkez	Atabey ¹¹²			
Akdeniz	Isparta	Merkez		Çünür ¹¹³		
Akdeniz	Isparta	Merkez		Deregümü		
Akdeniz	Isparta	Merkez		Findos ¹¹⁴		
Akdeniz	Isparta	Merkez		Yolbaşı		
Akdeniz	Isparta	Eğridir		Bağlıllı		
Akdeniz	Isparta	Eğridir		Pazarköy		
Akdeniz	Isparta	Eğridir		Yenice		
Akdeniz	Isparta	Eğridir		Yılanlı		
Akdeniz	Isparta	Eğridir		Yukarıgökdere		
Akdeniz	Isparta	Şarkikaraağaç	Gelendost			
Akdeniz	Isparta	Şarkikaraağaç		Beyköy		
Akdeniz	Isparta	Yalvaç		Köstük		

¹⁰⁹ Yapılan incelemelerde derleme fişlerinde *Mirtan*, *Mirtana*, *Mirtanagörlü* adlarıyla geçen köyün *Murtanagörlü* adlı köy olduğu belirlenmiştir. (İUM, 1944, s. 53). Dolayısıyla köyün adı *Murtanagörlü* şeklinde yazılmıştır (arş. n.).

¹¹⁰ Burdur 1942 M.N. 25'te nahiyenin adı *Sertaç* yazılmakla birlikte yapılan araştırmalar sonucunda nahiyenin adının *Sertaç* olduğu ve Burdur ili merkez ilçesine bağlı olduğu belirlenmiştir (Bilici, 2021, s. 27-29). Ayrıca aynı derleme fişinde yer verilen *Aziziye* köyünün de *Sertaç* nahiyesine bağlı olduğu tespit edilmiştir (Bilici, 2021, s. 34-35).

¹¹¹ Burdur 1942 M.N. 45'te *Belen* adıyla geçen ve Tefenni ilçesine bağlı olduğu belirtilen köyün *Belenli* adını taşıdığı ve Burdur ilinin merkez ilçesine bağlı olduğu anlaşılmıştır (İUM, 1944, s. 123).

¹¹² Bu nahiyenin adı derleme fişlerinde *Atabeyli* adıyla geçse de nahiyenin adının Atabey olduğu belirlenmiştir (İUM, 1944, s. 341).

¹¹³ Bu köyün adı derleme fişinde *Tünür* olarak geçse de yapılan incelemede köyün adının *Çünür* olduğu belirlenmiştir (İUM, 1944, s. 341).

¹¹⁴ Yapılan incelemelerde Isparta'ya bağlı olan *Findos* adını taşıyan *Büyük findos* ve *Küçük findos* köyleri bulunsa da (İUM, 1944, s. 341) bu köylerden hangisinin belirtildiğine yönelik bir ipucu bulunamamıştır (arş. n.).

Akdeniz	Isparta	Yalvaç		Örkenez		
Akdeniz	Isparta	Yalvaç		Üyükü (Hüyükü)		
Akdeniz	İçel	Merkez	Kuzucubelen			
Akdeniz	İçel	Merkez		Karaisalı		
Akdeniz	İçel	Merkez				Fındıkpınarı Yaylası
Akdeniz	İçel	Anamur				
Akdeniz	İçel	Silifke				Gökbelen Yaylası
Akdeniz	Maraş	Merkez	Yenicekale			
Akdeniz	Maraş	Merkez		Elmalı		
Akdeniz	Maraş	Merkez		Nedirli		
Akdeniz	Maraş	Göksun (Gögsun)				
Doğu Anadolu	Ağrı	Doğubayazıt				
Doğu Anadolu	Ağrı (Karaköse)	Merkez		Kargalık		
Doğu Anadolu	Bingöl	Merkez		Dodan		
Doğu Anadolu	Bingöl	Merkez		Simsor		
Doğu Anadolu	Bingöl	Merkez		Teyrek		
Doğu Anadolu	Elazığ	Merkez		Hüseyinik		
Doğu Anadolu	Elazığ	Palo (Palu)		Mirvan ¹¹⁵		
Doğu Anadolu	Elazığ	Maden				
Doğu Anadolu	Erzurum	Oltu		Urcuh ¹¹⁶		
Doğu Anadolu	Erzurum	Tortum	Narman ¹¹⁷			
Doğu Anadolu	Erzincan	Kemah				
Doğu Anadolu	Kars	Ardahan		Yalnızçam (Sindiskom) ¹¹⁸		

¹¹⁵ Bu köyün adı Elazığ 1944 M.N. 47’de *Mirivan* şeklinde geçse de köyün adı *Mirvan*’dır (İUM, 1944, s. 223).

¹¹⁶ Bu derleme fişinde geçen *Urcuh* köyünün derleme çalışmalarının yapıldığı dönemde Erzurum ilinin Oltu ilçesine bağlı olduğu belirlenmiştir. Köyün adı *Orcuk* veya *Orucuk* şeklinde geçebilmektedir (İUM; 1944, s. 247; 1961, s. 173).

¹¹⁷ *Narman* derleme çalışmalarının yapıldığı dönemde Erzurum ilinin Tortum ilçesine bağlı bir nahiyedir. *Narman gazasında Urcuh yolunda dizesinde Narman*’ın bir kaza olarak geçmesinin nedeni, bu dizeyi söyleyen Narmanlı Âşık Sümmani’nin yaşadığı 19. yüzyılda *Narman*’ın kaza olmasıdır (Sezen, 2017, s. 574).

¹¹⁸ Bu köyün eski adı olan *Sindiskom* ifadesinin (Polat, 2019, s. 129) derleme fişlerinde *Sıniskop* şeklinde yazıldığı görülmüştür (arş. n.).

Doğu Anadolu	Kars	Iğdır				
Doğu Anadolu	Kars	Kağızman				
Doğu Anadolu	Kars	Posof				
Doğu Anadolu	Malatya	Merkez	İsmetpaşa			
Doğu Anadolu	Malatya	Merkez	Tahir ¹¹⁹			
Doğu Anadolu	Malatya	Merkez		Eymir		
Doğu Anadolu	Malatya	Merkez		Minayik (<i>Minyak, Minyayik, Menayik ve Minayık</i>)		
Doğu Anadolu	Malatya	Arapkir (<i>Arabkir</i>)				
Doğu Anadolu	Malatya	Hekimhan				
Doğu Anadolu	Malatya	Kemaliye ¹²⁰		Apcığa ¹²¹		
Doğu Anadolu	Malatya	Kemaliye		Hapanos		
Doğu Anadolu	Malatya	Kemaliye		Venk		
Doğu Anadolu	Muş	Merkez	Ziyaret			
Doğu Anadolu	Muş	Merkez		Alizurum		
Doğu Anadolu	Muş	Merkez		Horunk		
Doğu Anadolu	Muş	Merkez		Mongok		
Doğu Anadolu	Muş	Varto		Üstükran ¹²²		
Doğu Anadolu	Tunceli	Çemişgezek	Germeli ¹²³			
Doğu Anadolu	Tunceli	Çemişgezek		Başekrek		

¹¹⁹ Malatya 1937 M.N. 38'de *Tahir* bucağı ilçe adı olarak yazılmıştır ancak yapılan incelemeler sonucunda Tahir'in Malatya il merkezine bağlı bir bucak olduğu tespit edilmiştir (İUM, 1944, s. 447).

¹²⁰ Kemaliye ilçesi derleme çalışmalarının yapıldığı dönemde Malatya iline bağlıdır (arş. n.).

¹²¹ Köyün adı derleme fişinde *Apcığa* şeklinde yazılmışsa da doğru yazım şekli *Apçağa*'dır (İUM, 1944, s. 231).

¹²² Bu köyün adı derleme fişlerinde *Üstüküran* şeklinde yazılmışsa da doğru yazım şekli *Üstükran*'dır (Sezen, 2017, s. 179).

¹²³ Bu nahiye'nin adı derleme fişlerinde *Germil* şeklinde yazılmışsa da doğru yazım şekli *Germeli*'dir (İUM, 1944, s. 630).

Doğu Anadolu	Tunceli	Hozat		Barcini ¹²⁴		
Doğu Anadolu	Tunceli	Hozat		Tarnoti		
Doğu Anadolu	Tunceli	Hozat		Yalınızağaç		
Doğu Anadolu	Tunceli	Hozat		Zımık		
Doğu Anadolu	Tunceli	Hozat				Segedik ¹²⁵
Doğu Anadolu	Tunceli	Kalan		Merhu		
Doğu Anadolu	Tunceli	Kalan		Milli		
Doğu Anadolu	Tunceli	Kalan		Türüsmek		
Doğu Anadolu	Tunceli	Kalan				Pikân ¹²⁶
Doğu Anadolu	Tunceli	Nazımiye				
Doğu Anadolu	Tunceli	Ovacık		Kedek		
Doğu Anadolu	Tunceli	Ovacık		Zerenik		
Doğu Anadolu	Tunceli	Pertek		Ulupunar		
Doğu Anadolu	Van	Merkez		Mollakasım		
Doğu Anadolu	Van	Erciş				
Ege	Afyon	Merkez			Aralı mescit	
Ege	Afyon	Merkez			Burmali	
Ege	Afyon	Merkez			Kâhil	
Ege	Afyon	Dinar			Üçlerce	
Ege	Afyon	Dinar		Başmakçı		
Ege	Afyon	Dinar		Kadılar		
Ege	Afyon	Dinar		Tatarlı		
Ege	Afyon	Sandıklı				
Ege	Afyon	Sandıklı				
Ege	Aydın	Merkez			Köprülü	
Ege	Aydın	Merkez			Kurtuluş	
Ege	Aydın	Merkez	İncirliova			
Ege	Aydın	Merkez	Koçarlı			

¹²⁴ Bu köyün adı derleme fişlerinde *Barceni* şeklinde yazılmışsa da doğru yazım şekli *Barcini*'dir (İUM, 1944, s. 630).

¹²⁵ *Segedik* derleme fişinde köy olarak geçse de asıl olarak bir mezradır (Nişanyan Yeradları, t.y.).

¹²⁶ *Pikân* derleme fişinde köy olarak geçse de asıl olarak bir mezradır (Nişanyan Yeradları, t.y.).

Ege	Aydın	Merkez		Armutlu		
Ege	Aydın	Merkez		Çiftlik		
Ege	Aydın	Merkez		Çinçin		
Ege	Aydın	Merkez		Güdüşlü		
Ege	Aydın	Merkez		Karankova		
Ege	Aydın	Merkez		Yavuz		
Ege	Aydın	Çine			Hamitabad	
Ege	Aydın	Çine		Kızıltepe ¹²⁷		
Ege	Aydın	Karacasu			Cami	
Ege	Aydın	Nazilli			Cumhuriyet	
Ege	Aydın	Nazilli		Pirlebey		
Ege	Aydın	Söke		Asitepe		
Ege	Aydın	Söke		Azap		
Ege	Aydın	Söke		Karaca Hayıt		
Ege	Aydın	Söke		Nalbantlar		
Ege	Denizli	Merkez			Fesliyan	
Ege	Denizli	Merkez			Kaplanlar (Kapanlar)	
Ege	Denizli	Merkez		Çukurköy		
Ege	Denizli	Acıpayam		Yumrutaş		
Ege	Denizli	Acıpayam			Aşağı mahalle	
Ege	Denizli	Acıpayam		Avşar		
Ege	Denizli	Acıpayam		Kırcalı		
Ege	Denizli	Çal		Ortaköy		
Ege	Denizli	Sarayköy				
Ege	Denizli	Tavas (Davaz)				
Ege	İzmir	Merkez		Naldöken		
Ege	İzmir	Merkez		Narlıdere		
Ege	İzmir	Merkez			İki Çeşmeli Halil efendi	
Ege	İzmir	Merkez			Karantina	
Ege	İzmir	Merkez			Temaşalık	
Ege	İzmir	Merkez				İki Çeşmelik
Ege	İzmir	Bergama		Kaşıkcı		
Ege	İzmir	Bergama		Sofular		
Ege	İzmir	Bergama				Kozak Yaylası
Ege	İzmir	Menemen				
Ege	İzmir	Ödemiş		Birlik		
Ege	İzmir	Ödemiş		Kiraz		
Ege	İzmir	Tire			Bahariye	
Ege	İzmir	Tire			Dörtelli	
Ege	Kütahya	Merkez	Sabuncu ¹²⁸	Sırören (Sarıören)		
Ege	Kütahya	Merkez		Bölücek		

¹²⁷ Kızıltepe köyü derleme fişlerinde nahiye olarak geçse de yapılan araştırma sonucunda bir köy olduğu belirlenmiştir (İUM, 1944, s. 68).

¹²⁸ Derleme fişlerinde açıkça belirtilmese de Sırören bir köydür, Sabuncu da Sırören köyünün bağlı olduğu nahiedir ve Sabuncu nahiyesi Kütahya ilinin merkez ilçesine bağlıdır. Sabuncu nahiyesinin Armudili adıyla da geçtiği görülmektedir (Sezen, 2017; s. 48, s. 647; Yıldırım, 2017, s. 100).

Ege	Kütahya	Merkez		Tepeköy		
Ege	Kütahya	Emet		Hisarcık		
Ege	Kütahya	Emet		Örenköy		
Ege	Kütahya	Simav			Cuma	
Ege	Kütahya	Tavşanlı	Domaniç			
Ege	Kütahya	Tavşanlı		Alabarda		
Ege	Kütahya	Tavşanlı		Köprücek		
Ege	Kütahya	Tavşanlı		Moymul		
Ege	Kütahya	Tavşanlı		Yeniköy		
Ege	Kütahya	Tavşanlı				Dağardı
Ege	Kütahya	Uşak			Kamar	
Ege	Kütahya	Uşak			Konakardı Aybey	
Ege	Kütahya	Uşak		Dağyenicesi		
Ege	Kütahya	Uşak		Hasköy		
Ege	Kütahya	Uşak		Omurca ¹²⁹		
Ege	Kütahya	Uşak		Selikler ¹³⁰		
Ege	Manisa	Merkez			Aynaali	
Ege	Manisa	Merkez		Eğriköy		
Ege	Manisa	Akhisar			Kethüda	
Ege	Manisa	Alaşehir	Sarıgöl			
Ege	Manisa	Alaşehir		Çakırca		
Ege	Manisa	Alaşehir		Çanakcı		
Ege	Manisa	Alaşehir		Kaşıkcı		
Ege	Manisa	Alaşehir		Katırlı		
Ege	Manisa	Alaşehir		Kızılçukur		
Ege	Manisa	Alaşehir		Tepeköyü		
Ege	Manisa	Eşme				Vakkas Ferit Caddesi ¹³¹
Ege	Manisa	Kula			Zafer	
Ege	Manisa	Kula		Pabuclu		
Ege	Manisa	Salihli			Eski Cami	
Ege	Manisa	Salihli			Mithatpaşa	
Ege	Manisa	Salihli		Başlıoğlu		
Ege	Manisa	Salihli		Caferbey		
Ege	Manisa	Salihli		Delibaşlı		
Ege	Manisa	Salihli		Dombaylı ¹³²		
Ege	Manisa	Salihli		Karaoğlanlı		
Ege	Manisa	Salihli		Kapancı		

¹²⁹ Bu köyün adı derleme fişlerinde *Umurca* şeklinde yazılmışsa da doğru yazım şekli *Omurca*'dır (İUM, 1944, s. 630).

¹³⁰ Köyün adı derleme fişlerinde *Selçikler* şeklinde geçmektedir. Yapılan incelemede köyün adının *Selikler* şeklinde olduğu belirlenmiştir (Solak, 2001, s. 61).

¹³¹ Bu cadde Manisa 1938 Materyal No. 47'de bir mahalle olarak geçmektedir. Yanlışlıkla mahalle yerine cadde yazıldığı düşünülmektedir. *Vakkas Ferit* bir cadde adıdır (Ceylan, 2006, s. 361).

¹³² Bu köyün adı derleme fişlerinde *Dumbaylı* şeklinde geçmektedir ancak doğru yazımı *Dombaylı* şeklindedir (İUM, 1944, s. 471).

Ege	Manisa	Salihli		Durasılı ¹³³		
Ege	Manisa	Soma		Hatun ¹³⁴		
Ege	Manisa	Soma		Tarhala		
Ege	Manisa	Turgutlu			Subaşı	
Ege	Muğla	Merkez		Bayır köyü		
Ege	Muğla	Fethiye				
Ege	Muğla	Milas	Selimiye			
Ege	Muğla	Milas		Dibekdere (Dübekderesi)		
Ege	Muğla	Milas		Menteş		
Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır	Merkez		Şerabi		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Merkez		Beşgöz		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Merkez		Burç		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Merkez		Lohan		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Kilis		Acarköy ¹³⁵		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Nizip				
Güneydoğu Anadolu	Mardin	Savur		Raşidî		
Güneydoğu Anadolu	Mardin	Midyat				
Güneydoğu Anadolu	Mardin	Cizre				
Güneydoğu Anadolu	Siirt	Merkez		Kesrik ¹³⁶		
Güneydoğu Anadolu	Urfa	Merkez		Keberlli		
Güneydoğu Anadolu	Urfa	Siverek				
İç Anadolu	Ankara	Ayaş	Güdül			

¹³³ Köyün adı derleme fişlerinde *Turasılı* şeklinde geçmektedir. Yapılan inceleme sonucunda köyün adının *Durasılı* şeklinde geçtiği belirlenmiştir (İUM, 1944, s. 471).

¹³⁴ Bu köyün adı derleme fişlerinde *Kadın* ismiyle geçmektedir. Köyün adı araştırıldığında *Kadın* adlı bir köy bulunamasa da *Hatun* isminde bir köy bulunmuştur (İstatistik Umum Müdürlüğü, 1944, s. 471). Hatun ve Kadın sözcüklerinin anlamca birbirine yakın oldukları ve birbirlerinin yerine kullanılabildiği göz önüne alındığında derleme fişlerinde görülen *Kadın köyü* ifadesiyle Soma'daki *Hatun* köyünün ifade edilmek istendiği sonucuna varılmaktadır (arş. n.).

¹³⁵ Bu köyün Kilis ilçesine bağlı olduğu derleme fişinde yer almamaktadır. Sonradan yapılan araştırma sonucunda bu bilgiye ulaşılmıştır. Kaynak için bkz. İUM, 1944, s. 267.

¹³⁶ Köyün adı derleme fişlerinde *Kasirik* şeklinde geçse de yapılan araştırmalarda köyün *Kesrik* adını taşıdığı tespit edilmiştir (Alkan, 2017, s. 71).

İç Anadolu	Ankara	Ayaş		Çanılı		
İç Anadolu	Ankara	Ayaş		İlica		
İç Anadolu	Ankara	Bâlâ		Ebülhas		
İç Anadolu	Ankara	Bâlâ		Yeniköy		
İç Anadolu	Ankara	Beypazarı		Boyalı		
İç Anadolu	Ankara	Beypazarı		Saray		
İç Anadolu	Ankara	Çubuk				
İç Anadolu	Ankara	Haymana				
İç Anadolu	Ankara	Kalecik		Yüzbey		
İç Anadolu	Ankara	Keskin		Barak		
İç Anadolu	Ankara	Keskin		Cinali		
İç Anadolu	Ankara	Keskin		Hacıaliobası		
İç Anadolu	Ankara	Nallıhan	Beydili			
İç Anadolu	Ankara	Nallıhan		Sobram		
İç Anadolu	Ankara	Şereflikoçhisar		Cıngıl ¹³⁷		
İç Anadolu	Ankara	Şereflikoçhisar		Üzengilik		
İç Anadolu	Ankara	Şereflikoçhisar		Solakuşağı		
İç Anadolu	Çankırı	Çerkeş				
İç Anadolu	Çorum	Merkez		Tarhan		
İç Anadolu	Çorum	Merkez		Teslim		
İç Anadolu	Çorum	Merkez		Yavu (Yave, Yavı)		
İç Anadolu	Çorum	Merkez				Uludağ Yaylası
İç Anadolu	Çorum	Alaca		Akviran ¹³⁸ (Akören, Ağvıran)		
İç Anadolu	Çorum	Alaca		Alamaslı İbrahimoglan ¹³⁹		
İç Anadolu	Çorum	Alaca		İmad		
İç Anadolu	Çorum	Alaca		İmadhöyüğü ¹⁴⁰ (Höyük, Hüyük)		
İç Anadolu	Çorum	Alaca		Küre		
İç Anadolu	Çorum	İskilip		İshaklı		
İç Anadolu	Çorum	İskilip		Karakısıık		
İç Anadolu	Çorum	Mecitözü		Fındıklı		
İç Anadolu	Çorum	Mecitözü		Mustafa Çelebi		

¹³⁷ Burada görülen *Cıngıl* ve altındaki *Üzengilik* köylerinin Şereflikoçhisar ilçesine bağlı oldukları, köylerin adlarının geçtiği Ankara 1945 M.N. 67'de geçmemektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda söz konusu köylerin Şereflikoçhisar ilçesine bağlı oldukları görülmüştür (İUM, 1944, s. 49).

¹³⁸ Bu köyün derleme fişlerinde *Akören* ve *Ağvıran* şeklinde geçtiği de görülmüştür. Bundan dolayı söz konusu iki isme de yer verilmiştir (arş. n.).

¹³⁹ Derleme fişlerinde *Alamaslı* adıyla köyün adının derleme çalışmalarının yapıldığı dönemde İbrahimoglan olarak geçmekle birlikte sonradan Alamaslı İbrahimoglan adını aldığı görülmüştür (İUM, 1944, s. 175; İUM, 1954, s. 140). *Alamaslı* şeklindeki adlandırmanın, yöre halkının söz konusu köyü adlandırma şekli olduğu düşünülmektedir (arş. n.).

¹⁴⁰ Bu derleme fişindeki Alaca ilçesine bağlı *Höyük* köyünün adı derleme çalışmalarının yapıldığı dönemde *İmathöyüğü* olarak geçmekle birlikte sonradan *Hüyük* adını aldığı görülmüştür (İUM, 1944, s. 175; İUM, 1954, s. 140). Hüyük veya Höyük şeklindeki adlandırmanın, yöre halkının söz konusu köyü adlandırma şekli olduğu anlaşılmıştır (arş. n.).

İç Anadolu	Çorum	Osmancık		Tekmen ¹⁴¹ (Tekmeli)		
İç Anadolu	Çorum	Sungurlu		Gölpınarlar ¹⁴² (Gorpunar)		
İç Anadolu	Eskişehir	Merkez		Arabören		
İç Anadolu	Eskişehir	Merkez		Mamuca		
İç Anadolu	Eskişehir	Merkez		Yakakayı ¹⁴³ (Yakakaya)		
İç Anadolu	Eskişehir			Yörükçirka		
İç Anadolu	Eskişehir	Mihalıççık		Çalçı		
İç Anadolu	Eskişehir	Mihalıççık		Domya		
İç Anadolu	Eskişehir	Mihalıççık		Kayı		
İç Anadolu	Eskişehir	Sivrihisar				
İç Anadolu	Kayseri	Merkez	Erkilet			
İç Anadolu	Kayseri	Merkez				Öküzçukuru Yaylası
İç Anadolu	Kayseri	Bünyan				
İç Anadolu	Kayseri	Pınarbaşı	Pazarören ¹⁴⁴			
İç Anadolu	Kayseri	Pınarbaşı		Yalak		
İç Anadolu	Kırşehir	Avanos (Avanus)				
İç Anadolu	Kırşehir	Çiçekdağı		Kırtıllar		
İç Anadolu	Kırşehir	Çiçekdağı		Küçükteflek		
İç Anadolu	Kırşehir	Çiçekdağı		Ömeruşağı		
İç Anadolu	Kırşehir	Mucur	Hacıbektaş (Hacıbekdaş)			
İç Anadolu	Konya	Merkez	Sille ¹⁴⁵			
İç Anadolu	Konya	Akşehir	Doğanhisar			
İç Anadolu	Konya	Akşehir		Engili		
İç Anadolu	Konya	Akşehir		Sorgun (Sorkun, Sorhun)		
İç Anadolu	Konya	Bozkır		Ayvalca		
İç Anadolu	Konya	Bozkır		Dere		
İç Anadolu	Konya	Bozkır		Kuşça ¹⁴⁶ (Kutça)		
İç Anadolu	Konya	Bozkır		Sorkun		

¹⁴¹ Derleme fişlerinde *Tekmeli* şeklinde geçtiği görülen köyün adı *Tekmen*'dir (İUM, 1944, s. 181).

¹⁴² Derleme fişinde bu köyün adı *görpunar* şeklinde geçse de yapılan incelemelerde *görpunar* veya *görpınar* adlı bir köy bulunamamıştır. Ancak Çorum 1939 M.N. 156'da *görpunar* köyü hakkında *böyük* şeklinde bir nottan hareketle yapılan incelemede Sungurlu ilçesine bağlı Gölpınarlar adlı bir köy tespit edilmiş (İUM, 1944, s. 183) ve bu köyün de Büyükgölpınar ve Küçükgölpınar adlı iki köyden oluştuğu görülmüştür (Nişanyan Yeradları, t.y.). Sonuç olarak *görpunar* ve *gorpunar* ifadeleriyle Gölpınarlar köyü ifade edilmektedir.

¹⁴³ Derleme fişlerinde *Yakakaya* şeklinde geçtiği görülen köyün adı *Yakakayı*'dir (İUM, 1954, s. 175). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁴⁴ Pazarören nahiyesinin Kayseri ilinin Pınarbaşı ilçesine bağlı olduğunun (İUM, 1944, s. 384) bilgisi derleme fişlerinde bulunmamaktadır. Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁴⁵ *Sille* nahiyesinin Konya ilinin merkez ilçesine bağlı olduğu bilgisi (İUM, 1944; s. 416) derleme fişlerinde bulunmamaktadır. Yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁴⁶ Derleme fişlerinde *Kutça* şeklinde geçtiği görülen köyün adı *Kuşça*'dır (İUM, 1954, s. 420). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

İç Anadolu	Konya	Bozkır		Yelbeyi (<i>Yelbey</i>)		
İç Anadolu	Konya	Bozkır				Sülek
İç Anadolu	Konya	Cihanbeyli		Haramicütkânlı		
İç Anadolu	Konya	Çumra		Alkaran		
İç Anadolu	Konya	Çumra		Karkın ¹⁴⁷ (<i>Gargın</i>)		
İç Anadolu	Konya	Çumra		Okçu		
İç Anadolu	Konya	Çumra		Sodur		
İç Anadolu	Konya	Ereğli				
İç Anadolu	Konya	Ermenek				
İç Anadolu	Konya	Hadim		Eğiste ¹⁴⁸ (<i>Egiste, Eriste</i>)		
İç Anadolu	Konya	Karaman				
İç Anadolu	Konya	Karapınar		İldanlı ¹⁴⁹ (<i>Eldanlı</i>)		
İç Anadolu	Konya	Seydişehir		Çalmanda ¹⁵⁰ (<i>Çalman, Çalma</i>)		
İç Anadolu	Niğde	Merkez	Çiftlik			
İç Anadolu	Niğde	Merkez		Asmasız ¹⁵¹ (<i>Asmalı</i>)		
İç Anadolu	Niğde	Merkez				Üçkapılı Yaylası
İç Anadolu	Niğde	Merkez				Tumlu Yaylası
İç Anadolu	Niğde	Aksaray		Gücünkaya		
İç Anadolu	Niğde	Aksaray		Künbet		
İç Anadolu	Niğde	Nevşehir		Üçhisar		
İç Anadolu	Sivas	Merkez		Çelebiler		
İç Anadolu	Sivas	Merkez		Karlı		
İç Anadolu	Sivas	Merkez		Yalınçak		
İç Anadolu	Sivas	Şarkışla		Bozkurt		
İç Anadolu	Yozgat	Merkez		Kırıksoku ¹⁵² (<i>Kırıksofu</i>)		
İç Anadolu	Yozgat	Akdağmadeni		Alibar		
İç Anadolu	Yozgat	Akdağmadeni		Dikir		
İç Anadolu	Yozgat	Boğazlıyan		Elçi		
İç Anadolu	Yozgat	Çekerek				

¹⁴⁷ *Karkın* veya *Gargın* köyünün Konya ilinin Çumra ilçesine bağlı olduğu bilgisi (İUM, 1944; s. 422) derleme fişlerinde bulunmamaktadır. Yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁴⁸ Derleme fişlerinde *Egiste* ve *Eriste* şekillerinde geçtiği görülen köyün adı *Eğiste*'dir (İUM, 1944, s. 425). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁴⁹ Derleme fişlerinde *Eldanlı* şeklinde geçen köyün adı *İldanlı*'dır (İUM, 1944, s. 428). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁵⁰ Derleme fişlerinde *Çalman* ve *Çalma* şekillerinde geçtiği görülen köyün adı *Çalmanda*'dır (İUM, 1944, s. 429). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁵¹ Derleme fişlerinde *Asmalı* şeklinde geçen köyün adı *Asmasız*'dır (İUM, 1944, s. 509). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁵² Derleme fişlerinde *Kırıksofu* şeklinde geçtiği de görülen köyün adı *Kırıksoku* şeklindedir (İUM, 1944, s. 659). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

İç Anadolu	Yozgat	Sorgun		Aşağıcumafakılı ¹⁵³ (Cumafahılı)		
İç Anadolu	Yozgat	Sorgun		Emirler		
İç Anadolu	Yozgat	Sorgun		İncesu		
İç Anadolu	Yozgat	Sorgun		Kötüköy (Esenlik)		
İç Anadolu	Yozgat	Sorgun		Mugallı ¹⁵⁴ (Muallı)		
İç Anadolu	Yozgat	Sorgun		Sarıköy		
Karadeniz	Amasya	Merkez		Girap		
Karadeniz	Amasya	Merkez		Hasabdall		
Karadeniz	Amasya	Merkez		Uygur		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Belvar		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Diphacı ¹⁵⁵ (İbacı)		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Emert		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Haris		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Hırka		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Karamağara		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Kızıleğrek		
Karadeniz	Amasya	Merzifon		Sarıköy		
Karadeniz	Amasya	Gümüşhacıköy ¹⁵⁶		Akpınar		
Karadeniz	Amasya	Gümüşhacıköy		Derbentobruğu ¹⁵⁷		
Karadeniz	Bolu	Gerede				
Karadeniz	Bolu	Göynük		Arıkçayır		
Karadeniz	Bolu	Göynük		Bekirfakılar ¹⁵⁸		
Karadeniz	Bolu	Mengen		Çubuk		
Karadeniz	Bolu	Mengen		Çukurca		
Karadeniz	Bolu	Mengen		Hacıahmetler		
Karadeniz	Bolu	Mudurnu		Alahna		
Karadeniz	Bolu	Mudurnu		Alpağut		
Karadeniz	Bolu	Mudurnu		Çepni		
Karadeniz	Bolu	Seben				
Karadeniz	Çoruh	Borçka	Maradit			
Karadeniz	Çoruh	Borçka	Murgul			
Karadeniz	Çoruh	Fındıklı		Sulak		
Karadeniz	Çoruh	Hopa	Arhavi			

¹⁵³ Derleme fişlerinde *Cumafahılı* şeklinde geçen köyün adı *Aşağıcumafakılı*'dır (İUM, 1944, s. 665). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁵⁴ Derleme fişlerinde *Muallı* şeklinde geçen köyün adı *Mugallı*'dır (İUM, 1944, s. 666). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁵⁵ Derleme fişlerinde *İbacı* şeklinde geçen köyün adı *Diphacı*'dır (İUM, 1944, s. 428). Bu bilgi yapılan araştırmalarda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁵⁶ Gümüşhacıköy ilçesinin derleme fişlerinde *Gümüşhacı* ve *G.hacı* şeklinde geçtiği de görülmektedir (arş. n.).

¹⁵⁷ Amasya 1943 M.N. 109'da *Devrenobruğu* şeklinde geçen köyün *Derbentobruğu* olduğu tespit edilmiştir (İUM, 1944, s. 28).

¹⁵⁸ *Bekirfakılar* köyü Göynük ilçesine bağlıdır (İUM, 1954, s. 114). Bu bilgi köyün adının geçtiği Eskişehir 1949 1950 M.N. 64'te yer almamaktadır, yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

Karadeniz	Çoruh	Şavşat				
Karadeniz	Çoruh	Yusufeli		Kobak		
Karadeniz	Giresun	Merkez	Dereli			
Karadeniz	Giresun	Merkez		Kuşluhan		
Karadeniz	Giresun	Bulancağ		Erenköy		
Karadeniz	Giresun	Görece		Dayılı		
Karadeniz	Giresun	Görece		Haydarlı		
Karadeniz	Giresun	Görece		Karadere		
Karadeniz	Giresun	Tirebolu	Espiye			
Karadeniz	Giresun	Tirebolu		Sakarya		
Karadeniz	Giresun	Şebinkarahisar				
Karadeniz	Gümüşhane	Bayburt				
Karadeniz	Gümüşhane	Torul		Zigana ¹⁵⁹		
Karadeniz	Kastamonu	Taşköprü		Sirke		
Karadeniz	Kastamonu	Tosya				
Karadeniz	Ordu	Merkez	Perşembe (Vona) ¹⁶⁰			
Karadeniz	Ordu	Merkez		Anağ		
Karadeniz	Ordu	Merkez		Bolatlı		
Karadeniz	Ordu					Keçiköy ¹⁶¹
Karadeniz	Ordu	Fatsa	Bolaman			
Karadeniz	Ordu	Fatsa		Ağcaalan		
Karadeniz	Ordu	Gölköy		Nari		
Karadeniz	Ordu	Mesudiye		Bayraklı		
Karadeniz	Ordu	Mesudiye		Yukarıfaldaca ¹⁶²		
Karadeniz	Rize	Pazar	Hemşin		Makravis	
Karadeniz	Samsun	Bafra		Aktekke		
Karadeniz	Samsun	Çarşamba				
Karadeniz	Samsun	Havza		Aşağıyavucuk		
Karadeniz	Samsun	Havza		Eymir ¹⁶³		
Karadeniz	Samsun	Havza		Martaz		
Karadeniz	Samsun	Havza		Mürsel ¹⁶⁴		
Karadeniz	Samsun	Lâdik		Gevekise ¹⁶⁵		
Karadeniz	Samsun	Vezirköprü		Karkucak		
Karadeniz	Sinop	Boyabad		Kuzuluk		
Karadeniz	Tokat	Merkez	Turhal			

¹⁵⁹ Zigana köyünün Gümüşhane ilinin Torul ilçesine bağlı olduğunun bilgisi (İUM, 1944, s. 291) köyün adının geçtiği derleme fişinde bulunmamaktadır. Yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁶⁰ Vona, Perşembe nahiyesinin eski adıdır (arş. n.).

¹⁶¹ Keçiköy, Ordu'da bir mevki adıdır (Baş, 2021, s. 692). Bu bilgi derleme fişlerinde yer almamaktadır. Yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁶² Ordu 1943 M.N. 50'de Yukarıfaldaca şeklinde geçen köyün adı Yukarıfaldaca şeklindedir (İUM, 1944, s. 522).

¹⁶³ Samsun 1943 M.N. 05'te Eymür şeklinde geçen köyün adı Eymir şeklindedir (İUM, 1944, s. 537).

¹⁶⁴ Samsun 1943 M.N. 03'te Mursal şeklinde geçen köyün adı Mürsel şeklindedir (İUM, 1944, s. 537).

¹⁶⁵ Derleme fişlerinde Gevekise şeklinde geçen köy Gevekise'dir (İUM, 1944, s. 539).

Karadeniz	Tokat	Merkez		Kevahlık ¹⁶⁶		
Karadeniz	Tokat	Erbaa				
Karadeniz	Tokat	Reşadiye		Büşürüm		
Karadeniz	Tokat	Reşadiye		Ferekse		
Karadeniz	Tokat	Reşadiye		Karadaş		
Karadeniz	Tokat	Reşadiye		Mudvay ¹⁶⁷		
Karadeniz	Tokat	Zile		Ağcakeçili		
Karadeniz	Tokat	Zile		Güblüce ¹⁶⁸		
Karadeniz	Tokat	Zile		Karabalcık ¹⁶⁹		
Karadeniz	Trabzon	Merkez			Gazipaşa	
Karadeniz	Trabzon	Akçaabat		Haçka		
Karadeniz	Trabzon	Akçaabat		Kalkiya		
Karadeniz	Trabzon	Akçaabat		Gozoysa ¹⁷⁰		
Karadeniz	Trabzon	Maçka		Küsera		
Karadeniz	Trabzon	Maçka		İlaksa ¹⁷¹		
Karadeniz	Trabzon	Vakfıkebir	Beşikdüzü			
Karadeniz	Trabzon	Vakfıkebir	Tonya			
Karadeniz	Trabzon	Vakfıkebir		Fevziye		
Karadeniz	Trabzon	Vakfıkebir		Pınarlı		
Karadeniz	Trabzon	Sürmene		Aksu		
Karadeniz	Zonguldak	Bartın				
Karadeniz	Zonguldak	Çaycuma				
Karadeniz	Zonguldak	Devrek				
Karadeniz	Zonguldak	Ereğli (Karadeniz Ereğlisi)				
Marmara	Balıkesir	Merkez			Dinkçiler	
Marmara	Balıkesir	Merkez			Hacıgaybi	
Marmara	Balıkesir	Merkez			Karalılar	
Marmara	Balıkesir	Merkez			Kasaplar	

¹⁶⁶ Derleme fişlerinde görülen *Kevak* adlı köy hakkında araştırmalara yapılırken derleme çalışmalarının yapıldığı yıllarda Tokat ilinin merkez ilçesine bağlı *Kevak* adlı bir köy bulunamasa da *Kevahlık* adlı bir köy bulunmuştur (İUM, 1944, s. 605). Yöresel ağız etkeni düşünülerek derleme fişinde *Kevak* adıyla belirtilen köyün *Kevahlık* olabileceği sonucuna ulaşılmıştır (arş. n.).

¹⁶⁷ Derleme fişlerindeki *Muday* ifadesinden hareketle yapılan incelemelerde Reşadiye ilçesine bağlı *Muday* adlı bir köy bulunamasa da *Karşıkent* adını almış *Mudvay* adlı bir köy bulunmuştur (Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), 1963, s. 533). Buradan hareketle derleme fişinde *Muday* şeklinde belirtilen köyün *Mudvay* köyü olduğu sonucuna varılmıştır (arş. n.).

¹⁶⁸ Derleme fişlerinde *Güblüce* şeklinde geçen köy *Küplüce* köyüdür (DİE, 1963, s. 536). Derleme fişindeki yazım yöresel ağızdaki söyleniş olduğu sonucuna varılmıştır (arş. n.).

¹⁶⁹ *Karabalcık* köyünün Tokat ilinin Zile ilçesine bağlı olduğunun bilgisi (DİE, 1963, s. 536; İUM, 1944, s. 614) derleme fişlerinde yer almamaktadır. Bu bilgi yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

¹⁷⁰ Bu köyün adı derleme fişlerinde *Kozeysa* şeklinde geçmektedir. Yapılan incelemelerde Akçaabat'ta *Kozeysa* adıyla geçen bir köy bulunamasa da eski *Gozoysa* olan *Akpınar* adlı bir köy bulunmuştur (DİE, 1963, s. 539). Buradan hareketle derleme fişinde *Kozeysa* adıyla geçen köyün bu köy olduğu sonucuna varılmıştır (arş. n.).

¹⁷¹ Bu köyün Maçka ilçesine bağlı olduğu (İUM, 1944, s. 620) bilgisi, köyün adının geçtiği derleme fişinde bulunmamaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

Marmara	Balıkesir	Merkez			Mustafa Hakkı	
Marmara	Balıkesir	Merkez		Pamukçu		
Marmara	Balıkesir	Bandırma				
Marmara	Balıkesir	Dursunbey		İsmailler		
Marmara	Balıkesir	Dursunbey		Şabanlar		
Marmara	Balıkesir	Edremit			Hekimzade	
Marmara	Balıkesir	Edremit			İbrahimce	
Marmara	Balıkesir	Edremit			Tuzcu Murat	
Marmara	Balıkesir	Edremit		Köylüce		
Marmara	Balıkesir	Sındırgı				
Marmara	Bilecik	Merkez		Başköyü		
Marmara	Bilecik	Bozüyük		Pazarcık		
Marmara	Bilecik	Bozüyük		Yörükçepni		
Marmara	Bilecik	Gölpazarı				
Marmara	Bilecik	Osmaneli (<i>Lefke</i>) ¹⁷²				
Marmara	Bilecik	Söğüt		Oluklu		
Marmara	Bilecik	Söğüt		Tozman		
Marmara	Bursa	Merkez		Demirtaş		
Marmara	Bursa	İnegöl	Tahtaköprü			
Marmara	Bursa	İnegöl		Gelene		
Marmara	Bursa	İnegöl		Kurşunlu		
Marmara	Bursa	İnegöl		Kuşcular		
Marmara	Bursa	Karacabey				
Marmara	Bursa	Kirmasti (<i>Mustafakemalpaşa</i>) ¹⁷³			Şerefiye	
Marmara	Bursa	Mustafakemalpaşa		Doğanalanı ¹⁷⁴		
Marmara	Bursa	Mustafakemalpaşa		Körekem		
Marmara	Bursa	Orhaneli		Yenice		
Marmara	Çanakkale	Bayramiç				
Marmara	Çanakkale	Biga				
Marmara	Çanakkale	Ezine				
Marmara	Çanakkale	Gelibolu				
Marmara	Çanakkale	Yenice		Akçakoyun		
Marmara	Edirne	Merkez			Mahmut Ağa	Kıyık
Marmara	Edirne	İpsala				
Marmara	Edirne	Keşan				
Marmara	Edirne	Uzunköprü				
Marmara	İstanbul	Beyoğlu				
Marmara	İstanbul	Fatih	Şehremini (<i>Şehir emini</i>)		Fatma Sultan	Sulukule
Marmara	İstanbul	Şile				
Marmara	İstanbul	Üsküdar				

¹⁷² *Lefke*, Osmaneli ilçesinin eski adıdır (Başkaya, 2012, s. 209).

¹⁷³ *Kirmasti*, Mustafakemalpaşa ilçesinin eski adıdır (arş. n.).

¹⁷⁴ *Doğanalanı* ve bir alt sıradaki *Körekem* köyleri Mustafakemalpaşa ilçesine bağlıdır (İUM, 1944, s. 137). Bu bilgi köylerin adının geçtiği Bursa 1946 M.N. 91 ve Bursa 1946 M.N. 91'de yer almamaktadır, yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur (arş. n.).

Marmara	İstanbul	Yalova				
Marmara	İzmit	Adapazarı				
Marmara	İzmit	Geyve	Taraklı			
Marmara	İzmit	Geyve		Ilıca		
Marmara	İzmit	Kandıra				
Marmara	Kırklareli	Merkez	Üsküp	Kızılıkdere (Kızılcaköy, Kızılcadere) ¹⁷⁵		
Marmara	Kırklareli	Lüleburgaz				
Marmara	Kırklareli	Vize		Pazarlı		
Marmara	Tekirdağ	Çorlu				
Marmara	Tekirdağ	Hayrabolu				
Marmara	Tekirdağ	Malkara				

Tablo 164: Türkiye Sınırları İçerisindeki Yerleşim Yerleri

Tablo 164’te görülen ilçe adı, nahiye adı, köy adı, mahalle adı ve diğer yerleşimler alt kodlarıyla kodlanmış yerleşim yerlerinin sayısı ve bunların bölgeler ölçeğindeki sayısal dağılımları aşağıdaki gibidir¹⁷⁶.

Bölge Adı	İlçe Sayısı	Nahiye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı	Diğer Yerleşimlerin Sayısı
Akdeniz	23	8	45	1	3
Doğu Anadolu	20	5	29	-	1
Ege	27	5	55	26	4
Güneydoğu Anadolu	6	-	8	-	-
İç Anadolu	39	8	66	-	5
Karadeniz	38	11	60	2	1
Marmara	34	5	20	11	2
Toplam	187	42	283	40	16

Tablo 165: İlçe Adı, Nahiye Adı, Köy Adı, Mahalle Adı ve Diğer Yerleşimler Alt Kodlarıyla Kodlanmış Yerleşim Yerlerinin Sayısı ve Bunların Bölgeler Ölçeğindeki Sayısal Dağılımları

Tablo 164’teki verilerden özellikle mahalle adı alt koduyla kodlanmış verilere değinmek gereklidir. Çünkü mahalle adı alt koduyla kodlanmış verilerin tümü incelendiğinde Rize’nin Pazar ilçesindeki Hemşin Nahiyesi’nde bulunan Makrevis ve Trabzon’daki Gazipaşa mahalleleri haricindeki tüm mahallelerin Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinde yer aldığı görülmektedir. Buradan da derleme çalışmalarının yapıldığı dönemde Türkiye’nin batı

¹⁷⁵ Buradaki *Kızılıkdere* adını taşıyan köyün adının derleme fişlerinde hem *Kızılcadere* hem de *Kızılcaköy* şeklinde geçtiği belirlenmiştir. Doğrusu *Kızılıkdere*’dir (İUM, 1944, s. 390). Diğer yazımlar da not edilmiştir (arş. n.).

¹⁷⁶ Buradaki ilçe sayılarına illerin merkez ilçeleri dâhil değildir (arş. n.).

bölgelerinde şehirleşme oranının doğu bölgelerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Tablo 164'teki diğer yerleşimler ana koduyla kodlanmış veriler incelendiğinde semt, cadde, çiftlik, mezra, yayla ve mevki türü yerleşimler görülmüştür. Semt örnekleri; İstanbul'daki Sulukule, İzmir'deki İkiçeşmelik ve Edirne'deki Kıyık semtleridir. Tek cadde örneği Manisa'nın Eşme ilçesindeki Vakkas Ferit Caddesi'dir. Mezra örnekleri Tunceli ilinin Kalan ilçesine bağlı Pikân ve Hozat ilçesine bağlı Segedik'tir. Yaylalar sırasıyla; İçel'deki Gökbelen ve Fındıkpınarı yaylaları, İzmir'deki Kozak Yaylası, Kayseri'deki Öküzçukuru Yaylası, Çorum'daki Uludağ Yaylası ve Niğde'deki Tumlu ve Üçkapılı yaylalarıdır. Mevki adları; Konya'nın Bozkır ilçesindeki Sülek, Kütahya'nın Tavşanlı ilçesindeki Dağardı ve Ordu'daki Keçiköy'dür.

Yapılan incelemelerde bazı yerleşim yerleri, başka bölgelerdeki illerin dosyalarındaki derleme fişlerinde görülmüştür. Bu yerleşim yerleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Bölge	İl	İlçe Adı	Nahiye Adı	Köy Adı	Mahalle Adı	Verinin/Verilerin Bulunduğu Derleme Fişi
Akdeniz	Seyhan	Ceyhan	Yumurtalık	Kaldırım		Niğde 1941 M.N. 28
Akdeniz	Seyhan	Kozan		Düzağaç		Kayseri 1941 M.N. 187
Akdeniz	Seyhan	Kozan		Sevinçli (Sevişli)		Kayseri 1941 M.N. 27
Akdeniz	Antalya	Akseki				Konya 1940 M.N. 264
Akdeniz	Antalya	Manavgat (Manavkat)		Kalemler		Konya 1940 M.N. 264
Akdeniz	Burdur	Tefenni			Kır	Denizli 1938 M.N. 26
Akdeniz	Maraş	Göksun (Gögsun)				Kayseri 1941 M.N. 176
Doğu Anadolu	Elazığ	Merkez		Hüseyinik ¹⁷⁷		Diyarbakır 1938 M.N. 08
Doğu Anadolu	Erzurum	Oltu		Orcuk		Trabzon 1943 M.N. 58
Doğu Anadolu	Erzurum	Tortum	Narman			Trabzon 1943 M.N. 58

¹⁷⁷ Bu köyün Elazığ'daki Hüseyinik köyü olduğu, verinin yer aldığı derleme fişindeki eserin sözlerinden ve adından yola çıkılarak anlaşılmıştır. Derleme fişindeki eserin sözlerinin ve konusunun Elazığ yöresine ait olan *Hüseyinik'ten Çıktım Şehir Yoluna* türküsüyle benzerlik gösterdiği saptanmış ve eserin adı olan *Akifin ölümü için* ifadesinin de *Hüseyinik'ten Çıktım Şehir Yoluna* türküsünde hikayesi anlatılan Harput Posta ve Telgraf Ser-Memuru Mehmet Akif Efendi'ye işaret ettiği görülmüştür (Koçyiğit, 2023; s. 5-6, s. 12-13). Derleme fişindeki *Akifin ölümü için* başlıklı eserin sözleri Diyarbakır 1938 M.N. 08'de yer almaktadır ve Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri tarafından açık erişime sunulmuştur. *Hüseyinik'ten Çıktım Şehir Yoluna* türküsünün sözleri bu Koçyiğit, 2023, s. 5-6'da yer almaktadır (arş. n.).

Doğu Anadolu	Kars	Posof				Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 09
Ege	Afyon	Dinar		Başmakçı		Isparta 1942 M.N. 19
Ege	Afyon	Sandıklı				Isparta 1942 M.N. 19
Ege	Denizli	Acıpayam		Avşar		Isparta 1942 M.N. 13
Ege	Denizli	Acıpayam		Kırcalı		Isparta 1942 M.N. 13
Ege	Denizli	Tavas (<i>Davaz</i>)				Burdur 1942 M.N. 35
Ege	İzmir	Bergama				Balıkesir 1938 M.N. 47
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	Merkez		Beşgöz		Antakya (Hatay) 1946 M.N. 61
Güneydoğu Anadolu	Urfa	Merkez		<i>Keberlli</i>		Ağrı 1950 M.N. 08
İç Anadolu	Ankara	Haymana				Tokat 1943 M.N. 12
İç Anadolu	Konya	Akşehir	Doğanhisar			İstanbul 1957 1951 M.N. 08
İç Anadolu	Sivas	Şarkışla		Bozkurt		Afyon 1938 M.N. 42
Karadeniz	Bolu	Göynük		Bekirfakılar		Eskişehir 1949 1950 M.N. 64
Karadeniz	Bolu	Seben				Eskişehir 1949 1950 M.N. 64
Karadeniz	Samsun	Vezirköprü				Çorum 1939 M.N. 236
Marmara	Balıkesir	Bandırma				Manisa 1938 M.N. 48
Marmara	Balıkesir	Sındırgı				Kütahya 1938 M.N. 94
Marmara	Bursa	Kirmasti (<i>Mustafakemalpaşa</i>)			Şerefiye	Aydın 1938 M.N. 04

Tablo 166: Bulundukları Bölgenin Dışındaki İllerin Dosyalarındaki Yerleşim Yerleri

Yerleşim yeri adı ana kodu kapsamındaki Türkiye dışındaki yerleşimler alt koduyla kodlanmış yerleşimler ve söz konusu yerleşimlerin günümüzde bulunduğu ülkeler alttaki tablodadır.

Yerleşim Yeri	Yerleşim Yerinin Derleme Fişinde Kayıt Altına Alındığı İlin Bulunduğu Bölge	Yerleşim Yerinin Günümüzde Bulunduğu Ülke
Ahıska	Karadeniz	Gürcistan
Batum	Karadeniz	Gürcistan
Budin	Marmara	Macaristan
Burgaz	Marmara	Bulgaristan
Drama	Karadeniz, Marmara	Yunanistan
Filiba	Marmara	Bulgaristan
Bağdat	Ege	Irak
Halep	Doğu Anadolu, Ege	Suriye
Pazarcık	İç Anadolu	Romanya
Selanik	Karadeniz, Marmara	Yunanistan
Silistre	Marmara	Romanya
Şam	Doğu Anadolu	Suriye
Şıpka	Marmara	Bulgaristan
Tiflis	Doğu Anadolu	Gürcistan
Üsküp	Marmara	Kuzey Makedonya

Üsküp, Gazi İskender Mahallesi	Ege	Kuzey Makedonya
Varna	Marmara	Bulgaristan

Tablo 167: Türkiye Dışındaki Yerleşimler Alt Koduyla Kodlanmış Veriler

Tablo 167'deki yerleşim yerlerine ve yerleşim yerlerinin derleme fişlerinde kayıt altına alındığı illerin bulundukları bölgelere bakıldığında bölgeler ile yerleşim yerleri arasındaki yakınlık dikkati çekmektedir. Örneğin Bulgaristan'da bulunan Burgaz, Filibe, Şıpka ve Varna kentleri ile Yunanistan'da bulunan Drama ve Selanik kentleri ve Kuzey Makedonya'da bulunan Üsküp kenti, adı geçen kentlere en yakın bölge olan Marmara Bölgesi'ndeki illerin dosyalarından örnekleme alınan derleme fişlerinde geçmektedir. Benzer şekilde Gürcistan'da bulunan Ahıska ve Batum şehirleri de kendilerine en yakın olan Karadeniz Bölgesi'ndeki illerin dosyalarından örnekleme alınan derleme fişlerinde görülmüştür. Ayrıca göçler de bölgelerde yerleşim yeri adlarının görülmesini sağlayan bir etkidir. Örneğin Drama ve Selanik kentlerine Samsun 1943 M.N. 60'ta rastlanmıştır. Söz konusu derleme fişindeki kaynak kişilerden biri hakkındaki *Üç ustası varmış (Dıramada)* şeklindeki not, bölgeye Drama ve Selanik'ten göçlerin olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde Pazarcık kasabası, Eskişehir 1949 1950 M.N. 23'te geçmektedir. Bu kasabanın söz konusu derleme fişinde geçmesinin sebebi, söz konusu derleme fişindeki eserlerin kaynak kişisi hakkındaki *Dobruca'nın Pazarcık Kasabasından 1941 de Türkiye'ye gelmiştir.* şeklindeki nottur. Üsküp'te bulunan Gazi İskender Mahallesi'nin geçtiği Manisa 1938 M.N. 58'de kaynak kişilerden birinin hüviyetinde *Aslen Üsküp, Gazi İskender mhl.* denildikten sonra *Mahaceretten sonra Anadolu da öğrenmiş* denilerek kaynak kişinin göçmen olduğu belirtilmektedir. Burada adı geçen yerleşim yerleri dışındaki yerleşim yerlerinin hangi sebepten dolayı bir bölgede bulunan ilde kayıt altına alındığına ilişkin bir ipucu bulunamamıştır. Ek olarak tablodaki yerleşim yerlerine bakıldığında, adı geçen tüm yerleşim yerlerinin belirli bir süre boyunca Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altında kalmış olması da belirtilmesi gereken bir husustur. Adı geçen tüm yerleşim yerlerinin Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altında kalmış olması, söz konusu yerleşim yerleriyle günümüz Türkiye coğrafyası arasında politik, ekonomik ve kültürel bağların var olabileceğine işaret etmektedir. Söz konusu bağların var olma durumu, hangi sebepten dolayı bir bölgede bulunan ilde kayıt altına alındığı belirlenemeyen yerleşim yerlerinin neden söz konusu bölgedeki ilde kayıt altına alındığını ortaya koyabilecektir.

5.3.7. Yöre Adı Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Yöre adı ana koduyla kodlanmış verilerde görülen yöreler; Acara, Ahıska, Ağasar, Arguvan, Çukurova, Dersim, Dobruca, Karabağ ve Nahcivan yöreleridir. Türkiye sınırları içerisindeki yörelerden Ağasar, Trabzon'un Şalpazarı ilçesi ve civarını, Arguvan, Malatya'nın Arguvan ilçesi ve civarını, Çukurova, Adana ilini ve Dersim, Tunceli ilini ifade etmektedir. Türkiye dışındaki yörelerden; Dobruca Romanya, Acara ve Ahıska Gürcistan ve Karabağ ve Nahcivan Azerbaycan sınırları içerisinde yer almaktadır.

5.3.8. Yöredeki Bitki Örtüsü Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Aşağıdaki tabloda yöredeki bitki örtüsü ana koduyla kodlanmış veriler yer almaktadır. Tabloda bitki türleri ve görüldükleri bölgeler bulunmaktadır.

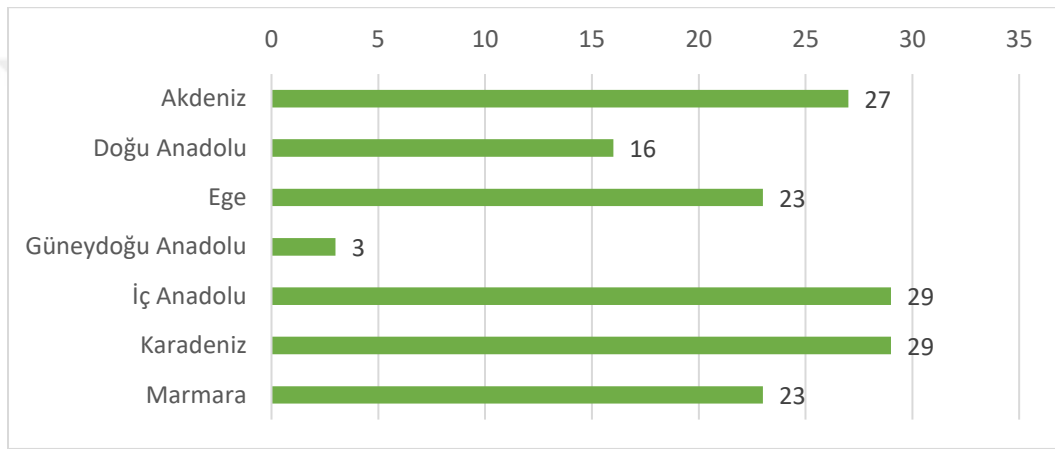
Bitki Türü Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
<i>Afyon</i>	X						
<i>Akgül Ağacı</i>						X	
<i>Alıç</i>	X				X		
<i>Ardıç (Arduç)</i>	X					X	
<i>Armut</i>	X	X			X	X	X
<i>Arpa</i>					X	X	
<i>Ayva</i>	X	X	X		X		X
<i>Badem (Payam)</i>	X						
<i>Bakla</i>							X
<i>Bamya</i>					X		
<i>Buğday</i>			X			X	X
<i>Burçak</i>					X	X	
<i>Ceviz</i>			X	X	X	X	
<i>Çam</i>			X				
<i>Çınar</i>						X	
<i>Darı</i>			X		X		
<i>Dut</i>		X	X			X	X
<i>Elma</i>	X	X	X		X	X	
<i>Enginar</i>							X
<i>Erik</i>			X		X		
<i>Fesleğen (Fesliken, Reyhan, Rahan)</i>	X	X			X	X	
<i>Fındık</i>						X	
<i>Fıstık</i>					X		

Gül (Akgül)	X	X	X	X	X	X	X
Gürgen	X					X	
Haşhaş						X	
Havuç (Keşir)	X						
Hurma					X		
İğde					X	X	X
Kabak	X						X
Karaağaç					X		
Karamuk		X					
Karanfil		X	X			X	
Kavak	X	X	X		X		
Kavun		X			X		
Kestane		X			X	X	X
Kızılağaç						X	
Kiraz (Kızılcık Kirazı)	X		X				X
Kuşburnu	X	X					
Lale (Lâla)	X		X		X		X
Lavanta					X		
Limon (İlimon)			X				X
Mahlep				X			
Maydanoz			X				
Menekşe (Menevşe, Meni)	X		X			X	
Meşe			X				X
Mısır						X	
Nane					X		
Nar	X	X			X		
Nergiz					X	X	
Pancar						X	X
Pamuk	X						
Pırasa	X						
Pirinç						X	
Portakal			X				
Sandal (Hatlap)	X						
Sedef					X		
Selvi (Servi)	X	X			X	X	X
Söğüt	X		X			X	X
Sünbül	X	X	X				X
Şeftali			X		X		X
Turunç			X		X	X	
Tütün	X		X			X	

Üzüm (Çavuş Üzümü, Kızıl Üzüm)	X				X	X	X
Vişne					X		X
Yonca							X
Yosun		X					
Zakkum	X						
Zeytin							X
Zerdali						X	

Tablo 168: Bitki Türleri ve Görüldükleri Bölgeler

Hangi bölgede hangi sayıda bitki türünün görüldüğü aşağıdaki grafikte görülmektedir.

Görsel 33: Bulunan Bitki Türlerinin Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı

Görsel 33'ten görülebileceği üzere en çok bitki türü İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde, en az bitki türü Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunmuştur. İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerini sırasıyla; Akdeniz, Ege, Marmara ve Doğu Anadolu bölgeleri izlemiştir.

Tablo 168'e bakıldığında tüm bölgelerde bulunan bitki türü olduğu gibi tek bir bölgede bulunan bitki türleri de görülmektedir. Hangi bitki türünün kaç bölgede görüldüğü aşağıda verilmektedir.

- Tüm Bölgelerde Bulunan Bitki Türü: Gül.
- Beş Bölgede Bulunan Bitki Türleri: Armut, ayva, elma ve selvi.
- Dört Bölgede Bulunan Bitki Türleri: Ceviz, dut, fesleğen, kavak, kestane, lale, söğüt, sümbül ve üzüm.

- Üç Bölgede Bulunan Bitki Türleri: Buğday, iğde, karanfil, kiraz, menekşe, nar, şeftali, turunç, tütün ve üzüm.
- İki Bölgede Bulunan Bitki Türleri: Ardiç, arpa, burçak, darı, erik, gürgen, kabak, kavun, kuşburnu, limon, meşe, nergiz, pancar ve vişne.
- Tek Bölgede Bulunan Bitki Türleri: Afyon, Akgül ağacı, alıç, badem, bakla, bamya, çam, çınar, enginar, fındık, fıstık, haşhaş, havuç, hurma, karaağaç, karamuk, kızılğaç, lavanta, mahlep, maydanoz, mısır, nane, pamuk, pırasa, pirinç, portakal, sandal, sedef, yonca, yosun, zakkum, zeytin ve zerdali.

Tablo 168'deki verilere bakıldığında dikkati çeken bir diğer şey de parantez içerisinde bitki türlerinin çeşitlerinin de görülmesidir. Bunun örnekleri tabloda yer alan *akgöl*, *kızılçık kirazı*, *çavuş üzümü* ve *kızıl üzüm* ifadeleridir. Ayrıca parantez içerisinde bazı bitki türlerinin yöresel ağızlardaki söylenişi veya karşılığı verilmektedir. Bitki türlerinin yöresel ağızlardaki karşılıkları veya söylenişleri aşağıda bulunan tablodaki gibidir.

Bölge	Yöre	Bitki Türü	Yöresel Ağızdaki Karşılığı	Yöresel Ağızda Söylenişi
Akdeniz	Adana	Sandal	<i>Hatlap</i>	
Akdeniz	Burdur	Havuç	<i>Keşir</i>	
Akdeniz	Burdur	Menekşe		<i>Menevşe</i>
Akdeniz	Isparta	Badem	<i>Payam</i>	
Akdeniz	İçel	Fesleğen (Reyhan)		<i>Fesliken</i>
Doğu Anadolu	Elazığ	Fesleğen (Reyhan)		<i>Rahan</i>
İç Anadolu	Niğde	Lale		<i>Lâla</i>
Karadeniz	Bolu	Ardıç	<i>Arduç</i>	
Karadeniz	Ordu	Menekşe	<i>Meni</i>	
Marmara	Balıkesir	Limon		<i>İlimon</i>

Tablo 169: Bazı Bitki Türlerinin Yöresel Ağızlardaki Karşılığı veya Söylenişi

5.3.9. Yöredeki Fauna Ana Koduyla Kodlanmış Veriler

Yöredeki fauna ana koduyla yapılan tüm veri kodlamaları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tabloda hayvan türleri ve hangi bölgelerde görüldükleri belirtilmektedir.

Hayvan Türü Adı	Akdeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Ege Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi
<i>Arı</i>	X				X		
<i>At (Beygir)</i>	X	X	X	X	X	X	X
<i>Bahri</i> ¹⁷⁸					X		
<i>Baykuş (Uğu)</i>					X		
<i>Bıldırcın</i>					X		
<i>Boğa</i>							X
<i>Bülbül</i>	X	X	X		X	X	X
<i>Ceylan (Ceyran, Maral)</i>		X			X	X	
<i>Deve (Tülübeserek)</i> ¹⁷⁹	X				X		X
<i>Doğan (Baz)</i>					X		
<i>Geyik</i>		X			X		
<i>Guguk Kuşu</i>	X						
<i>Güvercin (Gügercin)</i>			X			X	X
<i>Horoz</i>					X		X
<i>Hulüngo</i> ¹⁸⁰				X			
<i>İbibik (İbbik)</i>					X		
<i>İnek</i>		X			X		X
<i>Karga (Garga)</i>					X		
<i>Kartal (Karakuş, garaguş)</i>	X				X		
<i>Katır</i>					X		
<i>Kaya Kunduzu</i>						X	
<i>Kaz (Gaz)</i>					X		
<i>Kedi</i>					X	X	
<i>Keklik</i>	X	X	X	X	X	X	X
<i>Koyun (Koç)</i>	X	X	X		X	X	X
<i>Kumru</i>	X	X			X		X
<i>Kurbağa</i>		X					
<i>Kurt</i>	X		X		X	X	X
<i>Kuzgun</i>			X		X		

¹⁷⁸ Bahri “Uzun boyunlu, sivri gagalı, boynunun önü ve göğsü parlak beyaz olan, alçaktan ve hızlı uçan, suya bağımlı bir tür kuş”tur (TDK Sözlükleri, t.y.).

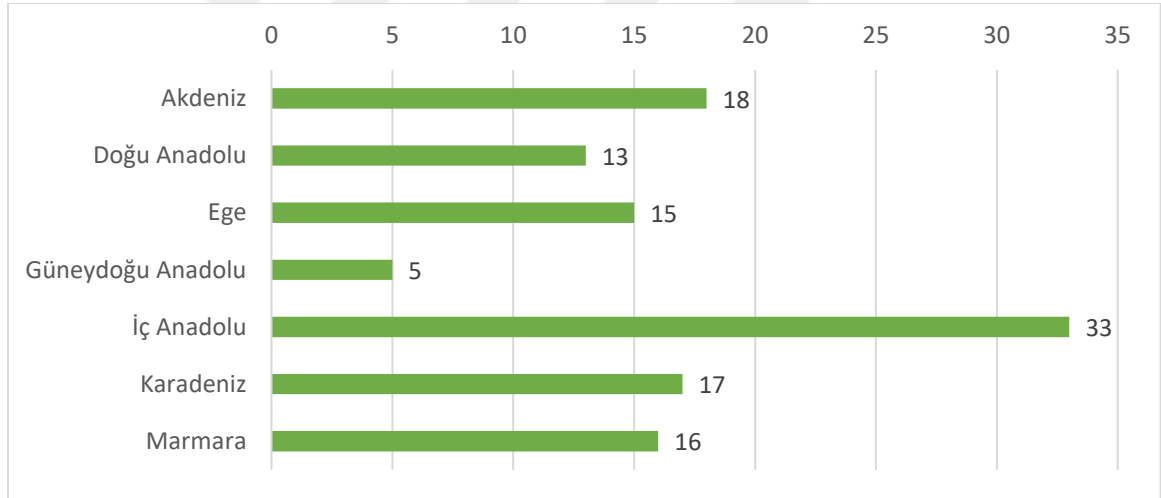
¹⁷⁹ TDK Sözlükleri’nde yapılan aramada *tülü* sözcüğünün “Özel güreşlerde yararlanılan, çift hörgüçlü, uzun tüylü erkek deve” ve *beserek* sözcüğünün de “İki hörgüçlü deve ile boz devenin melezi olan tülü devenin erkeği” anlamına geldiği görülmüştür (t.y.). Buradan hareketle *tülübeserek* sözcüğünün *tülü devenin erkeği* anlamına geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

¹⁸⁰ Bu tür, Mardin 1952 M.N. 08’de *beyaz bir kuş* olarak tanımlanmıştır (arş. n.).

Kuzu (Ğuzu)	X	X	X		X	X	X
Leylek	X	X	X				
Manda (Camuz)					X	X	X
Öküz					X	X	
Ördek (Suna, Sona, Yeşilbaş)	X	X	X		X	X	X
Serçe				X			
Sıçan							X
Sinek (Sivrisinek)	X				X	X	
Şahin (Palaz)	X		X				X
Tavşan				X	X		
Tavuk					X	X	
Tay	X		X				
Tilki			X		X		
Toklu (Tohlu)					X		
Turna	X	X	X		X	X	
Yılan	X		X		X	X	

Tablo 170: Hayvan Türleri ve Görüldükleri Bölgeler

Bölgelerde görülen hayvan türü sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Görsel 34: Bulunan Hayvan Türlerinin Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı

Görsel 34'te görülebileceği üzere en fazla hayvan türü İç Anadolu Bölgesi'nde en az hayvan türü de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunmuştur. Bulunan tür sayısı bakımından İç Anadolu Bölgesi'ni sırasıyla; Akdeniz, Karadeniz, Marmara, Ege ve Doğu Anadolu bölgeleri izlemiştir.

Tablo 170'teki veriler ışığında hem tek bir bölgede hem de birden fazla bölgede bulunan hayvan türleri görülmüştür. Hangi hayvan türünün kaç bölgede görüldüğü aşağıda belirtilmektedir.

- Tüm Bölgelerde Görülen Hayvan Türleri: At ve keklik.
- Altı Bölgede Görülen Hayvan Türleri: Bülbül, koyun, kuzu ve ördek.
- Beş Bölgede Görülen Hayvan Türleri: Kurt ve turna.
- Dört Bölgede Görülen Hayvan Türleri: Kumru ve yılan.
- Üç Bölgede Görülen Hayvan Türleri: Ceylan, deve, güvercin, inek, leylek, manda, sinek ve şahin.
- İki Bölgede Görülen Hayvan Türleri: Arı, geyik, horoz, kartal, kedi, kuzgun, öküz, tavşan, tavuk, tay ve tilki.
- Tek Bir Bölgede Görülen Hayvan Türleri: Bahri, baykuş, bıldırcın, boğa, doğan, guguk kuşu, *hulüngo*, ibibik, karga, katır, kaya kunduzu, kaz, kurbağa, serçe, sıçan ve toklu.

Tablo 170'te parantez içerisinde bazı hayvan türlerinin yöresel ağzlardaki karşılıkları veya söylenişleri yer almaktadır. Buradaki tek istisna Tablo 170'teki *tülü devenin erkeği* anlamına gelen *tülübeserek* ifadesidir. Burada bir deve türünün erkek bireylerinin İçel yöresindeki adlandırma şekli söz konusudur. Ayrıca Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Mardin yöresinde görülen *hulüngo* adlı bir kuş türü adı bulunmakla birlikte bu ifade ile hangi kuş türünün belirtildiğini gösteren bir veri bulunamamıştır.

Yöresel ağızlardaki karşılıkları veya söylenişleri bulunan türler aşağıdaki tabloda sıralanmaktadır.

Bölge	Yöre	Hayvan Türü	Yöresel Ağızdaki Karşılığı	Yöresel Ağızda Söylenişi
Akdeniz	Isparta	Şahin	<i>Palaz</i>	
Doğu Anadolu	Bitlis	Ceylan		<i>Ceyran</i>
Doğu Anadolu	Kars	Ördek (Suna)		<i>Sona</i>
Ege	Afyon	Kuzu		<i>Ğuzu</i>
Ege	Denizli	Doğan	<i>Baz</i>	
Ege	İzmir	Yılan		<i>İlan</i>
Ege	Manisa	Güvercin		<i>Gügercin</i>
İç Anadolu	Ankara ve Konya	Kaz		<i>Gaz</i>
İç Anadolu	Eskişehir	Doğan	<i>Baz</i>	
İç Anadolu	Eskişehir	Horoz		<i>Horuz</i>
İç Anadolu	Kayseri	Karga		<i>Garga</i>
İç Anadolu	Kayseri	Manda		<i>Camuz</i>
İç Anadolu	Kırşehir	Baykuş	<i>Uğu</i>	
İç Anadolu	Kırşehir	İbibik		<i>İbbik</i>
İç Anadolu	Kırşehir	Kartal	<i>Karakuş</i>	<i>Garaguş</i>
İç Anadolu	Kırşehir	Toklu		<i>Tohlu</i>
Marmara	İzmit	Horoz		<i>Horuz</i>

Tablo 171: Bazı Hayvan Türlerinin Yöresel Ağızlardaki Karşılığı veya Söylenişi

SONUÇ

Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesindeki derleme çalışmaları, Cumhuriyet'in ulus inşası sürecinde yeni ulus için halk müziği temelinde Batılı bir müzik yaratmak amacıyla yapılmış çalışmalardır. Bu çalışmalardaki asıl amaç ülkenin her tarafından halk müziği eserlerini derlemek ve derlenen eserlerin halk müziği temelinde Batılı bir müzik yaratmak amacıyla kullanılmasını sağlamaktır. Sahada yapılan derleme çalışmalarına 1941 yılına kadar dönemin önde gelen müzik insanları katılmıştır. Çalışmalara katılanlar arasında besteciler Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kazım Akses, Ahmet Adnan Saygun, müzikologlar Halil Bedi Yönetken, Cevat Memduh Altar ve Mahmut Ragıp Gazimihal, opera sanatçısı Nurullah Şevket Taşkiran, piyanist Mithat Fenmen ve dilbilimci Tahsin Banguoğlu bulunmaktadır. Kayıt cihazının kullanımı, bakımı ve onarımı, kayıt alma işlemleri gibi teknik bilgi ve beceri gereken işler Mehmet Arif Etikan ve Rıza Yetişen tarafından yerine getirilmiştir. 1941 ve devamındaki çalışmalar müzikolog ve ADK öğretmeni Halil Bedi Yönetken, Folklor Arşivi Şefi Muzaffer Sarısözen ve Folklor Arşivi'nde teknisyen olarak görev yapan Rıza Yetişen tarafından yürütülmüştür. 1937-1952 döneminin Türkiye'sindeki tüm illeri kapsayan sahada derleme çalışmaları sonucunda toplam 6908 müzik eseri derlenmiştir.

Çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlardan biri de Folklor Arşivi'ni Sarısözen Arşivi olarak adlandırmanın yanlış olmasıdır. ADK Folklor Arşivi'nden Muzaffer Sarısözen Arşivi, Muzaffer Sarısözen Koleksiyonu, Sarısözen Arşivi vb. adlarla bahsedildiği görülmektedir. Bunda Muzaffer Sarısözen'in 1937'den ölümüne kadar Folklor Arşivi Şefliği görevini yürütmesi etkilidir. Muzaffer Sarısözen, Folklor Arşivi Şefliği görevini yürüttüğü dönemde bir arşivistin temel görevleri olan materyallerin; edinimi, düzenlenmesi, korunması ve erişime açılması görevlerini yerine getirmiştir. Sarısözen, Folklor Arşivi Şefi olarak 1937-1952 yılları arasındaki tüm derleme çalışmalarına katılmış ve bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan materyallerin Arşiv'e kazandırılması yani materyallerin edinimi görevini yapmıştır. Sarısözen, Folklor Arşivi'ndeki materyallerin belirli bir sistem dahilinde kayıt altına alıp tasnif edilmesi ve yerleştirilmesi işini yani materyallerin düzenlenmesi işini de yapmıştır. Devamında Folklor Arşivi'ndeki materyallerin korunmasını sağlayarak söz konusu materyallerin günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Arşiv'deki ses kayıtlarından ve diğer

materyallerden yararlanarak yaptığı radyo programlarıyla halk müziğimizin geniş kitlelerce tanınmasını sağlamıştır. Bu sayede dolaylı bir şekilde de olsa Arşiv'i erişime açtığı söylenebilir. Yaptığı bu çalışmalar ve üstlendiği Folklor Arşivi Şefliği görevi, Muzaffer Sarısözen'i ön plana çıkarmıştır ve Folklor Arşivi'nin de Muzaffer Sarısözen Arşivi, Muzaffer Sarısözen Koleksiyonu vb. olarak adlandırılmasının nedeni budur. Ancak unutulmaması gerekir ki Muzaffer Sarısözen bir kamu görevlisidir ve yaptığı iş, bir kamu görevinin yerine getirilmesidir. Bu sebeple Folklor Arşivi'nin Sarısözen Arşivi, Sarısözen Koleksiyonu vb. adlarla anılarak Sarısözen'in şahsi çalışmalarıyla oluşturulmuş bir arşiv gibi gösterilmesi yanlıştır. Ayrıca Sarısözen'in çalışmalarının önemi büyüktür ancak Folklor Arşivi'nde yapılan işlerin tümünün ve Arşiv'in Sarısözen'e mal edilmesi de haksızlıktır. Çünkü Sarısözen ne derleme çalışmalarını tek başına yapmıştır ne de Folklor Arşivi'nde tek başına çalışmıştır. Tüm bu anlatılanların ışığında Arşiv'in ve Arşiv'deki çalışmaların tamamen Sarısözen'e mal edilmemesi ve Arşiv'in de Muzaffer Sarısözen Arşivi, Muzaffer Sarısözen Koleksiyonu yerine ADK Folklor Arşivi olarak adlandırılması doğru olacaktır.

Yukarıda da bahsedildiği gibi derleme çalışmaları asıl olarak ülkenin her tarafından halk müziği eserlerini derlemek ve derlenen eserlerin halk müziği temelinde Batılı bir müzik yaratılması için kullanılmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Çalışmalar esas olarak etnografik bir çalışma yapmak ve bu sayede kültürel yapıyı ortaya çıkarmak amacıyla yapılmassa da derleme çalışmaları sonucunda ortaya çıkan materyallerin ve özellikle de tezin konusu olan derleme fişlerinin etnografik veri niteliğine sahip yani topluma içeriden bakmayı ve kültürel yapıyı ortaya çıkarmayı sağlayan veriler içerdikleri görülmektedir. Söz konusu veriler derleme çalışmalarının önemini arttırmaktadır. Yapılan incelemelerde derleme fişlerindeki verilerin derleme çalışmalarının yapıldığı dönemin Türkiye'sine ışık tuttuğu tespit edilmiştir. Verilerin toplamda 3 kategori, 33 ana kod, 27 alt kod ve 14 ikincil alt kod ile kodlanması, verilerin çeşitliliğini ve birbirinden farklı içeriklere sahip olduğunu göstermektedir. Verilerin ve veriler hakkındaki tespitlerin dilbilimden hukuka, toplumsal yapıya, siyasi yapıya, ekonomiye, siyasi tarihe, mutfak kültürüne, müziğe, halk oyunlarına, giyim kuşama, duygulara, halk edebiyatına, çalgılara, çalgı icrasına, yerleşim yeri adlarına, bitki ve hayvan türlerine, mimari yapılara ve akarsu, deniz ve yer şekilleri adlarına kadar uzanan, içerik bakımından geniş bir yelpazede olması, dönemin Türkiye'sine tuttuğu ışığın

kaynağıdır. Ayrıca verilerin içerik bakımından geniş bir yelpazede olması Folklor Arşivi'ndeki verilerin yalnızca müzikologlar ve müzik araştırmacılarının yanı sıra dilbilimciler, edebiyatçılar, coğrafyacılar, tarihçiler, hukuk tarihi ve sosyolojisi araştırmacıları, siyaset bilimciler, iktisat tarihi araştırmacıları, biyologlar ve daha pek çok alanda çalışan bilim insanı ve araştırmacıları açısından da incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu bakımdan bu tezin ileride yapılacak araştırmalara kaynaklık edeceği ve söz konusu araştırmalar açısından yol gösterici bir niteliğe sahip olduğu açıktır.

Verilerin tümü incelenip veriler hakkında genel değerlendirmeler yapıldığında verilerin Türkiye'yi birbirine bağlayan ve bir arada tutan bir kültür bağının varlığını ortaya çıkardığı görülmüştür. İlk bakışta söz konusu bağın varlığını kavramak mümkün değildir. Hatta çalışmanın amaçları arasında böyle bir bağın varlığını ortaya çıkarmak yer almamaktadır. Ancak veriler incelendikten ve veriler hakkında genel değerlendirme yapıldıktan sonra söz konusu bağın varlığı görülebilmektedir.

Bu bağa ilişkin ilk ipucu birden fazla bölgede görülen çalgılar ve özellikle de neredeyse tüm bölgelerde görülen bağlama ailesi çalgıları ile davul ve zurna çalgılarıdır. Bu bağ kavramayı sağlayacak esas ipuçları kültürel yapı kategorisindeki verilerin genel değerlendirmesiyle açıkça görülmektedir. Birden fazla bölgede kına türkülerinin *Gınan gutlolsun/Dilin datlolsun* nakaratına sahip olması, *Köroğlu*, *Aslı ile Kerem*, *Ferhat ile Şirin* gibi halk hikayelerinin kahramanlarının birden fazla bölgede bilinmesi ve müzik eserlerinin konusu olması, aynı oyun havalarının özellikle de aynı halay ve zeybek havalarının birden fazla bölgede oynandığının görülmesi, aynı giysilerin birden fazla bölgede giyilmesi, aynı yiyecek ve içeceklerin birden fazla bölgede tüketildiğinin belirlenmesi, üzüntü halinin birden fazla bölgede aynı sözcükle ifade edilmesi, birden fazla bölgede hasretin tez zamanda dinmeyeceğinin *hasretin kıyamete kalması* ifadesiyle belirtilmesi, birden fazla bölgede güreş ve cirit oyunlarının oynandığının tespit edilmesi ve bunlara benzer pek çok şey, söz konusu kültür bağının varlığını açık bir şekilde göstermektedir. Ek olarak birden fazla bölgede *bülbülün güle hasret* olduğunun ve *kıratına binip gidenlerin* görülmesi de bu kültürel bağın varlığını desteklemektedir. Söz konusu kültürel bağın varlığı başlı başına

araştırılması gereken bir konudur. Yapılacak yeni araştırmalarda bulunacak yeni ortaklıklar ve benzerlikler, bu bağın varlığını daha açık bir şekilde görmeyi sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Acar, Hasan. (2019). Türk Siyasal Hayatında Şeyh Sait İsyanı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, s. 2934-2952.

Akat, Abdullah (2006). *Doğu Karadeniz Bölgesindeki Çepniler ve Çepni Müziği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Müziği Anabilim Dalı, Türk Müziği Programı. İstanbul.

Akşehir Ulu Camii (t.y.). Erişim: 26.07.2024.

<https://sahipatamuzesi.gov.tr/tr/eserler/aksehir-ulu-camii>

Alkan, Adnan. (2017). Siirt İlinin Eski Köy Adları Üzerine Coğrafi Bir İnceleme. *Türk Coğrafya Dergisi*, 68, s. 63-76.

Altar, Cevat Memduh (1961). Nurullah Şevket Taşkiran. Erişim: 22.06.2024.

<https://cevadmemduhaltar.itu.edu.tr/nurullah-sevket-taskiran.html>

Atay, Tayfun (2018). Sunu. R. Harmanşah, Z. N. Nahya (Haz.). *Etnografik Hikayeler: Türkiye'de Alan Araştırması Deneyimleri*, s. 9-15. İstanbul: Metis Yayınları.

Aydoğdu, Betül (2011). *Türk Edebiyatında Seyrânî Olgusu: Develili Seyrânî ve Eserleri (İnceleme-Metin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Edebiyatı Bilim Dalı. Kayseri.

Ayna, Bayram. (2018). Millî Mücadele Yıllarında Koçgiri Aşireti Reisi Alişan Bey'in Faaliyetleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 18, s. 210-231.

Bars, Mehmet Emin (2018). Şamanizmden Tasavvufa Şamandan Sufi/Veliye Değişim/Dönüşümler. *Türkbilig*, 36, s. 167-186.

Bartók, Béla (1976). *Turkish Folk Music from Asia Minor* (B. Suchoff, ed.). Princeton: Princeton University Press.

(2017). *Küçük Asya'dan Türk Halk Musıkisi* (B. Suchoff, Yay. Haz.; B. Aksoy, Çev.). İstanbul: Pan Yayınları.

Baş, Cansu (2021). Ordu Halkevi Dergilerinde Ordu Şiirleri Üzerine Bir İnceleme. *HARS AKADEMİ*, 8, s 677-708.

Başgöz, İlhan (2011). Türkiye’de Folklor Çalışmaları ve Milliyetçilik (S. Uğurlu, Çev.). *Turkish Studies*, 3, s. 1535-1547.

Başkaya, Zafer (2012). *Osmaneli İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Coğrafya Anabilim Dalı. Erzurum.

Bayir, Elif (2007). *İnsan-ı Kâmil Anlayışının Metafizik Boyutu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, İslam Felsefesi Bilim Dalı. Elazığ.

Berg, B.L., Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (H. Aydın, Y. Bulut, B. Ercan ve diğ., Çev.). Konya: Eğitim Yayınevi.

Bilici, Alim Nail (2021). *Cumhuriyet Döneminde Burdur Merkez Kazasının İdari, Ekonomik ve Sosyal Durumu (1923-1960)*. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Ana Bilim Dalı. Antalya.

Bor, Abdulkerim. (2014). *Bingöl Yöresi Zazaca Halk Türküleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü. Zaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Bingöl.

Bremer, John David (2005). *Ethnography*. Buckingham: Open University Press.

Bronner, Simon J. (2017). *Folklore: The Basics*. Abingdon: Routledge.

Cangür, Ahmet (2013). *Batı Anadolu’da “Efelik ve Eşkîyalık” Türküleri ve Hikâyelerinin Edebi Yönden İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dünyası Edebiyatları Ana Bilim Dalı. İzmir.

Ceylan, Mehmet Akif (2006). Eşme'nin (Uşak) Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonel Özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 15, s. 339-378.

Çakaloğlu, Cengiz (2007). Yemen İsyanı ve Trabzon Redif Taburu (1905-1906). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, s. 99-122.

Çavdar, Yıldırım (2022). Âşık Ömer Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 9, s. 501-524.

Çelik, Akif Bilge (2008). *Fırka-i İslâhiye* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Anabilim Dalı. Kahramanmaraş.

Çetin, Kamile. (2024). Klasik Türk Şairlerinde “Melâmet Giysisi”. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, s. 110-134.

Çetin, N., Kolcu, S. (2016). Bozkırlı Mehmet Çavuş Ağıtı ve Varyantları. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır Bildiri Kitabı, Konya*, s. 709-721.

Çınar, Ali Abbas (2020). Alevilerde Hızır Kültü ve Ritüelleri. *Millî Folklor*, 126, s. 63-74.

Çörekli, Levent (2023). Bir Devlet Adamı Olarak Hasan Tahsin Banguoğlu: Hayatı Üzerine Bir Çalışma. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 1, s. 108-117.

Dedekargınoğlu, Hüseyin (2011). Alevilikteki Tanım ve Terimler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 60, s. 379-394.

(2020). Alevilikte Tevellâ ve Teberrâ Kavramları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 93, s. 163-191.

Değirmenci, Koray (2018). Erken Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikalarında Etnisite. Fırat Kutluk (Der.). *Cumhuriyetin Müzik Politikaları*, s. 85-110. İstanbul: h2o Kitap.

Demir, Erdi (2023). *Abdallar Üzerine Etnografik Bir Alan Araştırması: Antalya Abdalları, Kültür, Kimlik ve Toplumsal Değişme*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Ana Bilim Dalı. Antalya.

Devellioğlu, Ferit (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat Eski ve Yeni Harflerle* (A.S. Güneş, Yay. Haz., M. Çiçekler, İnc.). Ankara: Aydın Kitabevi.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1963). *Genel Nüfus Sayımı: İl, İlçe, Bucak ve Köyler itibarıyla nüfus – Census of Population: Population by Provinces, Districts, Sub. Districts and Villages*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Donat, Yavuz. (06 Haziran 1998). Yılmaz, Baykal, Güneydoğu... . *Milliyet*, s. 14.

Döğüş, Selahattin (2015). Anadolu’da Hızır-İlyas Kültü ve Hıdırellez Geleneği. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 74, s. 77-100.

Durmuş, E., Çağlıyan, A. (2009). Tunceli ili’nde Yaylacılık. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 8(1), s. 84-102.

Eagleton, Terry. (2005). *Kültür Yorumları* (Ö. Çelik, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Eker, Süer (2006). Ekstra Küçük Bir Dil Olarak Romanya “Tatar Türkçesi”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2, s. 85-100.
- Erduyan, Işıl (2015). Etnografi. F.N. Seggie, Y. Bayyurt (Ed.). *Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları* (s. 82-104). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erkul, Adem (2010). *Gazzâlî ve Öncesi Dönemde Tasavvufta Hizmet*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İlahiyat Anabilim Dalı, Tasavvuf Bilim Dalı. İstanbul.
- Feyzi, A., Sümbüllü, H. T., Turhan, S. (2023). Dârülelhan Derlemeleri ve Anadolu Halk Şarkıları Külliyyatının Melodi, Ritim ve Güfte Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 57, s. 403-421.
- Goldstein, Kenneth S. (1983). *Sahada Folklor Derleme Metotları* (A. E. Uysal, Çev.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Göde, Halil Altay (2010). Kına Türküleri Üzerine. *Folklor/Edebiyat*, 64, s. 163-180.
- Gökalp, Ziya (2019). *Türkçülüğün Esasları*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gökdağ, Bilgehan Atsız (2011). Doğu Karadeniz’de Konuşulan Diller ve Türkçe ile Etkileşimleri. *Karadeniz Araştırmaları*, 31, s. 111-134.
- Gündoğdu, Salih (2020). *Kadırga Kültür Havzası Yol/Yayla Havaları Repertuarının Vokal İcrada Ağız ve Hançere Özellikleri Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Performans Anasanat Dalı, Çalgı-Ses Yüksek Lisans Programı. İstanbul.
- Güvenç, Bozkurt. (1979). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Hammersley, M., Atkinson, P. (2019). *Ethnography: Principles in Practice*. New York: Routledge.
- Haşhaş, S., İmik, Ü., Aydoğdu, C. (2015). Malatya/Arguvan Halk Müziği Kültürü Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 75, s. 201-213.
- İğde, Muhyittin (2023). Bektaşî Düşüncesinde Salavat-ı Şerifler ve Bir Mukayese Örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 42, s. 638-651.

İstatistik Umum Müdürlüğü (1944). *Genel Nüfus Sayımı, 20 İlkteşrin 1940: Vilâyetler, kazalar, Nahiyeler ve Köyler İtibarile Nüfus ve Yüzey Ölçü - Recensement Général de la Population au 20 Octobre 1940: Population et superficie par provinces, districts, communes et villages*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü.

(1954). *Umumi Nüfus Sayımı, 22 Ekim 1950: Vilâyet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus - Recensement Général de la Population du 22 Octobre 1950: Population par Provinces, Districts, Communes et Villages*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü.

Karaköse, Saadet (2016). Klâsik Edebiyatımızda On Sekiz Bin Âlem Mefhumi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), s. 687-704.

Karakuzu, Hasan (2023). *Kozan Varsak Türkmenleri Ağzı Sözlüğü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Osmaniye.

Kerestecioğlu, İnci Özkan (2012). Milliyetçilik: “Uyuyan Güzeli Uyandıran Prens”ten Frankeştayn’ın Canavarına. H. Birsen Örs (Der.). *19. Yüzyıldan 20. Yüzyılda Modern Siyasal İdeolojiler*, s. 307-350. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Keskin, Tolga (2022). Bektâşî Âşıklarından Sıdkı’nın ‘Düş Oldum’ Devriyesinin Tasavvufî Yorumu ve Müzik Alanındaki İzleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 103, s. 13-32.

Keskinkılıç, F., İstanbullu, S. (2021). Kayseri İli Bağlama Yapımcıları. *II. Uluslararası Develi - Âşık Seyrânî ve Türk Kültürü Kongresi: 1. Cilt “Develi Bildirileri”*, Kayseri, s. 155-159.

Koç, H., Ergün, A., Kartal, F. (2020). Sivas İlinde Bal Üreticilerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2, s. 327-362.

Koçyiğit, Ömer. (2023). “Hüseyin’den Çıktım Şehir Yoluna”: Harput Türküsünde Yaşayan Telgrafçı Âkif Efendi. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 49, s. 1-22.

Kofoğlu, Sait (2009). A Principality In Southwest Anatolia In The Post-Selçuk Era: Eşrefoğulları. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, s.49-60.

Kolukırık, Kubilay (2014). Osmanlı Devleti'nde İlk Resmî Konservatuvar Olan Dârülelhandâ Derleme ve Yayım Faaliyetleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 35, s. 479-498.

Köseoğlu, Ekrem (2019). *Hamdi Baba Divanında Din ve Tasavvuf* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı. İstanbul.

Kurtçu, Erdal (2022). Erken Cumhuriyet Dönemi Modernleşme Politikaları İçerisinde “Millî Müzik” Olgusu ve Halil Bedi Yönetken. *İdil Dergisi*, 93, s. 635-652.

Kütük, Abdurrahman (2022). Çukurova Türkmenlerinin Son İskânı. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 4, s. 1418-1443.

Latmos - Beşparmak Dağları (2017). Erişim: 19.12.2023.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aydin/gezilecekyer/latmos---besparmak-daglari>

Mithat Fenmen (t.y.). Erişim: 22.06.2024.

https://adk.hacettepe.edu.tr/tr/mithat_fenmen-673

Nahya, Z. N., Harmanşah, R. (2018). Giriş: Kendini ve Ötekini Yazmak: Alan Araştırması ve Deneyim. R. Harmanşah, Z. N. Nahya (Haz.). *Etnografik Hikayeler: Türkiye'de Alan Araştırması Deneyimleri*, s. 17-34. İstanbul: Metis Yayınları.

Nişanyan Yeradları (t.y.). Erişim: 27.12.2023.

<https://nisanyanyeradlari.com/?yer=10096&haritasi=g%C3%B6lp%C4%B1narlar>

Nişanyan Yeradları (t.y.). Erişim: 26.04.2024.

<https://www.nisanyanyeradlari.com/?y=Segedik&ul=Hepsi&o=c&s=1&n=0>

Nişanyan Yeradları (t.y.). Erişim: 26.04.2024.

<https://www.nisanyanyeradlari.com/?y=Atlant%C4%B1&ul=Hepsi&o=c&s=1&n=0>

Nişanyan Yeradları (t.y.). Erişim: 26.04.2024.

<https://www.nisanyanyeradlari.com/?y=M%C3%BC%C5%9Frife&ul=Hepsi&o=c&s=1&n=0>

Okan, Sungu (t.y.). Derlemeler, *Turkish Music Portal*. Erişim: 14.04.2024.

<http://www.turkishmusicportal.org/tr/turk-muzigi-turleri/turk-halk-muzigi-derlemeler>

Öter, Adem (2019). *Yörük Kültürü ve Toplumsal Değişim Süreçleri (Batı Akdeniz Uygulaması)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyoloji Anabilim Dalı. Isparta.

Özgür, Ertuğrul Murat (1990). Gölpazarı Ovası ve Çevresinde Coğrafi Gözlemler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 33(1-2), s. 397-410.

Özkorkmaz, Mehmet (2011). *Alevilerin On İki İmam Algısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Temel İslam Bilimleri, İslam Mezhebler Tarihi Anabilim Dalı. Diyarbakır.

Özlem, Doğan. (2012). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. İstanbul: Notos Kitap Yayınevi.

Polat, Emrah. (2019). *Ardahan Merkez İlçesinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Coğrafya Anabilim Dalı. Erzurum.

Sadıgov, Ramın (2020). Birinci Dünya Savaşı'nda Erzurum'un İşgali: Rus Basını ve Literatürüne Göre İşgalin Rusya'da ve Dünyada Yankılanması. *Osmanlı Araştırmaları*, 55, s. 281-318.

Selvi, Dilaver (2017). Tasavvufta Marifetin Meyvesi Rahmet Ahlâkı ve Hizmet. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ek Sayı: 1, s. 85-155.

Sezen, Lütfi (1995). *Halkbilimi ve Derleme Metotları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Sezen, Tahir (2017). *Osmanlı Yer Adları*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları.

Sinanoğlu, Suat (1953). *Kelimelerin Etymonu Esas Tutularak Tertiplenen Yunanca-Türkçe Sözlük*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Sipos, János (2017). Béla Bartók'un Türk Halk Musikisi Araştırması Üzerine. B. Bartók. *Küçük Asya'dan Türk Halk Musikisi* (B. Suchoff, Yay. Haz.; B. Aksoy, Çev.), s. 5-11. İstanbul: Pan Yayınları.

Sivri, M., Kuşça, S. (2014). Şah İsmail Hatai ve Pir Sultan Abdal Değiş ve Nefeslerinden Alevi-Bektaşî Kozmogonisi ve Kırklar Meclisi'ne. *folklor/edebiyat*, 78, s. 179-202.

Solak, Erdoğan (2001). *XX. Yüzyılda Uşak Kazası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Anabilim Dalı. Afyon.

Suchoff, Benjamin (2017). Yayına Hazırlayanın Önsözü. B. Bartók. *Küçük Asya'dan Türk Halk Musıkisi* (B. Suchoff, Yay. Haz.; B. Aksoy, Çev.), s. 20-29. İstanbul: Pan Yayınları.

Sultan Melik Türbesi-Erzincan, Erişim: 31.08.2023,

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/erzincan/gezilecekyer/sultan-melik-turbesi>

Sümer, Derya (2011). Alevi-Bektaşî Miraç Söyleminden Cemin Simgesel Temsillerine Hakk'ın Birlik Bilinci. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 57, s. 57-84.

Taş Han (2013). Erişim: 28.09.2023.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kahramanmaras/gezilecekyer/tas-han>

TRT (2019, 20 Kasım). TRT sözlü halk geleneğini geleceğe taşıyor. Erişim: 14.04.2024.

<https://www.trthaber.com/haber/yasam/trt-sozlu-halk-gelenegini-gelecege-tasiyor-442147.html>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 17.08.2023, <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 22.08.2023, <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 11.09.2023, <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 20.09.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 21.09.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 22.09.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 29.09.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 09.10.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 21.10.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 02.11.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 08.11.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 26.12.2023. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 14.01.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 15.01.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 20.01.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 22.01.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 11.02.2024, <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 12.02.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 28.02.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 12.03.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 02.04.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 08.04.2024, <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 13.05.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türkan, Okan (2013). Beypazarı İlçesinin Turizm Potansiyeli ve Turizm Faaliyetlerine Yönelik Öneriler. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, s. 12-25.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2010). *TBMM Albümü 1920-2010 1. Cilt 1920-1950*. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.

Türer, Osman (1998). Hû. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 18, s. 260-261. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Ulucami – Burdur (2013). Erişim: 28.09.2023.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/gezilecekyer/ulu-cami313926>

Uludağ, Süleyman (2003). Mârifet. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 28, s. 54-56. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

(2007). Nur. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 33, s. 244-245. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Uslu, Fatih (2015). *Bozahmetli Yörük Aşireti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyoloji Anabilim Dalı. Konya.

Uysal, Saffet (1990). Gerçek Kimliği ile İnce Mehmet ve Çukurova. *I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu, 21-23 Kasım 1990, Adana*. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi. Erişim: 19.04.2024. https://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/sempozyum/semp_1/uysal.pdf

Üstüntaş, Serdar (2018). *Ege Bölgesi Türkülerinde Eşkiya Tipi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Afyonkarahisar.

Üzüm, İlyas (2004). Şâh-ı Merdân Murtazâ Ali: Kültürel Alevî Kaynaklarına Göre Hz. Ali Tasavvuru. *İslâm Araştırmaları Dergisi*, 11, s. 75-104.

Yalçınlar, İsmail (1997). Sivas Çevresinin Strüktürel Jeomorfolojisi Üzerine. *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 6, s. 407-410.

Yaman, Ali (2009). Alevîlikte Toplumsal Kontrol Kurumu: “Düşkünlük”. Ahmet Yaşar Ocak (ed.). *Geçmişten Günümüze Alevî-Bektaşî Kültürü*, s. 203-210. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

(2011). Alevilikte Ocak Kavramı: Anlam ve Tarihsel Arka Plan. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 60, s. 43-64.

Yaşam Öyküsü - Cevad Memduh Altar (t.y.). Erişim: 22.06.2024.

<https://cevadmemduhaltar.itu.edu.tr/ozgecmis.html>

Yaşar, Halis Yavuz (2019). Türkiye’de Sözlü ve Yerel Tarih Çalışmalarının Öncülerinden Ali Rıza Yalkın ve *Cenupta Türkmen Oymakları* Adlı Eseri. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 242, s. 183-204.

Yaşlı, Fatih (2008). *Milliyetçilik ve Faşizm Türkiye’de Irkçı Milliyetçilik Üzerine Bir İnceleme* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Siyasi Tarih Bilim Dalı. Ankara.

Yetişen, Rıza (2008). *Tahtacı Aşiretleri: Adet, Gelenek ve Görenekleri*. İzmir: Prizma Matbaacılık.

Yıldırım, Harun (2017). *1925-1928 Yılları Arası Türkiye Cumhuriyeti Salnameleri (Kütahya)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Anabilim Dalı. Kütahya.

Yıldız, Hakkı Dursun (1994). Ebû Müslim-i Horasânî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 10, s. 197-199. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yılmaz, Yakup (2012). *Tarihî Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Türkiye'deki Honamlı Yörükleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı. Samsun.

Yönetken, Halil Bedi (1991). *Derleme Notları II*. İstanbul: Orkestra Yayınları.

Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi Derleme Fişleri

Adana 1938 M.N. 13

Adana 1938 M.N. 14

Adana 1938 M.N. 15

Adana 1938 M.N. 18

Adana 1938 M.N. 57

Adana 1938 M.N. 59

Adana 1938 M.N. 74

Adana 1938 M.N. 76

Adana 1938 M.N. 79

Adana 1938 M.N. 80

Adana 1938 M.N. 85

Adana 1938 M.N. 89

Adana 1938 M.N. 90

Adana 1938 M.N. 91

Adana 1938 M.N. 104

Adana 1938 M.N. 113

Adana 1938 M.N. 120

Afyon 1938 M.N. 04

Afyon 1938 M.N. 05

Afyon 1938 M.N. 06

Afyon 1938 M.N. 07

Afyon 1938 M.N. 14

Afyon 1938 M.N. 15

Afyon 1938 M.N. 16

Afyon 1938 M.N. 17

Afyon 1938 M.N. 18

Afyon 1938 M.N. 19

Afyon 1938 M.N. 20

Afyon 1938 M.N. 24

Afyon 1938 M.N. 39

Afyon 1938 M.N. 40

Afyon 1938 M.N. 41

Afyon 1938 M.N. 42

Afyon 1938 M.N. 66

Afyon 1938 M.N. 67

Afyon 1938 M.N. 69

Afyon 1938 M.N. 70

Afyon 1938 M.N. 71

Ağrı 1950 M.N. 08

Ağrı 1950 M.N. 12

Amasya 1943 M.N. 22

Amasya 1943 M.N. 26

Amasya 1943 M.N. 30

Amasya 1943 M.N. 31

Amasya 1943 M.N. 40

Amasya 1943 M.N. 58

Amasya 1943 M.N. 66

Amasya 1943 M.N. 73

Amasya 1943 M.N. 75

Amasya 1943 M.N. 76

Amasya 1943 M.N. 80

Amasya 1943 M.N. 93

Amasya 1943 M.N. 109

Amasya 1943 M.N. 114

Ankara 1945 M.N. 06

Ankara 1945 M.N. 08

Ankara 1945 M.N. 23

Ankara 1945 M.N. 43

Ankara 1945 M.N. 53

Ankara 1945 M.N. 64

Ankara 1945 M.N. 65

Ankara 1945 M.N. 67

Ankara 1945 M.N. 69

Ankara 1945 M.N. 70

Ankara 1945 M.N. 80

Ankara 1945 M.N. 82

Ankara 1945 M.N. 83

Ankara 1945 M.N. 84

Ankara 1945 M.N. 88

Ankara 1945 M.N. 95

Ankara 1945 M.N. 96

Ankara 1945 M.N. 98

Ankara 1945 M.N. 100

Ankara 1945 M.N. 101

Ankara 1945 M.N. 108

Ankara 1945 M.N. 110

Ankara 1945 M.N. 118

Ankara 1945 M.N. 119

Ankara 1945 M.N. 120

Ankara 1945 M.N. 122

Ankara 1945 M.N. 123

Ankara 1945 M.N. 125

Ankara 1945 M.N. 126

Ankara 1945 M.N. 127

Ankara 1945 M.N. 128

Ankara 1945 M.N. 129

Ankara 1945 M.N. 130

Ankara 1945 M.N. 131

Ankara 1945 M.N. 139

Ankara 1945 M.N. 140

Ankara 1945 M.N. 145

Ankara 1945 M.N. 146

Ankara 1945 M.N. 147

Ankara 1945 M.N. 148

Ankara 1945 M.N. 150

Ankara 1945 M.N. 156

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 06

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 16

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 30

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 31

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 33

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 37

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 57

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 58

Antakya (Hatay) 1946 M.N. 61

Antalya 1946 M.N. 02

Antalya 1946 M.N. 05

Antalya 1946 M.N. 06

Antalya 1946 M.N. 07

Antalya 1946 M.N. 08

Antalya 1946 M.N. 12

Antalya 1946 M.N. 17

Antalya 1946 M.N. 20

Antalya 1946 M.N. 22

Antalya 1946 M.N. 26

Antalya 1946 M.N. 27

Antalya 1946 M.N. 33

Antalya 1946 M.N. 34

Antalya 1946 M.N. 41

Antalya 1946 M.N. 42

Antalya 1946 M.N. 45

Antalya 1946 M.N. 47

Antalya 1946 M.N. 51

Antalya 1946 M.N. 52

Antalya 1946 M.N. 53

Antalya 1946 M.N. 54

Antalya 1946 M.N. 64

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 03

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 04

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 05

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 06

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 07

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 09

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 10

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 11

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 15

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 24

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 25

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 29

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 30

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 31

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 32

Artvin (Çoruh) 1950 M.N. 34

Aydın 1938 M.N. 04

Aydın 1938 M.N. 11

Aydın 1938 M.N. 13

Aydın 1938 M.N. 15

Aydın 1938 M.N. 18

Aydın 1938 M.N. 19

Aydın 1938 M.N. 20

Aydın 1938 M.N. 22

Aydın 1938 M.N. 23

Aydın 1938 M.N. 24

Aydın 1938 M.N. 25

Aydın 1938 M.N. 26

Aydın 1938 M.N. 28

Aydın 1938 M.N. 29

Aydın 1938 M.N. 30

Aydın 1938 M.N. 31

Aydın 1938 M.N. 32

Aydın 1938 M.N. 33

Aydın 1938 M.N. 34

Aydın 1938 M.N. 35

Aydın 1938 M.N. 36

Aydın 1938 M.N. 37

Aydın 1938 M.N. 40

Aydın 1938 M.N. 41

Aydın 1938 M.N. 42

Aydın 1938 M.N. 43

Aydın 1938 M.N. 44

Aydın 1938 M.N. 45

Aydın 1938 M.N. 46

Aydın 1938 M.N. 47

Aydın 1938 M.N. 48

Aydın 1938 M.N. 50

Aydın 1938 M.N. 54

Aydın 1938 M.N. 55

Aydın 1938 M.N. 56

Aydın 1938 M.N. 57

Aydın 1938 M.N. 58

Aydın 1938 M.N. 59

Aydın 1938 M.N. 60

Aydın 1938 M.N. 61

Aydın 1938 M.N. 62

Aydın 1938 M.N. 64

Balıkesir 1938 M.N. 03

Balıkesir 1938 M.N. 05

Balıkesir 1938 M.N. 06

Balıkesir 1938 M.N. 08

Balıkesir 1938 M.N. 20

Balıkesir 1938 M.N. 23

Balıkesir 1938 M.N. 25

Balıkesir 1938 M.N. 27

Balıkesir 1938 M.N. 28

Balıkesir 1938 M.N. 30

Balıkesir 1938 M.N. 31

Balıkesir 1938 M.N. 34

Balıkesir 1938 M.N. 35

Balıkesir 1938 M.N. 36

Balıkesir 1938 M.N. 37

Balıkesir 1938 M.N. 38

Balıkesir 1938 M.N. 41

Balıkesir 1938 M.N. 42

Balıkesir 1938 M.N. 46

Balıkesir 1938 M.N. 47

Balıkesir 1938 M.N. 48

Balıkesir 1938 M.N. 53

Balıkesir 1938 M.N. 57

Balıkesir 1938 M.N. 70

Balıkesir 1938 M.N. 71

Balıkesir 1938 M.N. 72

Balıkesir 1938 M.N. 74

Balıkesir 1938 M.N. 75

Balıkesir 1938 M.N. 76

Balıkesir 1938 M.N. 80

Balıkesir 1938 M.N. 82

Balıkesir 1938 M.N. 83

Balıkesir 1938 M.N. 85

Balıkesir 1938 M.N. 89

Balıkesir 1938 M.N. 90

Balıkesir 1938 M.N. 94

Bilecik 1949 M.N. 04

Bilecik 1949 M.N. 05

Bilecik 1949 M.N. 06

Bilecik 1949 M.N. 08

Bilecik 1949 M.N. 16

Bilecik 1949 M.N. 21

Bilecik 1949 M.N. 22

Bilecik 1949 M.N. 28

Bilecik 1949 M.N. 39

Bilecik 1949 M.N. 43

Bilecik 1949 M.N. 46

Bingöl 1944 M.N. 03

Bingöl 1944 M.N. 04

Bitlis 1952 M.N. 09

Bolu 1948 M.N. 15

Bolu 1948 M.N. 17

Bolu 1948 M.N. 22

Bolu 1948 M.N. 23

Bolu 1948 M.N. 41

Bolu 1948 M.N. 42

Bolu 1948 M.N. 52

Bolu 1948 M.N. 54

Bolu 1948 M.N. 55

Bolu 1948 M.N. 58

Bolu 1948 M.N. 59

Burdur 1942 M.N. 05

Burdur 1942 M.N. 08

Burdur 1942 M.N. 25

Burdur 1942 M.N. 30

Burdur 1942 M.N. 31

Burdur 1942 M.N. 35

Burdur 1942 M.N. 40

Burdur 1942 M.N. 43

Burdur 1942 M.N. 44

Burdur 1942 M.N. 45

Burdur 1942 M.N. 73

Burdur 1942 M.N. 78

Bursa 1947 M.N. 02

Bursa 1947 M.N. 03

Bursa 1947 M.N. 05

Bursa 1947 M.N. 06

Bursa 1947 M.N. 07

Bursa 1947 M.N. 08

Bursa 1947 M.N. 11

Bursa 1947 M.N. 12

Bursa 1947 M.N. 15

Bursa 1947 M.N. 21

Bursa 1947 M.N. 39

Bursa 1947 M.N. 64

Bursa 1947 M.N. 65

Bursa 1947 M.N. 70

Bursa 1947 M.N. 72

Bursa 1947 M.N. 75

Bursa 1947 M.N. 80

Bursa 1947 M.N. 91

Bursa 1947 M.N. 92

Çanakkale 1947 M.N. 02

Çanakkale 1947 M.N. 13

Çanakkale 1947 M.N. 20

Çanakkale 1947 M.N. 22

Çanakkale 1947 M.N. 23

Çanakkale 1947 M.N. 24

Çanakkale 1947 M.N. 25

Çanakkale 1947 M.N. 26

Çanakkale 1947 M.N. 27

Çanakkale 1947 M.N. 28

Çanakkale 1947 M.N. 29

Çanakkale 1947 M.N. 30

Çankırı 1945 M.N. 36

Çorum 1939 M.N. 05

Çorum 1939 M.N. 06

Çorum 1939 M.N. 07

Çorum 1939 M.N. 08

Çorum 1939 M.N. 09
Çorum 1939 M.N. 17
Çorum 1939 M.N. 23
Çorum 1939 M.N. 26
Çorum 1939 M.N. 41
Çorum 1939 M.N. 49
Çorum 1939 M.N. 61
Çorum 1939 M.N. 62
Çorum 1939 M.N. 63
Çorum 1939 M.N. 64
Çorum 1939 M.N. 65
Çorum 1939 M.N. 66
Çorum 1939 M.N. 71
Çorum 1939 M.N. 79
Çorum 1939 M.N. 98
Çorum 1939 M.N. 104
Çorum 1939 M.N. 121
Çorum 1939 M.N. 122
Çorum 1939 M.N. 123
Çorum 1939 M.N. 124
Çorum 1939 M.N. 125
Çorum 1939 M.N. 126
Çorum 1939 M.N. 127
Çorum 1939 M.N. 149
Çorum 1939 M.N. 151

Çorum 1939 M.N. 153

Çorum 1939 M.N. 154

Çorum 1939 M.N. 155

Çorum 1939 M.N. 156

Çorum 1939 M.N. 159

Çorum 1939 M.N. 181

Çorum 1939 M.N. 183

Çorum 1939 M.N. 184

Çorum 1939 M.N. 185

Çorum 1939 M.N. 209

Çorum 1939 M.N. 210

Çorum 1939 M.N. 212

Çorum 1939 M.N. 214

Çorum 1939 M.N. 229

Çorum 1939 M.N. 231

Çorum 1939 M.N. 232

Çorum 1939 M.N. 233

Çorum 1939 M.N. 236

Çorum 1939 M.N. 238

Denizli 1938 M.N. 04

Denizli 1938 M.N. 05

Denizli 1938 M.N. 06

Denizli 1938 M.N. 07

Denizli 1938 M.N. 09

Denizli 1938 M.N. 10

Denizli 1938 M.N. 14

Denizli 1938 M.N. 17

Denizli 1938 M.N. 18

Denizli 1938 M.N. 26

Denizli 1938 M.N. 27

Denizli 1938 M.N. 28

Denizli 1938 M.N. 29

Denizli 1938 M.N. 30

Denizli 1938 M.N. 32

Denizli 1938 M.N. 33

Denizli 1938 M.N. 34

Denizli 1938 M.N. 35

Denizli 1938 M.N. 36

Denizli 1938 M.N. 37

Diyarbakır 1938 M.N. 08

Diyarbakır 1938 M.N. 14

Diyarbakır 1938 M.N. 15

Diyarbakır 1938 M.N. 17

Diyarbakır 1938 M.N. 20

Edirne 1947 M.N. 04

Edirne 1947 M.N. 08

Edirne 1947 M.N. 11

Edirne 1947 M.N. 19

Elazığ 1944 M.N. 10

Elazığ 1944 M.N. 43

Elazığ 1944 M.N. 45

Elazığ 1944 M.N. 47

Elazığ 1944 M.N. 49

Elazığ 1944 M.N. 51

Elazığ 1944 M.N. 59

Elazığ 1944 M.N. 68

Erzincan 1937 M.N. 09

Eskişehir 1949 1950 M.N. 03

Eskişehir 1949 1950 M.N. 23

Eskişehir 1949 1950 M.N. 29

Eskişehir 1949 1950 M.N. 30

Eskişehir 1949 1950 M.N. 31

Eskişehir 1949 1950 M.N. 33

Eskişehir 1949 1950 M.N. 35

Eskişehir 1949 1950 M.N. 62

Eskişehir 1949 1950 M.N. 64

Eskişehir 1949 1950 M.N. 66

Eskişehir 1949 1950 M.N. 67

Eskişehir 1949 1950 M.N. 68

Eskişehir 1949 1950 M.N. 72

Gaziantep 1938 M.N. 32

Gaziantep 1938 M.N. 37

Gaziantep 1938 M.N. 41

Gaziantep 1938 M.N. 42

Gaziantep 1938 M.N. 43

Gaziantep 1938 M.N. 50

Gaziantep 1938 M.N. 57

Gaziantep 1938 M.N. 58

Gaziantep 1938 M.N. 59

Gaziantep 1938 M.N. 60

Gaziantep 1938 M.N. 61

Gaziantep 1938 M.N. 62

Gaziantep 1938 M.N. 64

Gaziantep 1938 M.N. 66

Giresun 1943 M.N. 31

Giresun 1943 M.N. 33

Giresun 1943 M.N. 34

Giresun 1943 M.N. 42

Giresun 1943 M.N. 52

Giresun 1943 M.N. 55

Giresun 1943 M.N. 56

Giresun 1943 M.N. 62

Giresun 1943 M.N. 64

Giresun 1943 M.N. 65

Giresun 1943 M.N. 67

Giresun 1943 M.N. 69

Giresun 1943 M.N. 70

Giresun 1943 M.N. 72

Isparta 1942 M.N. 13

Isparta 1942 M.N. 14

Isparta 1942 M.N. 17

Isparta 1942 M.N. 18

Isparta 1942 M.N. 19

Isparta 1942 M.N. 31

Isparta 1942 M.N. 47

Isparta 1942 M.N. 48

Isparta 1942 M.N. 51

Isparta 1942 M.N. 55

Isparta 1942 M.N. 56

Isparta 1942 M.N. 60

Isparta 1942 M.N. 65

Isparta 1942 M.N. 66

Isparta 1942 M.N. 67

Isparta 1942 M.N. 68

Isparta 1942 M.N. 70

Isparta 1942 M.N. 72

Isparta 1942 M.N. 73

Isparta 1942 M.N. 78

Isparta 1942 M.N. 80

Isparta 1942 M.N. 81

Isparta 1942 M.N. 82

Isparta 1942 M.N. 84

Isparta 1942 M.N. 93

Isparta 1942 M.N. 94

Isparta 1942 M.N. 95

Isparta 1942 M.N. 98

Isparta 1942 M.N. 102

Isparta 1942 M.N. 108

Isparta 1942 M.N. 117

Isparta 1942 M.N. 118

İçel 1946 M.N. 03

İçel 1946 M.N. 05

İçel 1946 M.N. 06

İçel 1946 M.N. 08

İçel 1946 M.N. 10

İçel 1946 M.N. 11

İçel 1946 M.N. 13

İçel 1946 M.N. 14

İçel 1946 M.N. 15

İçel 1946 M.N. 17

İçel 1946 M.N. 23

İçel 1946 M.N. 24

İçel 1946 M.N. 25

İçel 1946 M.N. 28

İstanbul 1957 1951 M.N. 04

İstanbul 1957 1951 M.N. 05

İstanbul 1957 1951 M.N. 08

İstanbul 1957 1951 M.N. 16

İstanbul 1957 1951 M.N. 17

İstanbul 1957 1951 M.N. 20

İzmir 1952 M.N. 02

İzmir 1952 M.N. 03

İzmir 1952 M.N. 07

İzmir 1952 M.N. 08

İzmir 1952 M.N. 10

İzmir 1952 M.N. 17

İzmir 1952 M.N. 23

İzmir 1952 M.N. 29

İzmir 1952 M.N. 30

İzmir 1952 M.N. 32

İzmir 1952 M.N. 34

İzmir 1952 M.N. 35

İzmir 1952 M.N. 36

İzmir 1952 M.N. 47

İzmir 1952 M.N. 50

İzmir 1952 M.N. 52

İzmir 1952 M.N. 60

İzmir 1952 M.N. 63

İzmir 1952 M.N. 64

İzmir 1952 M.N. 68

İzmir 1952 M.N. 69

İzmir 1952 M.N. 73

İzmir 1952 M.N. 79

İzmir 1952 M.N. 80

İzmir 1952 M.N. 81

İzmir 1952 M.N. 84

İzmir 1952 M.N. 89

İzmir 1952 M.N. 92

İzmir 1952 M.N. 110

İzmir 1952 M.N. 111

İzmit 1951 M.N. 08

İzmit 1951 M.N. 09

İzmit 1951 M.N. 10

İzmit 1951 M.N. 11

İzmit 1951 M.N. 12

İzmit 1951 M.N. 25

İzmit 1951 M.N. 26

İzmit 1951 M.N. 27

İzmit 1951 M.N. 30

İzmit 1951 M.N. 31

Kars 1950 M.N. 03

Kars 1950 M.N. 09

Kars 1950 M.N. 13

Kars 1950 M.N. 15

Kars 1950 M.N. 19

Kars 1950 M.N. 20

Kars 1950 M.N. 24

Kars 1950 M.N. 41

Kars 1950 M.N. 42

Kastamonu 1948 M.N. 02

Kastamonu 1948 M.N. 03

Kastamonu 1948 M.N. 06

Kastamonu 1948 M.N. 22

Kastamonu 1948 M.N. 24

Kayseri 1941 M.N. 22

Kayseri 1941 M.N. 27

Kayseri 1941 M.N. 29

Kayseri 1941 M.N. 30

Kayseri 1941 M.N. 59

Kayseri 1941 M.N. 67

Kayseri 1941 M.N. 68

Kayseri 1941 M.N. 69

Kayseri 1941 M.N. 70

Kayseri 1941 M.N. 71

Kayseri 1941 M.N. 72

Kayseri 1941 M.N. 74

Kayseri 1941 M.N. 103

Kayseri 1941 M.N. 104

Kayseri 1941 M.N. 153

Kayseri 1941 M.N. 157

Kayseri 1941 M.N. 176

Kayseri 1941 M.N. 177

Kayseri 1941 M.N. 178

Kayseri 1941 M.N. 181

Kayseri 1941 M.N. 182

Kayseri 1941 M.N. 183

Kayseri 1941 M.N. 187

Kırklareli 1947 M.N. 39

Kırklareli 1947 M.N. 52

Kırklareli 1947 M.N. 53

Kırklareli 1947 M.N. 60

Kütahya 1938 M.N. 04

Kütahya 1938 M.N. 05

Kırşehir 1945 M.N. 03

Kırşehir 1945 M.N. 04

Kırşehir 1945 M.N. 06

Kırşehir 1945 M.N. 11

Kırşehir 1945 M.N. 32

Kırşehir 1945 M.N. 33

Kırşehir 1945 M.N. 44

Kırşehir 1945 M.N. 45

Kırşehir 1945 M.N. 46

Kırşehir 1945 M.N. 47

Kırşehir 1945 M.N. 48

Kırşehir 1945 M.N. 49

Kırşehir 1945 M.N. 50

Kırşehir 1945 M.N. 53

Kırşehir 1945 M.N. 54

Konya 1940 M.N. 09

Konya 1940 M.N. 39

Konya 1940 M.N. 40

Konya 1940 M.N. 41

Konya 1940 M.N. 42

Konya 1940 M.N. 43

Konya 1940 M.N. 79

Konya 1940 M.N. 80

Konya 1940 M.N. 97

Konya 1940 M.N. 98

Konya 1940 M.N. 112

Konya 1940 M.N. 131

Konya 1940 M.N. 135

Konya 1940 M.N. 142

Konya 1940 M.N. 163

Konya 1940 M.N. 180

Konya 1940 M.N. 192

Konya 1940 M.N. 222

Konya 1940 M.N. 223

Konya 1940 M.N. 224

Konya 1940 M.N. 225

Konya 1940 M.N. 226

Konya 1940 M.N. 247

Konya 1940 M.N. 255

Konya 1940 M.N. 261

Konya 1940 M.N. 262

Konya 1940 M.N. 264

Konya 1940 M.N. 270

Konya 1940 M.N. 274

Konya 1940 M.N. 276

Konya 1940 M.N. 278

Konya 1940 M.N. 280

Konya 1940 M.N. 300

Konya 1940 M.N. 312

Konya 1940 M.N. 313

Konya 1940 M.N. 315

Konya 1940 M.N. 316

Konya 1940 M.N. 317

Konya 1940 M.N. 318

Konya 1940 M.N. 338

Konya 1940 M.N. 339

Konya 1940 M.N. 368

Konya 1940 M.N. 369

Konya 1940 M.N. 382

Konya 1940 M.N. 383

Konya 1940 M.N. 386

Konya 1940 M.N. 408

Konya 1940 M.N. 420

Konya 1940 M.N. 421

Konya 1940 M.N. 423

Konya 1940 M.N. 433

Kütahya 1938 M.N. 24

Kütahya 1938 M.N. 25

Kütahya 1938 M.N. 26

Kütahya 1938 M.N. 36

Kütahya 1938 M.N. 38

Kütahya 1938 M.N. 39

Kütahya 1938 M.N. 40

Kütahya 1938 M.N. 41

Kütahya 1938 M.N. 43

Kütahya 1938 M.N. 44

Kütahya 1938 M.N. 45

Kütahya 1938 M.N. 46

Kütahya 1938 M.N. 51

Kütahya 1938 M.N. 52

Kütahya 1938 M.N. 63

Kütahya 1938 M.N. 64

Kütahya 1938 M.N. 65

Kütahya 1938 M.N. 66

Kütahya 1938 M.N. 67

Kütahya 1938 M.N. 68

Kütahya 1938 M.N. 70

Kütahya 1938 M.N. 72

Kütahya 1938 M.N. 73

Kütahya 1938 M.N. 74

Kütahya 1938 M.N. 75

Kütahya 1938 M.N. 78

Kütahya 1938 M.N. 82

Kütahya 1938 M.N. 85

Kütahya 1938 M.N. 86

Kütahya 1938 M.N. 88

Kütahya 1938 M.N. 89

Kütahya 1938 M.N. 90

Kütahya 1938 M.N. 92

Kütahya 1938 M.N. 94

Kütahya 1938 M.N. 95

Kütahya 1938 M.N. 97

Kütahya 1938 M.N. 99

Kütahya 1938 M.N. 105

Malatya 1937 M.N. 24

Malatya 1937 M.N. 38

Malatya 1937 M.N. 43

Malatya 1937 M.N. 61

Malatya 1937 M.N. 67

Malatya 1937 M.N. 91

Malatya 1937 M.N. 101

Malatya 1937 M.N. 103

Malatya 1937 M.N. 110

Malatya 1937 M.N. 118

Malatya 1937 M.N. 120

Malatya 1937 M.N. 122

Malatya 1937 M.N. 125

Malatya 1937 M.N. 126

Malatya 1937 M.N. 128

Malatya 1937 M.N. 130¹⁸¹

Malatya 1937 M.N. 136

Malatya 1937 M.N. 137

Malatya 1937 M.N. 154

Malatya 1937 M.N. 162

Malatya 1937 M.N. 164

Malatya 1937 M.N. 165

Malatya 1937 M.N. 166

Malatya 1937 M.N. 168

Malatya 1937 M.N. 172

Malatya 1937 M.N. 176

Malatya 1937 M.N. 188

Malatya 1937 M.N. 189

Manisa 1938 M.N. 02

Manisa 1938 M.N. 03

Manisa 1938 M.N. 04

Manisa 1938 M.N. 05

Manisa 1938 M.N. 06

Manisa 1938 M.N. 07

Manisa 1938 M.N. 09

Manisa 1938 M.N. 10

¹⁸¹ Bu derleme fişi örnekleme dahil değildir. Bu derleme fişinde bulunan bir not, bir duruma örnek vermek amacıyla Başlık 3.3'te kullanılmıştır (arş. n.).

Manisa 1938 M.N. 12

Manisa 1938 M.N. 13

Manisa 1938 M.N. 22

Manisa 1938 M.N. 23

Manisa 1938 M.N. 24

Manisa 1938 M.N. 25

Manisa 1938 M.N. 26

Manisa 1938 M.N. 27

Manisa 1938 M.N. 33

Manisa 1938 M.N. 35

Manisa 1938 M.N. 36

Manisa 1938 M.N. 43

Manisa 1938 M.N. 44

Manisa 1938 M.N. 47

Manisa 1938 M.N. 48

Manisa 1938 M.N. 56

Manisa 1938 M.N. 57

Manisa 1938 M.N. 58

Manisa 1938 M.N. 59

Manisa 1938 M.N. 61

Manisa 1938 M.N. 71

Manisa 1938 M.N. 74

Manisa 1938 M.N. 97

Manisa 1938 M.N. 98

Manisa 1938 M.N. 99

Manisa 1938 M.N. 101

Manisa 1938 M.N. 102

Manisa 1938 M.N. 103

Manisa 1938 M.N. 104

Manisa 1938 M.N. 105

Manisa 1938 M.N. 106

Manisa 1938 M.N. 108

Manisa 1938 M.N. 109

Manisa 1938 M.N. 110

Manisa 1938 M.N. 114

Manisa 1938 M.N. 122

Manisa 1938 M.N. 124

Manisa 1938 M.N. 126

Manisa 1938 M.N. 127

Manisa 1938 M.N. 139

Manisa 1938 M.N. 140

Manisa 1938 M.N. 141

Manisa 1938 M.N. 142

Maraş 1941 M.N. 26

Maraş 1941 M.N. 36

Maraş 1941 M.N. 57

Maraş 1941 M.N. 65

Maraş 1941 M.N. 81

Maraş 1941 M.N. 86

Mardin 1952 M.N. 05

Mardin 1952 M.N. 08

Mardin 1952 M.N. 09

Mardin 1952 M.N. 10

Mardin 1952 M.N. 12

Mardin 1952 M.N. 13

Mardin 1952 M.N. 24

Mardin 1952 M.N. 25

Mardin 1952 M.N. 27

Muğla 1942 M.N. 16

Muğla 1942 M.N. 20

Muğla 1942 M.N. 31

Muğla 1942 M.N. 35

Muğla 1942 M.N. 38

Muğla 1942 M.N. 62

Muş 1944 M.N. 14

Muş 1944 M.N. 17

Muş 1944 M.N. 18

Muş 1944 M.N. 19

Muş 1944 M.N. 23

Muş 1944 M.N. 29

Muş 1944 M.N. 51

Muş 1944 M.N. 58

Niğde 1941 M.N. 06

Niğde 1941 M.N. 21

Niğde 1941 M.N. 25

Niğde 1941 M.N. 28

Niğde 1941 M.N. 30

Niğde 1941 M.N. 31

Niğde 1941 M.N. 48

Niğde 1941 M.N. 49

Niğde 1941 M.N. 50

Niğde 1941 M.N. 51

Niğde 1941 M.N. 59

Niğde 1941 M.N. 60

Niğde 1941 M.N. 61

Niğde 1941 M.N. 75

Niğde 1941 M.N. 77

Niğde 1941 M.N. 78

Niğde 1941 M.N. 79

Niğde 1941 M.N. 80

Niğde 1941 M.N. 81

Ordu 1943 M.N. 20

Ordu 1943 M.N. 21

Ordu 1943 M.N. 25

Ordu 1943 M.N. 26

Ordu 1943 M.N. 28

Ordu 1943 M.N. 29

Ordu 1943 M.N. 30

Ordu 1943 M.N. 31

Ordu 1943 M.N. 34

Ordu 1943 M.N. 35

Ordu 1943 M.N. 40

Ordu 1943 M.N. 41

Ordu 1943 M.N. 50

Ordu 1943 M.N. 68

Rize 1937 M.N. 58¹⁸²

Samsun 1943 M.N. 03

Samsun 1943 M.N. 05

Samsun 1943 M.N. 09

Samsun 1943 M.N. 10

Samsun 1943 M.N. 11

Samsun 1943 M.N. 16

Samsun 1943 M.N. 26

Samsun 1943 M.N. 28

Samsun 1943 M.N. 29

Samsun 1943 M.N. 50

Samsun 1943 M.N. 60

Samsun 1943 M.N. 63

Samsun 1943 M.N. 77

Sinop 1948 M.N. 11

Siirt 1952 M.N. 05

Siirt 1952 M.N. 06

Siirt 1952 M.N. 07

¹⁸² Bu derleme fişi örnekleme dahil değildir. Bu derleme fişinde bulunan bir not, bir duruma örnek vermek amacıyla Başlık 3.3'te kullanılmıştır (arş. n.).

Sivas 1937 M.N. 05

Sivas 1937 M.N. 06

Sivas 1937 M.N. 08

Sivas 1937 M.N. 21

Tekirdağ 1947 M.N. 02

Tekirdağ 1947 M.N. 05

Tekirdağ 1947 M.N. 07

Tekirdağ 1947 M.N. 09

Tekirdağ 1947 M.N. 13

Tekirdağ 1947 M.N. 14

Tekirdağ 1947 M.N. 21

Tekirdağ 1947 M.N. 22

Tekirdağ 1947 M.N. 41

Tekirdağ 1947 M.N. 42

Tekirdağ 1947 M.N. 44

Tekirdağ 1947 M.N. 50

Tekirdağ 1947 M.N. 51

Tokat 1943 M.N. 11

Tokat 1943 M.N. 12

Tokat 1943 M.N. 13

Tokat 1943 M.N. 14

Tokat 1943 M.N. 19

Tokat 1943 M.N. 20

Tokat 1943 M.N. 22

Tokat 1943 M.N. 23

Tokat 1943 M.N. 24

Tokat 1943 M.N. 25

Tokat 1943 M.N. 28

Tokat 1943 M.N. 32

Tokat 1943 M.N. 46

Tokat 1943 M.N. 48

Tokat 1943 M.N. 51

Tokat 1943 M.N. 125

Tokat 1943 M.N. 132

Tokat 1943 M.N. 135

Trabzon 1943 M.N. 36

Trabzon 1943 M.N. 42

Trabzon 1943 M.N. 58

Trabzon 1943 M.N. 86

Trabzon 1943 M.N. 89

Trabzon 1943 M.N. 90

Trabzon 1943 M.N. 91

Trabzon 1943 M.N. 92

Trabzon 1943 M.N. 93

Trabzon 1943 M.N. 94

Trabzon 1943 M.N. 95

Trabzon 1943 M.N. 97

Trabzon 1943 M.N. 101

Trabzon 1943 M.N. 104

Trabzon 1943 M.N. 106

Trabzon 1943 M.N. 107

Trabzon 1943 M.N. 108

Trabzon 1943 M.N. 111

Trabzon 1943 M.N. 112

Trabzon 1943 M.N. 113

Trabzon 1943 M.N. 114

Tunceli 1944 M.N. 06

Tunceli 1944 M.N. 09

Tunceli 1944 M.N. 10

Tunceli 1944 M.N. 11

Tunceli 1944 M.N. 12

Tunceli 1944 M.N. 14

Tunceli 1944 M.N. 15

Tunceli 1944 M.N. 16

Tunceli 1944 M.N. 17

Tunceli 1944 M.N. 23

Tunceli 1944 M.N. 27

Tunceli 1944 M.N. 29

Tunceli 1944 M.N. 30

Tunceli 1944 M.N. 31

Tunceli 1944 M.N. 32

Tunceli 1944 M.N. 33

Tunceli 1944 M.N. 36

Tunceli 1944 M.N. 40

Urfa 1938 M.N. 99

Urfa 1938 M.N. 103

Urfa 1938 M.N. 105

Urfa 1938 M.N. 106

Urfa 1938 M.N. 107

Urfa 1938 M.N. 109

Van 1950 M.N. 11

Van 1950 M.N. 40

Yozgat 1945 M.N. 04

Yozgat 1945 M.N. 05

Yozgat 1945 M.N. 06

Yozgat 1945 M.N. 27

Yozgat 1945 M.N. 31

Yozgat 1945 M.N. 35

Yozgat 1945 M.N. 36

Yozgat 1945 M.N. 40

Yozgat 1945 M.N. 41

Zonguldak 1948 M.N. 26

Zonguldak 1948 M.N. 32

Zonguldak 1948 M.N. 36

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

06/08/2024

Ozan CİVELEK

Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez Başlığı: Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi Derleme Fişlerindeki Etnografik Veriler

Yukarıda başlığı verilen Tezin tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
06.08.2024	300	404273	10.06.2024	4	2428127309

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (06/08/2024)

Ozan CİVELEK

Öğrenci No.: N21134298

Anabilim Dalı: Geleneksel Türk Müzikleri Anabilim Dalı

Program:

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI
UYGUNDUR.

Prof. Dr. Ayten KAPLAN

Master's Thesis Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title: Ethnographic Data in Ankara State Conservatory Folklore Archive Collection Records

The whole thesis is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
06.08.2024	300	404273	10.06.2024	4	2428127309

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (06/08/2024)

Ozan CİVELEK

Student No.: N21134298

Department: Traditional Turkish Music

Program/Degree:

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof. Dr. Ayten KAPLAN

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

☐ Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... yıl ertelenmiştir. (1)

☐ Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

☐ Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

06/08/2024

Ozan CİVELEK

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ş ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teziere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

